

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 802
Παρασκευή
12 Δεκεμβρίου 2003
Τιμή: 4 Ευρώ

Η εποχή της χλεύης...

25 ΦΕΒ. 2004

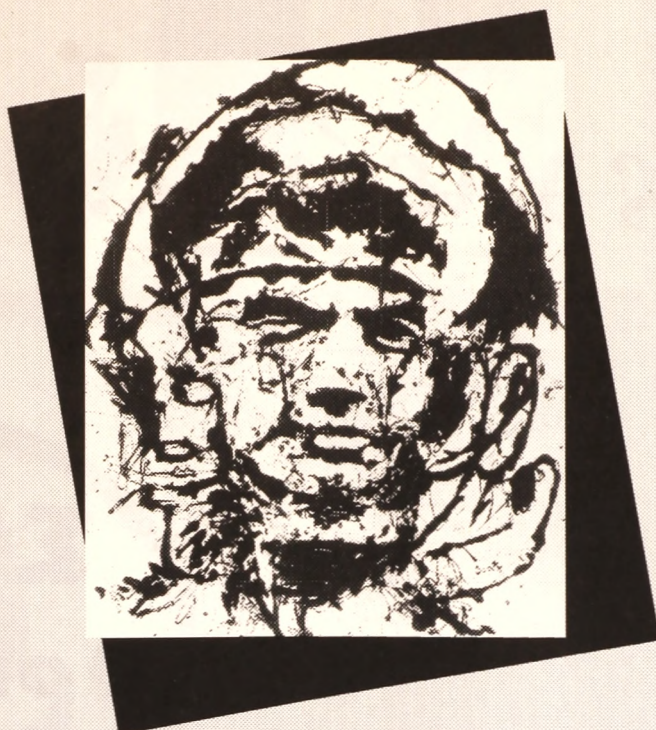

ΣΗΜΙΤΗΣ
πρωθυπουργός
λέγετε...

- Η αποστέωση των κομμάτων
- Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών
- Εισαγγελέας στο Χρηματιστήριο
- Το δασοκτόνο νομοσχέδιο
- ΔΟΛιότητες στον Τύπο

François Salvaing

κυκλοφορεί

Αποχαιρετισμός στο Κόμμα

μυθιστόρημα

μετάφραση: Θωμάς Σκάσσης

Το αυτοβιογραφικό –εν πολλοίς– μυθιστόρημα του Φ. Σαλβέν έχει ως ήρωά του ένα δημοσιογράφο και συγγραφέα που εγκαταλείπει το Γαλλικό Κομμουνιστικό Κόμμα, στο οποίο στρατεύθηκε από τα νεανικά του χρόνια και υπηρέτησε με πίστη και αφοσίωση. Ωστόσο ο Σαλβέν δεν περιορίζεται απλώς σε μια οξυδερκή ανάλυση της σχέσης των ανθρώπων με την πολιτική και την εξουσία. Ούτε αναλίσκεται σε νοσταλγικές ή γλυκόπικρες αναπολήσεις για τα «καλύτερά μας χρόνια». Πάνω απ' όλα γράφει ένα φιλόδοξο μυθιστόρημα με χαρακτήρες ελκυστικούς και ευφυείς, με τους οποίους μοιραζόμαστε τους έρωτές τους, τις πληγές τους, το πάθος τους για την εποχή τους.

εκδόσεις ΠΟΛΙΣ

ΟΜΗΡΟΥ 32, ΤΗΛ.: 210-36 43 382, 210-36 17 993, FAX: 210-36 36 501, e-mail: polis@ath.forthnet.gr

Περίοδος Β' Έτος 30ο • Τεύχος 802
Παρασκευή 12 Δεκεμβρίου 2003

Τιμή τεύχους: 4 ευρώ

**ΑΝΤΙ - ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

Δημογάρους 60, 115 21 Αθήνα
Τηλ. 210 7232713 - 210 7232819
Fax: 210 7226107

ANTI ON-LINE: <http://www.anti.gr>
e-mail: chrarou@otenet.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ: Χρήστος Γ. Παπουτσάκης

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Παναγιώτης Τσάρας

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ: Νεφέλη Παπουτσάκη

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ: Εύη Ζήση

ΕΚΤΥΠΩΣΗ: ΤΥΠΟΕΚΔΟΤΙΚΗ Α.Ε.

Λεύκης 134, Κρυονέρι, τηλ. 210 6297600

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ:

Ετήσια συνδρομή: 26 τεύχη, Εξάμηνη: 13 τεύχη

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: Εξαμ. 39 ευρώ, Ετήσια 78 ευρώ,

Οργανισμών, Τραπεζών, κ.λπ.: 200 ευρώ

Φοιτητική ετήσια: 70 ευρώ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: ΕΥΡΩΠΗ - ΜΕΣΟΓ. ΧΩΡΕΣ:

Εξαμ.: 74 ευρώ, Ετήσια: 148 ευρώ,

ΗΠΑ - ΚΑΝΑΔΑΣ - ΑΣΙΑ - ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ:

Εξαμ. 80 δολ. ΗΠΑ, Ετήσια 160 δολ. ΗΠΑ

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ - ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Χρήστος Παπουτσάκης

Δημογάρους 60, 115 21 Αθήνα

ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: 6 ευρώ

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Για τα βιβλιοπωλεία

της Αθήνας: Περιοδικό ANTI,

για τα βιβλιοπωλεία της Β. Ελλάδας:

Κέντρο του βιβλίου - Α. Πουλουκτσή και Σία Ε.Ε.

Λασσάνη 3, Θεσσαλονίκη, τηλ. 2310 237463

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- **ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ:** Η εποχή της χλεύης 4
- Κώστας Κουφογιώργος: Γελοιογραφία 5
- **ΑΝΤΗΝΩΡ:** Όλα θα εξαρτηθούν από το ύψος των ποινών
– λένε οι Αμερικανοί! 6
- **ΑΝΤΙ-ΘΕΣΕΙΣ:** 8
- **Εφημερολόγια από την Εφήμερη** (Όλγα Ι. Φωτακοπούλου) 12
- **Ρεπόρτερ:** Εισαγγελική έρευνα στο Χρηματιστήριο 14
- **Αγαθή Κριστίν:** Το ΔΟΛιον Συγκρότημα... 16
- **Όλγα Ι. Φωτακοπούλου:** «ΑΓΡΟγη Α.Ε.»: «Σοσιαλιστικές» business as usual 22
- **Αλέξανδρος Καζαμίας:** Η αποστέωση των πολιτικών κομμάτων 24
- **Μάνος Στεφανίδης:** Πιο μπροστά, πιο αριστερά 28
- **E-mail από τον Απόστολο Διαμαντή** 29
- **Τ.Κ.Δ.:** Τα υπερατλαντικά «σταγονίδια» της χούντας... 30
- **Στέφανος Προτεστάκης:** Η Ασφάλεια της Ανασφάλειας του ΜΠΑΤΣΟΚ 31
- **Αλέκος Τζιόλας:** «...για να σπάσει ο τσαμπουκάς της νεοδεξιάς» 32
- **Νίκος Θεοτοκάς:** «Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών» – Ποιος κοροϊδεύει ποιον; 34
- **Κοσμοδρόμιο** 38
- **Άνθη Καρρά:** «Ζωές ξαναστημένες απ' την αρχή – Yeniden kurulan yasamlar» 40
- **Αρχίσαν τα ματς από τον Νίκο Πρωινό** 44
- **ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ** 46
- **ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ** 49
- **Δημήτρης Φιλίππιδης:** Η σφαιροβολία στην Ολυμπία 53
- **Μάνος Στεφανίδης:** Κάτοπτρα Μουσικής – Συνείδηση Ιστορίας 54
- **Μάνος Στεφανίδης:** Ένας Θησέας κι ένας Λαβύρινθος 56
- **Βάσω Παπαντωνίου:** Για την Νέα Όπερα 57
- **Ειρήνη Μουντρακή:** Τέχνη έρωτα 58
- **Γρηγόρης Ιωαννίδης:** Να παίζει Αμλετ κανείς ή να μην παίζει; 59
- **Δημήτρης Χαρίτος:** 44ο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης 60
- **ΒΙΒΛΙΟ** 63

Η ΕΠΟΧΗ ΤΗΣ ΧΛΕΥΗΣ

Θα τους πολεμήσουμε στους δρόμους, θα τους πολεμήσουμε στις πλατείες, θα τους πολεμήσουμε στα χωριά, θα τους πολεμήσουμε στα καφενεία, στα μέσα ενημέρωσης, στη Βουλή, παντού.

Θεόδωρος Πάγκαλος, 9.12.2003

ΟΙ ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ιαχές του γνωστού και ως Μεγάλου Τραγουδιστή (υπόθεση Οτσαλάν), δεν δημιούργησαν διόλου πολεμικό κλίμα. Αντίθετα μάλιστα έδωσαν την αφορμή για ευτράπελες αναφορές και την ευκαιρία να γελάσουν τα χείλη κάθε πικραμένου. Όπως ακούστηκαν λίγα εικοσιτετράωρα μετά τις «εξετάσεις» του πρωθυπουργού ως τηλεφωνητή στο ΙΚΑ Καλλιθέας, οι δηλώσεις Πάγκαλου συμπλήρωσαν το κλίμα θυμηδίας και ευφροσύνης. Θα περάσουμε ευχάριστα τις γιορτές. Θα έχουμε να γελάμε, ενώ οι επιθεωρησιογράφοι μαζεύουν τώρα τη συγκομιδή, για να σκαρώσουν κι αυτοί τα διάφορα επεισόδια των προσεχών θεατρικών παραστάσεων.

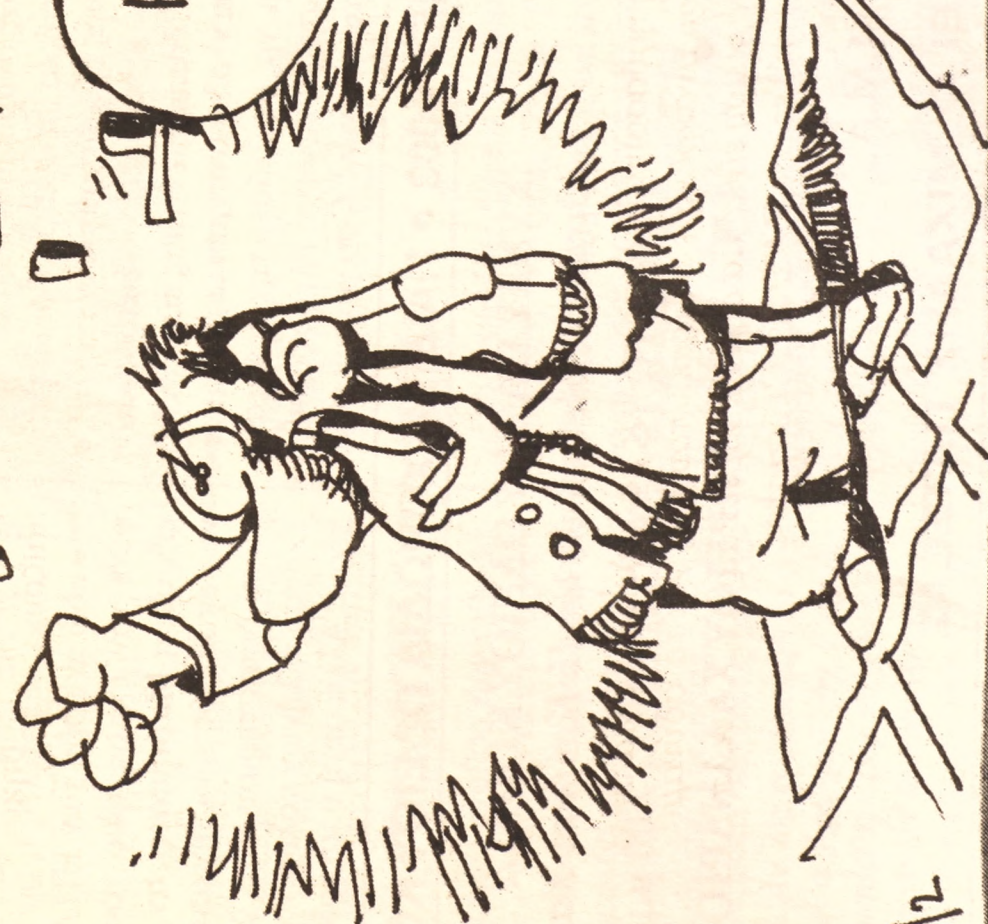
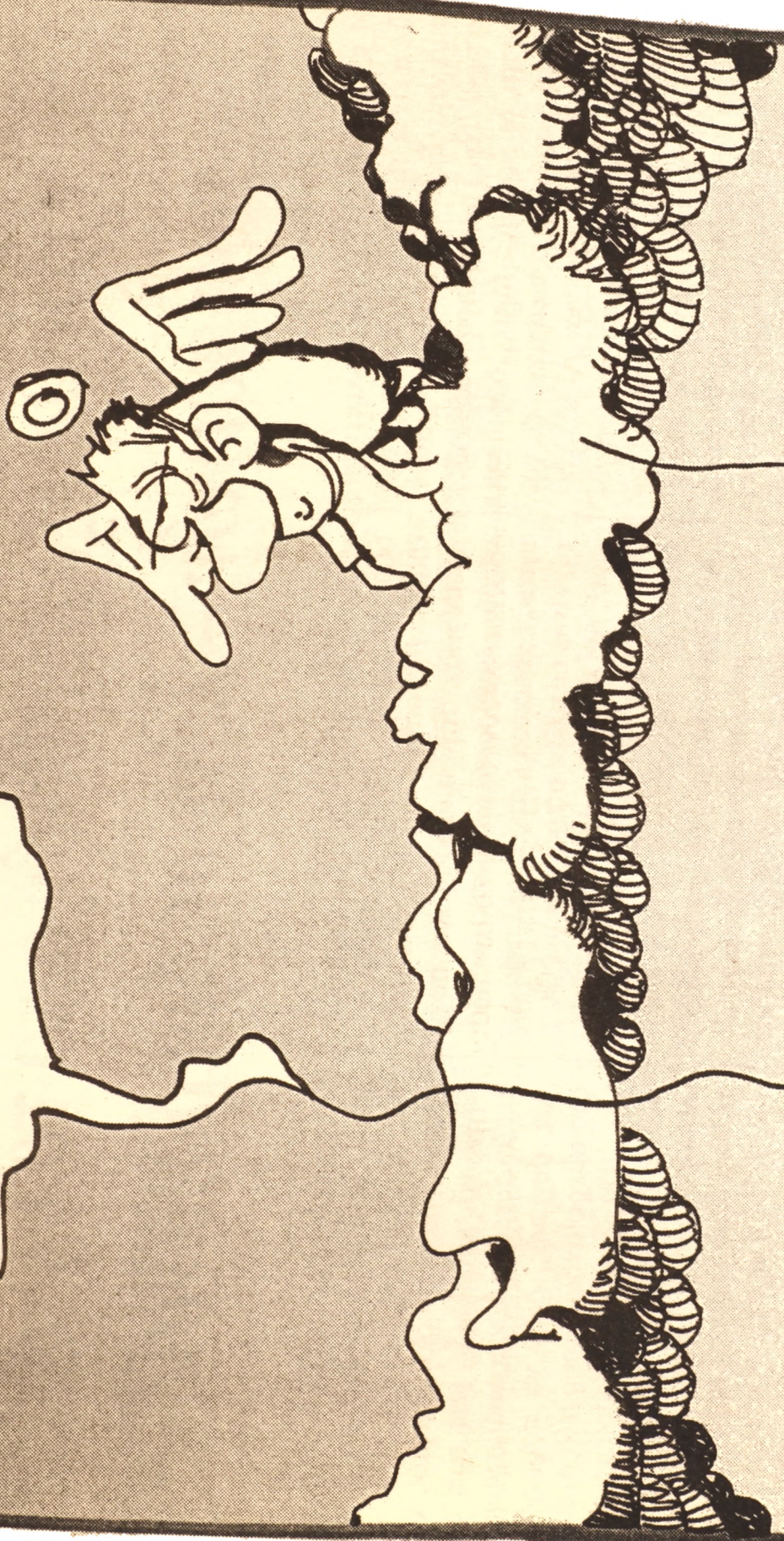
Η ΕΠΟΧΗ της χλεύης έφτασε στο απόγειο. Μέχρι και η *Αυριανή* βγήκε και κάνει καζούρα στον Πάγκαλο! Δεν ζει δυστυχώς ο Ευάγγελος Γιαννόπουλος να σύρει το χορό. Αλλά έφτασε η ώρα και του Θεόδωρου. Διακινδυνεύουμε να διατυπώσουμε την πρόβλεψη πως, εδώ που έφτασαν τα πράγματα, στις επόμενες δεκαπέντε μέρες θα παρουσιαστούν και νέες ιλαροτραγωδίες και ότι τελικώς το ΠΑΣΟΚ, οπότε γίνουν εκλογές, δεν θα χάσει απλώς την «πρωτιά», αλλά θα συντριβεί. Δεν γνωρίζουμε πότε θ' αποφασίσει ο πείσμων πρωθυπουργός να προκηρύξει εκλογές. Αλλά όσο περνά ο καιρός, τόσο μειώνεται ο αριθμός των ψηφοφόρων του ΠΑΣΟΚ. Εάν προκήρυσσε σήμερα τις εκλογές, θα συγκέντρωνε περισσότερες ψήφους απ' όσες θα συλλέξει τον Μάρτιο, αλλά πάντως λιγότερες απ' όσες θα συγκέντρωνε εάν οι εκλογές γίνονταν τον Σεπτέμβριο που πέρασε!

ΒΕΒΑΙΩΣ ο νοικοκύρης ξέρει περισσότερα, και ο πρωθυπουργός εννοεί να εξαντλήσει όλα τα χρονικά περιθώρια «που του δίνει ο νόμος» – προφανώς για να τακτοποιήσει τις αποσκευές του αλλά και διάφορες εκκρεμότητες που δεν επιτρέπεται να περάσουν σε άλλα χέρια.

ΚΑΘΟΛΟΥ εύκολο να ερμηνευθούν τα φαινόμενα αποσύνθεσης που απλώθηκαν στην κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ – εν πάση περιπτώσει, απαιτείται χρόνος και νηφαλιότητα. Όμως η καθυστέρηση απομάκρυνσης του ΠΑΣΟΚ από την εξουσία συσσωρεύει κάθε μέρα και νέα προβλήματα. Το σημαντικότερο σήμερα είναι η περιβαλλοντική υποβάθμιση της χώρας με μόνιμες επιπτώσεις, από την καταστροφή των δασών, την οικοδόμηση των ελευθέρων χώρων του Λεκανοπεδίου (βλ. παλαιό αεροδρόμιο, Καρέας κ.λπ.), την ατιμωρησία και απαλλαγή όσων έκτισαν αυθαίρετα. Παράλληλα καλλιεργείται και κλιμακώνεται διαρκώς η τρομολαγνία που οπλίζει τα χέρια των οργάνων της «τάξεως» με τις γνωστές, πρόσφατες τραγικές συνέπειες – και αυτό θα πρέπει να μας ανησυχεί ιδιαίτερα. Παρωνυχίδα στο όλο σκηνικό των ημερών, ενδεικτική ωστόσο της *καλλιέργειας* των κυβερνώντων, η φασίζουσα επέμβαση του κ. Βενιζέλου στο Outlook, καθ' υπόδειξη του κ. Καρατζαφέρη.

ΚΑΙ ΕΝΩ ΟΛΑ ΑΥΤΑ συμβαίνουν, βρέθηκαν και κάποιοι νεόκοποι –όχι βεβαίως και τόσο νεόκοποι ως Πασόκοι– να διακηρύσσουν ότι *οι προτάσεις και ο διάλογος για την προοδευτική διακυβέρνηση, τα μέτρα που ανακοίνωσε ο Πρωθυπουργός για τα αδύναμα κοινωνικά στρώματα και την κοινωνική σύγκλιση είναι μια σημαντική ευκαιρία κ.λπ, κ.λπ...* Αυτοί απέμειναν να φυλάσσουν τις Θερμοπύλες του ΠΑΣΟΚ. Οι έσχατοι.

Η ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΘΑΝΕ!

Η ΒΛΑΚΕΙΑ
ΖΕΙ..

1903/2

Όλα θα εξαρτηθούν από το ύψος των ποινών – λένε οι Αμερικανοί!

Η ΚΥΡΙΑ ΕΙΔΗΣΗ του Δεκαπενθημέρου είναι, ασφαλώς, η απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων για τη «17N». Την ώρα που στοιχειοθετούνται οι γραμμές αυτές, δεν είναι γνωστή η πρόταση του εισαγγελέα για την επιμέτρηση των ποινών. Αλλά το δικαστήριο επισφράγισε ήδη το κατηγορητήριο, τόσο για τον Αλέξανδρο Γιωτόπουλο (τον οποίο αναγορεύει σε αρχηγό και καθοδηγητή της οργάνωσης), όσο και για τους Δ. Κουφοντίνα και αδελφούς Ξηρούς (Σάββα και Χριστόδουλο) τους οποίους έκρινε ενόχους για σωρεία δολοφονιών και άλλων εγκληματικών ενεργειών.

ΕΚΤΟΣ, ΟΜΩΣ, από τις αναμενόμενες βαριές καταδίκες (οι καμπάνες «προμηνύεται να ηγήσουν ισόβια» – έγραψε το Βήμα), το δικαστήριο αρνήθηκε να δεχθεί ως «διαρκές», το έγκλημα της συμμετοχής στην οργάνωση για τα χρόνια πριν από την ψήφιση του τελευταίου τρομονόμου. Έτσι εξηγείται η απαλλαγή της μοναδικής γυναίκας, της Αγγελικής Σωτηροπούλου, αλλά

και των Γιάννη Σερίφη, Θεολόγου Ψαραδέλλη και Ανέστη Παπαναστασίου – απαλλαγή η οποία, εκ των πραγμάτων, προσέδωσε στην απόφαση του δικαστηρίου «ισορροπία και αντικειμενικότητα». Ενδεικτικοί, από την πλευρά αυτή, είναι οι τίτλοι σειράς εφημερίδων, όπως της Καθημερινής («Απόφαση λεπτών ισορροπιών») ή της Αυγής («Απόφαση με ισορροπίες») ή των Νέων («Απόφαση σταθμός με ισορροπίες»). Τα Νέα, μάλιστα, είχαν και δεύτερο τίτλο που έλεγε: «Με το ζύγι καταδίκες και αθώσεις».

ΟΥΑΣΙΓΚΤΟΝ: «ΜΗΝ ΑΔΗΜΟΝΕΙΤΕ – ΘΑ ΤΑ ΠΟΥΜΕ ΛΙΓΟ ΑΡΓΟΤΕΡΑ»...

ΚΑΙ ΕΝΩ στις αρχές της επόμενης εβδομάδας αναμένεται η τελική κρίση (το δικαστήριο θα ανακοινώσει τις ποινές για τους 15 που κρίθηκαν ένοχοι), ο Ρίτσαρντ Μπάουτσερ, εκπρόσωπος του Στέιτ Ντιπάρτμεντ, μας είπε ότι δεν θα πρέπει ν' αδημονούμε και ότι επιφυλάσσεται να σχολιάσει την απόφαση του δικαστηρίου, αφού πληροφορηθεί το ύψος των ποινών! Όσο για την πιθα-

νότητα έκδοσης στις ΗΠΑ ελλήνων πολιτών, κατηγορουμένων για δολοφονίες αμερικανών πολιτών, κ.λπ., ο Ρίτσαρντ Μπάουτσερ, άνθρωπος λεπτολόγος και μεθοδικός, μας είπε ότι το θέμα «εκφεύγει των αρμοδιοτήτων του» και, συνεπώς, δέον να παραπεμφθεί στο αμερικανικό υπουργείο Δικαιοσύνης... Τέλος, όταν ρωτήθηκε να σχολιάσει τη δήλωση του έλληνα υπουργού Δικαιοσύνης, Φ. Πετσάλνικου, ότι «δεν τίθεται θέμα έκδοσης κατηγορουμένων στις ΗΠΑ ή σε άλλη χώρα», ο Ρίτσαρντ Μπάουτσερ –άνθρωπος, όπως αναφέραμε, μεθοδικός–, παρακάλεσε ν' αποταθούμε και πάλι στον αμερικανό υπουργό Δικαιοσύνης!

ΛΑΜΠΡΑ, όλα τα παραπάνω! Το ερώτημα είναι γιατί –εμείς οι ίδιοι– το παίζουμε «υποτελείς», ρωτώντας πότε τον εδώ πρέσβη των ΗΠΑ Μίλερ και πότε τον εκπρόσωπο του Στέιτ Ντιπάρτμεντ Μπάουτσερ, αν προτίθενται να «επικυρώσουν» την απόφαση ελληνικού δικαστηρίου ή να ζητήσουν την έκδοση ελλήνων πολιτών για τα περαιτέρω! Αλλά αυτή η ιστορία δεν μπορεί

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΕΣ ΣΥΝΑΥΛΙΕΣ 2003 • ΠΑΙΔΙΚΗ ΧΟΡΩΔΙΑ ΩΔΕΙΟΥ ΚΟΔΑΛΥ

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΜΕ ΤΟ ΜΕΛΟΣ BRASS

Οργάνωση Ο.Μ.Μ.Α.

ΔΕΥΤΕΡΑ 15 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, 8.30 μ.μ.

Αίθουσα Φίλων της Μουσικής
ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

Προπώληση εισιτηρίων στα ταμεία του Μ.Μ.Α.

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΟΥ ΩΔΕΙΟΥ ΚΟΔΑΛΥ

Οργάνωση Αετοπούλειου Π. Κ. Δήμου Χαλανδρίου

ΠΕΜΠΤΗ 18 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ, 7.00 μ.μ.

Ι.Ν. ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ

Είσοδος Ελεύθερη

ΔΙΕΥΘΥΝΕΙ Ο ΜΙΧΑΛΗΣ ΠΑΤΣΕΑΣ

να συνεχίζεται. «Υποχρέωση της κυβέρνησης και ειδικά του υπουργείου Εξωτερικών –έγραφε την περασμένη Τρίτη η Αυγή– είναι να διαμηνύσουν στον κ. Μίλερ και στην Ουάσιγκτον, ότι χώρος για αμερικανικές παρεμβάσεις δεν υπάρχει».

ΤΙ ΜΕΛΛΕΙ ΓΕΝΕΣΘΑΙ ΑΝ ΑΝΑΤΡΑΠΕΙ Ο ΚΑΤΟΧΙΚΟΣ ΡΑΟΥΦ ΝΤΕΝΚΤΑΣ;

ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ και ενώ απέχουμε δύο μόλις εικοσιτετράωρα από τις μεθαυριανές εκλογές στα κατεχόμενα, ο Ισμαήλ Τζεμ, πρώην υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας, εμφανίζεται ανήσυχος για το ενδεχόμενο ανατροπής του Ντενκτάς: Η τουρκοκυπριακή αντιπολίτευση –δηλώνει– ενδέχεται να κινηθεί εναντίον του Ντενκτάς, αν διαπιστώσει νοθεία στο αποτέλεσμα των εκλογών, κατά τον ίδιο τρόπο που κινήθηκε η γιουγκοσλαβική ή η γεωργιανή αντιπολίτευση κατά του Μιλόσεβιτς ή του Σεβαρντνάζε...

ΑΠΟ ΤΗΝ άλλη, ανησυχία για τη νόθευση των εκλογών, στα κατεχόμενα, εκφράζει και ο επίτροπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης Φερχόιγκεν, ο οποίος αδυνατεί να εξηγήσει την αιφνίδια αύξηση των εγγεγραμμένων στους τουρκοκυπριακούς καταλόγους! «Δεν μπορώ να αποδεχθώ ως statesman κάποιον που ετοιμά-

ζεται να νοθεύσει τις εκλογές», δήλωσε ο ευρωπαϊός επίτροπος στην εφημερίδα Ζαμάν. Πάντως, κατά την εκτίμηση του Τζεμ, σε περίπτωση «έγερσης» των Τουρκοκυπρίων, ο Ντενκτάς δεν θα χρειασθεί να κάνει χρήση των τεθωρακισμένων του – διάβαζε των τεθωρακισμένων του τουρκικού στρατού. «Μερικοί στρατονόμοι θα ήταν αρκετοί!»

ΚΑΙ ΑΥΤΑ μεν λέει ο πρώην υπουργός Εξωτερικών της Τουρκίας... Τι λέει, όμως, ο νυν; Απειλεί απλώς με χρονοδιάγραμμα. Αν, ως το Δεκέμβριο του 2004 –δηλώνει ο Αμντουλλάχ Γκιουλ– δεν προσδιορισθεί ημερομηνία για την έναρξη των σχετικών διαπραγματεύσεων, με στόχο την ένταξή μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τότε η Τουρκία θα εγκα-

ταλείψει το όλο συναφές εγχείρημα. Και ο νοών, νοεΐτω!

ΚΑΙ ΣΤΟ «ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΠΑΣΟΚ» ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ ΔΕΝ ΠΑΝΕ ΚΑΛΑ...

ΚΑΙ ΜΕ ΤΟ κυβερνών ΠΑΣΟΚ τι γίνεται; Κάποιοι αισιόδοξοι πίστεψαν, προς στιγμή, ότι, «επικοινωνιακά τουλάχιστον», το ΠΑΣΟΚ πάει καλά ή θα πάει καλύτερα! Αλλά η πορεία των πραγμάτων απέδειξε το αντίθετο: Υπήρξαν, εν πρώτοις, διαρροές, με την έννοια ότι απόρρητες συζητήσεις που γίνονταν στην Επιτροπή Επικοινωνίας του ΠΑΣΟΚ διέρρεαν στον «εχθρό» –

δριάζεις εν πλήρη απαρτία», παρά μόνο «κλειστές συσκέψεις», με δύο ή τρία το πολύ άτομα... «Δια την ασφάλειαν του μετώπου –είπε χαριτολογώντας μέλος της Επιτροπής Επικοινωνίας– ας θυσιασθούν αι περίπολοι», αναφερόμενος, προφανώς, στο γνωστό διήγημα «Περίπολος Ζ΄» του Γιάννη Σκαρίμπα.

Ο Κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΕΠΙΜΕΝΕΙ ΝΑ ΤΟ ΠΑΙΖΕΙ «ΗΓΕΤΗΣ ΤΟΥ ΛΑΟΥ»...

ΜΕΣΑ ΣΤΟ Δεκαπενθήμερο που επισκοπούμε, ο αρχιεπίσκοπος κ. Χριστόδουλος, για μια ακόμα φορά, θέλησε να το παίξει Καίσαρ – «Είμαι ηγέτης του

λαού», είπε... Και αφού το παίζει «ηγέτης», ήταν φυσικό να διεκδικήσει και ρόλο «υπουργού Εξωτερικών»: Οι Τούρκοι –είπε– είναι βάρβαροι, σούβλισαν τον όσιο Σεραφείμ και τον Αθανάσιο Διάκο, άρα δεν έχουν θέση στην χριστιανική οικογένεια της Ευρώπης. Κάποιοι δημοσιογράφοι ρώτησαν τον κ. Χριστόδουλο αν θυμάται το όνομα του (χριστιανού...) πατριάρχη που διέταξε την καταστροφή όλων των φιλοσοφικών σχολών της Αλεξάνδρειας, αλλά και τον λιθοβολισμό –«άχρι θανάτου»– της Υπατίας, εκείνης της ωραίας νεοπλατωνικής φιλοσόφου. Αλλά ο κ. Χριστόδουλος δεν απάντησε... Άλλοι δημοσιογράφοι ρώτησαν αν θυ-

μάται, τουλάχιστον, το όνομα του ευσεβούς εκείνου (χριστιανού...) αυτοκράτορα, που κατέργησε τους... Ολυμπιακούς Αγώνες (για να μην ενισχυθεί η «ειδωλολατρική δεισιδαιμονία») ή τα ονόματα χριστιανών που σφυροκόπησαν –σφυροκοπούσαν– τα γλυπτά του Παρθενώνα. Αλλά εκείνος, ο μακαριότατος, θειότατος και αγιότατος αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος, δεν απάντησε. Απορία ψάλτου βηξ. Το ερώτημα που τίθεται, βέβαια, είναι πότε, επιτέλους, θα προχωρήσουμε στον διαχωρισμό κράτους και εκκλησίας. «Ο ασταμάτητος κόσμος ακόμα στροβιλίζει» – θα έλεγε ο Έλιοτ...

του Δημήτρη Πιτσελίδη

διάβαζε στη Νέα Δημοκρατία! Διαπιστώθηκε, δεύτερο, ότι η Επικοινωνιακή Ομάδα του ΠΑΣΟΚ είναι πολυπληθής, πράγμα που δεν απέτρεψε «ατυχείς προσεγγίσεις» (όπως ήταν, λόγω χάρη, η συνέντευξη του πρωθυπουργού στους ανταποκριτές Ξένου Τύπου) ή «γκάφες ολκής», όπως ήταν το «στημένο τηλεφώνημα» στον πρωθυπουργό Κ. Σημίτη, κατά την επίσκεψή του στο ΙΚΑ Καλλιθέας, την περασμένη Παρασκευή! Και ναι μεν ο πρωθυπουργός Κ. Σημίτης, εν τη μακροθυμία αυτού, δεν απέλυσε τον διοικητή του ΙΚΑ (ως υπεύθυνο για το επικοινωνιακό ολίσθημα), πλην οι τα φαιά κρατούντες στην επικοινωνιακή ομάδα αποφάσισαν ότι «εφεξής δεν θα υπάρχουν συνε-

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΣΤΟΦΑ

Μαντινάδα επιστράτευσε ο Στέλιος Παπαθεμελής για ν' απαντήσει στα ρατσιστικά σχόλια των Κώστα Σκανδαλίδη και Τηλέμαχου Χυτήρη για το ύψος του τώρα πια πολιτικού αντιπάλου. Και να σκεφθεί κανείς ότι και οι δύο υπουργοί είναι... ποιητές. Εξού και η ευαισθησία τους!

Χ.Ν.

CHRISTODOULOS SPEAKING

Οι ομιλίες του θα είχαν ψυχαγωγική διάσταση εάν η πρόσφατη έκρηξη μισαλλοδοξίας με τα όσα είπε για την Τουρκία δεν πάγωνε στην κυριολεξία ακόμη και μέρος από το ποίμνιό του. Πότε θα συνειδητοποιήσει ότι έχει εμβαπτισθεί στη φρενίτιδα της αδιαλλαξίας, ότι καταφέρνει να τρομοκρατεί και να ρίχνει «νερό» στον μύλο του ισλαμικού φονταμενταλισμού;

ΣΩ.ΛΕ

ΑΙΣΧΡΟΚΕΡΔΕΙΑ ΚΑΙ 2004

Ε, είμαστε δαιμόνιος λαός! Πώς θα βγάλουμε τα σπασμένα όλων των χρόνων της λιτότητας; Μα φυσικά με το να εκτινάξουμε στα ύψη τις τιμές των ξενοδοχείων και άλλων ενοικιαζόμενων δωματίων. Από πλούσιους λαούς εξάλλου θα τα πάρουμε. Α, ρε Κουλούρης που τους χρειάζεται...

ΣΩ.ΛΕ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΗ ΑΥΘΑΙΡΕΣΙΑ

Μια απάντηση αποτελεί η ενέργεια του πρώην πρωθυπουργού Κ. Μητσοτάκη, όταν, στις αρχές του 1990, προσέφερε «εν λευκώ» εξουσιοδότηση στα όργανα της τάξης να ενεργούν όπως αυτά κρίνουν, με την παραίνεση: «είστε το κράτος και δεν πρέπει να λογοδοτείτε».

Μια άλλη απάντηση προέρχεται από τον γ.γ. της Ένωσης Ειδικών Φρουρών, ο οποίος δήλωσε ευθέως ότι ένας αστυνομικός «είναι φορέας εξουσίας και έχει το δικαίωμα να πυροβολεί...»

Αλλά και από την πρόσφατη απόφαση της κυβέρνησης του Κ. Σημίτη να θεσμοποιήσει την αστυνομική βία, αποκαθιστώντας επαγγελματικά τα θυμάτα των αστυνομικών στο δημόσιο... Μόνο που η απόφαση αυτή δεν θα ισχύσει, φυσικά, για τον άτυχο 22χρονο της Κρήτης.

Από την άλλη πλευρά, ένα άλλο

ερώτημα αφορά στη σύσταση αυτών των «ομάδων ειδικών φρουρών», που επανδρώνουν επίσης τις ομάδες συνοριακοφυλάκων και για τις οποίες συνδικαλιστικοί φορείς των αστυνομικών καταγγέλλουν ότι στερούνται κατάλληλης εκπαίδευσης και ότι με αυτούς δημιουργείται ένα σώμα παρα-αστυνομίας το οποίο εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους.

Τι άλλο θα δούμε;

Σωτήρης Λέτσιος

Οι σφαίρες, όταν φεύγουν από τα αστυνομικά περίστροφα και αφού πετύχουν το στόχο τους, βρίσκουν πάντα την πιο εύστοχη δικαιολογία. Με άλλα λόγια, νομιμοποιούνται ακόμα και αν αφαιρέσουν μια ανθρώπινη ζωή. Και στην Κρήτη συνέβη άλλο ένα τέτοιο περιστατικό, με τον πυροβολισμό και τον θανάσιμο τραυματισμό ενός 22χρονου, όταν δεν σταμάτησε για έλεγχο των αστυνομικών.

Οι νεαροί που επέβαιναν στο αυτοκίνητο δεν οπλοφορούσαν και σε καμιά περίπτωση δεν απειλήσαν τη ζωή των αστυνομικών. Το γεγονός αυτό μάλιστα πυροδότησε στο Ηράκλειο πράξεις αντεκδίκησης -που προαναγγέλλουν την έναρξη άλλης μιας βεντέτας- και τη διατύπωση σκληρών επικρίσεων απ' όλο το πολιτικό και κοινωνικό φάσμα.

Μια πρώτη ερώτηση είναι: Η εκπαίδευση αυτών των αστυνομικών δεν προβλέπει ότι για να ακινητοποιηθεί ένας ύποπτος θα πρέπει πρωτίστως να μην τεθεί σε κίνδυνο η ζωή του; Και έπειτα, από τη στιγμή που ο ύποπτος δεν στρέφεται απειλητικά εναντίον των αστυνομικών, γιατί εκείνοι δεν ενεργούν με ψυχραιμία και με τη λογική που επιβάλλεται σε τέτοιες περιπτώσεις, αλλά αντίθετα κάνουν σκοποβολή στο κεφάλι του;

Όταν εκδηλώθηκε η ελληνική Επανάσταση στη Μολδοβλαχία, πυρ και μανία με τους Έλληνες ο σουλτάνος αποφάσισε να προβεί σε γενική σφαγή Ελλήνων και ορθόδοξων γενικότερα. Επειδή όμως έπρεπε να έχει και τη συγκατάθεση του ανώτατου θρησκευτικού ηγέτη των Οθωμανών, ζήτησε από το σείχουλιλάμη Χατζή Χαλήλ, που φημιζόταν για την προσήλωσή του στην πιστή εφαρμογή του Κορανίου, να εκδώσει ανάλογη διαταγή. Ο Χατζή Χαλήλ δεν συγκατατέθηκε και αρνήθηκε να εκδώσει τον απαιτούμενο «φειβά». Την άρνησή του όμως αυτή πλήρωσε με τη ζωή του: Ο σουλτάνος

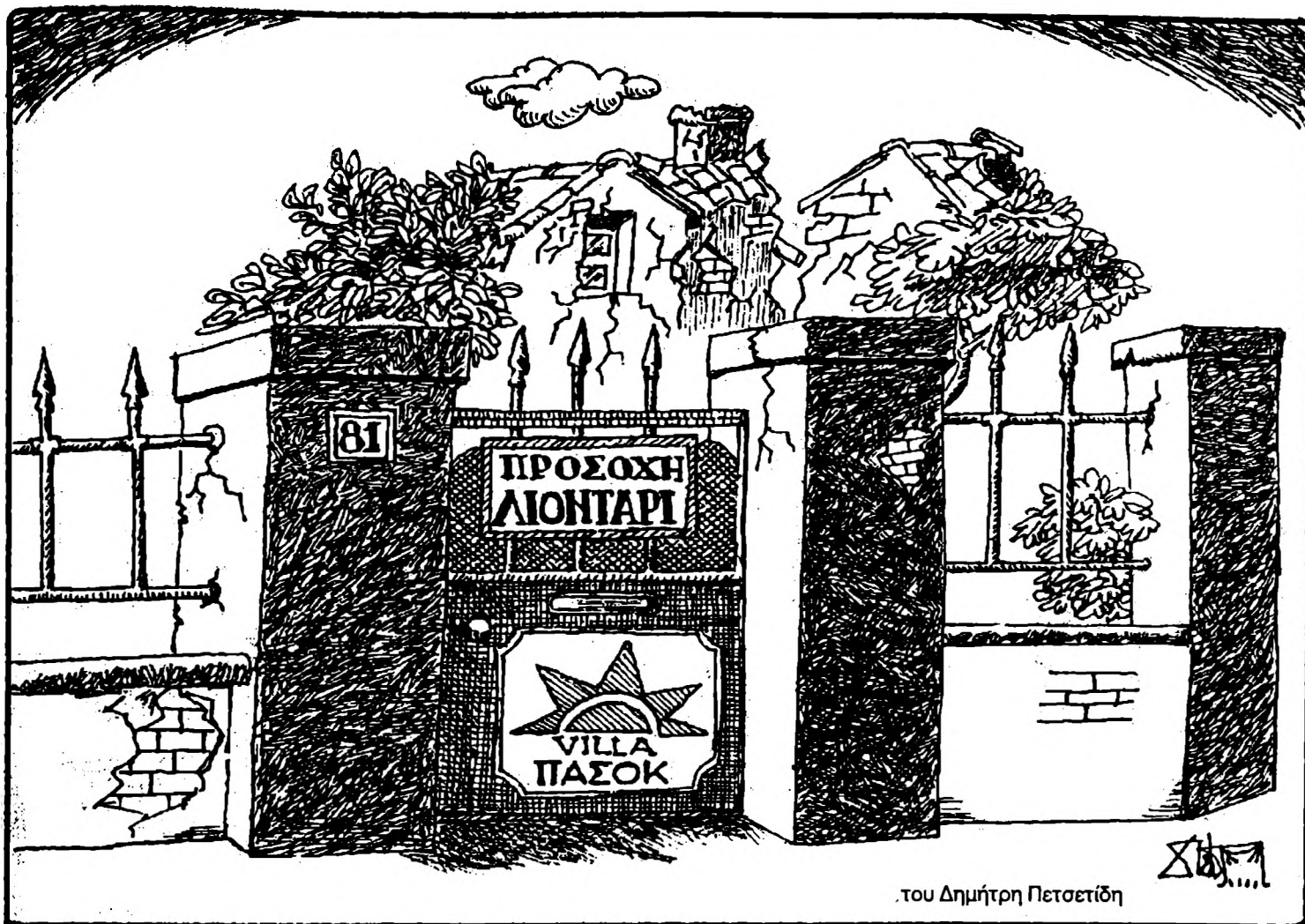

Ο ΧΑΤΖΗ ΧΑΛΗΛ

αμέσως τον καθαίρεσε και με εντολή του, κατά τη μεταφορά του στη Λήμνο, οι συνοδοί του τον εκτέλεσαν. (Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, τόμος ΙΒ, σελ. 33-34).

Ένας «βάρβαρος» λοιπόν, σ' εκείνους τους αιμοχαρείς καιρούς, σώζει με τη θυσία του Έλληνες και Ορθόδοξους. Καλό είναι ο Αρχιεπίσκοπος μας να διαβάσει και λίγη Ιστορία, όχι μόνο να την επικαλείται. Αλλά διαβάσει, δε διαβάσει, όταν «κατέχει» κανείς από πριν την αλήθεια, δεν αλλάζει γνώμη. Τότε δεν έχει και καμιά δέσμευση να μην κρίνει εξ ιδίων τα αλλότρια.

Α.ΤΖ.

του Δημήτρη Πετσετίδη

Η «ΔΙΚΗ» ΤΕΛΕΙΩΣΕ, ΟΜΩΣ Ο ΜΙΛΕΡ ΒΓΑΖΕΙ... ΖΟΥΜΙ

Ολοκληρώθηκε επιτέλους η δίκη της 17N, βγήκε και η ετυμηγορία του δικαστηρίου για κάθε έναν από τους 19 κατηγορούμενους, οπότε εκείνο που μένει είναι η ανακοίνωση των ποινών που θα επιβληθούν.

Συγκεκριμένα, με μια απόφαση ισορροπιών, η οποία κατά τον πρόεδρο του ΣΥΝ «περιέσωσε την αξιοπιστία του δικαστηρίου, μετά από μία σωρεία πολύπλευρων πιέσεων που δέχτηκε κατά την πορεία της δίκης», κρίθηκαν αθώοι τέσσερις από τους κατηγορούμενους –οι οποίοι αφέθηκαν ήδη ελεύθεροι– και σε τέσσερις άλλους θα επιδειχθεί ευνοϊκότερη μεταχείριση, οι υπόλοιποι όμως θα τιμωρηθούν με ιδιαίτερα βαριές ποινές που φτάνουν σε πολλές φορές ισόβια για τον καθένα.

Ήδη, από την πλευρά του εισαγγελέα προτάθηκαν ποινές που συμποσούνται σε... 15.000 χρόνια και για τους 15 κατάδικους.

Μέχρι στιγμής πάντως, πολλές είναι οι δηλώσεις από διάφορες πλευρές, που φανερώνουν ικανοποίηση για την ακροαματική διαδικασία, ενώ ικανοποίηση εκφράζεται και για το αποτέλεσμα, τουλάχιστον από την πλευρά συγγενών των θυμάτων της οργάνωσης.

Τελείωσε λοιπόν η υπόθεση; Όχι βεβαίως! Ο υφυπουργός Δημόσιας Τάξης κ. Φλωρίδης έσπευσε να μας προετοιμάσει για ενδεχόμενες νέες συλλήψεις προσώπων που συνδέονται με

τη δράση της 17N, που σημαίνει ότι, παρά την βεβαιότητα που με τόση έπαρση εκφραζόταν το περσινό καλοκαίρι για πλήρη εξάρθρωση της τρομοκρατίας στη χώρα μας, τελικά επιβεβαιώνεται ότι εξαρθρώθηκε μόνο ένα μέρος της 17N και πάντως όχι η τρομοκρατία.

Το... ζουμί ωστόσο βγαίνει από τον πρεσβευτή των ΗΠΑ κ. Τόμας Μίλερ, ο οποίος, επαναλαμβάνοντας –με το δικό του στυλ– προηγούμενη δήλωση του επίσημου εκπροσώπου του Στέιτ Ντιπαρτμεντ, μας είπε ότι τις επόμενες ημέρες η αμερικανική κυβέρνηση θα σχολιάσει τη διαδικασία της δίκης και το τελικό αποτέλεσμα της, ενώ παράλληλα θα εξετάσει αν θα ζητήσει την έκδοση κάποιων από τους κατηγορούμενους (σύμφωνα μάλιστα με τη συμφωνία που υπογράφηκε φέτος ανάμεσα στις ΗΠΑ και την Ευρωπαϊκή Ένωση, δεν αποκλείεται να ζητηθεί η έκδοση και κάποιων από εκείνους που κρίθηκαν αθώοι), προκειμένου να ξαναδικαστούν από αμερικανικό δικαστήριο!

Ο υπουργός Δικαιοσύνης Φίλιππος Πετσάλνικος έσπευσε βέβαια να δηλώσει ότι «δεν υπάρχει θέμα έκδοσης ελλήνων πολιτών στις ΗΠΑ ή σε άλλη χώρα». Η δήλωσή του όμως θα παραμένει υπό αίρεση, μέχρι να αποδειχθεί στην πράξη – αν και εφόσον δημιουργηθεί θέμα φυσικά...

Τ.Κ.Δ.

ΝΕΟΛΟΓΙΣΜΟΙ

Όσοι έχουν απορία για το τι εστί Δεξιά, ας απευθυνθούν προς την κ. Εύα Καίλη υποψηφία του ΠΑΣΟΚ στη Θεσσαλονίκη. Ερωτηθείσα για το πώς ορίζεται η Δεξιά, έδωσε την απάντηση: «Αυτή που είναι πιο δεξιά από το κέντρο» (sic). Θα μπορούσε να περιληφθεί ως προτεινόμενη απάντηση στα διάφορα τηλεπαιχνίδια. Έτσι για να ανανεώνεται και το ενδιαφέρον τους...

ΣΩ.ΛΕ

ΚΑΪΛΑ ΜΑΣ

Τι λέει ο στόμας της νέας υποψήφιας του ΠΑΣΟΚ στη Θεσσαλονίκη Εύας Καίλη, δεν λέγεται. Ό,τι και να πεις πάντως, είναι νέος πολιτικός λόγος. Κάτι τέτοια βλέπει η Μιλένα –ε, όχι και ποια Μιλένα!– και τρέμει!

Τζιμ Μπούκης

ΑΔΙΚΟ ΕΧΕΙ;

Η ρήση από Τυνησιο, σαν αντίδραση στην επίσκεψη του Κόλιν Πάουελ στην χώρα του: «Οποιοδήποτε μήνυμα περί δημοκρατίας είναι αναξίπιστο, όταν προέρχεται από αμερικάνικα χείλη».

Σ.Μ.

ΑΝΗΜΕΡΑ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ

Ημέρα το απαιτούσε, η ψυχή του το ζητούσε, το ηγετικό του καθήκον τον καλούσε και «ξέδωσε» ο Αρχιεπίσκοπος. Αυτό θα πει να βιώνεις πραγματικά την εξειδικευμένη αγιοσύνη του αγίου της κάθε μέρας. Το πατροπαράδοτο «πας μη Έλληνα βάρβαρος» στη διευρυμένη και βελτιωμένη από την Ορθοδοξία έκδοσή του, «...νίκας τοις βασιλεύσι κατά βαρβάρων δωρούμενος», για να συμπεριλαμβάνεται στους κόλπους της μη βαρβαρότητας και το άλλο μισό της εθνικής μας παράδοσης, αλλά και για να συγκαταλέγεται στη βαρβαρότητα κάθε οπαδός κάθε άλλου θρησκειώματος.

Ήταν επόμενο ν' ακουστούνε αυτά, αφού η Αγία Βαρβάρα είναι, όπως ξέρουμε, προστάτιδα του πυροβολικού και ο Αρχιεπίσκοπος είναι το πρώτο τη τάξει πυροβόλο της Εκκλησίας μας. Άνοιξε λοιπόν την «απύλωτη» κρήνη του και εξαπέλυσε τις φλόγες του μίσους του.

Και δεν είναι ότι του ξεφεύγουν. Τα πιστεύει βαθιά ο άνθρωπος και συνειδητά τα ξεστομίζει, καθώς μέσα στις φιλοδοξίες του είναι η αναβίωση μιας πα-

ρωχημένης, αναχρονιστικής και ανατριχιαστικής παράδοσης, της οποίας αποτελεί ζωντανό υπόλειμμα. Ο υπερτροφικός του ψυχισμός -με τι θέλει να αναλογεί άραγε;- συστηματικά προβαίνει σε τέτοιες εκτονώσεις. Δονείται και από το χρέος του ηγέτη που πιστεύει ότι ενσαρκώνει, κι επειδή δεν του πολυαναγνωρίζεται, το διατυμπανίζει μόνος του.

Ως τώρα, η όποια αμφισβήτηση αφορούσε μόνο το δημοκρατικό του φρόνημα και προερχόταν μόνον από εκείνους που έχουν ως πρώτη αξία στη ζωή τους τη δημοκρατία. Αντίθετα, η ευφυΐα του αναγνωριζότανε γενικά από πολλές πλευρές, ακόμη και από αφελείς της προηγούμενης κατηγορίας. Μετά όμως από τη διατυμπανισμένη ομολογία της πίστης του στο μίσος, πιστεύω ότι η αμφισβήτηση επεκτείνεται και ως εκεί που έπρεπε εξυπαρχής να υπάρχει.

Η Δεξιά βεβαίως «δεν σχολιάζει δηλώσεις του Αρχιεπισκόπου». Γιατί να δυσανεστήσει το σπλάχνο της; Κι εκείνη εξάλλου σπλάχνο της ιδεολογίας του είναι. Μεταξύ τους υπάρχει η σχέση της αλληλογένεσης. Πώς να του εναντιωθεί

για τις ακροδεξιές του πεποιθήσεις. Το είδαμε και στις ταυτότητες.

Κρύβοντας το πρόσωπό της η Δεξιά πιστεύει ότι μας πείθει για την αλλαγή της. Το κρύψιμο του προσώπου όμως δείχνει την αναλλοίωτη διατήρησή του και όχι την αλλαγή του. Η αλλαγή τακτικής είναι μια αλλαγή, χωρίς αντίρρηση, όχι όμως αλλαγή προσώπου.

Αλέκος Τζιόλας

ΔΡΥΣ ΚΑΙ ΞΥΛΟ ΑΠΕΛΕΚΗΤΟ

Σαράντα εκατομμύρια δασικών εκτάσεων αποχαρκτηρίζονται με τον πρόσφατο νόμο που ψηφίστηκε επεισοδιακά στη Βουλή και που χρειάστηκε και τη συμβολή του Πρωθυπουργού του ίδιου. Η ίδια όμως η Ν.Δ. συγκατένευσε δια του κ. Μπασιάκου στην αναστολή των προστίμων για τα κτίσματα σε δάση, μ' άλλα λόγια νομιμοποίησε ένα σκανδαλώδες, προεκλογικό ρουσφέτι. Αντίθετα ο Ν. Κωνσταντόπουλος κατήγγειλε ολόκληρο πλέγμα διευκολύνσεων ως προς τον αποχαρκτηρισμό των δασών.

Ενώ λοιπόν στην Ε.Ε. ισχύει ως δασική έκταση το ποσοστό των 11%, στην Ελλάδα των εκσυγχρονιστών το ποσοστό ανέβηκε στο εγκληματικό 25%, ώστε να διευκολυνθούν οι έλλογοι λύκοι και ν' ασκήσουν το... προεκλογικό τους δικαίωμα ως βίτιο. «Το φυσικό περιβάλλον και η δημόσια γη είναι για την κυβέρνηση το νέο Ελντοράντο της κερδοσκοπίας» (Ν. Κωνσταντόπουλος, στη Βουλή).

Όπως και να 'χει πάντως το πράγμα, το... οικολογικό ΠΑΣΟΚ έδειξε το αληθινό (δασοκτόνο) του πρόσωπο, η μείζων αντιπολίτευση αποδείχτηκε... οικολόγρια και ο Δρυς ξύλο απελέκητο.

Τζιμ Μπούκης

ΤΟ «ΤΑΜΑ» ΔΕΝ ΘΑ ΦΕΡΕΙ ΤΗΝ ΕΥΛΟΓΙΑ

Δεν πρόλαβε να κατακαθίσει ο κουρνιαχτός που σηκώθηκε από τη συζήτηση και την ψήφιση του εγκληματικού Δασονόμου και η κυβέρνηση, για να μη μας μένει καμία αμφιβολία, έσπευσε να δείξει τις πραγματικές προθέσεις της.

Στο νομοσχέδιο για τα αυθαίρετα πρόσθεσε και την παραχώρηση στην Εκκλησία δασικής έκτασης 27 στρεμμάτων στον Καρέα, για τη δημιουργία, λέει, συνεδριακού και πολιτιστικού κέντρου της Ιεράς Συνόδου.

Προκλητικά και εντελώς αυθαίρετα δηλαδή, η κυβέρνηση, υπακούοντας σε ποιος ξέρει τι πιέσεις, μοιράζει τα ελληνικά δάση σαν να είναι τσιφλίκι της, επιλέγοντας μάλιστα σαν πρώτο ευνοούμενό της την Εκκλησία. Λες και η Εκκλησία δεν διαθέτει δικές της τεράστιες (και τις καλύτερες) εκτάσεις γης, που μέχρι τώρα κανείς δεν τολμά να ελέγξει και τις οποίες η ίδια εμπορεύεται με τον καλύτερο τρόπο.

Και εκτός αυτού, η κυβέρνηση των εκσυγχρονιστών δέχτηκε την οικοδόμηση σε περίοπτη θέση, που θα δεσπόζει πάνω από την πόλη της Αθήνας, ενός εκ προοιμίου κακόγουστου ογκώδους τσιμεντένιου κτηρίου, απάντηση (όπως φαίνεται) και στο τζαμί που σχεδιάζεται για τους μουσουλμάνους της Αθήνας.

Το νέο «τάμα» πάντως δεν δείχνει ότι θα φέρει τελικά την ευλογία στο ΠΑΣΟΚ...

Σ.Μ.

Η ΚΡΙΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ

Όπως είχαμε προβλέψει απ' αυτή τη θέση, το Φανάρι δεν θα υποχωρήσει ούτε σπιθαμή από τις αρχικές του θέσεις και άρα η ελλαδική εκκλησία, αν δεν θέλει το Σχίσμα, οφείλει από μόνη της να υποχωρήσει και να ελιχθεί αναλόγως. Και τούτο γιατί ο οικουμενικός θρόνος δεν στέργει σε μικροπολιτικούς συμβιβασμούς, αλλά ορθοτομεί τους ιερούς κανόνες και την εκκλησιαστική παράδοση αταλάντευτα. Αυτό πάντως που προξενεί κατάπληξη είναι η πλήρης αδυναμία της κυβέρνησης να συλλάβει το τεράστιο πρόβλημα σ' όλες του τις διαστάσεις και να ενεργήσει πολιτικά, αφού το αναφυέν αγκάθι έχει και πολιτικές προεκτάσεις (εμπλέκεται το Σύνταγμα και οι νόμοι του κράτους εκτός των Συνοδικών Πράξεων ή των Πατριαρχικών Τόμων).

Στην αρχή επέλεξε «αυστηρά» ουδετερότητα Ποντίου (με την

κακή έννοια), πιλατεύοντας τη λογική και μαστιγώνοντας την ορθοκρισία. Έπειτα, όταν είδε τα σκούρα, αναγκάστηκε να πει το πικρόν ποτήριον, άτσαλα παρεμβαίνοντας μέσω Σταύρου Ψυχάρη (!) και Χρυσοπηγής (!). Ο Βαρθολομαίος όμως δεν είναι Χριστόδουλος και δεν μασάει από ίντριγκες. Αφήστε που οι δυο καθ' ύλην αρμόδιοι υπουργοί... πέρα βρέχει. Ο μεν Γιωργάκης ακολουθεί την πολιτική «κι εσείς έχετε δίκαιο, κι εσείς», «ας συσταθεί μια επιτροπή, ώστε στο μέλλον...», «ας αναβάλουμε την κρίσιμη απόφαση εν ευθέτω χρόνω» και άλλα τέτοια ολμπραϊτικά, ενώ ο Πετράκης παίζει σταθερά τον ρόλο «δέστε με, τι ωραία δόντια που έχω τα 'πλυνα με Κολυπος». Έτσι όμως δεν ξεπερνιέται η κρίση· αντίθετα περιπλέκεται. Η ψηφοδεής κυβέρνηση αντιλαμβάνεται τώρα πως ο ανεξέλεγκτος Χριστόδουλος και η ανυπαρξία πολιτι-

κής εκ μέρους της οδηγούν τα πράγματα στο μη περαιτέρω. Και μάλιστα παραμονές εκλογών και με το χριστεπώνυμο πλήρωμα σε οργή και αηδία. Ας τους έσωζε τουλάχιστον το τροπάριο του ΠΑΣΟΚ: «Πλούσιοι επτώχευσαν και επείνασαν»...

Στέφανος Προτεστακίς

ΜΙΚΡΟΒΙΑ ΣΤΗ Ν.Δ.

...Να μην αφήνουν τον Καραμανλή «ν' αγιάσει» ενόψει εκλογών – είναι πράγματα αυτά; Αλλά τι να περιμένεις από έναν άσπονδο «φίλο»-ξάδελφο όπως ο Μιχάλης Λιάπης, όταν κάνει δηλώσεις για τη δεξιά που απάλλαξε την Ελλάδα από τον κομμουνισμό; Δεν πρόλαβε να «εμβολιασθεί» με το πνεύμα του κεντρώου χώρου που έχει κατακλύσει την παράταξη απ' άκρου εις άκρον της παράταξης; Δεν αντελήφθη ότι η Ν.Δ έχει μετεξελιχθεί πλέον σε «κεντροαριστερό» κόμμα; Γρήγορα, να σταλεί σε καραντίνα...

ΣΩ.ΛΕ

ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Είχαν δεν είχαν, μας την έφεραν. Την τρομοουστερία. Και την επέβαλαν στη ζωή μας. Και καλά, εκείνοι τρέμουν –και τη σκιά τους, που λέει ο λόγος–, και καλά κάνουν. Μόνο που πρέπει να τρέμουμε κι εμείς. Όχι βεβαίως από συμπάθεια ή για συμπαράσταση, αλλά επειδή θέλουν εκείνοι και μαζί η πολιτική ηγεσία των ασπόνδυλων που μας κυβερνά και η οποία δεν τολμά να πει όχι σε τίποτε.

Βρήκαν και τη δικαιολογία. Για την καλύτερη και ασφαλέστερη τάχα διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων. Μόνο που οι αποκλεισμένοι με μπάρρες δρόμοι γύρω από τις πρεσβείες τους, που έχουν μεταβληθεί σε φρούρια που επιτείνουν το χάος και ταλαιπωρούν αφάνταστα τους Αθηναίους πολίτες, είναι σαφές ότι δεν έχουν καμία σχέση με την Ολυμπιάδα. Όπως δεν έχει σχέση η απαράδεκτη προς τους πολίτες συμπεριφορά οργάνων της τάξης, τα οποία –τοίς κείνων ρήμασι πειθόμενα– ξαναζούν ημέρες δόξας που ξεθάφτηκαν από το χρονο-

ντούλαπο της Ιστορίας.

Και δεν φτάνουν αυτά, πρέπει να πληρώσουμε –εμείς και τα παιδιά μας– το κόστος για την ασφάλεια που σπεύδουν να μας προσφέρουν οι νονοί της παγκόσμιας τάξης.

Επιτέλους, κανείς δεν αμφιβάλλει ότι η τρομοκρατία είναι σοβαρή απειλή για την ανθρωπότητα – στο σύνολό της, και όχι μόνο για τον κατά Τζορτζ Μπους «πολιτισμένο» (ή αλλιώς δυτικό) κόσμο. Όμως, ο πραγματικός κίνδυνος δεν προέρχεται τόσο, ή μόνο, από τα ίδια τα τρομοκρατικά χτυπήματα, τα οποία σε τελευταία ανάλυση κατευθύνονται σε συγκεκριμένους στόχους και, είτε συμφωνούμε είτε διαφωνούμε μ' αυτούς, με συγκεκριμένους σκοπούς. Προέρχεται κυρίως από το κλίμα τρομοφοβίας και τρομολαγνίας που καλλιεργείται συστηματικά σε παγκόσμια κλίμακα από συγκεκριμένες χώρες και το οποίο καθιστά ομήρους του κράτη και λαούς, με στόχο τελικά τη δική τους επικράτηση στον πλανήτη. Για να μην ξεχνιόμαστε...

Σ.Μ.

ΓΙΑΓΚΟΣ ΠΕΣΜΑΖΟΓΛΟΥ

Εφυγε πλήρης ημερών ο καθηγητής και ακαδημαϊκός Γιάγκος Πεσμαζόγλου. Ο Γιάγκος Πεσμαζόγλου συνοδεύτηκε και όσο ζούσε από τη συμπάθεια και το σεβασμό πολιτών από όλους τους πολιτικούς χώρους. Η συμμετοχή του στις διαπραγματεύσεις για την ένταξη της χώρας στην ΕΟΚ είναι ίσως η διαρκέστερη επιστημονική και πολιτική προσφορά του. Η στάση του στα χρόνια της δικτατορίας έδειξε το υψηλό φρόνημα του καθηγητή και του πολιτικού άνδρα. Η χούντα τον εξόρισε γιατί η πανεπιστημιακή του συμπεριφορά ήταν ακέραια.

Στη μεταπολίτευση ο Γιάγκος Πεσμαζόγλου, μαζί με τους πολιτικούς του φίλους με τους οποίους συνεργάστηκε στη διάρκεια της δικτατορίας, συγκρότησε διάφορες πολιτικές συσπειρώσεις πιστεύοντας ίσως ότι και εκείνοι είχαν το ίδιο θερμά τα οράματα για την μεταπολιτευτική Ελλάδα. Τα τελευταία χρόνια είχε αποσυρθεί αλλά παρακολουθούσε όλα τα πολιτικά δρώμενα του τόπου.

Το Αντί συμμετέχει στο πένθος της οικογένειάς του, προς την οποία στέλνει τα θερμά του συλλυπητήρια.

Εφημερολόγιο

Πέμπτη 27 Νοεμβρίου

• Στην πρωινή *Αυγή* πανηγυρίζουν –δικαίως– για τη «δημοκρατική νίκη», που ήταν η απελευθέρωση των «7 της Θεσσαλονίκης» χθες, και την κατάρρευση της σκευωρίας μετά τη δημοσίευση και του βίντεο που αποδεικνύει την κατασκευή ενόχων από την ΕΛΑΣ. Τότε υπουργός Δημόσιας Τάξης ήταν ο γραμματέας σύντροφος Χρυσοχοϊδης, σκέφτηκα συνειρμικά μετά την από αριστερά παρέμβαση του πρώην συντρόφου γραμματέα και νυν πολίτη Λαλιώτη χθες στον «Σκάι» για το θέμα. Παρέμβαση που πολύ συζητήθηκε στο κυβερνών κόμμα. Αυτό που δεν κατάφερα να διασταυρώσω ήταν αν όντως ο πρόεδρος Καραμανλής έστειλε ευχαριστήριο τηλεγράφημα στον πολίτη Λαλιώτη για την απήχηση που έχει η επιτυχής αντιπολίτευση που κάνει στην κυβέρνηση.

• Μπέρδεψα τη δεξιά μου με την αριστερά μου σήμερα. Στη συζήτηση για την οικονομία στη βουλή, ο πρωθυπουργός Σημίτης το είπε καθαρά: «όχι πάλι Δεξιά». Για να τα ξεμπερδέψω, θα καταφύγω στο «σκόρδο-κρεμμύδι». Ίσως ν' αποδειχθεί λιγότερο δύσκολο τελικά...

Παρασκευή 28 Νοεμβρίου

• Σπύρος Τσίτσας, Κάρλος Μαρτίνεζ, Φερνάντο Πέρες, Σάιμον Τσάπμαν και Σπύρος Σουλεϊμάν Ντανκούκ. Έτσι, για την ιστορία, θέλω να επαναλάβω τα ονόματα των πέντε απεργών πείνας από τους επτά συλληφθέντες της Θεσσαλονίκης. Με εξαίρεση την υπόθεση που τους αφορά, μόνο με παραιτησιογόνα μπορούν να διαπιστωθούν στις μέρες μας «δημοκρατικές νίκες». Διαφορετικά, θεωρώ αρκετά... αισιόδοξη την προοπτική να προκύψει οτιδήποτε από οποιαδήποτε έρευνα για την αποκάλυψη της ταυτότητας του εντολοδόχου της αστυνομικής μεθόδευσης.

Σάββατο 29 Νοεμβρίου

• Ο «Άκι» είναι ο εκπαιδευμένος σκύλος του «Ελ. Βενιζέ-

λος», ο οποίος εντόπισε το «Ice». Πρόκειται για κρυσταλλική μεταμφεταμίνη, που ανήκει στην κατηγορία MDMA, μοιάζει με θρυμματισμένο πάγο και η καθαρότητά του σε πρώτη ύλη αγγίζει το 100%. Τα παραιτησιογόνα που λέγαμε και χθες... Μεταμφιεσμένα σε σουβλάκια (καλαμάκια) παρακαλώ. Χαρακτηρίζονται ως πολύ επικίνδυνα και αποδεικνύουν ότι το ρίξαμε πια ως κοινωνία στα πολύ σκληρά. Εξηγείται έτσι και η αφασία...

• Καλύτερα όμως, διότι έτσι η είδηση της λογοκρισίας του Περικλή (του παλαιού Αθηναίου) στη χώρα του Σίλβιο δεν θα μας στεναχωρήσει ιδιαίτερα. Απλά μετά από 2450 χρόνια ήρθε και η σειρά του να τον λογοκρίνει κι αυτόν η ΡΑΙ. Το λογοκριμένο απόσπασμα αναφερόταν μάλιστα «στην αθηναϊκή δημοκρατία, η οποία σέβεται τους δικαστές και τους νόμους και όπου επικρατεί το αίσθημα δικαίου». Απόψεις εξτρεμιστικές με τις οποίες δεν συμφωνεί καθόλου, μα καθόλου ο Σίλβιο...

Κυριακή 30 Νοεμβρίου

• Του Αγίου Ανδρέα σήμερα και Κυριακή, και η «τελευταία σύζυγος» τέλεσε μνημόσυνο στη μνήμη του αείμνηστου και θυμήθηκε τι γινόταν τέτοια μέρα «όταν ζούσε ο Ανδρέας». Ήταν τότε που όλοι έβλεπαν με τρόπο την προοπτική να την χρίσει υποψήφια βουλευτίνα, αλλά δεν το έλεγαν. Ειδικά μέσα στο κόμμα της, ήταν και η εποχή του μεγάλου θαυμασμού, όπως θέλω να λέω εγώ για λόγους ευγένειας το «γλειψίμο». Και σήμερα με τρόπο πάλι βλέπουν την προοπτική να είναι υποψήφια βουλευτίνα. Μόνο που έχει εκλείψει πια ο τότε... Θαυμασμός...

• Αν και δεν το συνηθίζω τις Κυριακές, το μάτι μου έπεσε στο οικονομικό ένθετο της *Καθημερινής*. Διαβάζω ότι «οι μεγάλες πολυεθνικές συγκεντρώνουν τις μετοχές θυγατρικών τους και αποχωρούν. Κύκλοι της Σοφοκλέους εκφράζουν τον φόβο και άλλων απομακρύνσεων στο μέλλον. Το ΧΑΑ υποβαθμίζεται, σαν

μα μικρή περιφερειακή αγορά της ΕΕ». Αυτό ίσως να εννοούσε χθες από τις στήλες της *Ελευθεροτυπίας* η τέως «διακεκριμένη προσωπικότητα της Αριστεράς» και νυν υποψήφιος του ΠΑΣΟΚ –εκ των νέων λαμπερών ονομάτων–, πρέσβης ε.τ. Κώστας Ζέππος, όταν δήλωνε ότι «η Ελλάδα τώρα ακολουθεί το σοσιαλιστικό όραμα με αποτελεσματική πολιτική διακυβέρνηση». Και ότι «τα επόμενα 2-3 χρόνια θα είναι καθοριστικά για την ολοκλήρωση της υπέρβασης σε πρωτόγνωρες μορφές ευημερίας και σταθερότητας, στις οποίες μπορεί να φτάσει η Ελλάδα μετά το 2004, το οποίο θα είναι έτος σχεδόν κοσμογονικό». Τέτοια... κοσμογονία από την εποχή του Ησιόδου μάλλον θα έχουμε να δούμε...

Δευτέρα 1 Δεκεμβρίου

• Με δύο ευρώ διόδια «αλλά με οικονομία σε χρόνο και καύσιμα» χρησιμοποιούν από σήμερα οι οδηγοί την Αττική Όδο που παραδόθηκε χθες στην κυκλοφορία από τον πρωθυπουργό Σημίτη. Η «τελετή» έγινε μέσα σ' ένα τούνελ. Όχι όμως «εκείνο», το «πάλαι ποτέ», από το οποίο θα βγαίναμε εδώ και είκοσι χρόνια και που όλο και πιο βαθιά χωμένοι μέσα του είμαστε...

• Μια τροπολογία που υπέβαλε στην Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων του Ευρωκοινοβουλίου ο ευρωβουλευτής της Ν.Δ. Κ. Χατζηδάκης, ανοίγει το δρόμο για την «αναγνώριση τίτλων των Κέντρων Ελευθέρων Σπουδών». Η κυβέρνηση, σε πρωτοφανή ρόλο... αντιπολίτευσης, δηλώνει δια στόματος Ευθυμίου ότι «θα προασπίσει τον δημόσιο χαρακτήρα της ανώτατης εκπαίδευσης και την αξία των πτυχίων». Δεν είπε τίποτα όμως για την αξία της –υποβαθμισμένης και ξεχασμένης– Παιδείας...

Τρίτη 2 Δεκεμβρίου

• Η Τουρκία κατέβαλε σήμερα το 1,1 εκατομ. δολάρια αποζημίωση στην Κύπρια Τιτίνα Λοιζίδου, που επιδίκασε το

Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων το 1998. Η καταβολή ήταν αποτέλεσμα έντονου παρασκηνίου που κράτησε πολλές εβδομάδες και η επιτροπή αναπληρωτών υπουργών Εξωτερικών, που έχει την ευθύνη της επίβλεψης της εκτέλεσης της απόφασης, συνήλθε στο Στρασβούργο και «έκλεισε» την υπόθεση με δυο ψηφίσματά της. Το αποτέλεσμα της πολιτικής συναλλαγής με την Τουρκία αφορούσε την απαίτησή της «η εφαρμογή της απόφασης να μην αποτελέσει προηγούμενο στις υποθέσεις που εκκρεμούν».

Τετάρτη 3 Δεκεμβρίου

• Μένω άφωνη με την υπενθύμιση του πρωθυπουργού Σημίτη σήμερα, σε συνέντευξη τύπου, ότι «άλλα κόμματα στην Ευρώπη έχουν κυβερνήσει περισσότερα χρόνια από το ΠΑΣΟΚ: Οι Σουηδοί Σοσιαλδημοκράτες 35». Τριανταπέντε μείον εικοσιδύο (συνυπολογίζω χοντρικά και την τριετία Μητσοτάκη)... μας μένουν άλλα δεκατρία; Παναγιά μου!

• Διαβάζω στον τύπο ότι το φετινό Χριστουγεννιάτικο σκηνικό θα έχει μπόλικο τρέμο. Μαζί με τους Santa Claus, σε Ιταλία, Βρετανία, Γαλλία, Τουρκία, Σαουδική Αραβία, Κένυα και ΗΠΑ, κάποιιοι φοβούνται μήπως αφιχθούν και ο πολυθρύλητος Μπιν Λάντεν με τον Μουλά Ομάρ. Μαζί με τους πυρήνες της αλ-Κάιντα φυσικά...

• Διαβάζω επίσης ότι οι Έλληνες είμαστε πρωταθλητές στη χρήση πιστωτικών καρτών, με ποσοστό 77,8% και με μέσο κοινοτικό όρο 28,8%. Άλλη μια απόδειξη της... κοσμογονίας και της αποτελεσματικής διακυβέρνησης που λέγαμε τις προάλλες...

Πέμπτη 4 Δεκεμβρίου

• Η Βουλή σήμερα ψήφισε κατά οριακή, αλλά πάντως πλειοψηφία τον όντως κυνικά κοσμογονικό δασοκτόνο νόμο. Σε λίγα χρόνια 35 εκατομμύρια στρέμματα δασικών εκτάσεων πρόκειται να αποχαρα-

κτηριστούν. Και η κοσμογονία χωριά.

- Ο υπουργός Κουλούρης άφησε προσωρινά τα μπρόκολα στις λαϊκές και, μέρες που έρχονται, ασχολείται με την τιμή του κουραμπιέ.

Παρασκευή 5 Δεκεμβρίου

- Θα το αντάλασσα ευχαρίστως και με ένα λαχνό που έχει κερδίσει. Ας σήκωνα το ακουστικό του τηλεφώνου να πάρω στο ΙΚΑ, ή όπου αλλού, για να βρίσω, και ν' άκουγα «πρωθυπουργός Σημίτης, λέγετε», όπως άκουσε εκείνη που χαζοχαρούμενα γέλασε σήμερα, μόλις άκουσε τον πρωθυπουργό Σημίτη να μιμείται τον Μητσοβίτη...

- Την μονιμοποίηση 30.000... ψήφων που εργάζονται κυρίως στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και στα πανεπιστήμια ζητεί από τον υπουργό Εσωτερικών Σκανδαλίδη η Γενική Γραμματεία Δημοσίας Διοίκησης.

- Μπερδέψε τη ζάχαρη άχνη (από τους κουραμπιέδες) με το αλεύρι ο υπουργός Κουλούρης και μπερδέψε και τις αυξήσεις αντίστοιχα. 25% αύξηση λένε οι αλευροβιομήχανοι, 1,5% λέει εκείνος. Αν και πιστεύω τους αλευροβιομήχανους, θα σταθώ στο επιχείρημα-απάντηση του υπουργού Κίμωννα: «Στην Ινδία η αύξηση θα είναι 20%! Μόλις 5% πάνω από την Ινδία, υπουργέ μου; Μας εντυπωσιάσατε πάλι!

Σάββατο 6 Δεκεμβρίου

- Διαβάζω –και χαίρομαι– στην *Απογευματινή* ρεπορτάζ, σύμφωνα με το οποίο 3.000 καρκινοπαθείς «ζουν, ελπίζουν, ερωτεύονται, παντρεύονται, γράφουν βιβλία και χαίρονται τη ζωή, παρά το γεγονός ότι χτυπήθηκαν από την ύπουλη ασθένεια». Φαντάζει απίστευτο, αλλά μάλλον έχουν αγγίξει άλλα ύψη από εμάς τους υπόλοιπους... υγειείς και μετράνε με άλλα κριτήρια τις στιγμές της ζωής τους.

Κυριακή 7 Δεκεμβρίου

- Ένα έγγραφο-ντοκουμέντο του «Οργανισμού Αθήνας» του ΥΠΕΧΩΔΕ δημοσιεύει ο κυρια-

κάτικος τύπος: Εγκρίθηκε από τη διυπουργική επιτροπή υπό τον πρωθυπουργό Σημίτη, για την τσιμεντοποίηση του πρώην αεροδρομίου του Ελληνικού, και επιβεβαιώνει και πληροφορίες σε ρεπορτάζ του προηγούμενου τεύχους του Αντί. Μου χάλασε τη μέρα. Πράσινα άλογα οι προ ετών πρωθυπουργικές υποσχέσεις περί μητροπολιτικών πάρκων. Επιβεβαιώθηκε αντίθετα συνεργάτης του διεθνούς επενδυτή Σόρος που ονειρεύεται εκεί γυάλινα κτήρια «όπως Μανχάταν». Θα δέσουν και με τους φοίνικες της προέδρου Γιάννας στην παραλιακή...

- Νοσταλγώντας παλιές –και «παλιομοδίτικες»– κυριακάτικες οικογενειακές στιγμές διαβάζω στην *Καθημερινή* ότι «ξεθωριάζει το παλιό μοντέλο οικογένειας». Και στη θέση του; «Συμβίωση αντί γάμου, διαζύγια “εξπρές”, πολλά μοναχοπαιδιά, αύξηση των υπερηλίκων και μοναχικά γεράματα»... Προτιμώ την παλιομοδίτικη, ενδεχομένως όχι «προοδευτική», αλλά πάντως ευτυχισμένη –έστω και με προβλήματα– και «γεμάτη» εκδοχή...

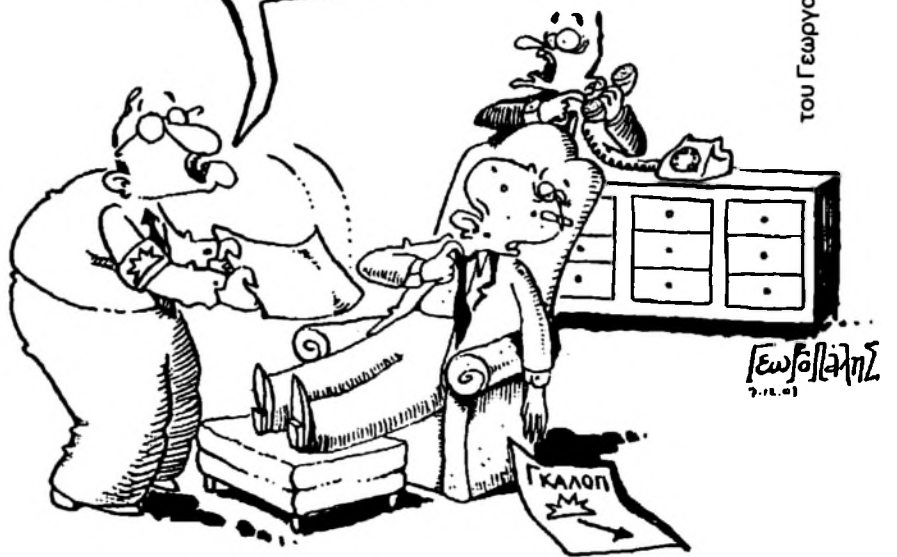
Δευτέρα 8 Δεκεμβρίου

- Έπειτα από 9 μήνες ακροαματικής διαδικασίας, η «μητέρα των δικών» κ.λπ. (βαρύγδουποι χαρακτηρισμοί που κατά καιρούς ακούστηκαν), έφθασε στο τέλος της. 15 ένοχοι και 4 απαλλαγές είναι το αποτέλεσμα της δίκης της «17N». Πολιτικός κόσμος και Ουάσιγκτον (για να μην ξεχνάμε κιόλας) δηλώνουν ικανοποίηση. Και πάνω στη χαρά του ο υπουργός Δημοσίας Τάξης Φλωρίδης μίλησε για κάτι νέες συλλήψεις περιφερειακών μελών της «17N». Ε ρε γλέντια ο πρέσβης Μίλερ...

- Πάλι μπερδέυτηκα με την αριστερά μου και τη δεξιά μου. Ο «δεξιός» –πρόεδρος Καραμανλής από τα αριστερά του πρωθυπουργού Σημίτη; Και αν ο «δεξιός» πρόεδρος τοποθετήθηκε αριστερά του πρωθυπουργού, τότε τι είναι ο πρωθυπουργός; Δεξιότερος της «δεξιάς»; Πως επέτρεψαν αλήθεια οι επικοινωνιολόγοι του

ΤΟ ΙΚΑ ΜΠΟΡΕΙ
ΝΑ ΚΛΕΙΣΕΙ ΡΑΝΤΕΒΟΥ
ΓΙΑ ΑΠΡΙΛΙΟ Η ΜΑΪΟ...
ΠΟΤΕ ΝΑ ΤΟΥΣ ΠΩ;

ΤΙ ΝΑ ΣΟΥ
ΠΩ, ΔΕΝ ΕΧΕΙ
ΑΠΟΦΑΣΙΣΕΙ ΠΟΤΕ
ΘΑ ΚΑΝΕΙ ΤΙΣ
ΕΚΛΟΓΕΣ !!

δεξιότερο-αριστερού πρωθυπουργού να συμβεί κάτι τέτοιο, αναρωτιέμαι βλέποντας τη φωτογραφία από τη συνάντηση των πολιτικών αρχηγών στη Βουλή σήμερα, σχετικά με το Ίδρυμα για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία.

Τρίτη 9 Δεκεμβρίου

- Όπως κάθε στρατηγός που σέβεται τα γαλόνια του, στα άρματα ζώστηκε ο στρατηγός Πάγκαλος σήμερα, για να πολεμήσει «τη δεξιά» «στους δρόμους, στις πλατείες, στα χωριά και τα καφενεία». Αν είναι εκεί μόνο να δοθούν οι μάχες, εντάξει. Σε τίποτα λαγκάδια μην πάει, γιατί μάλλον θα προκύψει πρόβλημα... ελιγμών και μπορεί να χαθεί έτσι ο πόλεμος...

- Υποψήφιος αμερικανός πρόεδρος, αουτσάιντερ, ο οποίος τάχθηκε ανοικτά κατά του πολέμου στο Ιράκ, έλαβε την υποστήριξη του Αλ Γκορ και η σχετική ανακοίνωση έγινε στο Χάρλεμ; Ή πολύ καλός για υποψήφιος αμερικανός πρόεδρος (με ό,τι αυτό σημαίνει εννοείται) ή πολύ κακός θα «μας» (των πλανητοπολιτών) βγει αυτός ο Χάουαρντ Ντιν...

Τετάρτη 10 Δεκεμβρίου

- Κηδεύτηκε σήμερα στο Ηράκλειο ο 22χρονος Ηρακλής Μαραγκάκης. Αν και πυροβολήθηκε από ειδικούς φρουρούς την προηγούμενη Παρασκευή, ωστόσο θεωρώ ότι ουσιαστικά δολοφονήθηκε από την περιρρέουσα αντίληψη απαξίωσης του ανθρώπου σαν γενικότερη έννοια την τελευταία δεκαετία... Την άμεσως επόμενη μέρα και ενώ χαροπάλευε, 100 άτομα έκαναν επιχείρηση αυτοδικίας στην Ασφάλεια Ηρακλείου. Οι ειδικοί φρουροί που τον πυροβόλησαν επειδή δεν σταμάτησε σε σήμα τους, παραβίασαν τον κανονισμό, αφού χρησιμοποίησαν όπλα, ενώ δεν αντιμετώπιζαν ούτε βία ούτε απειλή.

- Και ενώ αυτά συμβαίνουν με τις αυθαιρεσίες σχετικά με τα ανθρώπινα δικαιώματα, αλλά και με άλλες αυθαιρεσίες, στο ΠΑΣΟΚ απορούν και τρέχουν για το 8,2% προβάδισμα που δίνει στη Ν.Δ. γκάλοπ της MRB έναντι του κυβερνώντος κόμματος.

Εφημερη

Εισαγγελική έρευνα στο Χρηματιστήριο

του Ρεπόρτερ

Εισαγωγές-εξπρές εταιρειών των «μεγαλοδιαπλεκόμενων» εκδοτών και εργολάβων με μαγειρεμένα στοιχεία, αθετήσεις επενδυτικών υποχρεώσεων, υπέρογκες αυξήσεις κεφαλαίου χωρίς επιχειρηματικά πλάνα, εξωπραγματικές αυξήσεις μετοχών χάρις στην έντεχνη διασπορά φημών... Αυτά και άλλα πολλά παρελαύνουν στην έρευνα που διεξάγει η Εισαγγελία Εφετών Αθηνών ύστερα από συγκεκριμένες καταγγελίες για την ύπαρξη «εγκληματικού κυκλώματος» στο Χρηματιστήριο Αθηνών. Η έρευνα στρέφεται κυρίως κατά της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και επικουρικώς κατά του Χρηματιστηρίου Αθηνών, για σωρεία παραβάσεων και παραβιάσεων της σχετικής νομοθεσίας. Την έρευνα ανέλαβε και διενεργεί ο εισαγγελέας εφετών κ. Γ. Πλιώτας.

Το σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου είναι γνωστό σε όλους. Χιλιάδες μικροεπενδυτές εξαπατήθηκαν και είδαν να εξανεμίζονται μέσα σε λίγους μήνες οι οικονομίες χρόνων, ενώ τα αποθεματικά των ασφαλιστικών ταμείων του κράτους λεηλατήθηκαν, προκειμένου να ενισχυθεί ο χρηματιστηριακός τζόγος της προηγούμενης προεκλογικής περιόδου και να κερδίσει τις εκλογές ο κ. Σημίτης.

Αυτό όμως που αποτελεί όχι μόνο σκάνδαλο, αλλά και πρόκληση προς τη νομιμότητα είναι η ιδιότυπη «ασυλία» που απολαμβάνουν οι υπεύθυνοι αυτής της λεηλασίας. Ο νόμος της Μαφίας, ο νόμος της «ομερτά» ισχύει προκλητικά και στην περίπτωση αυτή. Επίσημες καταγγελίες, όπως εκείνες του κ. Μιλτιάδη Έβερτ «θάβονται». Αποκαλυπτικά δημοσιεύματα αγνοούνται. Δικαστικές έρευνες περιφέρονται μήνες και χρόνια στις δικαστικές καλένδες. Κορυφαία παραδείγματα:

- Η περίπτωση της ανακρίτριας Μπουρμπούλια. Ανέλαβε την προανάκριση για σοβαρές παραβάσεις της νομοθεσίας που διέπει το Χρηματιστήριο, αλλά κατηγορήθηκε για σοβαρότατα αδικήματα και μεταξύ άλλων στενή σχέση με... δικηγόρο κατηγορουμέ-

νων κ.λπ. Πριν όμως υποστεί τις κυρώσεις υπέβαλε την παραίτησή της στο υπουργείο Δικαιοσύνης και ο υπουργός κ. Πετσάλνικος την έκανε σκανδαλωδώς δεκτή. Έτσι η υπόθεση τελείωσε εκεί και κανείς δεν επελήφθη των κατηγοριών για τις απάτες στο Χρηματιστήριο.

- Το αγνοούμενο εδώ και μήνες πόρισμα του εισαγγελέα κ. Δ. Ασπρογέρακα που διαπιστώνει κακουργηματικές παραβάσεις στον τότε υφυπουργό και τα μέλη της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς.

- Αγνοείται επίσης η τύχη της δικαστικής έρευνας για τις «Αθηναϊκές Συμμετοχές» για παράβαση καθήκοντος και με υπόλογους το Δ.Σ. του Χρηματιστηρίου Αθηνών και της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, που περιλαμβάνει μεταξύ άλλων τους κ.κ. Στ. Θωμαδάκη, Παν. Αλεξάκη, Γ. Φλώρο, Α. Βουσβούνη και Δ. Μόσχο.

Χάρις στην «ομερτά», οι υπεύθυνοι του Χρηματιστηρίου συνεχίζουν επί μία επταετία το έργο τους, εξυπηρετώντας όλους τους «μεγαλοδιαπλεκόμενους» εκδότες και εργολάβους και όλες τις κυβερνητικές αλχημείες. Αντί να τιμωρούνται, ή έστω να παραιτούνται επειδή καταχράστηκαν τα χρήματα του

Ο κ. Σταύρος Θωμαδάκης, πρώην κολεγίοπαις, πρώην μέλος της ΚΝΕ και νυν προστάτης των μικρομετόχων.

κόσμου, επιβραβεύονται – όπως ο πρώην τσάρος της Οικονομίας Γιάννος Παπαπαντωνίου που εστάλη να επιτελέσει το θεάρεστο έργο του και στο υπουργείο των Προμηθειών (Εθνικής Άμυνας). Το αποτέλεσμα είναι να καθίστανται έτσι περισσότερο προκλητικοί – όπως ο κ. Σταύρος Θωμαδάκης, που δήλωνε πρόσφατα: «δεν με έχει ενημερώσει κανείς γιατί διώκεται η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς». [«Κρείπτον σιγάν», κ. Θωμαδάκη. Θα έχετε τώρα την ευκαιρία να μελετήσετε προσεκτικά τις συγκεκριμένες κατηγορίες εναντίον σας που βρίσκονται πλέον στη διάθεση της δικαιοσύνης.]

Η νέα δικαστική έρευνα κρίνεται –σε σχέση με προηγούμενες– «σοβαρότατη», επειδή θίγει σε βάθος «το έγκλημα που συνετελέσθη στο Χρηματιστήριο τη διετία 1999-2000». Η έρευνα –που διεξάγει ο Εισαγγελέας Εφετών κ. Γ.

Πλιώτας, κατόπιν παραγγελίας του αντεισαγγελέα του Αρείου Πάγου κ. Γ. Ζορμπά- θίγει «συγκεκριμένες περιπτώσεις απάτης κατά την εξωπραγματική αύξηση μετοχών εταιρειών» και «παραπλάνησης μικροεπενδυτών». Επικεντρώνεται επίσης σε «συγκεκριμένες ευθύνες των διοικούντων την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και το Χρηματιστήριο, η ύπαρξη των οποίων μαρτυρεί πρωτοφανείς παραβάσεις της χρηματιστηριακής νομοθεσίας, προς όφελος ευνοηθεισών χρηματιστηριακών εταιρειών, κατά την αμαρτωλή περίοδο 1999-2000».

Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα επικεντρώνεται στις ευθύνες των διοικούντων την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και το Χρηματιστήριο Αθηνών, αναφορικά με την «παραβίαση διατάξεων του ΠΔ 348/1985 και 51/1992 ως και της υπ. αρ. 5/204/2000 αποφάσεως της ίδιας Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, όσον αφορά τον επιβαλλόμενο έλεγχο των συναλλαγών επί των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο μετοχών».

Ερευνάται επίσης «η παραβίαση διατάξεων του Ν. 2396/96 εκ μέρους χρηματιστηριακών εταιρειών, όσον αφορά την εκ μέρους των τελευταίων παραβίαση των προβλέψεων του άρθρου 6 του Νόμου περί υποχρεωτικού διαχωρισμού των κεφαλαίων και λογαριασμών/καταθέσεων/διαθεσίμων των πελατών αυτών από τα διαθέσιμα των χρηματιστηριακών εταιρειών, αλλά και την παράλειψη εκ μέρους των οργανών της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς του ελέγχου της επιβεβλημένης εκ του νόμου, τοιαύτης διαδικασίας τηρήσεως των κεφαλαίων των πελατών-επενδυτών σε ξεχωριστούς λογαριασμούς, συνέπεια των οποίων υπήρξε πλήθος πλασματικών συνθηκών διαμορφώσεως των τιμών σε μετοχές...».

Σε απλούστερα ελληνικά, οι χονδρικοί αυτές παραβιάσεις της νομοθεσίας και κυρίως η προφανής απροθυμία του κ. Θωμαδάκη και των λοιπών αρχόντων του Χρηματιστηρίου να ελέγξουν τις εταιρείες των «μεγαλοδιαπλεκόμενων» εκδοτών και εργολάβων, οδήγησαν στο φαινόμενο που καθιερώθηκε στη νεοελληνική πραγματικότητα ως «φούσκες».

ΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΤΑΜΕΙΑ

Η εισαγγελική έρευνα εστιάζεται σε πολλές εταιρείες οι οποίες κατηγορούνται για πλασματική αύξηση τιμών και εξαπάτηση των μικροεπενδυτών. Δεν θα αναφερθούμε προς το παρόν επώνυμα, όχι μόνο επειδή δεν θέλουμε να εμπλακούμε στα παιχνίδια του Χρηματιστηρίου, αλλά κυρίως επειδή αυτό που προέχει είναι να επισημανθούν και εντοπισθούν οι ευθύνες των υπευθύνων του Χρηματιστηρίου, της κυβέρνησης και του ίδιου του πρωθυπουργού.

Η περίπτωση των ασφαλιστικών ταμείων του κράτους αίρει πάσα αμφιβολία (αν υπήρχε δηλαδή) για τις ευθύνες αυτής της κυβέρνησης και του πρωθυπουργού προσωπικά, επειδή χρησιμοποίησαν τα αποθεματικά των ταμείων για να στηρίξουν την αγορά κατά τη διάρκεια της παρατεταμένης προεκλογικής περιόδου του 2000. Με άλλα λόγια χρησιμοποίησαν τις αποταμιεύσεις και τις συντάξεις του ελληνικού λαού για να να κερδίσουν τις εκλογές.

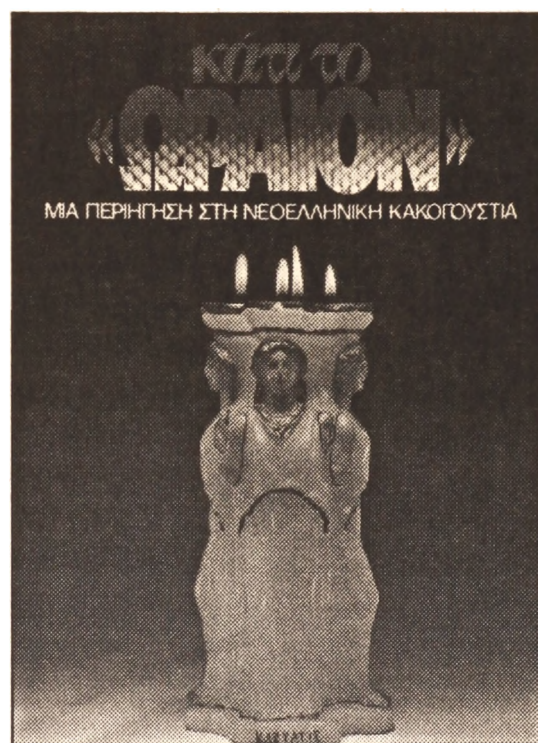
Πέρα από το ηθικά και πολιτικά απαράδεκτο της ενέργειας αυτής, υπάρχουν ποινικές πτυχές του θέματος που τώρα διερευνώνται και μάλιστα οι επενδύσεις από συγκεκριμένα ασφαλιστικά ταμεία που υπερβαίνουν τα επιτρεπτά από τη νομοθεσία ποσοστά επί των αποθεμάτων, όπως ορίζει ο Ν.2676/1999 αλλά και κατοπινές υπουργικές αποφάσεις.

Και για να κλείσουμε προς το παρόν: Όπως εκτιμούν έγκυροι νομικοί κύκλοι, η νέα δικαστική έρευνα για το σκάνδαλο του Χρηματιστηρίου «θίγει σοβαρότατα θέματα σε συγκεκριμένες περιπτώσεις απατών σε βάρος παραπληθύντων μικροεπενδυτών κατά την εξωπραγματική αύξηση των μετοχών συγκεκριμένων εταιρειών, αλλά και σε συγκεκριμένες ευθύνες των διοικούντων την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και το Χρηματιστήριο». Σύμφωνα με τους ίδιους κύκλους «τα στοιχεία που υπάρχουν στο φάκελο μαρτυρούν πρωτοφανείς παραβάσεις της χρηματιστηριακής νομοθεσίας προς όφελος ευνοηθεισών χρηματιστηριακών εταιρειών κατά την αμαρτωλή διετία 1999-2000».

Σύμφωνα με τους ίδιους κύκλους, η σοβαρότητα της νέας έρευνας για το

Χρηματιστήριο, έγκειται κυρίως στο γεγονός ότι για πρώτη φορά η δικαιοσύνη ερευνά τα πεπραγμένα ενός «ολόκληρου εγκληματικού κυκλώματος παραβάσεως της νομοθεσίας», το οποίο ευθύνεται μεταξύ άλλων και για το γεγονός ότι «πακέτα μετοχών απετέλεσαν αντικείμενο πλείστων προσυμφωνηθέντων εικονικών συναλλαγών με στόχο την τεχνητή άνοδο της τιμής συγκεκριμένων μετοχών». Σύμφωνα με τις ίδιες πληροφορίες, ο Εισαγγελέας Εφετών διερευνά την υπόθεση με πολλή προσοχή. Να ελπίσουμε αραγε ότι οι πραγματικοί ένοχοι θα καθίσουν στο εδώλιο; Ένας ολόκληρος κόσμος παθόντων και εξαπατημένων το περιμένει.

ΚΑΤΙ ΤΟ ΩΡΑΙΟΝ

Λεύκωμα με άρθρα, μελέτες και πάνω από χίλιες τετράχρωμες φωτογραφίες, που αποτυπώνει τη σύγχρονη νεοελληνική κακογουστιά. Αναλύει το κιτς, αναζητά τις ρίζες του και σχολιάζει με χιούμορ τις χιλιάδες περιπτώσεις του φαινομένου.

Κεντρική διάθεση, τηλ.: 210-72.32.819

Το ΔΟΛιον Συγκρότημα, ο Σταύρος, ο Χρήστος και άλλοι πολλοί...

της Αγαθής Κριστίν

Σας παρακαλώ να δώσετε τις κατάλληλες οδηγίες στους συνεργάτες σας, καθώς εμείς δεν θα θέλαμε να χρησιμοποιηθεί ο Τύπος ως πεδίο πολέμου από τον οποίο ο ΔΟΛ προβλέπω ότι δεν θα βγει ηττημένος.

Αυτά έγραφε ο κ. Σταύρος Ψυχάρης στον κ. Αριστείδη Αλαφούζο σε επιστολή που δημοσίευσε το Αντί στο προηγούμενο τεύχος. Ο ΔΟΛ δεν θα βγει ηττημένος σε μια πολεμική αναμέτρηση με τους άλλους βαρόνους των ΜΜΕ, πιστεύει ο εξ απορρήτων του Χρ. Λαμπράκη. Η επιστολή αυτή, αν και συζητήθηκε ευρέως, δεν έτυχε σχολιασμού από τον Τύπο (με εξαίρεση την *Αυγή*, το *Παρόν* και τον *Ελεύθερο Τύπο*). Όσο για την *Καθημερινή*, ούτε μνεία. Θα λέγαμε ότι μάλλον έπιασαν οι εκβιασμοί που εκτόξευσε εναντίον της οικογένειας Αλαφούζου ο Σταύρος Ψυχάρης. Όσο για το συγκρότημα Λαμπράκη, και αυτό βέβαια ετήρησε αιδήμονα σιωπή (εκτός των γνωστών διαρροών σε φίλια έντυπα). Ο Χρήστος Λαμπράκης ο οποίος ρωτήθηκε εάν ήταν γνώστης της επιστολής Ψυχάρη δεν απήντησε. Και φυσικά ήταν γνώστης ο συγκροτηματάρχης! Η συνεργασία Ψυχάρη-Λαμπράκη είναι στενή, συνεχής και αδιατάρακτη. Εκτός και αν διαταράχθηκε από την μίας ώρας συνάντηση Λαμπράκη-Καραμανλή η οποία απασχολεί ακόμα. Η μνημόνευση όμως και άλλων προσώπων στην επιστολή Ψυχάρη (όπως του κ. Ν. Νικολάου, του κ. Γιάννη Αλαφούζου και μη κατονομαζόμενων συνεργατών της *Καθημερινής*), κυρίως όμως η αναφορά σε ενδεχόμενη συνεργασία ΔΟΛ και Αλαφούζου σε έντυπο σχετικό με το Χρηματιστήριο, αλλά και για τον *Επενδυτή* και το *Σπορτάιμ* (θέματα που κυκλοφορούσαν στον Τύπο ως ανεπιβεβαίωτες πληροφορίες, ομολογούνται όμως τώρα από τον Στ. Ψυχάρη), αποκτούν ιδιαίτερο ενδιαφέρον ενόψει της εισαγγελικής έρευνας που διενεργείται για το ΧΑΑ.

Στις σελίδες που ακολουθούν υπενθυμίζουμε μερικά από την προϊστορία Ψυχάρη, Λαμπράκη και συντροφιάς. Πρέπει επίσης να προσθέσουμε ότι η δημοσίευση της επιστολής συνέπεσε με αναταράξεις και στα δύο συγκροτήματα: τόσο σ' εκείνο του ΔΟΛ όσο και σ' εκείνο του Αρ. Αλαφούζου. Οι αναταράξεις αυτές δεν είναι άσχετες με την γενικότερη πολιτική αναστάτωση. Οι πολιτικές διεργασίες όμως δεν έχουν αφήσει ανεπηρέαστη και την *Ελευθεροτυπία*...

Η μεγαλύτερη επιχείρηση μίζας, πιέσεων και εκβιασμών έχει στηθεί εδώ και χρόνια σε μεγάλη κυριακάτικη εφημερίδα. Σε άρθρα της, σε σχόλια, σε ρεπορτάζ, αναγνωρίζεις αμέσως το μήνυμα: «Δώστε μας προμήθεια, αλλιώς σας χαλάμε τη δουλειά». Φυλλομετρούσαμε χτες τις σελίδες, τα άρθρα και τους... υπαινημούς της μεγάλης εφημερίδας. Και καταγράψαμε άπειρους εκβιασμούς σε επιχειρηματίες «που δεν τα ακούμπησαν ακόμη», ύμνους σε μεγάλους προμηθευτές που υπέκυψαν και ενίσχυσαν τους ήδη φουσκωμένους τραπεζικούς λογαριασμούς των ηγέτων της μεγάλης εφημερίδας και υπονοούμενα για άλλους επιχειρηματίες που δεν προσήλθαν να προσκυνήσουν εμπράκτως τον άπληστο δημοσιογραφικό παράγοντα! Έναν αδίστακτο άνθρωπο με σωρεία συμμετοχών σε επιχειρήσεις –εξεβίαζε την συμμετοχή του σε αυτές τις επιχειρήσεις– έναν άνθρωπο που επαίρεται ότι «ναι, ρε, έχω τραπεζικούς λογαριασμούς και στην Αγγλία και στην Αμερική και άμα θέλετε να σας δώσω και τους αριθμούς των λογαριασμών μου».

Για όσους από τους αναγνώστες μας δεν κατάλαβαν, η «μεγάλη κυριακάτικη εφημερίδα» είναι το *Βήμα* και ο «άπληστος δημοσιογραφικός παράγοντας» ο σεβασμιώτατος ηγούμενός της κ. **Σταύρος Ψυχάρης**. Προς αποφυγή πάντως κάθε παρεξήγησης, επειδή εμείς –ευτυχώς ή ατυχώς– δεν είχαμε ουδέποτε παρόμοια δοσοληψία μαζί του, ν' αναφέρουμε ότι το παραπάνω καταπληκτικό απόσπασμα δημοσιεύθηκε τη Δευτέρα 14.4.97 στον *Αδέσμευτο Τύπο* του Δ. Ρίζου. Τι είχε συμβεί;

Μεταξύ των χρηματοδοτών του *Αδέσμευτου* ήταν κι ο επιχειρηματίας **Δημήτρης Κοπελούζος**, άγνωστος στα υψίπεδα της διαπλοκής μέχρι το ιστορικό ατόπημα που αποκαλείται «κυβέρνηση Μητσοτάκη». Χάρης όμως στη

συμφωνία με τη ρωσική Gazprom για το Φυσικό Αέριο που του παραχώρησε ο επίτιμος πρόεδρος της ΝΔ –μια συμφωνία που επικυρώθηκε αργότερα από τον σημερινό πρωθυπουργό **Κ. Σημίτη**, ως υπουργό Βιομηχανίας, με τη συνδρομή του κ. **Βερελή**–, ο Κοπελούζος αναδείχθηκε αιφνιδίως σ' έναν από τους «μεγάλους», σε σημείο μάλιστα που κλήθηκε τότε από την κα **Β. Παπανδρέου** και στη γνωστή σύσκεψη με **Λάτση**, **Βαρδινογιάννη** και **Κόκκαλη** για τις «επενδύσεις» στα Βαλκάνια.

Όπως αποδεικνύεται από τη σημερινή πραγματικότητα (επέκταση του δικτύου Φυσικού Αερίου), η δουλειά με την Gazprom ήταν μια μεγάλη «μπίζνα» και ως εκ τούτου, η κατά τον *Αδέσμευτο* «μεγαλύτερη εφημερίδα μίζας» δεν μπορούσε να μείνει απέξω. Τι ακριβώς διαμείφθηκε δεν το μάθαμε ποτέ· τα αλληπάλληλα όμως δημοσιεύματα της εποχής σήκωσαν λίγο την κουρτίνα του βρομερού παρασκηνίου. Όπως έγραφε ο **Αντ. Καρακούσης** στην *Καθημερινή* της 20.4.97, «ο πρόεδρος (Λαμπράκης) δεν έπεισε το "Ρώσο" (Κοπελούζος) να τον δεχθεί στο αέριο και ανέθεσε την υπόθεση στον Σταύρο (Ψυχάρης, γνωστός και ως ο εκτελεστής του συγκροτήματος). Ο Σταύρος ζήτησε τη βοήθεια του Δημήτρη (Ρίζος) και έπεσαν οι προτάσεις με τον γνωστό τρόπο».

Φαίνεται ότι οι προτάσεις ήταν πανάκριβες και ο Κοπελούζος στύλωσε τα πόδια. Τότε ανέλαβε να τον πείσει ο ίδιος ο Ψυχάρης και στο *Βήμα της Κυριακής* της 13.4.97, κατακεραυνώνει με ενυπόγραφο άρθρο του, ως ζημιόγONO για το... δημόσιο συμφέρον, τη σύμβαση της ΔΕΗ για τη μονάδα παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος στη Φλώρινα, συμφερόντων Κοπελούζου. Το κείμενο ήταν χαρακτηριστικό του τρόπου με τον οποίο διεκδικεί τα συμφέροντά της «η επιχείρηση μίζας και εκβιασμών» του κ. Ψυχάρη. Ο θιγόμενος επιχειρηματίας δεν κατονομάζεται, αλλά κατακεραυνώνεται στο όνομα πάντα της «προστασίας του δημοσίου συμφέροντος».

Όμως ο Κοπελούζος δεν μάσησε και πάλι, κι έτσι την επομένη δημοσιεύεται στον *Αδέσμευτο* –τον οποίο χρηματοδοτούσε– το προαναφερθέν πόνημα

Σωκράτης και Σταύρος. Τα κουμπάρια...

Όλοι μαζί φτιάξαμε το Μέγαρο

Ανοιξε προ ημερών τις πύλες του το Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης· στις αίθουσες του Μεγάλου Μουσικής και αυτό. Διευθυντής του Μουσείου ο κ. Κωνσταντίνος Τσουκαλάς. Στην υπενθύμιση ότι ο κ. Κωνσταντίνος Τσουκαλάς, κάποτε διαπρύσιος κήρυκας της επανάστασης, (αριστεριστή τον χαρακτήριζαν οι φίλοι του), σήμερα κοσκινίζει το αλεύρι του εκσυγχρονισμού και συντάσσει τους καταλόγους του εθελοντισμού για την Ολυμπιάδα, φίλος μού αντέτεινε ότι δεν είναι μόνος του ο κύριος Τσουκαλάς. Όλη, μα σχεδόν όλη η διανόηση και ο καλλιτεχνικός κόσμος του τόπου συνέδραμαν και προσέφεραν γη και ύδωρ στον κ. Χρήστο Λαμπράκη (γιατί άραγε; μήπως για τρεις αράδες με το όνομά τους στα έντυπά του ΔΟΛ;). Με τη δική τους υποστήριξη κατάφεραν να αποσιωπώνται οι σκοτεινές διαδρομές του Χρήστου Λαμπράκη και να πραγματοποιείται η αποκλειστική διαχείριση του πολιτισμού από έναν φορέα. Μου θύμισαν ότι ο Μίκης Θεοδωράκης έδωσε πριν από λίγα χρόνια συνέντευξη τύπου στο Θέατρο Καρέζη όπου ενώπιον των δημοσιογράφων έσπυρε τα εξ αμάξης στον συγκροτηματάρχη. Είπε τέτοια και τόσα που η πουριτανική μου αγωγή δεν μου επιτρέπει να επαναλάβω. Και όμως ο Μίκης Θεοδωράκης σε δεκαπέντε ημέρες έσπευσε να χαρίσει το αρχείο του στο Μέγαρο Μουσικής, να πραγματοποιήσει συναυλία σε αίθουσα του Μεγάλου και να επαινέσει τον –ακατονόμαστο μέχρι πριν λίγο– συγκροτηματάρχη! Όλοι μαζί λοιπόν φτιάξαμε το Μέγαρο. Ε, και το ΥΠΠΟ έδωσε κάτι κι αυτό...

Αυτό που με ενοχλεί στο Μέγαρο

Με ενοχλεί πολύ που δεν έχω πατήσει ποτέ το πόδι μου στο Μέγαρο Μουσικής. Όχι μόνο επειδή, παρά το γεγονός ότι μου αρέσει πολύ η κυρία Άντζυ Σαμίου, είμαι επίσης λάτρης της όπερας και του Vivaldi. Θα ήθελα όσο τίποτ' άλλο ν' ακούσω το Adagio καθισμένος κατά προτίμηση «πρώτο τραπέζι πίστα» στο Μέγαρο Μουσικής. Στο οποίο δύναμαι μάλιστα να καταπλεύσω ανά πάσα στιγμή, δεδομένης της εγγύτητας της έδρας του περιοδικού με το έργο ζωής του κ. Χρήστου Λαμπράκη.

Αλλά μας χωρίζει ένας δρόμος, η οδός Πέτρου Κόκκαλη και η αμερικάνικη πρεσβεία, δίπλα από την οποία πρέπει να περάσω· αλλά αυτό είναι άλλο ζήτημα. Ας υποθέσουμε όμως ότι καταφέρνω και υπερπηδώ αυτά τα εμπόδια. Το επόμενο και πιο μεγάλο που θα πρέπει να υπερπηδήσω είναι εκείνη η τεράστια πινακίδα που κρέμεται πάνω από την πολυτελή είσοδο και γράφει INTRACOM. Αν μου πέσει στο κεφάλι; Πώς να διασχίσω έπειτα τον φαντασμαγορικό προθάλαμο, χωρίς να κοιτάξω τον μαρμάρινο πίνακα, όπου υπάρχουν σκαλισμένα τα ονόματα των «δωρητών», αρκετά από τα οποία υπήρξαν κατά καιρούς θύματα της λαμπρής δημοσιογραφικής πέννας του κ. Σταύρου; Μπορεί κανείς να με διαβεβαιώσει ότι δεν θα πεταχτεί κανένα όνομα από τον πίνακα, να μου βγάλει γλώσσα: «Δεν ντρέπεσαι;», θα μου πει και θα έχει το δίκιο του.

Αλλά τα οδικά και άλλα εμπόδια που θα συναντήσω δεν θα είναι τίποτα μπροστά στα ψυχολογικά. Είναι γνωστόν, αίφνης, ότι όλοι οι νονοί της Μαφίας αρέσκονταν στις σικελιάνικες όπερες, τις οποίες και εγώ λατρεύω. Αλλά πώς θα μπορούσε κανείς να μιλήσει με τον Δον Λουκέζι για την απόδοση του Παβαρότι, όταν γνωρίζει ότι οι ντουλάπες του κρύβουν αμέτρητους σκελετούς; Πώς να απολαύσω τον «Σικελικό Εσπερινό», όταν γνωρίζω πως συγκεκριμένη εφημερίδα δώρισε ένα ολόκληρο δισεκατομμύριο στο Μέγαρο, μόνο και μόνο επειδή ο εμπνευστής του μίλησε για κάποιους «σκελετούς» στην ντουλάπα ορισμένων; Κι αν βρει

και τους δικούς μου «σκελετούς»;

Είναι πάντως γεγονός ότι θα μπορούσα να υπερπηδήσω αυτά τα εμπόδια, με κάποια προσπάθεια. Αυτό που δεν μπορώ να υπερπηδήσω με τίποτα είναι αυτή η έλλειψη πολιτισμού και επιπέδου που διακρίνω στους ακραιφνείς θιασώτες, εμπνευστές, φιλοξενούμενους και υποστηρικτές του Μεγάρου. Σε έναν κόσμο ολόκληρο δηλαδή, του οποίου έγινε σύμβολο και του οποίου παρακολουθούμε άφωνοι την κατάρρευση.

Αποτυχημένοι υπουργοί ως πρωθυπουργοί και τηλεφωνητές του ΙΚΑ. Αποτυχημένοι επαναστάτες ως σύμβουλοι επικοινωνίας και διαχειριστές του συστήματος. Παρολίγον τρομοκράτες ως κορυφαίοι αρθρογράφοι. Πρώην χουντικοί ως πατέρες του Αγίου Όρους. Ερμαφρόδιτοι πολιτικοί, χαλιναγωγημένοι δημοσιογράφοι, κρατικοκοδίατοι επιχειρηματίες, ρατέ διανοούμενοι.

Το παρόν μας συμπυκνώνεται σε ένα «Μέγαρο» – σε μίαν αέναη διαπλοκή το συνεχές συμβάν της ύπαρξής μας. Να λοιπόν γιατί το πρόβλημά μου είναι κυρίως υπαρξιακό. Είναι αυτή η έλλειψη πολιτισμού που διακρίνω πίσω από την υψηλή τεχνολογία του Μεγάρου. Αυτή η μετριότητά τους, μαζί με τα «ελληνικά» τους, τα γκρίζα κουστούμια τους, την κωμωδία του εκσυγχρονισμού, την ανία των σκανδάλων, τις αφόρητα πληκτικές ίντριγκες.

ΔΟΝ ΜΠΑΖΙΛΙΟ

περί Ψυχάρη και Βήματος, με την υπογραφή «Δ.Κ.» (το μικρό όνομα του επιχειρηματία είναι Δημήτρης). Οι κατηγορίες ήταν φυσικά βαρύτερες, παρόμοιες δεν είχαν ξαναδεί το φως της δημοσιότητας και ο σχετός της διαφθοράς και της διαπλοκής άρχισε να βγαίνει πρωτοσέλιδα. Κόλαση! Όπως έγραφε τότε και η *Καθημερινή* «ό,τι σιγοψιθυρίζαμε χρόνια μεταξύ μας» άρχισε να βγαίνει στην επιφάνεια και το σύστημα να απειλείται για μια ακόμα φορά σοβαρά μετά το σκάνδαλο **Κοσκωτά**. Παρενέβη όμως ο εμπειρότερος όλων σ' αυτά τα θέματα Σωκράτης Κόκκαλης, ο οποίος διαμήνυσε στους κ.κ. Ρίζο και Ψυχάρη – φίλοι του κι οι δυο – να μη δώσουν συνέχεια, επειδή «θα βγούμε όλοι μας ζημιωμένοι». Σοφός ο Ρόκο. Η υποψία όμως ότι αυτός τα ξεκίνησε όλα, χρησιμοποιώντας τον κολλητό του τον Σταύρο στην παλιά του κόντρα με τον Κοπελούζο για τη ΔΕΗ, συνεχίζει από τότε να τον βαρύνει. Λέγεται άλλωστε ότι διατηρεί ειδικό μηχανογραφικό τμήμα όπου καταγράφονται όλες οι δραστηριότητες του ατυχή Κοπελούζου.

Υπενθυμίζουμε σήμερα το ξεχασμένο αυτό επεισόδιο από το σήριαλ της διαπλοκής, επειδή είναι από τα λίγα στο οποίο καταγράφεται με λεπτομέρειες αυτός ο όμορφος και αγγελικά πλασμένος κόσμος που περικλείει ασφυκτικά τη δημόσια ζωή. Φυσικά δεν υπήρξαν συνέπειες σ' ό,τι αφορά την έννομη τάξη. Έτσι ο κ. Ψυχάρης συνέχισε να λειτουργεί ανενόχλητος ως μάνατζερ πολιτικών και επιχειρηματιών και ως μεσάζων, εξοπλισμένος με ένα ακατανίκητο οπλικό σύστημα, τη μεγάλη κυκλοφορία των εφημερίδων που εξουσιάζει.

Όμοιο με το επεισόδιο εκείνο του 1997 αναμένεται να ξεσπάσει προσεχώς. Αφορμή η επιστολή από 27.10.2003 που έστειλε ο Στ. Ψυχάρης στον ιδιοκτήτη της *Καθημερινής* Αριστεΐδη Αλαφούζο και δημοσίευσε το *Αντί* στο προηγούμενο τεύχος. Η επιστολή έδινε μια γεύση του στίλ από τον *Οδηγό Αλληλογραφίας* που φαίνεται ότι συμβουλευεται κάθε φορά ο πανοσιώτατος διοικητής του Αγίου Όρους, από τη βιβλιοθήκη «Χρηστομάθειας» που έχουν συγκροτήσει στη Χρήστου Λαδά.

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Α.Ε.

Άλλο πράγμα όμως η «μεγάλη κυκλοφορία», άλλο η «μεγάλη εφημερίδα» και άλλο η εγκυρότητα και οι μεγάλες μίζες. Στην κοιτίδα αυτή της δημοκρατίας όπου διάγουμε φαιδρώς τον βίο μας, όλοι έχουν πλέον αντιληφθεί το παιχνίδι. Και όποτε το «έγκυρο» Βήμα δημοσιεύει ένα πρωτοσέλιδο σκάνδαλο, οι περισσότεροι διερωτώνται για το «ποια συμφέροντα εξυπηρετούνται αυτή τη φορά».

Αρκεί ένα άδοξο σχόλιο του Βήματος για να αλλάξουν κατεύθυνση οι προμήθειες μιας δημόσιας επιχείρησης, αφού παίρνει το μήνυμα ο υπουργός, ο γενικός διευθυντής ή ο πρόεδρος. Γράφαμε στο τχ. 592 (24.11.1995):

«Έκανε μεγάλη εντύπωση η πολύμηνη πολεμική του Βήματος εναντίον του κ. Β. Βραδινogiάννη, πολεμική η οποία λόγω της επιμονής και των διαστάσεων που προσέλαβε δείχνει και τους ευγενείς στόχους των κ. Λαμπράκη, Ψυχάρη και Σια. Όπως μεγάλη εντύπωση έκανε η εν αιθρία επίθεση του Βήματος εναντίον της ΦΑΓΕ, όπου ο ιδιοκτήτης της εμφανιζόταν περίπου ως μεγαλοαπατεών. Για την τελευταία επίθεση λέγεται ότι δεν ήταν άσχετη με τα συμφέροντα του Σ. Κόκκαλη, ο οποίος μπήκε και σ' αυτόν το χώρο με την αγορά γαλακτοκομικής εταιρείας (ΔΕΛΤΑ)».

Καλά τώρα. Δεν αποκαλύπτουμε και τίποτα σπουδαίο όταν γράφουμε για τη στενότερη σχέση του κυρίου Ψυχάρη με τον «κουμπάρο» του πρακτοράκο της Στάζι. Μια σχέση που ο Σταύρος φρόντισε για μια ακόμα φορά να επιβεβαιώσει, στη ρήξη του με την Καθημερινή, η οποία –παρά τις συστάσεις του– δεν σταμάτησε τον πόλεμο κατά του Κόκκαλη, και κινητοποιώντας κάθε διαθέσιμη δικαστική επαφή προκειμένου να αποβεί θετική για τον Κόκκαλη η ψηφοφορία στο Συμβούλιο Εφετών για τις κατηγορίες περι κατασκοπίας, δωροδοκίας κ.λπ. Αλλά έχει ο καιρός γυρίσματα...

ΟΙ ΔΟΣΟΛΗΨΙΕΣ ΜΕ ΤΗΝ WAZ

Μια μικρή συνέχεια της αντιπαράθεσης Καθημερινής και ΔΟΛ ήταν η σύντομη αναφορά της πρωϊνής εφημερίδας του κ. Αλαφούζου σχετικά με τη διακοπή της σχέσης της WAZ με τον ΔΟΛ. Για το θέμα αυτό το Αντί (τχ. 795 της 5.9.2003) είχε κάνει εκτενές και άκρως αποκαλυ-

πτικό ρεπορτάζ. Σύμφωνα με την Καθημερινή, η διαπίστωση από το οικονομικό επιτελείο των παρολίγο συνεταιίρων Γερμανών ότι τα οικονομικά του ΔΟΛ δεν είναι τόσο ανθηρά όσο αυτός ισχυρίστηκε κατά την περίοδο των διαπραγματεύσεων, στάθηκε η αιτία της απομάκρυνσης της WAZ. Ο ΔΟΛ απάντησε με επιστολή η οποία όμως έτυχε σχετικού σχολιασμού από την εφημερίδα.

Έχουμε αναφερθεί ξανά σε μια παλιά ιστορία που επίσης φαίνεται πως προκύπτει από τη μελέτη των «Χρησιμοποιημένων» της Χρήσου Λαδά και θυμίζει το λαϊκό ρητό «φωνάζει ο κλέφτης για να φοβηθεί ο νοικοκύρης». Είναι η ιστορία της δωρεάς ενός δισεκατομμυρίου παλιών, καλών δραχμών στο Μέγαρο Μουσικής. Το 1994 το Δ.Σ. του «Ιδρύματος Τύπου» που διαχειρίζεται την κληρονομιά Βουδούρη, αποφάσισε ομόφωνα να προσφέρει ως «δωρεά» στο Μέγαρο Μουσικής του γνωστού λιμπρετίστα Χ. Λαμπράκη ένα ολόκληρο δισεκατομμύριο δραχμές.

Προσέξτε λοιπόν τι προηγήθηκε. Το επεισόδιο είναι χαρακτηριστικό του τρόπου με τον οποίο κάνει τις δουλειές του ο μεγάλος αφέντης του ΔΟΛ κ. Λαμπράκης: Νοέμβριος του 1994. Ο τότε πρόεδρος του Δ.Σ. του «Ιδρύματος Τύ-

–Μα ποιος κυβερνά επιτέλους αυτόν τον τόπο;
–Ε, όποιος βρίσκεται μπροστά, μπροστά...

που» Μιχαήλ Σαρρής έχει αναλάβει καθήκοντα εκδότη του *Ελεύθερου Τύπου* (είχε μόλις εκδιωχθεί ο Δημήτρης Ρίζος), και ένα από τα πρώτα που σπεύδει να κάνει είναι να συναντήσει τον Χρήστο Λαμπράκη. Η συνάντηση –ένα

Ο Συνήγορος του Πολίτη πήγε περίπατο

Από τις 27 Φεβρουαρίου 2002 έχει γίνει αναφορά στο Συνήγορο του Πολίτη για σειρά πολεοδομικών παραβάσεων του ΟΜΜΑ με τις επεκτάσεις του Μεγάρου Μουσικής και την ανέγερση της «Όπερας Λαμπράκη».

Το ερώτημα που έθετε η αναφορά ήταν πώς επέτρεψε η επιβλέπουσα πολεοδομική αρχή κατά τις διάφορες φάσεις των εργασιών, τις γενόμενες παραβάσεις με πιο πρόσφατη [«πρόσφατη» τις ημέρες των αρχών του 2002!] εκείνη της τεχνητής αλλοίωσης της μορφολογίας του εδάφους στο οικόπεδο του τέως Πάρκου Ελευθερίας.

Γιατί, εάν συγκριθούν οι αρχικές, φυσικές υψομετρικές καμπύλες στο πρώην Πάρκο Ελευθερίας και ειδικά του τμήματος που έχει παραχωρηθεί στον ΟΜΜΑ, προκύπτει ότι οι κατοπινές διαμορφώσεις (κατασκευή με μπετόν-αρμέ) δίνουν μια διαφορετική και αλλοιωμένη «μορφολογία εδάφους», αφού ένας τεχνητός «λόφος» από σκινόδεμα βρίσκεται σε υψηλότερη στάθμη από την προϋπάρχουσα φυσική μορφολογία του εδάφους.

Αλλά μέχρι σήμερα ο Συνήγορος του Πολίτη δεν έχει δώσει καμιά απάντηση, όπως δεν έχει ακόμη οριστικά απαντήσει σε προηγούμενη αναφορά: εκείνη της 14.7.1999!

Η βραδυπορία του Συνηγόρου του Πολίτη να απαντήσει στα θέματα που αναφέρθηκαν πιο πάνω, αποδεικνύει ότι ο πολυδιαφημισμένος θεσμός είναι στάχτη στα μάτια του κοσμάκη. Δυστυχώς, όταν πρόκειται για θέματα που θίγουν τον συγκροτηματάρχη κ. Λαμπράκη, όλοι οι θεσμοί πάνε περίπατο. Πρώτος και καλύτερος ο «θεσμός» του Συνηγόρου του Πολίτη...

«γεύμα εργασίας» στη Χρήστου Λαδά- πήγε πολύ καλά για τον νεόκοπο εκδό- τη μέχρι κάποια στιγμή, που ενώ έπιναν τον καφέ τους, άκουσε έκπληκτος τον «έμπειρο» συνάδελφο να του λέει: «Όλοι μας πρέπει να προσέχουμε κ. Σαρρή, επειδή όλοι μας έχουμε ένα σκε- λετό στη ντουλάπα μας».

Αν και άνθρωπος των παρασηκνίων, ο Μάκης Σαρρής δεν αντιλήφθηκε αμέ- σως τον υπαινιγμό. Μέχρι που ύστερα από λίγες ημέρες συνεδρίασε το Διοι- κητικό Συμβούλιο του «Ιδρύματος Τύ- που» (στο οποίο ανήκει κατά 90% ο *Ελεύθερος Τύπος*) και ο Μιλτιάδης Έβερετ (ισόβιο μέλος του Ιδρύματος, σύμφωνα με τη διαθήκη του Άρη Βου- δούρη) πρότεινε να προσφέρουν ως «δωρεά» στο Μέγαρο Μουσικής ένα ολόκληρο δισεκατομμύριο από την κλη- ρονομία του Άρη Βουδούρη. Η πρότα- ση έγινε αμέσως ομόφωνα δεκτή, αφού όπως προείπε και ο κ. Λαμπράκης όλα τα μέλη του Δ.Σ. του «Ιδρύματος Τύ- που» είχαν από έναν τουλάχιστον «σκε- λετό» κρυμμένο στη ντουλάπα τους. Ας βγάλουμε μερικούς από τη ντουλάπα.

Εκείνη την εποχή, ο κ. Κύρτσος, με την υποστήριξη του Μιλτιάδη Έβερετ, είχε φροντίσει να πωληθεί το 10% των μετοχών του *Ελεύθερου Τύπου* στον γνωστό έμπορο όπλων Θωμά Λιακου- νάκο. Γιατί τον θυμηθήκαμε τώρα αυ- τόν; Προσέξτε τις υπόγειες διαδρομές: Εκτός από κουμπάρος του κ. Έβερετ, ο Θ. Λιακουνάκος ελέγχει μεταξύ άλλων και κάποιο «Διεθνές Επιχειρηματικό και Πολιτιστικό Κέντρο ΑΕ», το οποίο ασχολείται με μετακλήσεις καλλιτε- χνών και παρόμοια θεάρεστα έργα. Μεταξύ των μελών του Δ.Σ. αυτού του επιχειρηματικού κέντρου βρίσκουμε και τον κ. Σταύρο Ψυχάρη του Πανα- γιώτου. Κουμπάρος του Έβερετ ο Λια- κουνάκος, κουμπάρος του Κόκκαλη ο Ψυχάρης. Πήξαμε στις κουμπαριές. Κατά τα άλλα, η στενή συνεργασία Κόκκαλη-Λιακουνάκου στον ευώδη κόσμο των προμηθειών όπλων (βλ. ΕΑΒ, πυραύλους, ελικόπτερα κ.λπ.) εί- ναι εντελώς άσχετη με όλα αυτά. Όπως άσχετη είναι και η τακτική υποστήριξη των εθνικών εξοπλισμών από το *Βήμα*.

«Σε... Λαμπρακιστάν και... Κοκκαλι-

στάν μετατρέπεται η Ελλάδα» έγραφε στις 10.9.95 το *Παρόν* αναφερόμενο στα «επανελημμένα σχόλια» του Ψυχάρη από τη στήλη «Βηματοδότης» ενα- ντίον του τότε διοικητή του ΙΚΑ Φοίβου Ιωαννίδη, επειδή δεν συνενούσε στις μεθοδεύσεις για την ανάθεση της μηχανοργάνωσης του ΙΚΑ στην εταιρεία PLANET.

Πάντως μια σχετικά πλήρη καταγραφή των δραστηριοτήτων και της προσωπι- κότητας του πρωταγωνιστή στο Συγκρό- τημα Λαμπράκη κ. Στ. Ψυχάρη θα ανα- ζητήσει ο φιλιαναγνώστης στο *Αντί* (τχ. 592 της 24.11.1995). Ενδιαφέρον στοι- χείο εκείνου του ρεπορτάζ ήταν η γνω- στοποίηση και των κουμπάρων του Στ. Ψυχάρη. Πάρτε ανάσα, γιατί με τη σει- ρά ήταν ο Βύρων Σταματόπουλος, ο χουντικός υπουργός Τύπου, και εν συνε- χεία οι Ανδρέας Παπανδρέου, Χρήστος Λαμπράκης και Σωκράτης Κόκκαλης. Με τέτοιους δεσμούς ο Σταύρος Ψυχάρης μπορεί να ανακηρύσσεται Διευθυ- ντής εφημερίδων, συνεταίρος σε μεγάλα «οικονομικά κόλπα» και να καταλήγει Διοικητής του Αγίου Όρους!

Κοκκαλίνος, λούφα και παραλλαγή

Οι μέρες είναι πονηρές κι οι νύχτες κοιλοπονάνε, έλεγε η μάνα μου. Καθώς μαίνεται η προεκλογική μάχη για την εξουσία και καθώς ο τόπος ετοιμάζεται ν' αλλάξει εκείνα τα χαρακτηριστικά που τον ση- μάδεψαν και τον διαμόρφωσαν τις τε- λευταίες δεκαετίες, παρατηρούμε εμ- βρόντητοι να κορώνει και ο υπόγειος πόλεμος ανάμεσα στους λογιής μηντιο- κράτορες και τους εργολάβους-νομείς των κρατικών έργων.

Σ' αυτό το σκοτεινό γαϊτανάκι εμπλέ- κονται συγκεκριμένα πρόσωπα από την πολιτική, τη δικαιοσύνη, τη δημο- σιογραφία, την οικονομία. Τα δύο με- γάλα κόμματα έχουν από καιρό κατα- λήξει στους επιχειρησιακούς τους συμ- μάχους, είτε αυτοί λέγονται μεγαλοπα- ράγοντες του χρήματος, είτε εφημερί- δες, είτε κανάλια.

Από την πλευρά αυτή το ΠΑΣΟΚ πα-

ρουσιάζει υπεροπλία. Παρότι φθίνει δραματικά από πλευράς δημοσκοπήσε- ων και καταρρέει από τη (δια)φθορά και την τυποποιημένη κι άνευρη άσκη- ση της εξουσίας, εντούτοις έχει δίπλα του όλα τα μεγάλα μέσα της χώρας. Έχει τους κρατικοδίαιτους εργολά- βους, που αυτό ανέδειξε και υπέθαλψε, έχει τη συντριπτική πλειονότητα του τύ- που και των καναλιών, έχει τον ΔΟΛ, προς τον οποίο πρόσφερε γην και ύδωρ, έχει ακόμη και την παραδοσιακά αδέσμευτη και ανεξάρτητη, κατά δήλω- σή της, Ελευθεροτυπία, η οποία, έστω και αν ο κόσμος καίγεται, θα επιλέγει σταθερά ένα φιλοσημιτικό πρωτοσέλι- δο. Βλέπετε, νυν υπέρ πάντων ο αγών. Οι μέσα σελίδες, ο Στάθης, ο Βότσης, ο Γκιώνης, ο Τριάντης, ο Πολυμίλης, εί- ναι απλώς το άλλοθι. Παιγνίδι κάνουν ο Γ. ΚΑΡ, ο «Σ», αλλά και οι πρώην ευ- κλεείς υπάλληλοι του Κοσκωτά.

Συμβαίνει όμως και κάτι κυριολεκτικά ανήθικο. Εδώ και καιρό έχει ξεσπάσει ακραία σύγκρουση ανάμεσα στην *Κα- θημερινή* και την Intracom, ή, αν προτι- μάτε, ανάμεσα στην οικογένεια Αλα- φούζου και τον Σ. Κόκκαλη. Ο Flash και ο Κακαουνάκης απ' τη μια, η εφη- μερίδα του Π. Φαλήρου και ο Sky απ' την άλλη, εκτοξεύουν μύδρους, με την *Καθημερινή* να επανέρχεται στα εφιαλ- τικά στοιχεία της Στάζι, τα οποία (όπως γνωρίζετε) πρωταποκάλυψε το *Αντί*. Όμως ο κ. Κόκκαλης είναι ο άνθρωπος που δέχεται εγκάρδια ο πρωθυπουργός και που οι διάφοροι υπουργοί τού πα- ραχωρούν γήπεδα, προνόμια και απο- κλειστικές εργολαβίες. Είναι δηλαδή το στήριγμα του καθεστώτος και ο απο- κλειστικός χορηγός του Μεγάρου της εξουσίας. Έτσι απλά και κυνικά. Γι' αυτό βλέπουμε από τη μια πλευρά η δι- καιοσύνη να έχει φορτώσει με κακουρ-

γματικές αιτιάσεις τον σύντροφο Ρόκο, αλλά συγκεκριμένοι λειτουργοί της να τον βγάσουν λάδι, κατά τη λαϊκή ρήση, χωρίς πάντως να εξαλείφονται οι λαδιές ένθεν κακείθεν.

Πρόσφατα πάλι η *Καθημερινή* καταδικάστηκε για συκοφαντική δυσφήμιση του λαμπρού κ. Σωκράτη από το Εφετείο Πειραιά, χωρίς πάντως η ίδια να υποστείλει τη σημαία των αποκαλύψεων και του πολέμου εναντίον της διαπλοκής. Σε πληρωμένες καταχωρίσεις το αφεντικό του Ολυμπιακού δημοσία δαπάνη αντεπιτίθεται θριαμβολογώντας, ενώ η *Καθημερινή* σε άρθρο της πρωτοσέλιδο διερωτάται «Ποιος είναι ο αγύρτης;».

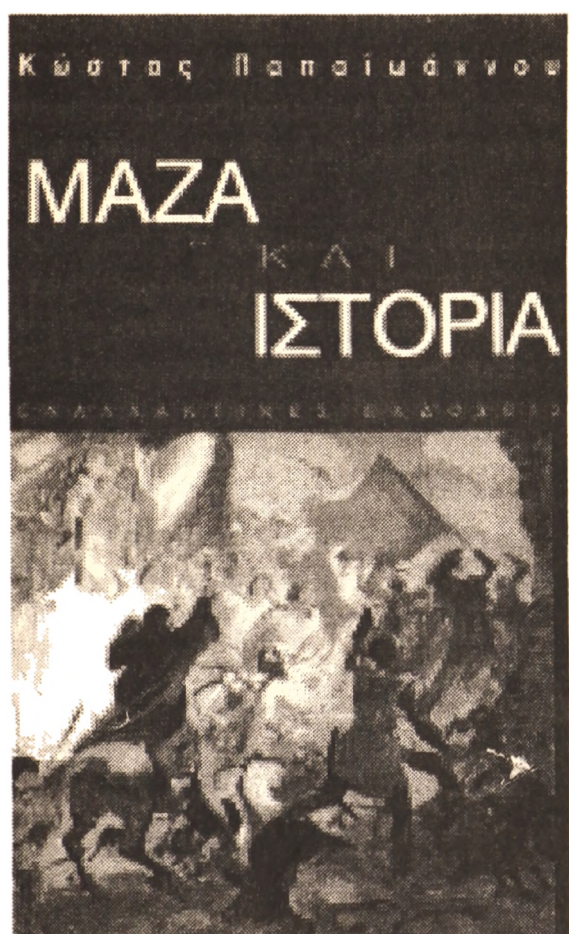
Σ' όλα αυτά τα μέτωπα ένα μάζ κάνει εντύπωση. Η διακριτική και αποστασιοποιημένη θέση της *Ελευθεροτυπίας*, η οποία αρκείται σε ρεπορτάζ του πολέ-

μου αναφέροντας «αντικειμενικά» και τις δύο απόψεις. Πάνε οι εποχές που ο Κίτσος ξιφουλκούσε με άρθρα και ποιήματα εναντίον του Κοκκαλίνου, και η εφημερίδα κυκλοφορούσε ένθετα ολόκληρα με τη δράση του ανδρός. Τώρα ποιεί την νήσσαν ή, επί το πασοκικότερο, λούφα και παραλλαγή. Διερωτώμαστε δίκαια λοιπόν το γιατί. Φοβάται ο Κίτσος τον Σωκράτη; Δεν το πολυπιστεύουμε. Υπακούει ο Σερ της διεύθυνσης στις προεκλογικές σκοπιμότητες και υποχρεώσεις της κυβερνώσας παράταξης και δεν ανοίγει καινούργιες πληγές; Τηρείται ένα άτυπο μορατόριουμ κορυφής μεταξύ μεγαλοεργολάβων, ήγουν Λαμπράκη, Τεγόπουλου και Κόκκαλη; Ή μήπως οι παλιοί εχθροί είναι τώρα αγαπημένοι συντάκταιροι;

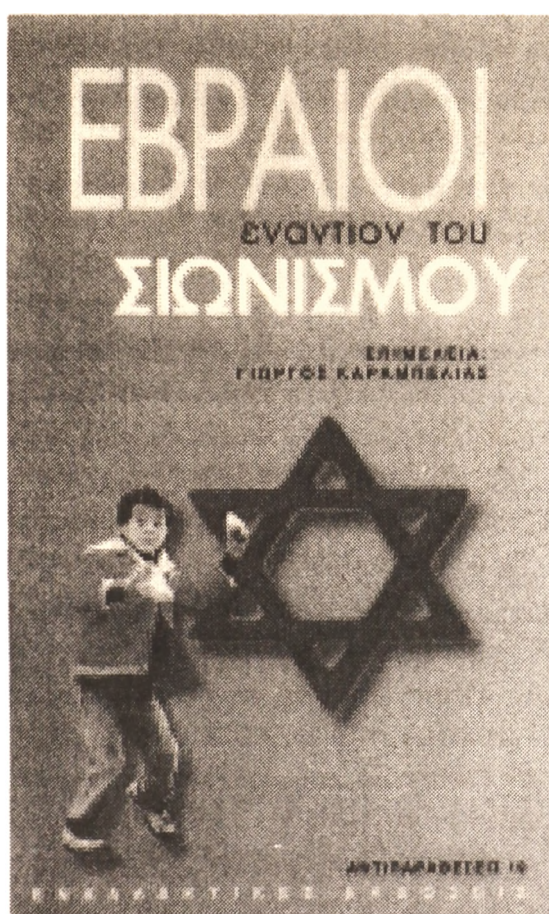
Όπως και να 'χει το πράγμα πάντως, η

«ανεξάρτητη», «αδέσμευτη», «μαχητική» κ.λπ. φυλλορροεί από αναγνώστες που βρίσκουν το καθημερινό φύλλο της διπρόσωπο και το κυριακάτικο άνευρο και απρόσωπο. Τι να σου κάνουν και τα ένθετα; Είναι ντροπή για την *Ελευθεροτυπία* να υπερασπίζονται το κύρος της τα «Ιστορικά» και η «Βιβλιοθήκη» την ίδια στιγμή που ο κοκκαλοπόλεμος αγγίζει τη δραματική του κορύφωση. Φαίνεται πως ο ιδιοκτήτης της εφημερίδας έχει ξεχάσει ποιοι διάβαζαν ανέκαθεν το έντυπό του και νομίζει ότι απευθύνεται σε γιάπηδες του χρηματιστηρίου και επαγγελματίες Πασόκους. Ούτως ή άλλως πάντως στις επικείμενες εκλογές πολλά πράγματα, θέσεις, πρόσωπα και αξίες θα κριθούν και θα αποτιμηθούν. Γιατί βέβαια δεν είναι ώρα ούτε για λούφα ούτε για παραλλαγή.

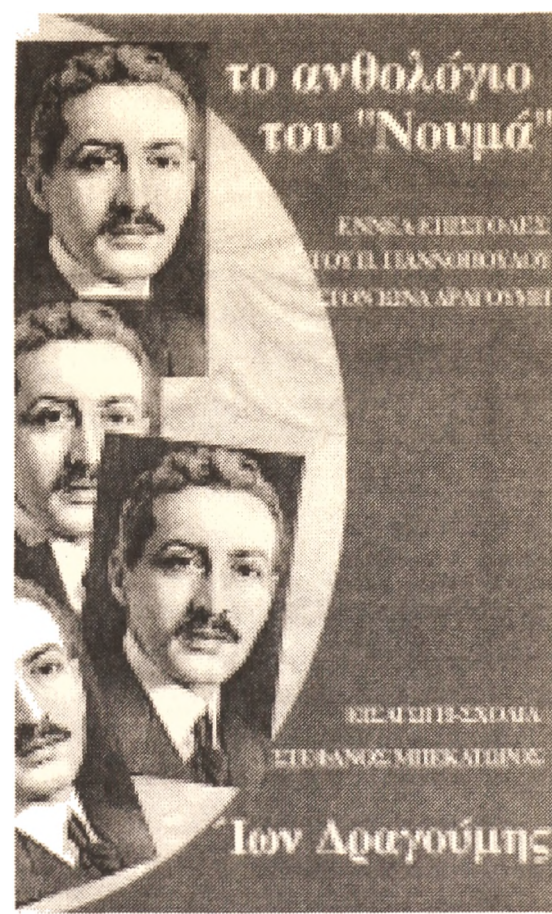
εναλλακτικές εκδόσεις

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ
ΜΑΖΑ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΒΡΑΙΟΙ ΕΝΑΝΤΙΟΝ
ΤΟΥ ΣΙΩΝΙΣΜΟΥ
Επιμέλεια: Γιώργος Καραμπελιάς

ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ
ΤΟ ΑΝΘΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ"
ΕΠΙΜΕΤΡΟ: ΕΝΝΕΑ ΕΠΙΣΤΟΛΕΣ
ΤΟΥ Π. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ
ΣΤΟΝ ΙΩΝΑ ΔΡΑΓΟΥΜΗ

«ΑΓΡΟγη Α.Ε.»: «Σοσιαλιστικές» business as usual

της Όλγας Ι. Φωτακοπούλου

Τώρα που η Βουλή, σε «πανηγυρική» συνεδρίαση και με «πανηγυρικό» τρόπο, ψήφισε με... ονοματεπώνυμα και κατά πλειοψηφία το «πανηγυρικό» νομοσχέδιο καταστροφής των δασών, και ενόψει της κατάθεσης τροπολογίας για παραίτηση και από το τεκμήριο κυριότητας δημοσίων εκτάσεων από το ΥΠΕΧΩΔΕ, ήρθε η ώρα για business: «ΑΓΡΟγη Α.Ε.».

Τουλάχιστον από το 1998 προετοιμαζόταν το όλο... concept. Τότε ψηφίστηκαν τα άρθρα 46-56 του νόμου 2637, που ήταν η έναρξη της σύστασης της Ανωνύμου Εταιρείας «ΑΓΡΟγη». Αυτά τροποποιήθηκαν και με επόμενους νόμους στα χρόνια που ακολούθησαν. Ιθύνων νους και μοχλός προετοιμασίας της εταιρείας ο τότε Γενικός Διευθυντής Δασών στο υπουργείο Γεωργίας και νυν Πρόεδρος της «ΑΓΡΟγη Α.Ε.» Βασίλης Γωτάκης.

Και τι θα κάνει αυτή η εταιρεία; Θα «αξιοποιήσει» τις δημόσιες εκτάσεις – δασικές και μη. Όπως αναφέρεται και στο θεσμικό της πλαίσιο, μετά τις «αναγκαίες βελτιώσεις, θα πωλούνται, θα εκμισθώνονται ή θα μεταβιβάζονται κατά τις διατάξεις της χρηματοδοτικής μίσθωσης σε ενδιαφερόμενους, που έχουν τη δυνατότητα καλύτερης αξιοποίησής τους».

Η «ΑΓΡΟγη» έρχεται να λειτουργήσει συμπληρωματικά με την «Ελληνικά Τουριστικά Ακίνητα Α.Ε.», η οποία έχει ως γνωστόν αναλάβει να «περιποιηθεί» τα 65 περίπου «φιλέτα» του ΕΟΤ. Και οι δύο διέπονται από ένα θεσμικό καθεστώς κομμένο και ραμμένο στα ίδια νομοθετικά πλαίσια.

Και οι δύο λειτουργούν «κατά τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας», διέπονται «από τις διατάξεις της νομοθεσίας για τις ανώνυμες εταιρίες» και δεν υπάγονται «στην κατηγορία των οργανισμών και επιχειρήσεων του ευ-

ρύτερου δημόσιου τομέα». Έτσι, δεν εφαρμόζονται σ' αυτές «οι διατάξεις που διέπουν την λειτουργία των επιχειρήσεων του δημοσίου τομέα», δηλαδή εξαιρούνται από κάθε κοινοβουλευτικό ή άλλο έλεγχο. Υπάγονται απευθείας στην εκάστοτε κυβέρνηση και στον εκάστοτε προϊστάμενο υπουργό. Για την «ΑΓΡΟγη», ο υπουργός Γεωργίας «ασκεί στην εταιρία την εποπτεία και τον έλεγχο που έχει σύμφωνα με το νόμο για τις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις».

Συζητάμε για πάνω από τις μισές εκτάσεις της χώρας που είναι χαρακτηρισμένες ως δάση... Με δεδομένο μάλιστα ότι εθνικό κτηματολόγιο δεν έχει γίνει ποτέ, μόνο κατά προσέγγιση μπορούμε να υπολογίσουμε την πλούσια... προίκα της ανώνυμης αυτής εταιρείας, η οποία –σύμφωνα με πληροφορίες– θα εισαχθεί πολύ σύντομα στο Χρηματιστήριο.

Ήδη το μετοχικό της κεφάλαιο ανέρχεται στα 2 δισ. δρχ. και έχει καταβληθεί εξ ολοκλήρου από το ελληνικό δημόσιο. Σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο που την διέπει «μετοχές έως 49% του μετοχικού κεφαλαίου μπορεί να μεταβιβάζονται από το ελληνικό δημόσιο σε συνεταιριστικές οργανώσεις, διεπαγγελματικές οργανώσεις» κ.λπ...

Πόροι της Εταιρείας είναι:

«Επιχορηγήσεις από τον κρατικό προϋπολογισμό για την παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, έσοδα από τη συμμετοχή σε εθνικά και κοινοτικά προγράμματα, έσοδα από την πώληση

και γενικότερα τη διαχείριση αγροτικών εκτάσεων, πρόσδοδοι από την περιουσία της, έσοδα από την εκποίηση εκτάσεων που παραχωρούνται στην εταιρία...».

Και πώς δασικές έως σήμερα εκτάσεις θα αποχαρακτηρισθούν για να μετατραπούν σε «αγροτικές»; Μα, με το ολοκαίνουριο νομοσχέδιο και την τροπολογία που αναμένεται να κατατεθεί και η οποία θα χορηγεί τίτλους ιδιοκτησίας σε ιδιώτες που κατέχουν για δέκα τουλάχιστον χρόνια τη γη μετά από αγορά ή μετά από τριάντα χρόνια χρήσης. Τώρα πια το κράτος θα πρέπει να αποδεικνύει ότι «το τεμάχιο» είναι δικό του και όχι ο ιδιώτης...

Εν αναμονή λοιπόν της τροπολογίας για την παραίτηση από το τεκμήριο κυ-

ριότητας στη διαρκή επιτροπή της Βουλής τις επόμενες ημέρες, θα πρέπει να συνυπολογισθεί ότι η διαδικασία του αποχαρισμού θα ολοκληρωθεί σε βάθος χρόνου. Τμηματικά. Ανάλογα με το πώς συμφέρει. Ενδεικτικά, η διάρκεια ζωής της εταιρείας έχει ορισθεί στα πενήντα χρόνια... Το νομοθετικό πλαίσιο στήθηκε με τέτοιο τρόπο ώστε να υπηρετεί τη λογική: τα διαθέσιμα για την εταιρεία «τεμάχια» να είναι δυνάμει πολλά και με δυνατότητα μελλοντικής επιλογής.

Έτσι, όπως και με τον νέο δασικό νόμο, σε επίπεδο «επικοινωνιακό» επιχειρήθηκε να θεωρηθούν ως περίπου συνυπεύθυνοι όλοι σχεδόν οι πολίτες της χώρας, καθώς, όπως συνήθως λένε οι κυβερνήσεις που ψηφίζουν αυτούς τους νόμους, «δεν μπορούμε να κλείνουμε τα μάτια στα κοινωνικά προβλή-

ματα που έχουν συσσωρευθεί».

Αν κρίνουμε δε και από την προκλητική διαφημιστική καμπάνια της ΕΤΑ Α.Ε., η οποία προηγείται χρονικά της «ΑΓΡΟγής», το... concept σεβρίζεται με την απαραίτητη οικονομικο-σωτήρια... πασπάλα εκσυγχρονισμού της χώρας «που αλλάζει» –και σε ποια κατεύθυνση!–, καθώς η κυβέρνηση ομιλεί άριστα την «επικοινωνιακή γλώσσα» ως άλλος «Πινόκιο» που μακραίνει μεν η μύτη του από τα ψέματα, εμείς όμως τυφλοί από την ελπίδα της αλλαγής υποτίθεται ότι δεν το βλέπουμε.

Έτσι καλούμαστε να πιστέψουμε ότι η «ΑΓΡΟγη Α.Ε.» «θα συμβάλει στη βελτίωση της παραγωγής, της ανταγωνιστικότητας της αγροτικής οικονομίας» και «μετά την ολοκλήρωση της τεχνικής της υποδομής και της εσωτερικής της οργάνωσης θα παρέχει υπηρε-

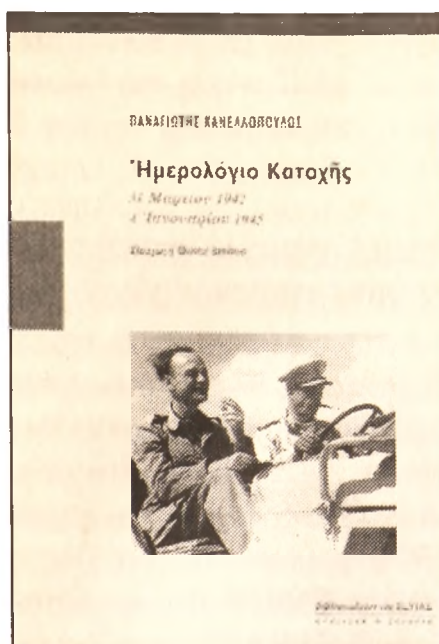
σίες ωφέλειας στους Έλληνες αγρότες και στην Εθνική Οικονομία».

Ενώ, πολύ απλά, η «ΑΓΡΟγη Α.Ε.» κατά τα πρότυπα της ΕΤΑ θα συγκεντρώνει δημόσια γη και θα την παραχωρεί στα μεγάλα ιδιωτικά συμφέροντα. Το είτε ευθεώς εξάλλου και ο Διευθύνων Σύμβουλος της εταιρείας κ. Γιακουμέλος σε συνεντευξή του στον τύπο τον προηγούμενο Σεπτέμβριο, όταν «άδειασε» και τον υπουργό κ. Δρυ και τον πρόεδρο κ. Γιωτάκη, μιλώντας για «τράπεζα γης που θα κάνει ανταλλαγές με οικοδομικούς συνεταιρισμούς»...

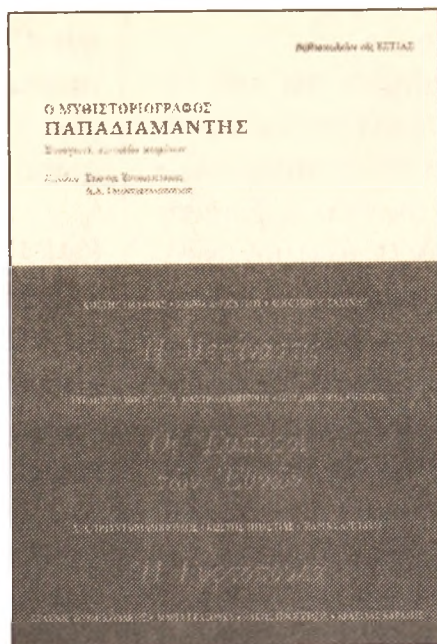
Το καλύτερο όμως το αφήσαμε για το τέλος: το αλιεύσαμε από την ιστοσελίδα της «ΑΓΡΟγής» στο διαδίκτυο. «Όραμά μας είναι: η αγροτική γη να μείνει αγροτική και στα χέρια του Αγρότη». Και η δασική γη;...

Βιβλιοπωλείον της ΕΣΤΙΑΣ από το 1885

Ν Ε Ε Σ Ε Κ Δ Ο Σ Ε Ι Σ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ
Ημερολόγιο Κατοχής

Ο μυθιστοριογράφος
Παπαδιαμάντης

ΑΓΓΕΛΟΣ ΤΕΡΖΑΚΗΣ
Η πριγκιπέσα Ιζαμπώ

ΤΣΙΒΕΤΑΝ ΤΟΝΤΟΡΟΦ
Μνήμη του κακού
Πειρασμός του καλού

info@hestia.gr • www.hestia.gr

Η αποστέωση των πολιτικών κομμάτων

του Αλέξανδρου Καζαμία

Από τις δέκα εκλογικές αναμετρήσεις που είχαμε μετά το 1974 καμία δεν ήταν τόσο κενή πολιτικού περιεχομένου όσο αναμένεται να είναι η επόμενη. Για τριάντα χρόνια οι βουλευτικές εκλογές έκριναν πάντα τα κρίσιμα εθνικά διλήμματα της μεταπολιτευτικής μας ιστορίας: τον εκδημοκρατισμό, την ένταξη στην ΕΟΚ, τη «σοσιαλιστική αλλαγή», την «κάθαρση», τη φιλελευθεροποίηση της οικονομίας, τον εκσυγχρονισμό, την είσοδο στην ΟΝΕ. Σήμερα όμως πάνω σε ποια μεγάλη εθνική επιλογή καλούνται άραγε ν' αποφανθούν οι ψηφοφόροι; Στην καλύτερη περίπτωση θα πρέπει να επιλέξουν ανάμεσα στον αφηρημένο χωροταξικό προσδιορισμό του «μεσαιού χώρου» και στο εξαθλιωμένο σύνθημα του «εκσυγχρονισμού»· στη χειρότερη, ανάμεσα σε δύο παρατάξεις που δεν έχουν τίποτα άλλο να μοιράσουν εκτός απ' τις εικόνες των πολιτικών τους και την εξουσία. Η αδυναμία των ελληνικών κομμάτων ν' αρθρώσουν σήμερα ένα πρόταγμα εθνικό είναι η τρανταχτή απόδειξη της χρεοκοπίας τους: το σύστημα του κρατικού κομματισμού τα έχει πλέον ξεψαχνίσει.

Υπάρχει από το καλοκαίρι μια συζήτηση ανάμεσα σε τέσσερις θεωρητικούς του ελληνικού εκσυγχρονισμού γύρω από το λεγόμενο φαινόμενο της «κομματικοκρατίας». Την αρχή έκανε ο Νίκος Μουζέλης με το άρθρο του «Γιατί αποτυγχάνουν οι μεταρρυθμίσεις;» (*Το Βήμα*, 29.6.03), ενώ σ' αυτό απάντησαν, πρώτα ο Γιάννης Βούλγαρης με τέσσερα διαδοχικά του κείμενα στα *Νέα* (19.7, 9.8, 30.8, 8.11.03) κι έπειτα, στους δύο μαζί, οι Χ. Τσούκας και Δ. Παπούλιας μ' ένα κοινό τους άρθρο (*Το Βήμα*, 16.11.03). Διάλογος υπήρξε στο βαθμό που ο Μουζέλης ανταπάντησε στον Βούλγαρη (*Το Βήμα*, 21.9.03), ενώ έκτοτε, καθόσο ξέρω, δε διασταυρώθηκαν ξανά άλλες απαντήσεις.

Ο πρόσφατος προβληματισμός των «τεσσάρων» θεωρητικών του εκσυ-

γχρονισμού πρέπει, νομίζω, να μας ενδιαφέρει. Βασική τους μέριμνα είναι να βρουν «τι φταίει;» για την αποτυχία των μεταρρυθμίσεων της οκταετίας Σημίτη. Ο Μουζέλης, που άνοιξε το θέμα, αποδίδει την αποτυχία αυτή στην «κομματικοκρατία» κι αναζητά λύση σε μία ισχυρότερη «κοινωνία πολιτών». Ο Βούλγαρης αντιθέτως υπερασπίζεται το κομματικό σύστημα ως «περισσότερο θεσμοποιημένο και ευαίσθητο στις κοινωνικές και διεθνείς αλλαγές», ενώ αποδίδει την αποτυχία των μεταρρυθμίσεων εκεί που ο Μουζέλης ελπίζει να βρει τη λύση: «από τη μεριά της “κοινωνίας” –υποστηρίζει– δεν υπήρξε ούτε έντονο αίτημα, ούτε ιδιαίτερη ζήτηση μεταρρυθμίσεων». Τέλος, οι Τσούκας και Παπούλιας εντοπίζουν το πρόβλημα στην κορυφή, δηλαδή στους ίδιους τους «μεταρρυθμιστές» που παρεμβαίνουν «με κομματι-

κά κριτήρια» αποφεύγοντας να δεσμευτούν «από κανόνες καθολικής ισχύος».

Παρά τις αντίθετες προσεγγίσεις, υπάρχουν κάποια κοινά σημεία σύμπτωσης στον προβληματισμό αυτό. Πρώτον, και οι «τέσσερις» έχουν επιδοθεί για τα καλά σε μια προθανάτια νεκροψία του Σημιτικού εκσυγχρονισμού, αποδεχόμενοι ότι έχει «αποτύχει»! Δεύτερον, όλοι αναγνωρίζουν λίγο-πολύ ότι κατά την προηγούμενη οκταετία γνωρίσαμε αυτό που ο πρώην υπουργός Αλέκος Παπαδόπουλος είχε διαγνώσει ήδη από το Δ' Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ το 1996 ως τον κίνδυνο ενός «κίβδηλου εκσυγχρονισμού»: «*Η απουσία μεγάλων και τολμηρών μεταρρυθμίσεων σε κρίσιμους τομείς έκανε τον εκσυγχρονισμό αβαθή και αργόσυρτο*», γράφει κάπου ο Βούλγαρης. Τέλος, υπάρχει μεταξύ τους και μία ανομολόγητη επιθυμία να διαχωρίσουν καθαρά τον εκσυγχρονισμό ως έννοια από την παραπέουσα κυβέρνηση των «εκσυγχρονιστών», προκειμένου να τον διασώσουν.

Η ΑΝΑΓΚΗ ΜΙΑΣ ΟΡΘΗΣ ΝΕΚΡΟΨΙΑΣ ΤΟΥ ΣΗΜΙΤΙΚΟΥ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΥ

Ας μου επιτραπεί εδώ να διατυπώσω επιγραμματικά τη θέση μου απέναντι στον προβληματισμό των «τεσσάρων»: Συμφωνώ και με τις τρεις διαγνώσεις τους ταυτοχρόνως, το οποίο σημαίνει ότι διαφωνώ με τον καθένα χωριστά. Συγκεκριμένα θεωρώ ότι η αποτυχία των μεταρρυθμίσεων δεν οφείλεται μόνο στα κόμματα, μόνο στην κοινωνία ή μόνο στους μεταρρυθμιστές, αλλά στον συγκεκριμένο τύπο της σχέσης που συνδέει και τα τρία αυτά συστατικά του ελληνικού πολιτικού συστήματος μεταξύ τους.

Α. Στο εμπειρικό επίπεδο, δεν μπορώ

να καταλάβω τι σημαίνει μια διαφωνία που θεωρεί ότι για την αποτυχία των μεταρρυθμίσεων ευθύνεται κυρίως το «πασοκικό κατεστημένο» (Μουζέλης), κυρίως η «κοινωνία» (Βούλγαρης), ή κυρίως ο Σημίτης και οι υπουργοί του (Τσούκας-Παπούλιας). Δεν πρέπει να είμαι ο μόνος ο οποίος ακόμη θεωρεί πως ο Σημίτης είναι ο εκλεγμένος ηγέτης του ΠΑΣΟΚ και ότι το ΠΑΣΟΚ εκλέγεται για δέκα χρόνια από την ελληνική κοινωνία για να την κυβερνήσει. Κατά συνέπεια κρίνω τη διαφωνία των «τεσσάρων» άστοχη στο βαθμό που συσκοτίζει προκλητικά τη στενή σύνδεση ηγεσίας-κόμματος-κοινωνίας στο πολιτικό σύστημα της Σημιτικής περιόδου. Υποψιάζομαι βεβαίως πως πίσω από την ακαδημαϊκή τους διαφωνία κρύβεται μια κοινή πολιτική επιθυμία: η διάσωση ενός διαφορετικού κομματιού της Σημιτικής κληρονομιάς για την επομένη των εκλογών του 2004. Αναρωτιέμαι όμως αν με τέτοιες προϋποθέσεις μπορεί να φτάσουμε ποτέ σε μία πραγματικά διδακτική νεκροψία του Σημιτικού εκσυγχρονισμού.

Β. Πέρα απ' το εμπειρικό της πρόβλημα, η απόλυτη διάκριση ανάμεσα στα κόμματα, τις ηγεσίες τους και την κοινωνία πολιτών είναι κάτι το οποίο δεν αποδέχεται ούτε η κοινωνική ούτε και η πολιτική θεωρία: τα κόμματα με τις ηγεσίες ανέκαθεν θεωρούνταν αναπόσπαστο μέρος της κοινωνίας πολιτών. Αντιγράφω από ένα καθιερωμένο σύγγραμμα: «*Τα κόμματα, οι ομάδες ενδιαφέροντος και η κοινή γνώμη είναι σημαντικά στοιχεία μιας υγιούς κοινωνίας πολιτών*» (B. Axford κ.ά., *Introduction to Politics*, Routledge, 2002, σ. 360). Τα ίδια έγραφε και ο Μουζέλης προτού εισαγάγει πρόσφατα τη διάκριση αυτή: «...η ανάπτυξη ισχυρών σωματείων και πολιτικών κομμάτων της εργατικής τάξης είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας ισχυρής και αυτόνομης κοινωνίας των πολιτών», (N. Μουζέλης, *Κοινοβουλευτισμός κι εκβιομηχάνιση στην ημιπεριφέρεια*, 1987, σ. 137). Πώς τώρα, από κει που ανήκαν σ' αυτήν και την ενίσχυαν, κατέληξαν να πηδήξουν έξω απ' την κοινωνία των πολιτών και να την αποδυναμώνουν, ειλικρινά δεν το καταλαβαίνω.

ΜΙΑ ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ: Ο ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Υπάρχει βεβαίως μία περίπτωση στην οποία τα κόμματα μπορούν να αποδυναμώσουν την κοινωνία των πολιτών, αλλά αυτή φαίνεται να διαφεύγει εντελώς από τον προβληματισμό των «τεσσάρων». Χωρίς να «βγουν» από την κοινωνία των πολιτών, τα κόμματα μπορούν όντως να την υπονομεύσουν όταν παύουν να εκπροσωπούν τις δυνάμεις της κοινωνίας στο κράτος και μετατρέπονται σε όργανα του κράτους κατά της κοινωνίας. Αυτό όμως δε συμβαίνει διότι τα κόμματα είναι υπέρ το δέον ισχυρά (Μουζέλης), περισσότερο θεσμοποιημένα (Βούλγαρης) ή ενισχυμένα απ' την «κομματική λογική» των μεταρρυθμιστών (Τσούκας-Παπούλιας), αλλά για τον ακριβώς αντίθετο λόγο: διότι είναι **ανίσχυρα και παθητικά** απέναντι στην εξουσία του κράτους που τα χειραγωγεί προκειμένου να ελέγξει μέσω αυτών την κοινωνία των πολιτών. Ωστόσο εκείνο που λάμπει με την απουσία του απ' τον προβληματισμό των «τεσσάρων» είναι η οποιαδήποτε **μνεία του καταστροφικού ρόλου του κράτους** στην αποτυχία των μεταρρυθμίσεων. Γι' αυτό δεν εκπλήσσει διόλου το γεγονός ότι, στην προσπάθειά τους να συγκαλύψουν την τεράστια κρατική ευθύνη στην αποτυχία του ελληνικού εκσυγχρονισμού, καταλήγουν να εφευρίσκουν παραμορφωμένα αναλυτικά μοντέλα που ανάγουν τα κόμματα σε έναν δήθεν εξωκοινωνικό θεσμό.

Τώρα, για να καταλάβουμε πώς και γιατί τα κόμματα στρέφονται κατά της κοινωνίας των πολιτών, είναι απαραίτητο να συνειδητοποιήσουμε ότι **στην τριετία 1996-99 συντελέστηκε μια ριζική μετατόπιση του κέντρου εξουσίας στο πολιτικό μας σύστημα από το κόμμα προς το κράτος**. Επειδή ο Κώστας Σημίτης βρέθηκε στην πρωθυπουργία διαθέτοντας μεγαλύτερο βαθμό εξουσίας από εκείνον που του παρείχε η ισχυρή αποδοχή του στο ΠΑΣΟΚ, αναγκάστηκε να εδραιώσει την εξουσία του χρησιμοποιώντας επιδέξια τους γραφειοκρατικούς μηχανισμούς του κράτους ενάντια στο κομματικό κατεστημένο που τον αμφισβητούσε. Η επι-

τυχία της διαδικασίας αυτής από το Δ' μέχρι το Ε' Συνέδριο του ΠΑΣΟΚ, μας έδωσε έναν παπανδρεϊσμό αντεστραμμένο. Αυτό το νεο-κορπορατιστικό σύστημα, που λειτουργεί στη βάση του μοντέλου «κράτος > κόμμα > κοινωνία», αποτελεί τον νέο τύπο σχέσης της Σημιτικής περιόδου. Έτσι περάσαμε από το κομματικό κράτος του παπανδρεϊκού ΠΑΣΟΚ στον κρατικό κομματισμό, (βλ. *Αντί*, τχ. 792, 11.7.03).

«ΚΟΜΜΑΤΙΚΟΚΡΑΤΙΑ» Ή ΚΡΑΤΙΚΟΣ ΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΣ;

Σύμφωνα με τη θεωρία της «κομματικοκρατίας» που προτείνει ο Μουζέλης, το «κομματικοκρατικό κατεστημένο» εκδηλώνει συνήθως «αντίθεση σε εξωκομματικούς ελέγχους». (Ας αφήσουμε κατά μέρος το ερώτημα του γιατί ένα κόμμα θα πρέπει σώνει και καλά να δέχεται «εξωκομματικούς ελέγχους» για είναι δημοκρατικό.) Λοιπόν, τον περασμένο Ιούλιο ο πρωθυπουργός ανακοίνωσε τη σύσταση ενός 5μελούς «Διευθυντηρίου» για το συντονισμό «των σχέσεων κυβέρνησης-κόμματος». Εκτός από τον ίδιο, δύο από τα υπόλοιπα τέσσερα μέλη του οργάνου αυτού είναι οι κ.κ. Θέμελης και Κοσμίδης που δεν εκπροσωπούν ούτε το κόμμα ούτε την κυβέρνηση, αλλά το πολιτικό γραφείο του πρωθυπουργού. Πρόκειται δηλαδή για **μισθωτούς γραφειοκράτες** που δεν έχουν λάβει καμία απολύτως λαϊκή ή κομματική ψήφο και οι οποίοι, μαζί με τον εργοδότη τους, ελέγχουν την πλειοψηφία του ανωτάτου συντονιστικού οργάνου στο πολιτικό μας σύστημα. Είναι ή όχι αυτό μια τρανταχτή απόδειξη της αβασιμότητας του ισχυρισμού του Μουζέλη ότι «το κομματικοκρατικό κατεστημένο αντιτίθεται σε εξωκομματικούς ελέγχους»; Και είναι ή όχι μια τρανταχτή επιβεβαίωση της ισχύος ενός γραφειοκρατικού ελέγχου του κόμματος από το κράτος;

Σύμφωνα με το Μουζέλη, ένα δεύτερο γνώρισμα της «κομματικοκρατίας» είναι ο «έλεγχος της κρατικής μηχανής από πελατειακά/λαϊκιστικά κόμματα». Πράγματι, όπως έχει δείξει στα βιβλία του, το φαινόμενο αυτό ίσχυε σε όλες τις περιόδους της «κομματικοκρατίας», από το 19ο αιώνα μέχρι την πα-

• ΝΗΣΙΔΕΣ •

Εκδόσεις Νησίδες, 37003 Σκόπελος,
τηλ.: 2424-023277, 023283,
231-0263363, 6937745452

www.nissides.gr

- Τα έργα του Φρίντριχ Νίτσε σε καινούργιες μεταφράσεις του Ζήση Σαρίκα:
 - Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα
 - Πέρα από το καλό και το κακό
 - Το λυκόφως των ειδώλων-Αντίχριστος
- Ίδε ο άνθρωπος (Ecce homo)
 - Η θέληση για δύναμη
 - Γενεαλογία της ηθικής
 - Η γέννηση της τραγωδίας
 - Κείμενα για την Ελλάδα
 - Το δράμα του υπερανθρώπου. Μία ερμηνεία του έργου του Νίτσε «Έτσι μίλησε ο Ζαρατούστρα»
 - Ο Νίτσε και η πολιτική (συλλογή δοκιμίων)
- Πέτρ Κροπότκιν, Αναμνήσεις ενός επαναστάτη
- Ζιλ Λιποβετακί, Η εποχή του κενού
- Πωλ Βιριλιό, Η πληροφορική βόμβα
 - Η διαδικασία της σιωπής
 - Καθαρός πόλεμος
 - Αυτό που έρχεται
- Μπωντριγιάρ, Η καταναλωτική κοινωνία
 - Συνθήματα
- Μαρκ Φερό, Από τα σοβιέτ στον γραφειοκρατικό κομμουνισμό
 - Η ιστορία υπό επιτήρηση
- Νικόλαος Μουτσόπουλος, Αγνώστα βυζαντινά κάστρα της Μακεδονίας

Λογοτεχνία

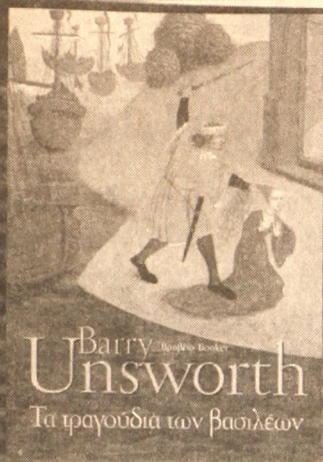
- Άλντους Χάξλεϋ, Θαυμαστός καινούργιος κόσμος
- Φιόντορ Ντοστογιέφσκι, Ο σωσίας
- Άρθουρ Κάιςλερ, Το μηδέν και το άπειρο
- Πιέρ-Πάολο Παζολίνι, Μυθολογία
- Τόμας Μπέρνχαρντ, Οι Φτηνοφαγάδες
- Φούλα Λαμπελέ, Ίο (διηγήματα)
 - Διακοπή ταξιδιού (διηγήματα)
 - Τρεις νουβέλες
- Ζήσης Σαρίκας, Ψιχουλα (μικρά πεζά)
- Απόστολος Λυκεσάς, Διηγήσεις ευχαριστημένων ανθρώπων (μικρά πεζά)
- Στέφανος Μπαλής, Μαθηματικά και ποίηση.
 - Λυρικά ουρανογραφήματα
- Χριστίνα Φλόκα, Η φαρμακογνωσία του Οδυσσέα Ελύτη
 - Εγώ, ο Αμάραντος (Τα βότανα στο δημοτικό τραγούδι)
- Τα μυθιστορήματα του Αργύρη Παυλιώτη
 - Ολέθριος δεσμός
 - Ο φόνος θέλει τέχνη
 - Το δίχτυ

πανδρεϊκή. Σήμερα όμως οι σχέσεις πελατείας έχουν μετατραπεί από κομματικές σ' αυτό που ο Χρ. Λυριντζής ονομάζει «γραφειοκρατικές», (βλ. «Political Parties in Post-Junta Greece: A Case of Bureaucratic Clientelism?», *West European Politics*, 7(2), 1984). Πιο συγκεκριμένα, ο πάτρονας σήμερα παρέχει υπηρεσίες στους πελάτες του όχι τόσο για να εξασφαλίσει την «ψήφο» τους, αλλά για να αποκομίσει ένα άλλο φάσμα από πολιτικά οφέλη, π.χ. ένα δημόσιο έργο για τις κάμερες, «απορρόφηση» κοινοτικών πόρων για τις στατιστικές, έλεγχο σε κάποιο συνδικάτο ή άλλη μη κυβερνητική οργάνωση, αποκόμιση «πολιτικού χρήματος» κ.ο.κ. Μεταφράζω από τα αγγλικά: «Όταν τα κόμματα για πρώτη φορά απέκτησαν την οργανωτική δυνατότητα πρόσβασης στα πιο μακρινά χωριά, και δεδομένων των τεράστια αυξημένων πόρων που τώρα διέθεταν, απέκτησαν τη δυνατότητα ανάμειξης σε πελατειακές πρακτικές πολύ μεγαλύτερης κλίμακας. Αυτό μετασχημάτισε την υψηλά προσωποπαγή και τοπικιστική "βαρονοκεντρική" πελατεία του παρελθόντος σε μια μορφή "γραφειοκρατικής" πελατειακής σχέσης», (υπογράμμιση δική μου). Το απόσπασμα ανήκει σε άρθρο που έγραψε πέρσι ο Μουζέλης με τον Γ. Παγουλάτο («Civil Society and Citizenship in Postwar Greece», Σεπτ. 2002). Αν πράγματι λοιπόν ισχύει σήμερα ένα σύστημα «γραφειοκρατικής» πελατείας, τότε πάνω σε ποια βάση στηρίζεται η θεωρία της «κομματικοκρατίας» που αποδίδει την αποτυχία των μεταρρυθμίσεων στην «κομματική πελατεία»; Μήπως πρόκειται τελικά για θεωρητική μανούβρα που θέλει να φορτώσει στο «παλαιοπασοκικό κατεστημένο» όσα στην ουσία παράγει το νεοπασοκικό κράτος;

Τέλος, μία παρατήρηση για τους λεγόμενους «ανεξάρτητους φορείς», που παρουσιάζονται ως η ελπίδα αυτονομίας της κοινωνίας των πολιτών από την «κομματικοκρατία». Ο περιβόητος Συνήγορος του Πολίτη, ο οποίος διατυμπανίζεται απ' τον Μουζέλη ως «ένας πολύ πετυχημένος θεσμός στον χώρο των ανεξάρτητων αρχών, δηλαδή στον

χώρο της κοινωνίας των πολιτών», με βάση ποια κοινωνική ή πολιτική θεωρία μπορεί αλήθεια να θεωρηθεί ως μέρος της «κοινωνίας των πολιτών»; Ο Συνήγορος, με όλη την επιτυχία και ανεξαρτησία του (καμία διαφωνία ως προς αυτό) είναι τέλος πάντων ένας κρατικός θεσμός, όπως ο Άρειος Πάγος ή το Φεστιβάλ Αθηνών. Θεώρησε όμως ποτέ κανείς τον Άρειο Πάγο ή το Φεστιβάλ Αθηνών ως μέρος της κοινωνίας των πολιτών επειδή έχουν ανεξαρτησία απ' την κυβέρνηση ή επειδή ανοίγουν ένα πεδίο ένταξης των πολιτών στο «δημόσιο χώρο»; Κι αν ο Συνήγορος δέχτηκε 8.000 αιτήσεις πολιτών το 2000, σε μία παράσταση του Φεστιβάλ Αθηνών στην Επίδαυρο 13.000 πηγαίνουν να δουν τον *Οιδίποδα Τύρανο*. Συνιστά όμως αυτό θεσμό της κοινωνίας των πολιτών; Βεβαίως όχι, διότι η κοινωνία των πολιτών δεν δημιουργείται από τις δημόσιες υπηρεσίες ενός κράτους-μπαμπά, αλλά από οριζόντιες πρωτοβουλίες πολιτών.

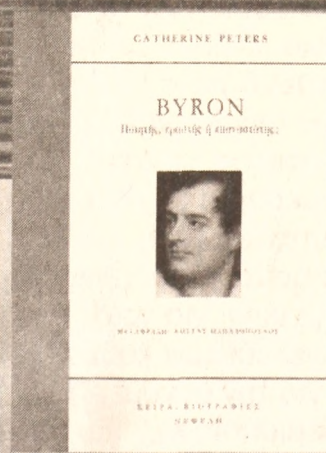
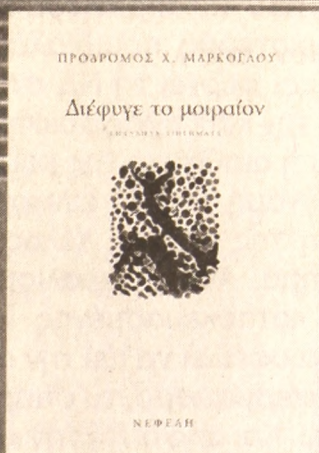
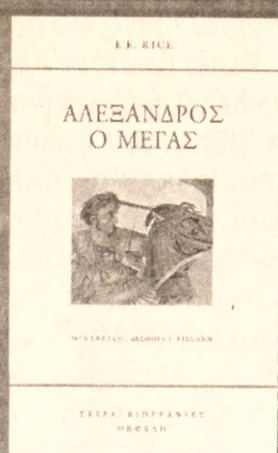
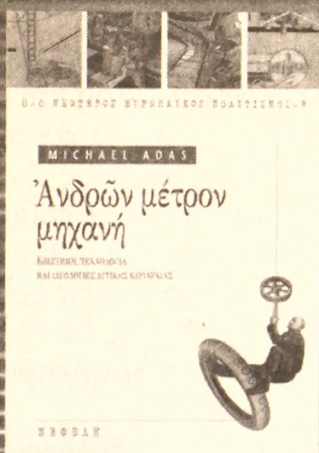
Όμως αυτή η αντεστραμμένη θεωρητική αντίληψη, που ανάγει το κρατικό σε κοινωνικό και το κοινωνικό σε κρατικό, ίσως να είναι τελικά αυτή η ρίζα της αποτυχίας των μεταρρυθμίσεων. Με την πατερνλιστική αντίληψή της, που νομίζει ότι η κοινωνία θα σωθεί από τα κόμματα χάρη στο μεγαλείο κάποιων ανεξάρτητων κρατικών θεσμών, ουσιαστικά ενθαρρύνει την περαιτέρω προέλαση του κράτους εις βάρος της κοινωνίας των πολιτών. Τόσο ώστε αντί να καλεί την κοινωνία να διεκδικήσει εκ νέου τα κόμματα απ' το κράτος διότι της ανήκουν, της λέει να υποστηρίξει τον «εξωτερικό έλεγχο» τους από νέα «Διευθυντήρια», διότι ως «ανεξάρτητοι φορείς» αυξάνουν την «αυτονομία» του πολίτη! Ε, με τέτοιους άριστους συνηγούς, κρατικούς και θεωρητικούς, γιατί να χρειάζεται ο πολίτης κόμματα πιο ισχυρά στις εκλογές του 2004; Ήδη τον διασκεδάζει το λασπόλουτρο της αποσύνθεσης των κομμάτων που δείχνει κάθε μέρα η τηλεόραση: τώρα όμως που θα μάθει ότι και οι κρατικοί συνήγοροί του έχουν βαλθεί να τα πατάξουν, σίγουρα θα νιώθει μέσα απ' την πολυθρόνα του και πιο αυτόνομος και πιο ενδυναμωμένος.

Νεφέλη

Εκδόσεις

ΝΕΕΣ
ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙΣ

η βιβλιοθήκη της Νεφέλης • ασκληπιού 16
αθήνα 106 80 • τηλ 210 3607.744 • fax 210 3623.093

Πιο μπροστά, πιο αριστερά

Τι κάθονται οι συγκλητικοί και δεν νομοθετούνε; Είναι οι βάρβαροι να έρθουν σήμερα.
Κ. Π. Καβάφης

Πολλοί πρώην σύντροφοι, και μαζί η Μαρία Δαμανάκη, αναφέρονται υποτιμητικά για τους «κομμουνιστογενείς» που εσχάτως προσεγγίζουν τον ΣΥΝ. Τι κι αν οι πρώην σύντροφοι έχουν περάσει χρόνια της ζωής τους στο ΕΚΚΕ ή την ΚΝΕ; Τώρα θέλουν μια αριστερά οξυζενέ, μια αριστερά αποστειρωμένη από μαρξιστικά μικρόβια, μια αριστερά τύπου Μπλερ. Μια αριστερά δηλαδή χωρίς καμιά αριστερή παράδοση και δίχως κανένα γνώρισμα αριστεροσύνης. Γιατί κάποτε η αριστερά ήταν περισσότερο ένας τρόπος, μια συνολική θέαση του κόσμου, και μετά μια πολιτική πρόταση ή ένας κομματικός σχηματισμός. Και ως τέτοια, δηλαδή ως καθολική ιδεολογία, ενέπνευσε ανθρώπους ως τα όρια της θυσίας και παρήγαγε πολιτικά υποκείμενα έτοιμα για τομές, ρήξεις, επανάσταση. Έστω και ως θεολογική πίστη, εκείνη η αριστερά είχε το κύρος να διεκδικήσει την αλλαγή ενός παρηκμασμένου κόσμου. Ακόμη και τα λάθη της ή οι βίαιες επιλογές της απέρρεαν από αυτήν την πίστη.

Σήμερα πρέπει να υπάρχει πάλι η αριστερά, επειδή υπάρχουν πάρα πολλά που πρέπει ν' αλλάξουν σ' αυτόν τον παρηκμασμένο κόσμο που ζούμε. Και μόνο γι' αυτό η αριστερά οφείλει να είναι παρούσα, μαχόμενη, ανανεωμένη, σύγχρονη, πλουραλιστική. Μια αριστερά με άποψη για τον οικολογικό κίνδυνο του πλανήτη, για την ανισομερή κατανομή των παγκόσμιων φυσικών πηγών, για τη διάσταση Δύσης και Ανατολής, για τον ισλαμικό αλλά και τον αμερικανικό φονταμενταλισμό, για τη μετανάστευση και την ένδεια του τρίτου κόσμου, για το AIDS και την πείνα της Αφρικής, για το δράμα της Ινδίας, για τα ανελεύθερα καθεστώτα της οικουμένης, για την μονομερή, μισαλλόδοξη παγκοσμιοποίηση, για τη δράση των πολιτών όπου γης και το διεθνές Forum, για τα δικαιώματα των στερημένων και των καταπιεσμένων, που είναι και η συντριπτική πλειονότητα στον κόσμο που ζούμε. Αλλά και για τα μεγάλα καθημερινά προβλήματα της μικρής μας πατρίδας.

Όσοι ομφαλοσκοπούν δολίως, όπως ο κ. Ντερμπεντέρης, μεγεθύνουν το σήμερα στα όρια της αιωνιότητας κι έτσι ούτε την κρίση αντιλαμβάνονται, ούτε την μεταβατική περίοδο που ζούμε μπορούν να ερμηνεύσουν. Βλέπουν στο κέντρο του κόσμου τον Σημίτη και τους εκσυγχρονιστές κι αισθάνονται ασφαλείς και δικαιωμένοι. Αλήθεια τι δουλειά έχει η αριστερά στο Tops και το Da Capo; Το πολύ-πολύ να περάσει από κει ο Κουναλάκης.

Και πού βλέπουμε τάχα την παρακμή στους παραληρούντες χούλιγκανς των ομάδων; Υπάρχει, λένε, πρόοδος στον τόπο εφόσον η οικονομική δύναμη (ο πρόεδρος) χειροκροτεί αδελφωμένη με τη διάνοηση (Ανδρουλάκης). Άρα ο τόπος ευτυχεί. Ε, εδώ ο ρόλος της αριστεράς πρέπει να είναι καταλυτικός κι όχι διακοσμητικός. Το νέο τοπίο (μήντια, αγορά, υποχώρηση της πολιτικής εν ονόματι του marketing, παγκοσμιοποίηση, νέος φονταμενταλισμός, ανατροπή του παλαιού πολιτικού status quo) απαιτεί νέες πολιτικές για δράση και σύγκρουση.

Αυτό που δεν κατανοούν οι ψευδοεοφιλελεύθεροι είναι πως όσο δραματικά κατέρρευσε ο «υπαρκτός» (ανύπαρκτος) σοσιαλισμός, άλλο τόσο καταρρέει ο υπαρκτός (κι άκρως προβληματικός) ύστερος καπιταλισμός. Το υπάρχον σύστημα είναι σε σταθερή και αυξανόμενη κρίση. Κανείς δεν μπορεί να διαφύγει απ' την τελεολογία της ιστορίας. Τον 4ο-5ο αι. μ.Χ., κατά τη μεγάλη μετακίνηση των λαών, τα στίφη των εξαθλιωμένων νομάδων που κρατούνταν στα σύνορα της αχανούς ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, στην απέναντι όχθη του Ρήνου και του Δούναβη, έσπασαν το φράγμα και εισέβαλαν για να ανατρέψουν την αστική ευτυχία του imperium romanum. Χωρίς αντίσταση έφτασαν από την Κολωνία στη Ρώμη και από το Ακυΐσγρανο στο Μεδιόλανο.

Το ίδιο θα συμβεί και τώρα. Ας συγκρατούν ακόμη οι συνοριακοί φρουροί και οι συνθήκες Σένγκεν τους ξυπόλητους και τους εξαθλιωμένους εκτός της δυτικής ευτυχίας. Αυτοί θα βρουν τρόπους να τρυπώσουν σαν τους αεροπειρατές των Δίδυμων Πύργων. Μόνο ηλίθιοι δεν αντιλαμβάνονται πως δεν επαρκούν τα ηλεκτρονικά μάτια εμπρός στην πανανθρώπινη ανάγκη. 500.000 ανήλικες πόρνες στην Ινδία, 800.000 άνθρωποι πεθαίνουν καθημερινά από αστία, ενώ ο δυτικός

κόσμος, αισχρή μειονότητα εμπρός στον συνολικό πληθυσμό του πλανήτη, «πάσχει» από παχυσαρκία. Ένα εκατομμύριο παιδιά στην πορνεία!

Να ο πρώτος λόγος για να υπάρχει μια νέα αριστερά, αντιδογματική και βαθιά ανθρωπιστική. Μια αριστερά πιο μπροστά και πιο αριστερή. Με επίγνωση των παλαιών ασθενειών της και γνώση των καινούργιων επιδημιών. Μια αριστερά που δεν φοβάται για τις κομμουνιστικές της ρίζες (ήδη από το 1871 και την Κομμούνια του Παρισιού), αλλά και γνωρίζει πως η εποχή του Internet δεν είναι ίδια με τον Κόκκινο Οκτώβρη. (Κι ο Καστοριάδης του Σοσιαλισμός ή Βαρβάρότητα, που τα προείδε όλα αυτά, δικός μας υπήρξε.)

Στα δικά μας πράγματα τώρα, η «Πρωτοβουλία για τη Συσπείρωση της Αριστεράς» είναι κίνηση άκρως αισιόδοξη και παρήγορη, ιδιαίτερα μάλιστα όταν την κοσμούν προσωπικότητες όπως ο Μανώλης Γλέζος, ο Μήτσος Κωστόπουλος, ο Γ. Μπανιάς, ο Γ. Θεωνάς, η Τ. Χριστοδουλοπούλου κ.α. Την κίνηση αυτή την περίμενε πολύ καιρό η βάση και μάλιστα την ονειρευόταν πιο πλατιά και πιο τολμηρή. Το πρώτο βήμα πάντως έγινε. Ο ΣΥΝ μπορεί να βλέπει με ανακούφιση την πολιτική του να δικαιώνεται, και επιτρέπεται να ελπίζει πως η συνεπής του στάση και η άρνηση συναλλαγής με το διεφθαρμένο ΠΑΣΟΚ θα επιβραβευθούν από το εκλογικό σώμα.

Κατ' ουσίαν, όπως δήλωνε και ο Πρόεδρος του ΣΥΝ, η πολιτική του Σημίτη είναι αυτή που καταρράκωσε την ιδέα της κεντροαριστεράς, που διαλύει το ίδιο το ΠΑΣΟΚ και φέρνει τη ΝΔ στην εξουσία. Όσο για την καθ' ημάς αριστερά, η ηθική της είναι η αισθητική της και η αδυναμία της η δύναμή της. Η ειλικρινής χαρτογράφηση της κρίσης, τέλος, το πρώτο της μέλημα. Αντί μαξιμαλισμών και συνταγών κατασκευασμένης ευτυχίας, η αριστερά οφείλει να πει την αλήθεια: για τον κατακερματισμό, τα σπαράγματα, τα αδιέξοδα. Και από αυτή την κατάθεση θα εξαχθούν τα θετικά συμπεράσματα. Επειδή η ιστορική συνείδηση δείχνει το δρόμο απέναντι στους νεοβάρβαρους και τον νεοβαρβαρισμό: πιο μπροστά, πιο αριστερά...

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

ΣΗΜΙΤΗΣ ΣΠΙΚΙΝ

Ο επικεφαλής του καθεστώτος, ο κ. Σημίτης, μέσα σε μια κρίση πανικού, ανέλαβε και καθήκοντα τηλεφωνητού! Μάθε τέχνη κι άσ' τηνε κι αν πεινάσεις πιάσ' τηνε. Τέτοιο караγκιοζιλίκι ούτε ο Λεβέντης δεν θα επέτρεπε στον εαυτό του. Τα παπαγαλάκια του λένε ότι δεν ήξερε! Ναι, εντάξει, το πιστέψαμε.

ΜΑΓΙΚΗ ΕΙΚΟΝΑ

Απορούν όλοι και λένε πώς κατάντησε έτσι ο Σημίτης. Απορούν, διότι έχουν φάει το παραμύθι του μεγάλου πολιτικού. Ας μην είχε την πρωτοφανή στήριξη των πάντων, σε Ελλάδα, Ευρώπη και Αμερική, ας τον αφήνανε ή ας τον πολεμάγανε και λίγο όπως τον Αντρέα και θα σου 'λεγα εγώ. Θα είχε πέσει ήδη από τα Ίμια.

ΡΕΝΤΙΚΟΛΟ

Ο Σημίτης είναι ένας πολιτικός μετρίου αναστήματος, δεν είναι ούτε καν Βάσω Παπανδρέου.

Απλώς είναι η βιτρίνα ενός μαχητικού τμήματος της ξενοκρατίας, καθότι δέχθηκε να παίξει αυτόν τον ρόλο και καθότι δεν υπήρχε άλλος να το κάνει. Και γι' αυτό τώρα που καταρρέει αποκαλύπτει τον πραγματικό του εαυτό. Φαντάζεται κανείς τον Παπανδρέου ή τον Καραμανλή, τον Πλαστήρα, το

Γέρο ή τον Παπάγο, να πηγαίνουνε στο ΙΚΑ και να τηλεφωνούνε σε αρρώστους του κόμματος; Ήμαρτον, που λέει και ο Γεωργίου!

ΑΚΡΑ

Μεταξύ των βαρβάρων του Χριστόδουλου και των ζειμπέκικων του Γιωργάκη δεν υπάρχει μέση οδός; Δεν υπάρχει κοινή λογική

πλέον; Χάθηκε οριστικά; Θα είμαστε δηλαδή ή τουρκοφάγοι Νικηταράδες ή γιέσμεν εντελώς;

ΓΙΩΡΓΑΚΗΣ ΦΕΡΡΑΙΟΣ

Ο γιωργάκης θεώρησε μάλλον σκοπίμο να επικαλεστεί και τον Ρήγα! Αν θυμάμαι καλά, ο Ρήγας Βελεστινλής ξεσήκωνε τον κόσμο εναντίον του Σουλτάνου, εναντίον της οθωμανικής τυραννίας. Δεν ήταν διπλωμάτης του Μέττερνιχ, ούτε και χόρευε ζειμπέκικα με τους δραγουμάνους. Αφήστε τον λοιπόν, παιδιά, στην ησυχία του τον Ρήγα και πιάστε κανέναν άλλο στο στόμα σας.

ΚΟΥΤΟΠΟΝΗΡΙΕΣ

Μου έκανε μεγάλη εντύπωση που οι συνήγοροι της 17 Νοέμβρη, μιλάγανε όχι σαν συνήγοροι, αλλά σαν πολιτικοί συνεργάτες. Να καταλάβουμε κάτι. Όποιος είναι αριστερός ή κομμουνιστής, δεν βουτάει τα κουμπούρια να σκοτώσει στα κρυφά. Δίνει πολιτικές μάχες δημόσια. Όποιος σκοτώνει κρυφά έχει σκοπούς που αφορούν τον ίδιο. Η κα Κούρτοβικ να αφήσει λοιπόν τα πονηρά για κανένα μικρό παιδάκι. Ο Κουφοντίνας και η παρέα του έφαγαν καμιά τριανταριά ανθρώπους και πρέπει να αναλάβουν το κόστος.

ΠΡΟΒΛΕΨΗ

Θα τους ψηφίσουνε επομένως οι άρρωστοι. Αλλά μόνον του ΙΚΑ.

Σ Δ Α Φ Ν Ε Σ Κ Α Ι Π Ι Κ Ρ Ο Δ Α Φ Ν Ε Σ

Πήγα στην παράσταση του Μόρτζου και του Καζάκου. Το έργο το είχα ξαναδεί, αλλά πάντα με συγκινεί. Όχι γιατί δείχνει τον μικροκομματισμό. Αλλά γιατί δείχνει το ανθρώπινο πρόσωπο του κομματισμού, αυτήν την μικρή ανθρώπινη κλίμακα της πολιτικής, την ελληνική κλίμακα, που σώζει τα πράγματα μέσα από τις προσωπικές σχέσεις. Αρχές αφηρημένες, αιώνιες σκέψεις δεν υπάρχουν. Τάξη πολιτική, στην οποία πρέπει να υποτασσόμαστε δεν υπάρχει. Οι Έλληνες ζυγό δεν υποφέρουν. Δεν γουστάρουμε τα ψέματα της ιδεολογίας, θέλουμε την προσωπική μας σχέση με την πολιτική. Θέλουμε να έχουμε ένα «παιδάκι στο γραφείο του αρχηγού», να το πάρουμε τηλέφωνο το παιδάκι και να διορίσει το ανεψάκι μας. Εγώ αυτό θέλω. Διότι αλλιώς το ανεψάκι μου θα μείνει άνεργο.

Θέλω να φάει καλαμαράκια με τον αρχηγό του κόμματος ο βουλευτής μου και αυτό να είναι το παν. Να είναι σημάδι ότι μπαίνει στον συνδυασμό. Θέλω να γνωρίζω τους βουλευτές του νομού μου, τις μικροαπατεωνιές τους και τις σχέσεις τους με τη χούντα. Θέλω να φλερτάρω τη γυναίκα του βουλευτού και θέλω επίσης να μην μου χαλάνε αυτή την ελληνική ομορφιά σχέσεων, με ανοησίες του τύπου «εκσυγχρονίζουμε το πολιτικό σύστημα».

Εκσυγχρονίζω, σημαίνει απλώς βάζω το λαό στη γωνία, στο όνομα του απρόσωπου Θεσμού. Μακάρι να σώσουμε όμως την δική μας πολιτική παράδοση, να σώσουμε τα «παιδάκια» που πάντα θα απαντάνε για μας σε κάποιο τηλέφωνο.

Τα υπερατλαντικά «σταγονίδια» της χούντας και η δράση τους στη μεταπολίτευση

Μια νέα μελέτη που δημοσιοποιήθηκε πρόσφατα στις ΗΠΑ, με αντικείμενο τον βίο και την πολιτεία ενός ελληνοαμερικανού πράκτορα της CIA, ο οποίος... διέπρεψε κατά τη μαύρη περίοδο που στην Ελλάδα κυριαρχούσε η απριλιανή χούντα, αλλά και μετά απ' αυτήν, επαναφέρει στη μνήμη ένα θέμα που είχε απασχολήσει το Αντί στα τέλη του 1979 και στις αρχές του 1980.

Η μελέτη (έκτασης 37 σελίδων) έχει συγκεκριμένα ως θέμα της τον Γιώργο Ιωαννίδη, που πέθανε πριν από 13 χρόνια και για τον οποίο ο συντάκτης της, Τζέφερσον Μόρλεϊ, αναφέρει ότι μετά την συνταξιοδότησή του (στα μέσα της δεκαετίας του '70) «απαλλαγμένος από την πίεση της μυστικής δουλειάς», άρχισε να εργάζεται στο δικηγορικό γραφείο του ελληνοαμερικανού δικηγόρου «και καλού του φίλου» Τζορτζ Τσαρλς, με τον οποίο «είχαν και μια κοινή πολιτική δραστηριότητα: ο Τσαρλς είχε χρηματίσει εκπρόσωπος στην Ουάσιγκτον της ελληνικής στρατιωτικής χούντας που είχε καταλάβει την εξουσία με πραξικόπημα το 1967, ενώ το 1976, αφού η υποστηριζόμενη από τη CIA χούντα είχε ανατραπεί, ο Ιωαννίδης προσελήφθη από την ελληνική υπηρεσία πληροφοριών στον τομέα της μετανάστευσης» και προσθέτει:

«Τότε το παρελθόν του Ιωαννίδη δεν ήταν πολύ μακρινό. Αντίθετα η ηχώ του βρισκόταν στις σελίδες της Ουάσιγκτον Ποστ σχεδόν καθημερινά. Στη διάρκεια του 1975, στοιχεία γύρω από συνωμοσίες της CIA για τη δολοφονία του Κάστρο και άλλων ξένων ηγετών εμφανίζονταν σε πρωτοσέλιδους τίτλους. Ο ρόλος του πρώην διευθυντή της CIA Ρίτσαρντ Χελμς ως ενός «διακριτικού σχεδιαστή δολοφονιών», όπως τον περιέγραψε ο βιογράφος του, βγήκε στη δημοσιότητα, ενώ ο ίδιος ο Χελμς

αντιμετώπισε μια έρευνα του υπουργείου Δικαιοσύνης για παραπληροφόρηση του Κογκρέσου σχετικά με μια συνωμοσία δολοφονίας στη Χιλή. Όλα αυτά ήταν ένα ισχυρό σοκ για τον Ιωαννίδη και άλλους βετεράνους της CIA, καθώς επίσημες επιχειρήσεις γίνονταν θέμα στις εφημερίδες και αντικείμενο έρευνας του Κογκρέσου. Ήταν όμως σοκ και για την κοινή γνώμη το γεγονός ότι οι άνδρες του Χελμς ταυτίζονταν με γκάγκστερς επειδή προσπαθούσαν να βγάλουν από τη μέση τον Κάστρο».

Για την περίοδο εκείνη μάλιστα ο Τζέφερσον Μόρλεϊ επισημαίνει: «Τότε επέστρεψαν και οι φήμες για συνωμοσία στη δολοφονία του Τζον Κένεντι. Η πλειοψηφία των μελών του Κογκρέσου και από τα δύο κόμματα ψήφισαν να ξανανοίξει η σχετική έρευνα, οπότε το όνομα του Ιωαννίδη, παππού πλέον που ζούσε στην Τούκερμαν Ρόουντ του Πότομακ, επανήλθε βίαια στην ιστορία αυτή».

Να σημειωθεί μάλιστα ότι ταυτόχρονα με τη δημοσιοποίηση της μελέτης του Τζέφερσον Μόρλεϊ, μια ομάδα διανοουμένων, μεταξύ αυτών και ο συγγραφέας Νόρμαν Μέιλερ, με επιστολή που έστειλαν στη *Νιου Γιόρκ Ριβιού*, αναφέρονται σε στοιχεία που πιστοποιούν ότι ο Ιωαννίδης ήταν αμεσότερα ανακατεμένος στη δολοφονία του Κένεντι, κυρίως λόγω της σχέσης του φερόμενου ως δολοφόνου Λι Χάρβεϊ Όσβαλντ με μία οργάνωση Κουβανών αντικαθεστωτικών του Μαϊάμι, που κατηύθυνε ο ελληνοαμερικανός πράκτορας. Για τον λόγο αυτό και μία από τις κατηγορίες που διατυπώθηκαν κατά του Όσβαλντ ήταν ότι ενήργησε εν ονόματι του κουβανού ηγέτη Φιντέλ Κάστρο.

Πέρα όμως από τη δράση του Ιωαννίδη ως πράκτορα της CIA, σ' ό,τι αφορά την Ελλάδα είναι σημαντικό το γεγονός ότι το 1976 προσελήφθη από την ελληνική πρεσβεία στην Ουάσιγκτον, στην οποία να σημειωθεί ότι παρέμενε ως

νομικός σύμβουλος, από την περίοδο της απριλιανής χούντας, ο «στενός φίλος του» Τζορτζ Τσαρλς. Πολύ περισσότερο μάλιστα καθώς, ο Ιωαννίδης, ως δημιουργία του περιβόητου από τη δράση του στην Ελλάδα αρχιπράκτορα Τομ Καραμεσίνη, αλλά και προστατευόμενος του αρχηγού της CIA Ρίτσαρντ Χελμς, είχε αναρριχηθεί σε υψηλές θέσεις της υπηρεσίας.

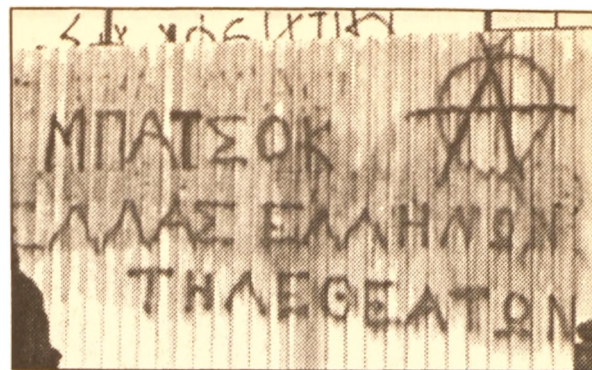
Στα δημοσιεύματα του Αντί (τεύχη 139, 144), στα τέλη του 1979 και τις αρχές του 1980, περιγράφονταν ακριβώς οι σχέσεις του «φίλου» Τζορτζ Τσαρλς με τους δικτάτορες της Αθήνας και με την ελληνική πρεσβεία στην Ουάσιγκτον, η οποία είχε μετατραπεί σε σφραγισμένη πια πρακτόρων της χούντας, κυρίως όμως η στάση του τότε πρεσβευτή Μ. Αλεξανδράκη, καθώς και η δράση του Γιάννη Νικολόπουλου, διευθυντή του ελληνικού γραφείου τύπου και πληροφοριών.

Αφορμή των δημοσιευμάτων εκείνων υπήρξε μία επιστολή του γνωστού Έλληνα δημοσιογράφου Ηλία Δημητρακόπουλου προς ένα ηγετικό τότε μέλος της αμερικανικής γερουσίας αναφορικά με την απόφαση του Κογκρέσου να άρει το εμπόριο όπλων που είχε επιβληθεί στην Τουρκία μετά την εισβολή στην Κύπρο.

Για την υπόθεση εκείνη δόθηκαν πολλές εξηγήσεις σχετικά με τη στάση της ελληνικής κυβέρνησης. Μέχρι τώρα ωστόσο δεν έχει γίνει ακόμα γνωστό ποιοι από το περιβάλλον του τότε πρωθυπουργού Κωνσταντίνου Καραμανλή διατηρούσαν σε καίριες θέσεις, για αρκετά χρόνια μετά την μεταπολίτευση, ανθρώπους που ήταν ήδη γνωστοί για τις σχέσεις τους με το καθεστώς της απριλιανής χούντας, κάνοντας τα «στραβά μάτια» σε τοποθετήσεις και συνεργασίες με πρόσωπα σαν τον Τσαρλς και τον Ιωαννίδη.

Τ.Κ.Δ.

Η Ασφάλεια της Ανασφάλειας ή ΜΠΑΤΣΟΚ

Η τρομολαγνία –φευ– οδηγεί σε περιστολή ή και σε κατάργηση των στοιχειωδών ατομικών δικαιωμάτων εν ονόματι της «νέας τάξης». Το «στήσιμο» από την ελληνική αστυνομία της κατηγορίας για τον άγγλο διαδηλωτή Τσάπμαν (πάλι μια «υπόθεση Τσάπμαν» ταλανίζει και εκθέτει τη δικαιοσύνη και τα όργανα δίωξης του εγκλήματος στη χώρα) δεν έχει ακόμη αποτιμηθεί πλήρως ως προς τις μακροπρόθεσμες του συνέπειες.

Οι δυνάμεις καταστολής συλλαμβάνουν επτά διαδηλωτές, ενώ καθ' υπόδειξη της Scotland Yard, όπως διαβάζουμε στον τύπο ευρέως και αποδεικνύεται από το σχετικό βίντεο, τοποθετούν έναν μαύρο, ενοχοποιητικό σάκο δίπλα στον αιμόφυρτο ακτιβιστή Τσάπμαν. Στη συνέχεια οι 7 συλληφθέντες «τρομοκράτες» κρατούνται επί πεντάμηνο χωρίς να προσάγονται σε δίκη, αλλά και χωρίς ν' αφήνονται ελεύθεροι με περιοριστικούς όρους. Οι πέντε απ' αυτούς αρχίζουν απεργία πείνας και λίγο πριν το μη περαιτέρω η δικαιοσύνη πείθεται και τους απελευθερώνει.

Εν τω μεταξύ αναρχικές ομάδες καταλαμβάνουν τα Προπύλαια, διαδηλώνουν, και, σε συνδυασμό με το alter ego τους, οι δυνάμεις καταστολής κάνουν το κέντρο μπάχαλο. Οι τελευταίες προληπτικά νεκρώνουν κατά βούληση τις περιοχές από την Κλαυθμώνος ως την οδό Αμερικής με τις γνωστές σ' όλους τους δυστυχείς συμπολίτες μας παρενέργειες.

Ο «έγκριτος» αρθρογράφος του Βήματος από τη στήλη του στις 30.11. παρατηρεί: «Μέρες τώρα διάβαζα ότι οι εν λόγω διαδηλωτές είχαν προφυλακιστεί σε συνθήκες Γκουαντανάμο όχι επειδή διαλύθηκε η Θεσσαλονίκη, αλλά κατόπιν (περίπου) εντολής του FBI και της Σκότλαντ Γιαρντ στους εδώ υποτελείς τους... Και τώρα που οι επτά μικροί Ντρέιφους του αντιμπεριαλιστικού αγώνα αφέθησαν ελεύθεροι τι συνέβη; Άλλαξε την εντολή το FBI; Ή μήπως άλλαξαν θέμα οι εξετάσεις των εγχωρίων υποτελών του;»

Ούτε λίγο ούτε πολύ ο Δόλιος των Δολιανών μάς λέει ότι η ΕΛ.ΑΣ. δεν έχει καμία επαφή, σχέση ή συνεργασία με την αγγλική αστυνομία –άσχετο αν η τελευταία λύνει και δένει στην «υπόθεση 17 Νοέμβρη»–, ούτε βέβαια με το FBI, τη CIA και το NATO, έστω και αν οι τελευταίες ανέλαβαν εξ ολοκλήρου την «ασφάλεια» των Ολυμπιακών Αγώνων. Εγώ πάλι, πειράζει που δεν αισθάνομαι καθόλου ασφαλής εμπρός σ' όλα αυτά τα τερατώδη μέτρα που παίρνονται για την ασφάλειά μου;

Συνεχίζει ο διαβόητος διανοούμενος: «*Το ερώτημα είναι αν αυτό το μείγμα σκοπιμότητας και παράνοιας αξίζει να σταδιοδρομήσει ως πολιτική ρητορική. Αν, δηλαδή, ακόμη άνθρωποι που αισθάνονται τσαλακωμένοι από τη "σύγχρονη κοινωνία", που βρίσκονται έξω απ' τα "πράγματα", που βλέπουν τις ιδέες τους ηττημένες και άκυρες μπορούν να στηρίξουν την πολιτική ύπαρξή τους στη βάση μιας κατασκευασμένης ψευδαίσθησης...*»

Σε άλλες βέβαια σελίδες του Βήματος διαβάζουμε για τα ηλεκτρονικά μάτια που καταγράφουν τις κινήσεις μας σε δημόσιους αλλά και ιδιωτικούς χώρους από δορυφόρους, ή για τα μικροτσίπς και τον έλεγχο ίριδας με τα οποία όλοι είμαστε καταγεγραμμένοι στις δέλτους της υπερδύναμης, μήπως κι έτσι νικηθεί ο δαίμων της τρομοκρατίας. Τα τσαλακωμένα οργουελιανά ανθρωπάκια που περιγράφει ο πιο εκσυγχρονιστής εκ των δημοσιογράφων (γλοιώδη κοινωνική ομάδα τούς ονομάζει ο Nietzsche σε κείμενο του 1872· δεξ Η Κουλτούρα των Μέσων, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα,

1991, σ. 51) –φευ– δεν βρίσκονται από την εδώ, αλλά από την εκεί πλευρά. Άνθρωποι που ακόμη υπερασπίζονται τη ζωή και την αξιοπρέπεια των συνανθρώπων τους, που ανησυχούν για τα δημοκρατικά δικαιώματα όλων, που βλέπουν με καχυποψία τα ΜΑΤ ή τις διατεταγμένες αποφάσεις ένιων θεμιτοπόλων (δες την συνέντευξη Κρουσταλλάκη στο *Αντί*, τχ. 800), επ' ουδενί είναι τσαλακωμένοι. Απλώς έχουν συνείδηση της ιστορικής κρίσης την οποία οι μάγειροι της φλιμισαϊκής ευτυχίας δεν μπορούν –ακόμη– να δουν.

Ως το 2004 η ανασφάλεια της ασφάλειάς μας θα μεγαλώνει, καθώς θα μας προστατεύουν τα Hawks του NATO, προκαλώντας ενεργά όσους ψάχνουν αφορμές και στόχους για να... προκληθούν. Και ο νοών νοείτω. Ποιος να το 'λεγε πάντως ότι το Κολωνάκι, η έδρα του νεοαστικού μας γκλάμουρ και των πασοκικών τζακιών, θα γινόταν περιοχή υψηλού κινδύνου. Έτσι όμως έχουν τα πράγματα, εφόσον σε απόσταση αναπνοής βρίσκονται η πρωθυπουργική κατοικία στην Αναγνωστοπούλου, η αγγλική πρεσβεία στην Πλουτάρχου και Υψηλάντου και η αμερικανική στην Κόκκαλη (σημαδιακός δρόμος!). Τούτων δοθέντων, που θα 'λεγε κι ο Πάνος Παναγιωτόπουλος, και συνελόντι ειπείν, παρακαλείται ο κ. υπουργός Δικαιοσύνης ν' αποσύρει τα οδοφράγματα γύρω από την αγγλική πρεσβεία στο εορταστικό Κολωνάκι, πρώτον γιατί έληξε πια ο αντιτρομοκρατικός συναγερμός, δεύτερον γιατί με κλούβες ΜΑΤ δεν αντιμετωπίζεται το πνεύμα του κακού και τρίτον γιατί παρεμποδίζεται ο εκλεκτός αρθρογράφος του κ. Σημίτη να προσεγγίσει την οικία του, με αποτέλεσμα να αισθάνεται εκνευρισμό, ου μην και ανασφάλεια. Ε, όχι και να δημιουργούμε κ. υπουργέ της Ασφαλείας ανασφάλεια στους στύλους του καθεστώτος!

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΡΟΤΕΤΑΚΙΣ

«...για να σπάσει ο τσαμπουκάς της νεοδεξιάς»

του Αλέκου Τζιόλα

Οι ψυχαναλυτές μάς λένε ότι πίσω από τις εκφράσεις μας βρίσκεται ο ψυχισμός μας. Αν αυτό ευσταθεί, τότε και ο κ. Πάγκαλος με τις γλαφυρές του εκφράσεις μας αποκαλύπτει ανάγλυφα τον ψυχισμό του. Επειδή όμως εμείς εδώ δεν κάνουμε ψυχολογικές, αναλύσεις αλλά πολιτικές, θα πρέπει, για να καταλάβουμε τι εννοεί με την πολιτική του φρασεολογία, να εξετάσουμε τη σημασία των λέξεων.

Θα τους πολεμήσουμε στους δρόμους, στα χωριά, στα καφενεία, στις πλατείες· η δεξιά παλινόρθωση δεν θα καταργήσει τις κατακτήσεις του ελληνικού λαού.

Νεοδεξιά, αν δούμε ετυμολογικά τον όρο, πρέπει να θεωρούμε τη νέα δεξιά σε αντίθεση με την παλιά. Και επειδή παλιά δεξιά, ξέρουμε, είναι η Νέα Δημοκρατία, άρα νέα δεν μπορεί παρά να είναι το ΠΑΣΟΚ. Και ιστορικά αν εξετάσουμε το θέμα, καταλήγουμε στο ίδιο. Αρχικά το ΠΑΣΟΚ, σύμφωνα με την ιδρυτική του διακήρυξη αλλά και τις θέσεις που πρόβαλλε κατά την πορεία του προς την εξουσία, είχε αριστερό ή σοσιαλιστικό προσανατολισμό. Στη συνέχεια αυτής της πορείας εμφάνισε διαθέσεις και τάσεις σύγκλισης προς τη δεξιά ιδεολογία, ενώ σήμερα μετά από εικοσαετή διακυβέρνηση εφαρμόζει με συνέπεια τη νέα του ιδεολογία, προς την οποία συγκλίνει

πλήρως. Επομένως και με βάση το ιστορικό ή ιδεολογικό κριτήριο η νεοδεξιά δεν πρέπει να νοείται πέρα και έξω από το ΠΑΣΟΚ.

Ο τσαμπουκάς βέβαια ξέρουμε τι είναι: Κάτι σαν ψεύτικο νταϊλίκι, παλληκαριά του «γλυκού νερού» ας πούμε, ή λεονταρισμός της πλάκας, ανυπαρξία πραγματικής παλληκαριάς· γιατί από τη μια λείπουν οι απαιτούμενες δυνάμεις, το «έχει» του ανθρώπου, και από την άλλη ούτε το ίδιο άτομο που την εκδηλώνει νιώθει πίστη σ' αυτή και ο λόγος που την εκδηλώνει είναι προσποιητός και μόνο, για να δίνει στους άλλους την αίσθηση ότι πρόκειται για πραγματική παλληκαριά. Αν τώρα ο χρήστης του «τσαμπουκά» κατορθώσει να γίνει πειστικός, αυτό δεν εξαρτάται τόσο από τη δική του πειστική ικανότητα όσο από την ανάγκη «τσαμπουκαλισμού», που νιώθει η ίδια κοινωνία. Όταν δε η κοινωνία νιώθει μεγάλη την ανάγκη του, τότε τον ανταμείβει κιόλας με την ψήφο της, ανατροφοδοτώντας έτσι τη γέννησή του και θεριεύοντάς τον. Εμείς αυτή τη στιγμή, ως παρατηρητές του φαινομένου, που εκπροσωπείται αυθεντικά από τον κ. Πάγκαλο, βρισκόμαστε στη φάση του θεριέματός του. Γιατί στη συγκεκριμένη περίπτωση η επιβράβευση και η ανατροφοδότηση είναι διπλή, έρχεται και από το λαό και από το κόμμα, καθώς ο πρόεδρος του τον όρισε υπεύθυνο της επιτροπής προεκλογικού αγώνα, παρόλο που ο ίδιος αυτός πρόεδρος ως υποψήφιος για το ΕΓ του κόμματος τον είχε αποκλείσει λίγο καιρό πριν.

Σ' αυτή τη συγκυρία είχε πολλούς λόγους ο κ. Σημίτης να επιβραβεύσει αυτόν τον τρόπο πολιτικής συμπεριφοράς, παρόλο που, όπου μπήκε μπροστά αυτό

το πρόσωπο, τα έχει κάνει θάλασσα. Ένας πρώτος λόγος είναι η αγωνία του για την αβεβαιότητα του πολιτικού του μέλλοντος και η ανάγκη εξάντλησης όλων των μέσων. Ένα από αυτά είναι και η προσφυγή στην αξιοποίηση των κομματικών στελεχών που εκδηλώνουν τέτοιους τρόπους πολιτικής συμπεριφοράς. Με πραγματική παλληκαριά είναι αδύνατο να ξανακερδηθούν οι εκλογές. Δεν υπάρχει το «έχει». Τι να πούνε στο εκλογικό σώμα; Εμείς που ήμασταν οι αντίπαλοι της δεξιάς ιδεολογίας, μετά από την πείρα που μας προσπόρισε η μακροχρόνια εξάσκηση στην εφαρμογή της, είμαστε αριστοτεχνικότεροι εφαρμοστές της και γι' αυτό δικαιοματικά θα πρέπει να μας ψηφίσετε;

Ένας δεύτερος λόγος είναι η ανάγκη πάλι εκμετάλλευσης ως τα έσχατα όρια των αντιδεξιών συνδρόμων που χαρακτηρίζανε κάποτε το λαό μας και τα οποία επίσης θέλουν να επανατροφοδοτήσουν, καθώς διαπιστώνουν και οι ίδιοι ότι άρχισε η εξασθένησή τους. Άλλος λόγος –και ο κυριότερος ίσως– είναι ότι θα 'ταν για το κόμμα τους επωφελέστερο σε προεκλογική περίοδο να έχουν στραμμένο τον «κρουνό» των φτυσιμάτων προς την αντίπαλη πολιτική παράταξη παρά προς τον εαυτό τους. Έτσι ο κ. Πάγκαλος, εθισμένος στην πολιτική του τσαμπουκά –συνειδητού ή ασυνειδητού ή κακόγουστου δεν έχει σημασία, αφού έτσι κι αλλιώς ζημιωμένος δε βγήκε ποτέ– τους ήρθε καπάκι. Κάτι τέτοιο χρειαζόνταν για μπροστάρη στον προεκλογικό τους αγώνα, για να σηματοδοτείται το ιδεολογικό και το φρασεολογικό τους στίγμα, αλλά και για να έρθουν όλα σε αγαστή συνεργασία: Σκοπιμότητα, μέσα, εξειδικευμένο προσωπικό καθώς κι ελπίδα για το προσδοκώμενο αποτέλεσμα. Ο κ. Σημίτης εξάλλου ποτέ δεν έδειξε ότι είχε ενδιασμούς στη χρήση μέσων και ανθρώπων ή και των ανθρώπων ως μέσων. Σε τούτη δε τη συγκυρία τον είδαμε τις προάλλες ως και τα Ελγίνεια να ενσωματώνει στην πολιτική του προεκλογικού του αγώνα.

Βέβαια κι εδώ στην αξιοποίηση του κατάλληλου ανθρώπου γι' αυτή τη θέση αναφυόταν ένα πρόβλημα και μάλιστα διπλό. Θα δεχόταν ο εξειδικευμένος άνθρωπος να κάνει τη στροφή του «κρουνού» του προς τα εκεί και με ποιο αντάλλαγμα; Και το συνακόλουθο: Κι αν εμφανίσει τάσεις υποτροπιασμού; Πόση εμπιστοσύνη μπορούν να δίνουν στα λόγια του; Η απάντηση στα δύο ερωτήματα είναι κοινή και, καθώς πρόκειται για το συγκεκριμένο άτομο, δεν παρουσιάζει δυσκολίες. Γιατί ο κ. Πάγκαλος έδειξε μόνος του το χαρακτήρα του. Όλες τις φορές που αντιδρούσε, ήταν όταν δεν είχε θέση. Όταν αυτή του δινόταν, έμενε άναυδος. Η προσφορά θέσης επομένως τον αποστόμωνε, η αφαίρεσή της του αφαιρούσε αυτόματα και το γλωσσοδέτη.

Με βάση λοιπόν την πολιτική συμπεριφορά του κ. Πάγκαλου έχει την εντύπωση κανείς ότι στην περίπτωσή του ισχύει ο εξής διασκελισμός: Ή ότι το προσωπικό συμφέρον που διακυβεύεται με μια ενδεχόμενη αποστασιοποίησή του από το κόμμα, είναι πολύ μεγάλο ή ότι τα επικριτικά του λόγια, που συχνά απευθύνει προς την κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ, τα διατιμά ο ίδιος με τόσο ευτελή τιμή, ώστε να μην έχουν καμιά αξία και να μην είναι ικανά να δεσμεύουν τη συμπεριφορά του. Στην πραγματικότητα όμως δεν πρόκειται για απλό διασκελισμό. Επειδή τα δύο μέρη του έχουν αλληλεξάρτηση και αλληλεξάρτηση, έστω μονομερή, καταλήγουν να ισοδυναμούν με ποσά αντιστρόφως ανάλογα, για να δηλώνεται έτσι από τον ίδιο πως, επειδή στις πράξεις του βαρύνει μόνο το όφελος, γι' αυτό και ο ίδιος δε δίνει καμιά απολύτως αξία στα λόγια του. Ο πρωθυπουργός μας δε, που έχει ένα με-

«Πέσ' τα, Θοδωρή, με πάθος»

Όταν πριν καιρό ο κ. Πάγκαλος περιάδραξε με το γνωστό του λεξιλόγιο μαθητές και καθηγητές, μαθητές Γυμνασίου σε παράσταση που κάνανε απαντούσαν στο υβρεολόγιό του τραγουδώντας τους ακόλουθους στίχους σε μουσική παρμένη από το νησιώτικο τραγούδι «Τράβα, Γιάννη, το κουπί σου», την οποία έχει βάλει και ο Σαββόπουλος στους «Αχαρνείς».

Κάποιοι δεν μας σεβάστηκαν
Κι ανάρμοστα μιλήσαν
Δίχως φραγμό στο στόμα τους
Βρισιές εξεστομίσαν

Θέμα καθαρά παιδείας
Οι εκφράσεις ευπρεπείας
Κι όποιος αγωγή δεν έχει
Τι θα πει δεν το προσέχει

Δε θέλουμε καθηγητές
Κολαριστά ντυμένους

Με άδειο το κεφάλι τους
Και κόντρα ξυρισμένους

Θέλει σύνεση ο λόγος
Κι αρετή ο κάθε ψόγος
Κι αν αυτά τα δυο σου λείπουν
Οι φραγμοί σ' εγκαταλείπουν

Πέσ' τα, Θοδωρή, με πάθος
Για να γίνει και το λάθος
Να φανεί εκεί στα βάθη
Της ψυχής το κατακάθι

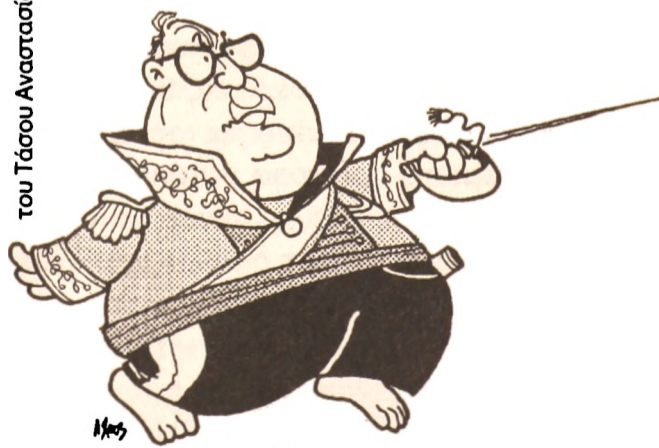
γάλο χάρισμα, να εκτιμά με ακρίβεια τους ανθρώπους και να ξέρει να τους δίνει θέση ανάλογη με την τιμή τους, στην εκτίμησή του κ. Πάγκαλου δε δυσκολεύτηκε καθόλου, γιατί, όπως είπαμε, αυτή δεν παρουσιάζει ιδιαίτερο πρόβλημα. Ο ορισμός του λοιπόν στη θέση του υπεύθυνου του προεκλογικού αγώνα, ήξερε ο κ. Σημίτης, θα ισοδυναμούσε με αποκατάσταση των σχέσεών τους και θα εμφυσούσε στον κ. Πάγκαλο την ελπίδα για «επανυπουργοποίησή» του, εάν και εφόσον..., οπότε κάθε ενδεχόμενο υποτροπιασμού του πρέπει με αρκετή βεβαιότητα να θεωρείται αποκλεισμένο. Όταν εξάλλου βρίσκεται ένα κόμμα στο δρόμο προς την εξουσία (εκεί βρίσκεται η παλιά δεξιά) ή στη μάχη παραμονής του στη θέση της νομής της (εδώ βρίσκεται η νεοδεξιά), τότε δεν περισσεύει κανένας. Ούτε Αβραμόπουλος, ούτε Πάγκαλος. Αν λοιπόν η δίψα για τη νομή της εξουσίας είναι μεγάλη και δεν επιδιώκει κανείς τίποτ' άλλο, θέμα εμπιστοσύνης τότε δεν τίθεται.

Αυτό όμως συμβαίνει γενικότερα με τη νεοδεξιά. Τα έχουν ευτελίσει όλα τόσο, ώστε να μην έχουν ούτε τα λόγια τους ούτε οι πράξεις τους καμιά αξία. Γιατί κι εδώ βαρύνει ένα και μόνο, ο σκοπός, η απόλυτη προσήλωσή τους στη νομή της εξουσίας. Εκεί βρίσκεται η ουσία. Όλα τα άλλα είναι προπετάσματα καπνού, που μας τα εκπέμπουνε, για να νομίζουμε ότι νοιάζονται και για κάτι άλλο.

Είναι η εποχή που το ΠΑΣΟΚ δείχνει μόνο του πως δεν έχει τίποτ' άλλο να επι-

δείξει πέρα από την περιβολή του. Υποδύεται το ρόλο του αντιδεξιού μόνο με αντιδεξιά φρασεολογία. Και στ' αλήθεια, πώς αλλιώς ένας νεοδεξιός μπορεί να παραστήσει τον αντιδεξιό; Η επιστήμη δε βρήκε ακόμα άλλον τρόπο προσποίησης. Και μένει ο κλασικός της φρασεολογίας. Μήπως και ο αποπεμφθείς Γραμματέας του κόμματος έτσι δεν παρίστανε τον αντιδεξιό; Γι' αυτό όλοι τους τυλίγουνε το σώμα τους με μια αντιδεξιά περιβολή, ώστε να κρύβονται και να μπορούν να εκμεταλλεύονται επ' άπειρο, πιστεύουν, τα αντιδεξιά αισθήματα του λαού, που νομίζουν πως εξακολουθούν να είναι υπαρκτά, ξεχνώντας ότι ο λαός, καθώς ακολουθεί τους ηγέτες του, διενεργεί και αυτός στροφή προς τα δεξιά όχι πολύ αργότερα από εκείνους. Και τους βλέπει σαν δυο φορές δεξιούς. Γι' αυτό και προτιμάει να ψηφίζει Ψωμιάδη. Για τον ίδιο λόγο, όπως διαφαίνεται, θα προτιμήσει να ψηφίσει στις επερχόμενες εκλογές την παλιά δεξιά, «για να σπάσει ο τσαμπουκάς της νεοδεξιάς».

Του Τάσου Αναστασίου

«Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών»

Ποιος κοροϊδεύει ποιον;

του Νίκου Θεοτοκά

Προ ολίγων μόλις ημερών έσκασε θορυβωδώς η βόμβα των Κέντρων Ελευθέρων Σπουδών (ΚΕΣ) και το θέμα, για μια ολόκληρη εβδομάδα, αναδείχθηκε σε «πρώτο τίτλο» της παραταμένης προεκλογικής μας επικαιρότητας. Πρόκειται για την πρωτοβουλία του ευρωβουλευτή της Ν.Δ. Κωστή Χατζηδάκη, να καταθέσει προς την «Επιτροπή Νομικών Υποθέσεων και Εσωτερικής Αγοράς» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου την ακόλουθη τροπολογία:

«Οι τίτλοι εκπαίδευσης που εκδίδονται από εκπαιδευτικά ιδρύματα με τη μέθοδο της δικαιόχρησης, της αναγνώρισης ή της πιστοποίησης θεωρούνται ως τίτλοι εκπαίδευσης των ιδρυμάτων που εκδίδουν τον σχετικό τίτλο».

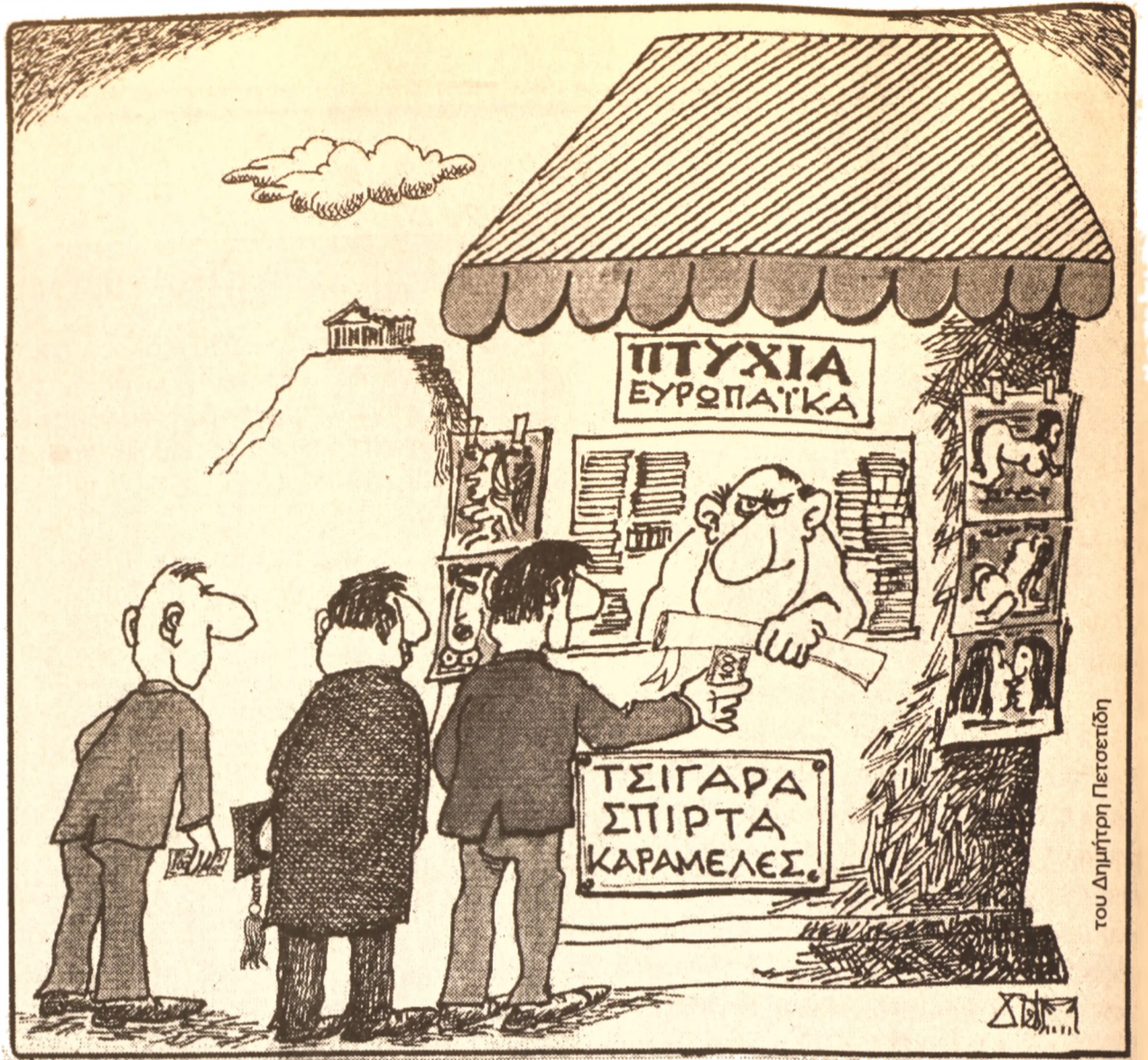
Καίτοι απλό, μπερδεμένο ακούγεται. Περί τίνος ακριβώς πρόκειται; Όλοι γνωρίζουν, εκ πείρας τουλάχιστον αν όχι εξ ονόματος, την πρακτική της «δικαιόχρησης», του «φραντσαίζ» επί το ελληνικότερον. Πρόκειται για μια καθ' όλα νόμιμη πρακτική των μεγάλων εταιρειών που, αντί να ρισκάρουν ή να δεσμεύουν επενδύσεις ίδιων κεφαλαίων, παρέχουν αντί αντιτίμου τη «φίρμα» τους σε άλλους επιχειρηματίες οι οποίοι, με δικά τους έξοδα και με δική τους ευθύνη έναντι του νόμου, παρά-

γουν αυτοτελώς και προσφέρουν στην κατανάλωση προϊόντα που φέρουν το όνομα της μητρικής εταιρείας. Σύνηθες παράδειγμα, κάποια από τα «επώνυμα» ρούχα μαζικής κατανάλωσης ή κάποια «επώνυμα» φαστφουντάδικα που γεμίζουν τις πλατείες. Τέτοιο πράγμα είναι εν πολλοίς και καθένα από τα ΚΕΣ που λειτουργούν στην χώρα μας και που παρουσιάζονται ως Σάουθ-Δείνα «Γιουνιβέρσιτι», ως Νορθ-Ιστ-Τάδε «Κόλετζ» κ.λπ. Και οι κάτοχοι της φίρμας είναι τα «εκπαιδευτικά ιδρύματα [που,] με τη μέθοδο της δικαιόχρησης», επιδίδονται στο εμπόριο των τίτλων σπουδών που απονέμουν στους πελάτες των ΚΕΣ.

Είναι γνωστό ότι εδώ και πολλά χρόνια φυτρώνουν σαν τα μανιτάρια στην Ελλάδα παρόμοια μικρά ή μεγάλα μαγαζιά, που αναγράφουν στις ταμπέλες τους ονόματα βρετανικών και αμερικανικών, κυρίως, κολεγίων ή και πανεπιστημίων ή (διότι υπάρχει κι αυτό) κερδοσκοπικών ιδρυμάτων-μαϊμού. Τα μαγαζιά αυτά αγοράζουν ή ενοικιάζουν μεγάλα αστικά ή περιαστικά ακίνητα, φτιάχνουν «πανεπιστημιακούς κάμπους», φορτώνουν με διαφημίσεις και ένθετα τις εφημερίδες και γεμίζουν τις τηλεοράσεις με πανάκριβα διαφημιστικά κάθε φορά που βγαίνουν τα αποτε-

λέσματα των διαγωνισμών για την εισαγωγή των νέων στα ΑΕΙ και στα ΤΕΙ (απ' ό,τι γράφεται, οι δαπάνες διαφήμισης των ΚΕΣ φθάνουν ετησίως τα 18 εκ. ευρώ). Οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις, όπως και τα φαστφουντάδικα, παίρνουν άδεια λειτουργίας από το Υπουργείο Εμπορίου και πωλάνε αμερικάνικα ή ευρωπαϊκά «πτυχία πανεπιστημιακού ή μεταπτυχιακού επιπέδου», σφραγίδες ξένων ιδρυμάτων και γιορτές αποφοίτησης με τα όλα τους, με μαύρες κελεμπίες και με φέσια που πετιούνται στον αέρα υπό τα χειροκροτήματα υπουργών, βουλευτών, επιχειρηματιών και εκπροσώπων της καλής κοινωνίας. Και βεβαίως αυτές οι επιχειρήσεις έχουν τόσο μεγάλη πελατεία και τόσα κέρδη, που μπορούν να επενδύουν κάθε χρόνο όλο και περισσότερα κεφάλαια στο «ίματζ» τους και να επεκτείνουν με ρυθμούς ραγδαίους τις εγκαταστάσεις, τη διαφήμιση και τον κύκλο εργασιών τους.

Πρόκειται εν τέλει για μια εύρωστη κερδοσκοπική αγορά η οποία, μέσω του εξαιρετικά μεγάλου τζίρου που δημιουργεί, ανεβάζει με τον τρόπο της τους δείκτες των ρυθμών της «εγχώριας ανάπτυξης». Κι ακόμα, λόγω της απερίγραπτης ανευθυνότητας του ελληνικού δημοσίου, τα «πτυχία» που μοιράζουν

τα φαστ-σπουδάδικα δημιουργούν προσδοκίες σε μεγάλο αριθμό οικογενειών (υπολογίζεται ότι σήμερα «φοιτούν» σ' αυτά τα μαγαζιά καμιά εικοσιπενταριά χιλιάδες «σπουδαστές» κι έχουν «αποφοιτήσει» άλλοι τόσοι περίπου). Έτσι, το πρόβλημα παραδέρνει επί χρόνια, οι «φοιτητές» και οι «πτυχιούχοι» των ΚΕΣ πολλαπλασιάζονται και το αδιέξοδο που αντιμετωπίζουν αυτοί και οι οικογένειές τους προσφέρεται για κάθε είδους προεκλογική και πολιτική εκμετάλλευση.

Εκείνο λοιπόν που ζητάει ο ευρωβουλευτής της Ν.Δ. είναι να αναγνωρίζονται από το ελληνικό δημόσιο τα «πτυχία» που απονέμουν πανεπιστήμια του εξωτερικού σε Έλληνες «φοιτητές», οι οποίοι πραγματοποιούν το σύνολο ή μέρος των «σπουδών» τους σε διάφορα εμπορικά καταστήματα με έδρα την Ελλάδα. Στις σχετικές δηλώσεις του ο Κ. Χατζηδάκης δεν τσιγκουνεύεται τα λόγια. Μας λέει λοιπόν τα εξής άκρως κατατοπιστικά:

«Αναφέρομαι σε πτυχία που εκδίδονται από αναγνωρισμένα πανεπιστήμια κρατών μελών της Ε.Ε. Στα πανεπιστήμια αυτά δεν θα επιβάλουμε εμείς δικούς μας κανόνες. [...] Άλλο πράγμα είναι η αναγνώριση των πτυχίων των ευρωπαϊκών πανεπιστημίων των κρατών μελών της Ε.Ε. για την οποία μάχομαι, κι άλλο θέμα η ποιότητα των σπουδών στα ΚΕΣ. [...] Η κυβέρνηση είναι εκείνη που μπορεί να τα υποχρεώσει να αναβαθμίσουν τις σπουδές που παρέχουν. [...] Προσωπικά είμαι εναντίον κάθε μονοπωλίου. Στην Ελλάδα [...] υπάρχει ανταγωνισμός στην Ανώτατη Εκπαίδευση. [...] Ολοένα και περισσότεροι νέοι θέλουν να πάνε στα πανεπιστήμια. Εκ των πραγμάτων τα δημόσια πανεπιστήμια δεν επαρκούν και γι' αυτό το σύστημά μας ξεπερνιέται από τα ίδια τα πράγματα. [...] Εγώ δεν μπορώ να αρνηθώ στους ανθρώπους που διψάνε για γνώση να αποκτήσουν γνώση. [...] Οι Έλληνες πρέπει να έχουν πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με τους όρους που έχουν όλοι οι Ευρωπαίοι. Η ίδια η κοινωνία εν συνεχεία θα αξιολογήσει την αξία».

Και ο Θ. Ρουσόπουλος, εκπρόσωπος τύπου του κόμματος της αξιωματικής αντιπολίτευσης, συμπληρώνει:

«Η τροπολογία που κατέθεσε ο Κ. Χατζηδάκης δεν θίγει, έστω και κατ' ελάχιστο, τον κανόνα της δημόσιας και δωρεάν Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα, κατά το άρθρο 16 του Συντάγματος. Με απλές λέξεις η πρωτοβουλία αυτή σε καμία περίπτωση δεν οδηγεί στην αναγνώριση των πτυχίων Εργαστηρίων Ελευθέρων Σπουδών που λειτουργούν στην Ελλάδα, [...] οι πολίτες γνωρίζουν πολύ καλά ποιοι ευθύνονται για το ότι σήμερα τα Εργαστήρια Ελευθέρων Σπουδών λειτουργούν ως παραρτήματα ξένων πανεπιστημίων, ενώ κάτι τέτοιο δεν επιτρέπεται από τον νόμο».

«Δεν επιτρέπεται από τον νόμο» λοιπόν η λειτουργία των Εργαστηρίων Ελευθέρων Σπουδών ως παραρτημάτων ξένων πανεπιστημίων. Αυτό φαίνεται να διακηρύσσει το κόμμα της Νέας Δημοκρατίας, λησμονώντας να πει τι προτίθεται να κάνει το ίδιο ως κυβέρνηση. Το ίδιο ψελλίζει και η κυβέρνηση, η οποία, την ίδια ακριβώς στιγμή που καταγγέλλει τις δραστηριότητες και τις διαφημίσεις των «κολεγίων» ως «λαθρεμπόριο ελπίδας», εγκρίνει και ανανεώνει τις άδειες λειτουργίας των «λαθρεμπόρων», των εμπορικών επιχειρήσεων δηλαδή, που «παραπλανούν την κοινή γνώμη», δηλώνοντας ότι αποτελούν «παραρτήματα ξένων πανεπιστημίων». Τα δυο μεγάλα κόμματα μοιάζει λοιπόν να συμφωνούν ότι τα συγκεκριμένα μαγαζιά λειτουργούν παρανόμως, ότι θα έπρεπε να κλείσουν κι ότι εξαπατούν το κοινό και την πελατεία τους, όταν ισχυρίζονται ότι η «φοίτηση» σ' αυτά οδηγεί στην απόκτηση «τίτλων σπουδών» οιοδήποτε είδους.

Προς τι εν τέλει ο καβγάς που έχει ξεσπάσει; Κάθε καλόπιστος άνθρωπος καταλαβαίνει ότι εδώ έχουμε να κάνουμε με σαφέστατη παραβίαση των νόμων του κράτους, των ίδιων των συνταγματικών διατάξεων, με απάτη που θα έπρεπε να οδηγεί στην έγκληση των απατεώνων ενώπιον των αρμοδίων δικαστηρίων. Και βεβαίως στην ακύρωση των αδειών λειτουργίας αυτών των «λαθρεμπόρων της ελπίδας». Απλές λύσεις σ' ένα απλό πρόβλημα. Δυστυχώς όμως τα πράγματα δεν είναι διόλου έτσι όπως παρουσιάζονται. Και η απλή

λύση ενός απλού προβλήματος παραπέμπεται διαρκώς στις ελληνικές καλές δένδρες.

Πριν μπούμε στην ουσία του προβλήματος, ας δούμε κάποιες ακόμα διαφωτιστικές όψεις της συζήτησης. Διαβάζουμε λοιπόν στις δηλώσεις του Κ. Χατζηδάκη:

«Βρήκαμε αυτή τη μέθοδο [...] να παρακάμψουμε την πρόβλεψη του Συντάγματος για μη ιδιωτικά πανεπιστήμια, η οποία μέθοδος είναι καθ' όλα νόμιμη, καθ' όλα συνταγματική, δεν δημιουργεί κανένα πρόβλημα. [...] Αυτό που

ΛΕΥΚΗ ΜΟΛΦΕΣΗ Η μέρα που λέγεται σήμερα

Νάταλι, Άλισον, Βέρθα, Αθηνά. Αριστερόχειρες, αφηρημένες, αδέξιες, αστείες. Η σκυτάλη της αφήγησης περνάει από τη μια στην άλλη. Και ταξιδεύουμε από πόλη σε πόλη, από δεκαετία σε δεκαετία. Άτακτα. Μπρος πίσω. Είκοσι ιστορίες.

Η μέρα που λέγεται σήμερα, είναι ένα άθροισμα στιγμών, που μοιάζουν να διασώθηκαν απ' το φακό του φωτογράφου. Στιγμιότυπα του 20ού αιώνα, εν είδει αποχαιρετισμού: ένα αυστηρά προσωπικό πορτραίτο του, τρυφερό και διεισδυτικό. Όχι ιστορική τοιχογραφία, αλλά σκίτσο.

Κεντρική διάθεση: ΑΠΟΛΛΩΝ, τηλ.: 210 5157.200

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΜΕΛΑΝΙ

μπορούμε να κάνουμε είναι να κλείσουμε ή να αναβαθμίσουμε κάποια από τα Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών, αν το θέλουμε. [...] Το ΠΑΣΟΚ το θέλει;»

Απαντώντας σε όλα αυτά ο Γ. Αρσένης, πρώην υπουργός Παιδείας του ΠΑΣΟΚ και εκ των πιονέρων του νεοφιλελεύθερου «εκσυγχρονισμού» της ανώτατης εκπαίδευσης, δήλωσε με αποφασιστική αφέλεια τα εξής:

«Το θέμα είναι η αξιολόγηση και η εποπτεία. [...] Θα είχαμε κάνει ένα σημαντικό βήμα για την κατάταξη των πτυχιών των ΚΕΣ, αν αυτά υπάγονταν στην εποπτεία του Υπουργείου Παιδείας. [...] Σε ό,τι αφορά τις συνεργασίες αυτών των κέντρων με ξένα πανεπιστήμια, τα θέματα αυτά μπορούν να λυθούν με μια δόση πραγματισμού και καλής αξιολόγησης».

Ιδού λοιπόν που, πλάι στον καβγά και τις καταγγελίες, διακρίνεται η κοινή μέριμνα την οποία υπηρετούν οι προτάσεις αμφοτέρων των μονομάχων του δικομματισμού. Παρά το πολεμικό της ύφος, η σχετική ανακοίνωση της ευρωκοινοβουλευτικής ομάδας του ΠΑΣΟΚ υποδεικνύει την επί της ουσίας συναινετική πρόταση για τη «λύση» του προβλήματος:

«Η τροπολογία Χατζηδάκη δεν θέτει καμία προϋπόθεση ως προς την ακαδημαϊκή πιστοποίηση των Κέντρων αυτών, κάτι που σημαίνει ότι ο οποιοσδήποτε θα μπορεί να δημιουργεί μια επιχείρηση που θα την αυτοχαρακτηρίζει εκπαιδευτικό ίδρυμα και ένα οποιοδήποτε πανεπιστήμιο άλλης χώρας, έναντι οικονομικών ανταλλαγμάτων, να προσφέρει τίτλους πανεπιστημιακούς».

Δηλαδή, όπως σαφώς υπαινίχθηκε και ο Γ. Αρσένης, εάν η συγκεκριμένη τροπολογία έθετε ως προϋπόθεση αναγνώρισης των τίτλων σπουδών που δίδονται μέσω των ΚΕΣ την ακαδημαϊκή τους πιστοποίηση, τότε το θέμα θα μπορούσε να συζητηθεί επί της ουσίας. Μέσα λοιπόν στον κουρνιαχτό των αλληλοκαταγγελιών που σήκωσε ο δικομματικός καβγάς, διακρίνεται η συναινετική προοπτική: Να ανατεθεί ο έλεγχος των ΚΕΣ στο Υπουργείο Παιδείας, να «αξιολογηθούν» και να «πιστοποιηθούν» και τότε ούτε γάτα ούτε ζημιά. Όποιος διαβάσει προσεκτικά τα κείμενα και δεν παρασυρθεί

από το πάθος του παρατεταμένου προεκλογικού πετροπόλεμου, την ίδια ακριβώς αντίληψη θα ανακαλύψει και στις δηλώσεις του εν ενεργεία υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων Ν. Γκεσούλη:

«Τα ΚΕΣ δεν ανήκουν στην οργανωμένη εκπαίδευση της χώρας μας. [...] Από τη στιγμή που διακινούνται χρήματα για τις υπηρεσίες αυτές, τα κέντρα εμπίπτουν στο Υπουργείο Εμπορίου και στο Υπουργείο Οικονομικών. [...] Από τη στιγμή που τα ΚΕΣ δεν ανήκουν στην εκπαίδευση, το Υπουργείο Παιδείας δεν έχει καμία σχέση».

Ποιος λοιπόν ευθύνεται για όλη αυτήν την απάτη που γίνεται εις βάρος του ελληνικού λαού; Διότι τα Κέντρα Ελευθέρων Σπουδών δεν τα έφερε ο πελαργός. Νομοθετήθηκε η ίδρυσή τους, προβλέφθηκαν οι αρμόδιες εποπτικές αρχές, εκδόθηκαν και ανανεώθηκαν οι άδειες λειτουργίας τους. Με παράβολα και με σφραγίδες και με υπογραφές υπουργών τόσο της Νέας Δημοκρατίας όσο και του ΠΑΣΟΚ. Κι αν, όπως λένε και τα δύο κόμματα, οι παραπλανητικές δραστηριότητες των «κολεγίων» εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των δικαστικών αρχών, γιατί δεν τα παραπέμπουν σ' αυτές, γιατί τα άφησαν και γιατί συνεχίζουν να τα αφήνουν να λειτουργούν ανεξέλεγκτα; Κι αν έπρεπε κατά τη γνώμη τους να έχουν υπαχθεί στην αρμοδιότητα του Υπουργείου Παιδείας, ποιος περίμεναν να τα υπαγάγει; Κι αν θεωρούν ότι θα έπρεπε να έχουν οριστεί προδιαγραφές για τη λειτουργία τους, γιατί ποτέ κανείς τους δεν τις νομοθέτησε ή ούτε καν τις έθεσε προς συζήτηση; Εδώ σαφής απάντηση δεν υπάρχει. Και υπάρχει λόγος σοβαρός που δεν δίνεται απάντηση. Διότι, μαζεύοντας κανείς το κουβάρι των «κολεγίων» στην Ελλάδα, καταλήγει λίγο-λίγο να ξηλώνει ολόκληρο το οικοδόμημα του λεγόμενου «Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης» και της περίφημης «διαδικασίας της Μπολόνια».

Είναι γνωστό ότι στις ανακοινώσεις της Κομισιόν και στα ανακοινωθέντα των συνόδων υπουργών Παιδείας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως «Ευρωπαϊκός Χώρος Ανώτατης Εκπαίδευσης» ορίζεται ολόκληρο το πλέγμα των μετα-

λυκειακών «εκπαιδευτικών υπηρεσιών», ανεξάρτητα απ' το αν αυτές προσφέρονται από δημόσια πανεπιστημιακά ή τεχνολογικά ιδρύματα, από ιδιωτικά πανεπιστήμια ή επιχειρήσεις επαγγελματικής κατάρτισης. Η ευρωπαϊκή μεταλυκειακή εκπαίδευση ορίζεται δηλαδή ως ενιαίος χώρος προσφοράς εκπαιδευτικών υπηρεσιών.

Πρόκειται για μια εύρωστη αγορά, η οποία θα πρέπει να εφοδιαστεί με μηχανισμούς ρύθμισης και όρους πιστοποίησης των προσφερομένων υπηρεσιών. Για να διευκολυνθεί λοιπόν η αμοιβαία «αναγνωσιμότητα» των τίτλων σπουδών ή των επιμέρους μαθήσεων που παρέχουν οι ιδιωτικοί ή δημόσιοι εκπαιδευτικοί φορείς, αποφασίστηκε η θέσπιση ενιαίων προδιαγραφών, τέτοιων που να επιτρέπουν την άμεση ή την έμμεση (δια της μεθόδου του «φραντσαίζ») εμπορευματοποίηση των υπηρεσιών μάθησης. Στον ενιαίο αυτόν ευρωπαϊκό χώρο μεταλυκειακής εκπαίδευσης επιχειρείται η επιβολή ενός κοινού συστήματος τυποποίησης των προσφερόμενων μαθήσεων, που καταλήγει σ' ένα ενιαίο κεντρικό διευρωπαϊκό δίκτυο αναγνώρισης «πιστωτικών διδακτικών μονάδων (credits)». Προϋπόθεση αυτής της αναγνώρισης είναι η τυπική πιστοποίηση των εκπαιδευτικών φορέων (δημοσίων ή ιδιωτικών) που παρέχουν υπηρεσίες μάθησης. Πρόκειται εν τέλει για τη δημιουργία ενός ενιαίου ρυθμιστικού πλαισίου της συγκεκριμένης αγοράς που, κατά τους υπουργούς, θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί το 2005.

Στη νεοφιλελεύθερη κοσμοαντίληψη, η απελευθέρωση της αγοράς εκπαιδευτικών υπηρεσιών προϋποθέτει την άρση των «μονοπωλιακών προνομίων» τα οποία, με βάση τις εθνικές νομοθεσίες, απολαμβάνουν τα δημόσια ευρωπαϊκά πανεπιστήμια και τεχνολογικά ιδρύματα έναντι των ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Μέσω της δραστηρικής περικοπής των δημοσίων πόρων ή της αλλαγής των όρων της χρηματοδότησής τους, τα ανώτατα δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα εκβιάζονται να αναπτύξουν δραστηριότητες αυτοχρηματοδότησης. Μία τέτοια δραστηριότητα είναι και η πρακτική του «φραντσαίζ», στην οποία επιδίδονται ιδρύματα που,

αντιμετωπίζοντας σκληρές περικοπές στους προϋπολογισμούς τους, αναγκάζονται να αναζητούν από την αγορά πόρους οι οποίοι θα τους επιτρέψουν να επιβιώσουν ή να χρηματοδοτούν τις εσωτερικές εκπαιδευτικές και ερευνητικές τους λειτουργίες. Καθώς είπαμε, η απελευθέρωση της μεταλυκειακής «εκπαιδευτικής αγοράς» προϋποθέτει ένα ενιαίο σύστημα αξιολόγησης και πιστοποίησης των ιδρυμάτων και των επιχειρήσεων που προσφέρουν υπηρεσίες μεταλυκειακής εκπαίδευσης. Εν προκειμένω, κάθε ίδρυμα που παραχωρεί τη φήμη του θεωρείται ότι «αξιολογεί και πιστοποιεί» τις υπηρεσίες που προσφέρει ο πελάτης του ως «πιστωτικές διδακτικές μονάδες» οι οποίες συνυπολογίζονται στους τίτλους σπουδών που απονέμει με τη δική του σφραγίδα. Όπως σημειώθηκε, η τυπική διευρωπαϊκή μορφή αυτής της πιστοποίησης θα είναι γεγονός μέχρι το 2005, καθώς αποφασίστηκε στη Σύνοδο των υπουργών Παιδείας της Ε.Ε. στο Βερολίνο.

Ας ανακεφαλαιώσουμε. Μέχρι το 2005 λοιπόν, τα ψευδώνυμα «κόλετζ» που λειτουργούν στην Ελλάδα ως εμπορικές επιχειρήσεις θεωρούνται «αξιολογημένα και πιστοποιημένα» από τα ιδρύματα που τους αναθέτουν υπεργολαβικά την πραγματοποίηση υπηρεσιών μάθησης. Γι' αυτό και τα «μαθήματα» που προσφέρουν τα συγκεκριμένα μαγαζιά αναγνωρίζονται ως πιστοποιημένες διδακτικές μονάδες που συνυπολογίζονται στα «πτυχία» που απονέμουν τα ιδρύματα εργολάβοι. Σ' αυτήν την ιστορία το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων δεν έχει καμιά ουσιαστική αρμοδιότητα.

Αυτά προβλέπει η περίφημη «διαδικασία της Μπολόνια», θιασώτες της οποίας είναι και τα δύο κόμματα εξουσίας. Πώς μπορεί το ελληνικό δημόσιο να παρέμβει στις διαδικασίες «αξιολόγησης και πιστοποίησης» ενός βρετανικού, λ.χ., ιδρύματος και να έχει ουσιαστική εποπτεία στο εκπαιδευτικό έργο του υπεργολάβου, χωρίς να καταπατά την ευρωπαϊκή νομοθεσία; Κι εφόσον

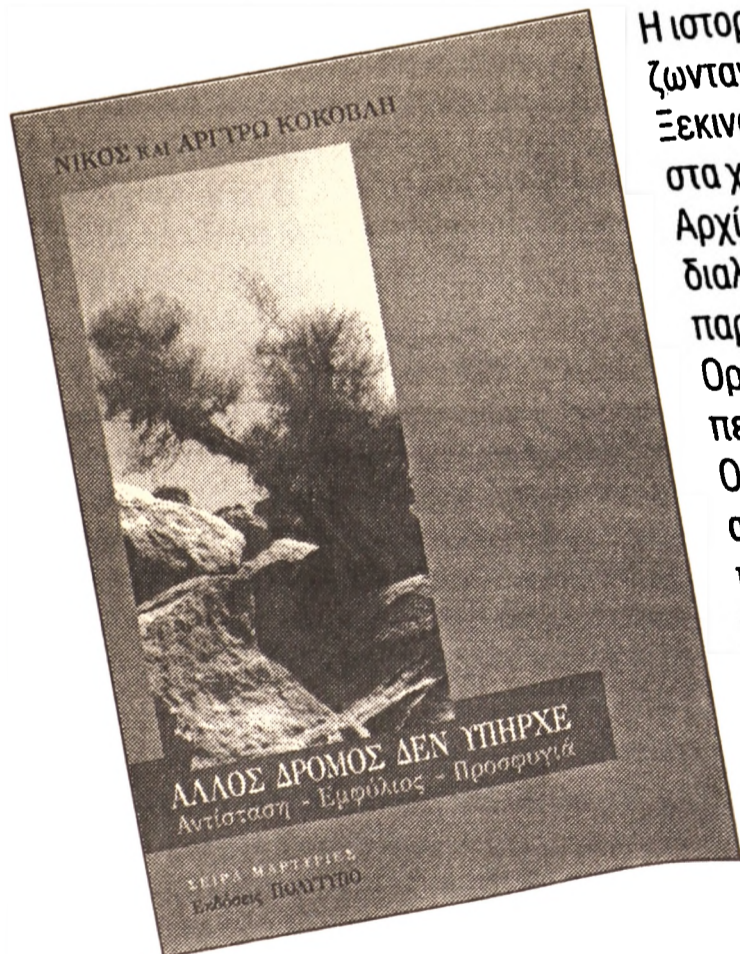
δεν μπορεί να παρεμβαίνει, είναι υποχρεωμένο να αναγνωρίσει τα πτυχία ευρωπαϊκών ανώτατων ιδρυμάτων που αποκτούνται με την πρακτική του «φραντσαίζ». Τις δεσμεύσεις αυτές η ελληνική πλευρά τις έχει αναλάβει αυτοβούλως και με φαρδιές πλατιές υπογραφές στα επίσημα κείμενα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η ελληνική κυβέρνηση το μόνο που μπορεί να κάνει για να τηρήσει τη συνταγματική νομιμότητα είναι να μην επιτρέψει τη συνέχιση των δραστηριοτήτων των συγκεκριμένων εμπορικών επιχειρήσεων. Από αύριο το πρωί. Τούτο όμως ούτε το ΠΑΣΟΚ ούτε η Ν.Δ. έχουν τα κότσια να το πράξουν. Διότι κάτι τέτοιο σημαίνει πολιτική σύγκρουση με το νεοφιλελεύθερο μπλοκ που ηγεμονεύει στη σημερινή ευρωπαϊκή πολιτική συγκυρία. Έτσι, οι μονομάχοι του δικομματισμού αλληλοχαστουκίζονται δημοσίως και προσπαθούν να κρύψουν το πραγματικό πρόβλημα κάτω από το χαλί μιας φθηνής και αυτοαναϊρούμενης συνθηματολογίας.

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή:

ΑΛΛΟΣ ΔΡΟΜΟΣ ΔΕΝ ΥΠΗΡΧΕ

Αντίσταση - Εμφύλιος - Προσφυγιά

Η ιστορία του Νίκου και της Αργυρώς Κοκοβλή όπως την ζωντανεύουν οι ίδιοι.

Ξεκινά από την προσφυγιά της Μικράς Ασίας και συνεχίζει στα χρόνια της Κατοχής και της Αντίστασης στην Κρήτη.

Αρχίζουν οι διώξεις, ο Εμφύλιος, το κυνηγητό των διαλυμένων τμημάτων του Δ.Σ. με τη δεκαεξάχρονη

παρανομία σε σπηλιές και κρύπτες στα βουνά των Λευκών

Ορέων, η δραματική απόδραση στην Ιταλία. Το

περιπετειώδες ταξίδι μέσω Ελβετίας, Αυστρίας και

Ουγγαρίας μέχρι την ΕΣΣΔ. Η άφιξη στην Τασκένδη. Η

αποκάλυψη της σοβιετικής πραγματικότητας. Οι

περιορισμοί. Επιστροφή στην πατρίδα ύστερα από 14

χρόνια.

Μια απίστευτη σε δραματικά γεγονότα ανθρώπινη ιστορία που πρέπει να γνωρίζει κάθε πολίτης.

Ένα μάθημα εγκαρτέρησης και ανθρωπιάς.

ΠΟΛΥ
ΤΥΠΟ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΥΤΥΠΟ

Δημοχάρους 60, Αθήνα 115 21
τηλ: 210-7232819, φαξ: 210-7226107, e-mail:
chrapou@otenet.gr

ΡΩΣΙΑ

Ο ΠΟΥΤΙΝ ΑΠΟΛΥΤΟΣ ΚΥΡΙΑΡΧΟΣ

Καμία έκπληξη δεν υπήρξε τελικά στο αποτέλεσμα των βουλευτικών εκλογών στη Ρωσία και τη σαρωτική νίκη που πέτυχε η παράταξη του προέδρου Βλαντιμίρ Πούτιν, ο οποίος καθίσταται πλέον απόλυτος κυρίαρχος του πολιτικού παιχνιδιού στη χώρα του, ιδιαίτερα καθώς αναμένεται, με τη συνεργασία των εθνικιστών, να πετύχει τον έλεγχο των δύο τρίτων της βουλής.

Το αποτέλεσμα αυτό, σύμφωνα με το οποίο το κόμμα της Ενιαίας Ρωσίας που στηρίζει τον Πούτιν συγκέντρωσε το 37,1% των ψήφων, αμφισβητείται κυρίως από τους Κομμουνιστές του Γενάντι Ζιουγκάνοφ, οι οποίοι χάνουν το μισό της δύναμης που είχαν πριν, συγκεντρώνοντας το 12,7%. Το Φιλελεύθερο Δημοκρατικό Κόμμα του υπερεθνικιστή Βλαντιμίρ Ζιρινόφσκι, διπλασιάζοντας σχεδόν τη δύναμή του, συγκεντρώνει το 11,6%, ενώ το κόμμα Πατρίδα συγκεντρώνει το 9,1%. Τελικά στη βουλή μπαίνουν τα τέσσερα αυτά κόμματα, καθώς τα υπόλοιπα δεν εξασφάλισαν το εκλογικό μέτρο του 5%.

Κριτική για την εκλογική διαδικασία και άρα για το εκλογικό αποτέλεσμα άσκησε επίσης ο ΟΑΣΕ και πολλά μέσα ενημέρωσης στην Ευρώπη αλλά και στην ίδια τη Ρωσία. Σημαντικότερη ωστόσο είναι η στάση της Ουάσιγκτον, η οποία υιοθέτησε μεν τις αιτιάσεις του ΟΑΣΕ, αλλά δεν έθεσε υπό αμφισβήτηση τη νομιμότητα του εκλογικού αποτελέσματος.

Ο εκπρόσωπος του Στέιτ Ντιπάρτμεντ τόνισε απλώς ότι η Ουάσιγκτον περιμένει από τη νέα κυβέρνηση να ανταποκριθεί στις δεσμεύσεις που έχουν αναληφθεί για την υλοποίηση των αναγκαίων μεταρρυθμίσεων και για τη διατήρηση του κλίματος συνεργασίας μεταξύ της Ρωσίας και των ΗΠΑ. Που σημαίνει ότι η αμερικανική κυβέρνηση θα παρακολουθεί στενά και με μεγαλύτερη καχυποψία την πορεία του ρώσου προέδρου, τον οποίο δείχνει να εμπιστεύεται όλο και λιγότερο.

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

ΔΕΝ ΒΡΙΣΚΟΥΝ ΑΝΤΑΡΤΕΣ, ΣΚΟΤΩΝΟΥΝ ΠΑΙΔΙΑ

Τα παιδιά έπαιζαν ποδόσφαιρο σ' ένα χωράφι έξω απ' το χωριό τους, όπως κάνουν εκατομμύρια παιδιά σ' όλο τον κόσμο. Ξέχασαν όμως ότι ζούσαν στο Αφγανιστάν, μια από τις χώρες δηλαδή στις οποίες το παιχνίδι δεν αποτελεί τελικά αναφαίρετο δικαίωμα των παιδιών. Και το λάθος αυτό το πλήρωσαν με το αίμα τους, καθώς μια βόμβα από ένα αμερικανικό μαχητικό αεροσκάφος σκότωσε εννέα από αυτά.

Σε «λάθος» αναφέρθηκε και η αμερικανική διοίκηση, η οποία εξέφρασε απλώς τη λύπη της για το επεισόδιο, δικαιολογούμενη ότι η βόμβα δεν είχε στόχο τα παιδιά, αλλά έναν οπλαρχηγό των ανταρτών που κυνηγούσαν και που τελικά, όπως φαίνεται, δεν πέτυχαν να τον βρουν. Το ίδιο λάθος όμως επαναλήφθηκε τέσσερις ημέρες αργότερα, σε παρόμοιο επεισόδιο, σε άλλη περιοχή του Αφγανιστάν, όπου οι Αμερικανοί σκότωσαν άλλα έξι παιδιά, για τα οποία εξέφρασαν και πάλι τη λύπη τους.

«Λάθος» λοιπόν, ή «παράπλευρη απώλεια» όπως αποκαλείται η δολοφονία άμαχων και ιδιαίτερα γυναικών και παιδιών, και συντελείται σε όλους τους πολέμους που διεξάγουν – με οποιαδήποτε πρόφαση – η υπερδύναμη και οι κατά καιρούς σύμμαχοί της. Το βλέπουμε καθημερινά στο ίδιο το Αφγανιστάν, αλλά και στο Ιράκ, όπως το είδαμε πριν από μερικά χρόνια στα Βαλκάνια και στην Αφρική, σε αντίστοιχα επεισόδια, για τα οποία οι αμερικανοί διοικητές εκφράζουν φυσικά τη λύπη τους.

Ένα διαρκές έγκλημα, που απλώς καταδεικνύει με τον πιο ανάγλυφο τρόπο όχι μόνο την αναλγησία εκείνων που παραβιάζουν όλες τις αξίες της δημοκρατίας, της ελευθερίας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων τις οποίες τάχα προασπίζουν, αλλά και την κυνικότητα με την οποία θυσιάζουν λαούς και κράτη στο βωμό των όποιων γεωστρατηγικών ή οικονομικών συμφερόντων τους.

ΓΕΩΡΓΙΑ

ΣΤΗ ΔΙΝΗ ΓΕΩΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΠΑΙΧΝΙΔΙΩΝ

Οι εξελίξεις που δρομολογήθηκαν στη Γεωργία με τη «βελούδινη επανάσταση» και την απομάκρυνση του προέδρου της χώρας Έντβαρντ Σεβαρνάτζε τον προηγούμενο μήνα, είναι γεγονός ότι βρίσκονται υπό τον πλήρη έλεγχο της Ουάσιγκτον, όπως έδειξαν οι εσπευσμένες επισκέψεις που πραγματοποίησαν την περασμένη εβδομάδα στην Τιφλίδα τόσο ο υπουργός Άμυνας Ντόναλντ Ράμσφελντ όσο και άλλοι αμερικανοί αξιωματούχοι, με σκοπό, όπως δήλωσαν, να πετύχουν εγγυήσεις ότι η πολιτική αλλαγή θα γίνει με απόλυτα δημοκρατικό τρόπο, χωρίς αναταράξεις.

Το άμεσο ενδιαφέρον των Αμερικανών δεν βρίσκεται βεβαίως τόσο στο δημοκρατικό φρόνημα των πολιτών της Γεωργίας, όσο στο να θέσουν και τη χώρα αυτή υπό τον πλήρη έλεγχό τους, όπως έχουν κάνει ήδη με το Αζερμπαϊτζάν και την Αρμενία, ενώ παρόμοιες ενέργειες δρομολογούν όπως φαίνεται και προς την πλευρά της Μολδαβίας.

Άλλωστε αυτό είναι και το νόημα του νέου δόγματος του ΝΑΤΟ, που χαράχθηκε ουσιαστικά επί προεδρίας Κλίντον και ολοκληρώθηκε από τον σημερινό πρόεδρο Μπους, όπως και των στρατιωτικών επεμβάσεων που πραγματοποιήθηκαν τόσο στο Αφγανιστάν όσο και στο Ιράκ με το πρόσχημα του πολέμου κατά της τρομοκρατίας.

Οι ενέργειες της Ουάσιγκτον, όπως είναι φυσικό, προκαλούν έντονη δυσφορία στη Μόσχα, που θεωρούσε τη Γεωργία στενό σύμμαχό της, τώρα όμως είναι βέβαιο ότι θα υποχρεωθεί να αποσύρει τις στρατιωτικές δυνάμεις που διαθέτει εκεί και οι οποίες είναι επίσης βέβαιο ότι θα αντικατασταθούν από αμερικανικές, ανεξάρτητα από τη μορφή και την αποστολή που θα έχουν.

Στην αμερικανορωσική αυτή κόντρα σαφώς ένα σημαντικό ρόλο παίζουν τα γεωπολιτικά παιχνίδια που παίζονται στην περιοχή, καθώς ο μεν Πούτιν επιδιώκει –χωρίς επιτυχία μέχρι στιγμής– ν' αναβιώσει τους δεσμούς μεταξύ των πρώην σοβιετικών Δημοκρατιών, οι δε

Αμερικανοί προσπαθούν με κάθε τρόπο να αλώσουν ολόκληρη την περιοχή των «Ασιατικών Βαλκανίων», όπως τη χαρακτήριζε στο βιβλίο *Η μεγάλη σκακιέρα* ο Ζμπίγκνιου Μπρεζίνσκι, πρώην σύμβουλος εθνικής ασφάλειας της κυβέρνησης Κάρτερ.

Κατά τον Μπρεζίνσκι, σκοπός της Ουάσιγκτον πρέπει να είναι η επίτευξη μιας «παγκόσμιας γεωπολιτικής σταθερότητας», η οποία θ' αποτελεί το θεμέλιο στη διατήρηση της αμερικανικής κυριαρχίας. Και στο πλαίσιο αυτό, άμεσος στόχος των Αμερικανών, όπως φαίνεται, είναι ν' απλώσουν τη σφαίρα επιρροής τους σε δύο κατευθύνσεις: η μία στην περιοχή μέχρι τον Καύκασο, όπου αναμένεται να συμβάλει και το ΝΑΤΟ, και η άλλη στην Κεντρική Ασία, όπου στόχος είναι να παρεμβληθούν σε

μια δυνητική συμμαχία Μόσχας-Πεκίνου, τα θεμέλια της οποίας έχουν θέσει ήδη οι δύο χώρες, μαζί με το Καζακιστάν, το Ουζμπεκιστάν, την Κιργισία και το Τατζικιστάν, στην περίφημη «Ομάδα της Σαγκάης», όπου ζητούν να ενταχθούν επίσης η Ινδία και το Πακιστάν.

Πέρα από τα γεωπολιτικά παιχνίδια όμως, η περιοχή αυτή αποτελεί το μήλο της έριδας και για τα τεράστια αποθέματα πετρελαίου, και ιδιαίτερα φυσικού αερίου, που διαθέτει, για τα οποία ενδιαφέρονται άμεσα τόσο η Μόσχα όσο και η Ουάσιγκτον. Στο πλαίσιο αυτό η Γεωργία αποτελεί ένα σημαντικό κόμβο των αγωγών μεταφοράς πετρελαίου και φυσικού αερίου από την Υπερκαυκασία προς τα λιμάνια της Μεσογείου και τη Δύση.

ΤΟ ΤΕΙΧΟΣ ΑΠΟΜΟΝΩΝΕΙ ΤΟΝ ΣΑΡΟΝ

Στο Διεθνές Δικαστήριο προσέφυγε τελικά ο ΟΗΕ, αναζητώντας ένα νομικό μέσο εναντίον του «τείχους» που κατασκευάζει το Ισραήλ με σκοπό να χωρίσει και να γκετοποιήσει τους Παλαιστίνιους. Τη σχετική απόφαση δεν ψήφισαν βεβαίως οι αντιπρόσωποι του ίδιου του Ισραήλ αλλά και των ΗΠΑ. Ωστόσο η ενέργεια αυτή του διεθνούς οργανισμού προκάλεσε αντιδράσεις μετριοπαθών μελών της κυβέρνησης Σαρόν που συνέστησαν αναθεώρηση των σχεδίων κατασκευής του τείχους, αν και άλλα στελέχη, μαζί με τον πρωθυπουργό Σαρόν, αναζητούν επιχειρήματα με τα οποία θα αντικρούσουν τον ΟΗΕ στην περίπτωση που η υπόθεση τεθεί υπό εξέταση.

Η εξέλιξη αυτή έρχεται μετά τη σημαντική συνάντηση διεθνών παραγόντων που πραγματοποιήθηκε την περασμένη εβδομάδα στη Γενεύη, για την προώθηση της άτυπης «Συμφωνίας της Γενεύης» για την επίλυση του Παλαιστινιακού που συνέταξαν δύο πρώην υπουργοί, ο Ισραηλινός Γιόσι Μπεϊλίν και ο Παλαιστίνιος Γιάσερ Άμπεντ Ράμπο (φωτογραφία πάνω).

Στο μεταξύ όμως ο παλαιστίνιος πρωθυπουργός δεν κατάφερε να φέρει σε συμφωνία τις παλαιστινιακές μαχητικές οργανώσεις για την κήρυξη κατάπαυσης του πυρός, γεγονός που εμποδίζει για μια ακόμα φορά την έναρξη διαπραγματεύσεων με την ισραηλινή πλευρά, η οποία επανέλαβε τις επιθέσεις του στρατού σε πόλεις και καταυλισμούς των Παλαιστίνιων.

«Ζωές ξαναστημένες απ' την αρχή – Yeniden kurulan yaşamlar»

της Άνθης Καρρά

Οι τραυματικές εμπειρίες έχουν τη δύναμη, ανασκαλεύοντας τις μνήμες, να φέρνουν στην επιφάνεια παλαιότερες ανεπούλωτες πληγές που η απώθησή τους ήταν το βαρύ αντίτιμο που χρειάστηκε να καταβάλει κάποια στιγμή το άτομο για να μπορέσει να επιβιώσει. Αν η θέα των πανικόβλητων από τις καταστροφές του Εγκελάδου ανθρώπων, που απελπισμένοι αναζητούσαν μέσα σε σωρούς ερειπίων τα αγαπημένα τους πρόσωπα, ανέσυρε στις μνήμες πολλών Μικρασιατών ιδίως Ελλήνων την απωθημένη μέσα τους μακραίωνη σχέση με τον τόπο και τους ανθρώπους αυτούς που τόσο σκληρά δοκιμάζονταν, τους ώθησε να επανενώσουν το κομμένο από τον εθνικισμό νήμα της και να εκφράσουν με λόγια και πράξεις πως συμπάσχουν μαζί τους, ίσως η χαρά με την οποία έγινε δεκτή από την άλλη μεριά η ομολογία αυτή μνήμης να ενθάρρυνε ακόμα περισσότερο μια ομάδα Τούρκων, παιδιών ή εγγονών ανταλλαγμένων βάσει της συνθήκης της Λωζάνης, να προβούν με τη σειρά τους στη δική τους ομολογία μνήμης απέναντι στο κράτος που τους δέχθηκε και τους προσέφερε μια νέα, εθνική πλέον ταυτότητα. Έτσι ξεκίνησε το Νοέμβριο του 1999, τρεις μήνες μόλις μετά τον καταστροφικό σεισμό της 17ης Αυγούστου 1999 στην Τουρκία, και δύο μήνες μετά το σεισμό της 7ης Σεπτεμβρίου 1999 στην Αθήνα, η πρωτοβουλία που κατέληξε πέντε μήνες αργότερα, στις 25 Απριλίου 2000, στη σύσταση του Ιδρύματος Ανταλλαγμένων της Λωζάνης (Lozan Mubadilleri Vakfi).

Η αγροτική προέλευση, το χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των ανταλλαγμένων αλλά και η ανυπαρξία μέχρι πρόσφατα παράδοσης γραπτού λόγου προβάλλονται συχνά ως οι βασικοί λόγοι για την απουσία στην Τουρκία ενός ιδρύματος συλλογής, διαφύλαξης και μελέτης της πολιτιστικής κληρονομιάς των μουσουλμάνων οι οποίοι κατάγονται από τα εδάφη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας που δεν περιλήφθησαν στο σύγχρονο τουρκικό κράτος και συνέρευσαν σ' αυτό αφενός ως πρόσφυγες στα τέλη του 18ου και στις αρχές του 19ου αιώνα και αφετέρου ως ανταλλάξιμοι βάσει της συνθήκης της Λωζάνης. Ενόσ ιδρύματος δηλαδή ανάλογου κατά κάποιον τρόπο προς το Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών που υπάρχει στην Ελλάδα. Η βασική αιτία ωστόσο θα πρέπει κατά τη γνώμη μου να αναζη-

τηθεί στον ίδιο τον τρόπο συγκρότησης του σύγχρονου τουρκικού κράτους μέσα από μια διαδικασία διάδοσης και εμπέδωσης της εθνικής ταυτότητας, η οποία όχι μόνο είναι μεταγενέστερη της αντίστοιχης ελληνικής, αλλά και σύμφωνα με ορισμένους μελετητές δεν έχει ακόμη πλήρως ολοκληρωθεί.

Η νικηφόρα για τους Τούρκους έκβαση του ελληνο-τουρκικού πολέμου που κατέληξε στη δημιουργία το 1923 του σύγχρονου, κοσμικού πλέον, τουρκικού κράτους, αποτέλεσε μετά από μια μακρά περίοδο παρακμής και ταπείνωσης της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, με την οποία είχαν μοιραία ταυτισθεί οι Οθωμανοί μουσουλμάνοι, την απαρχή μιας νέας εποχής, η οποία χάρη στις εκσυγχρονιστικές μεταρρυθμίσεις του Ατατούρκ επιχείρησε να αποκόψει πλήρως το νεοσύστατο κράτος από τις οθωμανικές του

καταβολές και να ομογενοποιήσει τη μουσουλμανική συνιστώσα του πολυεθνικού και πολύγλωσσου οθωμανικού μωσαϊκού που περιέλαβε στα σύνορά του, στο πλαίσιο μιας σύγχρονης τουρκικής εθνικής ταυτότητας. Το εγχείρημα αυτό όχι μόνο δεν άφησε στη μνήμη των μουσουλμάνων προσφύγων και ανταλλαγμένων περιθώρια για αναζήτηση ενός τρόπου έκφρασης, αλλά και διέχεε στην κοινωνία έντονη την αίσθηση ότι η επίκληση αυτής της μνήμης αποτελούσε στοιχείο οπισθοδρομικότητας που κάθε άλλο παρά συνέβαλλε στον εξευρωπαϊσμό της κοινωνίας στον οποίο αποσκοπούσαν οι μεταρρυθμίσεις του Εθνάρχη Ατατούρκ. Η γενιά που έζησε το δράμα της Ανταλλαγής βυθίστηκε, με ελάχιστες εξαιρέσεις, στη σιωπή, και ούτε καν η πληθωρική και απόλυτα διακριτή έως σήμερα στο τουρκικό τοπίο κρητική ταυτότητα, δεν άφησε μια σημαντική γραπτή μαρτυρία ικανή να χαραχθεί στην ευρύτερη εθνική μνήμη. Οι μνήμες περιορίστηκαν στο στενό οικογενειακό πλαίσιο, και χρειάστηκε να περάσουν πάνω από πενήντα χρόνια για να επιτύχει ένας συγγραφέας του εύρους του Φλωριναίου Νετζατή Τζουμαλή, την επιτυχή λογοτεχνική τους ανάπλαση. Τα τελευταία δέκα χρόνια πληθαίνουν τα λογοτεχνικά έργα που αναφέρονται στην περίοδο αυτή. Γραμμένα τα περισσότερα από τα παιδιά και τα εγγόνια των ανταλλαγμένων, αφενός δεν διαθέτουν την αμεσότητα, και ως εκ τούτου το βάρος της πραγματικής μαρτυρίας, αφετέρου αντανακλούν έντονα, και λόγω ελλειψών γνώσεων των συγγραφέων τους όσον αφορά την κοινωνία εκείνης της εποχής αλλά και τις ιδιαιτερότητες του χώρου καταγωγής τους, μετέπειτα απλουστευτικά ιδεολογήματα του εθνικού κράτους. Το ενδιαφέρον ωστόσο που συγκεντρώνουν τα κείμενα αυτά σε ευρύτερα στρώματα του πληθυσμού, αντίστοιχο με εκείνο που συνεχίζουν να συγκεντρώνουν ανάλογα κείμενα στην Ελλάδα, δείχνει ότι επιβάλλεται πλέον να ενσωματωθεί και η παραγκωνισμένη αυτή μνήμη στην επίσημη εθνική αφήγηση.

Στην Ελλάδα αντίθετα, η Μικρασιατική

Καταστροφή σηματοδοτώντας το οριστικό τέλος μιας υψιπετούς αλυτρωτικής πολιτικής που κατέληξε δραματικά στη συρρίκνωση όλου του ελληνικού στοιχείου της πρώην Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μέσα στα περιορισμένα σύνορα ενός οικονομικά εξαντλημένου από τους πολέμους βαλκανικού πλέον κράτους, ώθησε τους ίδιους τους εξαθλιωμένους πρόσφυγες να προσπαθήσουν να ανακτήσουν μέσα από τις μνήμες την αξιοπρέπεια που θα τους επέτρεπε να διεκδικήσουν μία επιτυχή ενσωμάτωση στη νέα πατρίδα. Τα πολυάριθμα προσφυγικά σωματεία παντού όπου συγκεντρώθηκε προσφυγικός πληθυσμός, με τις ποικίλες πολιτιστικές και άλλες δραστηριότητές τους, ο σημαντικός όγκος κειμένων με χαρακτήρα προσωπικής μαρτυρίας αρχικά, και στη συνέχεια με λαογραφικό περιεχόμενο από τη «χαμένη πατρίδα», και φυσικά η αξιολογη παρούσα της πρώτης γενιάς των Μικρασιατών στα νεοελληνικά γράμματα εξέφρασαν μια έντονη αντίδραση στη λήθη που προϋπέθετε η ενσωμάτωση.

Χάρη στην έγκαιρη ωστόσο ίδρυση από τη Μέλπω Λογοθέτη-Μερλιέ και τον ελληνιστή Γάλλο σύζυγό της Οκτάβ Μερλιέ ενός ιδρύματος που με όλα τα δεδομένα επιστημονικής σοβαρότητας εκείνης της εποχής θα αναλάμβανε σε ένα πρώτο στάδιο τη διάσωση τουλάχιστον της προφορικής μνήμης της πρώτης γενιάς των προσφύγων, με τη δημιουργία δηλαδή του Αρχείου της Μικρασιατικής Λαογραφίας το 1933, που μετονομάστηκε το 1949 σε Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, δημιουργήθηκαν οι βασικές προϋποθέσεις για την επιστημονική έρευνα και μελέτη της ζωής του χριστιανικού στοιχείου της Μικράς Ασίας. Όσο κι αν το ΚΜΣ φέρει αναπόφευκτα κι αυτό τη σφραγίδα της εποχής που το γέννησε, το βάρος που ευθύς εξ αρχής εναπόθεσε στην επιστημονική αντιμετώπιση του αντικειμένου της μελέτης του, μέσα από την προσεκτική επιλογή τόσο των συνεργατών του όσο και των μεθόδων έρευνας που ακολούθησε, συνέβαλε ώστε να αποφύγει με επιτυχία τους υφάλους του εθνικισμού που δεν έχουν δυστυχώς καταφέρει να αποφύγουν έως σήμερα τα περισσότερα ελληνικά προσφυγικά σωματεία.

Το νεοουσταθέν στην Τουρκία Ίδρυμα Ανταλλαγμένων της Συνθήκης της Λωζάνης (Lozan Mubadilleri Vakfi) φιλοδοξεί, αν κρίνουμε από τους επίσημους στόχους του καταστατικού του και το έως τώρα έργο του, όχι μόνο να θέσει τα θεμέλια ενός ερευνητικού κέντρου για τη διάσω-

ση, συλλογή και μελέτη της πολιτιστικής κληρονομιάς των ανταλλαγμένων, αλλά και να διασφαλίσει, έστω και με καθυστέρηση πολλών δεκαετιών, ένα πλαίσιο κοινωνικής και πολιτιστικής αλληλεγγύης μεταξύ της σταδιακά απερχόμενης πρώτης γενιάς των ανταλλαγμένων και των απογόνων τους, αποτελώντας παράλληλα έναν φορέα σύσφιξης των δεσμών μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων και εμπέδωσης μεταξύ τους ενός πολιτισμού ειρήνης.

Στα τρία έτη που έχουν μεσολαβήσει από την ίδρυσή του, το Ίδρυμα Ανταλλαγμένων της Λωζάνης δημοσίευσε ήδη μία βιβλιογραφία σχετική με την ανταλλαγή των πληθυσμών, διοργάνωσε το Μάιο του 2001 στη Σμύρνη έκθεση παλαιών φωτογραφιών και άλλων ντοκουμέντων με τίτλο «Χαμένες Ζωές - Μνήμες της Ανταλλαγής» και συνέβαλε υλικά στην εκπόνηση τεσσάρων ντοκιμαντέρ: 1) «Ποιος μας χώρισε» για το χωριό Σιριντζέ (τέως Τσιρκιντζέ), γενέτειρα της Διδώς Σωτηρίου· 2) «Λυβίσι και Κρίφτσι [παλαιά ονομασία του χωριού Κιβωτός του νομού Γρεβενών] - Δύο χωριά στην Ανταλλαγή»· 3) «Από τη Μυτιλήνη στο Αϊβαλί: μία ιστορία ανταλλαγής»· και 4) ενός ντοκιμαντέρ σχετικού με την ανταλλαγή των πληθυσμών του 1923 που ετοίμασε ο Οσμάν Οκάν, συμπαραγωγή του γερμανικού καναλιού WDR και της ARTE, το οποίο αναμένεται να προβληθεί προσεχώς στην ARTE.

Συγχρόνως έχει αποδουθεί σε μια σημαντικότερη προσπάθεια αφενός δημιουργίας βιβλιοθήκης ανοικτής σε κάθε ενδιαφερόμενο μελετητή, και αφετέρου συλλογής τεκμηρίων (φωτογραφιών, χαρτών, οικογενειακών και άλλης φύσεως κειμηλίων των προσφύγων και των ανταλλαγμένων) ενόψει της δημιουργίας ενός Μουσείου και Κέντρου Τεκμηρίωσης της Ανταλλαγής. Διεξάγει δε αυτή τη στιγμή στο πλαίσιο ενός Προγράμματος Προφορικής Ιστορίας την μαγνητοφώνηση των αναμνήσεων 50 ανταλλαγμένων μουσουλμάνων του ελλαδικού χώρου και 50 ανταλλαγμένων χριστιανών της Μικράς Ασίας, γεννημένων πριν το 1918, για τη δημιουργία ενός αρχείου προφορικής ιστορίας, το οποίο επίσης θα τίθεται στη διάθεση των ερευνητών. Έχει επίσης εκφράσει την επιθυμία του να συμμετάσχει στις προσπάθειες ιδρυμάτων και συλλόγων που αποβλέπουν αφενός στην καταγραφή και αφετέρου στη διατήρηση της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς που άφησαν πίσω τους φεύγοντας οι χριστιανοί της Μικράς Ασίας και οι μουσουλμάνοι της Ελλάδας. Δεν έχει

δε παραλείψει να διοργανώσει επισκέψεις των ανταλλαγμένων και των παιδιών τους στις γενέτειρές τους (στη Θεσσαλονίκη 11-15/10/2000 και 26-29/10/2002, στην Κρήτη 2-5/3/2001, στα Γρεβενά 23-25/5/2001, στα Ιωάννινα 25-30/6/2002) οι οποίες αποτέλεσαν ευκαιρίες αναζωπύρωσης διαπροσωπικών σχέσεων με τους παλιούς γείτονες και φίλους, αλλά και γνωριμίας με τους Μικρασιάτες πρόσφυγες που είχαν πάρει τη θέση τους.

Το ευρύτερο, και όχι εθνικά περιορισμένο πλαίσιο στο οποίο φιλοδοξεί να εντάξει ευθύς εξ αρχής τις δραστηριότητές του το Ίδρυμα αυτό, σε σχέση με τα υπάρχοντα στην Ελλάδα ιδρύματα και προσφυγικά σωματεία, εξηγεί σε μεγάλο βαθμό την επιτυχή, κατά γενική ομολογία, διεξαγωγή του Συμποσίου που διοργάνωσε πριν ένα μόλις μήνα στην Κωνσταντινούπολη.

Με θέμα «Ζωές ξαναστημένες απ' την αρχή - Συμπόσιο για τα 80 χρόνια της Ανταλλαγής των Πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας», έφερε κοντά στις 7-9 Νοεμβρίου πολλούς σημαντικούς επιστήμονες τόσο από τον πανεπιστημιακό όσο και από τον ευρύτερο χώρο της έρευνας, προκειμένου να συζητήσουν, 80 χρόνια αργότερα, ποικίλες πτυχές της Ανταλλαγής.

Την έναρξη του συμποσίου χαιρέτησαν, εκτός από τον Πρόεδρο του Ιδρύματος Ανταλλαγμένων της Λωζάνης κ. Ουμίτ Ισλέρ, η ανθρωπολόγος Ρενέ Χίρσον-Φιλιππάκη, η οποία είχε διοργανώσει τον Σεπτέμβριο του 1998 στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης το πρώτο συνέδριο πάνω στο θέμα αυτό, για την επέτειο των 75 τότε ετών από την Ανταλλαγή των Πληθυσμών, ο Διευθυντής του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών, καθηγητής του Πανεπιστημίου της Αθήνας κ. Πασχάλης Κιτρομηλίδης και ο καθηγητής Ιστορίας στη Σχολή Καλών Τεχνών και Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Σαμπαντζή της Κωνσταντινούπολης κ. Χαλίλ Μπερκτάι.

Στο σύντομο χαιρετισμό της η Ρενέ Χίρσον αναφέρθηκε στην προσωπική της εμπειρία, για τους σκοπούς της ανθρωπολογικής της έρευνας, στη φτωχική προσφυγική Κοκκινιά της δεκαετίας του 1970, τότε που «δεν είχε ακόμα συναίσθηση -όπως είπε- ότι είχε να κάνει με τους τελευταίους Οθωμανούς», και αφού χαρακτήρισε τη συνθήκη της Λωζάνης ως «αρχή μιας διαδικασίας θεσμοθετημένης αποξένωσης Ελλήνων και Τούρκων», τόνισε πόσο σημαντικό είναι ν' ακουστούν σήμερα οι φωνές των γη-

ραιών εκείνων Μικρασιατών προσφύγων, τις οποίες διέκρινε μία ευρύτητα πνεύματος κι ένας αμοιβαίος σεβασμός προς τους μουσουλμάνους, σε αντίθεση με όσα καλλιεργούσε στον ελληνικό χώρο η ιδεολογία του έθνους-κράτους. Ο Πασχάλης Κιτρομηλίδης χαιρέτησε ως «αδελφό» του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών το νεοσυσταθέν Ίδρυμα, έδωσε στοιχεία σχετικά με τη δημιουργία και το έργο του ΚΜΣ και τόνισε ότι συμβάλει, μέσα από τη μελέτη του Μικρασιατικού Ελληνισμού, στην αυτογνωσία ευρύτερα της ελληνικής κοινωνίας. Ο δε Χαλίλ Μπερκτάι μιλώντας για τη χαρακτηριστική στη νεωτερικότητα διαδικασία ομογενοποίησης, αρνήθηκε να εξιδανικεύσει μία αυτοκρατορία που «οι υπήκοοί της συμβίωναν υπό άνισες συνθήκες» και επεσήμανε ότι οι έριδες που κατακερμάτισαν, με την ανάδυση των εθνικών συνειδήσεων, το περίπλοκο οθωμανικό μωσαϊκό ήταν στην ουσία έριδες για τη διαίρεση του χώρου, πράγμα που εξηγεί τη βιαιότητά τους, και ότι όλοι ανεξαιρέτως οι εθνικισμοί της περιοχής είχαν τη «Μεγάλη Ίδέα» τους. Έδειξε, φέρνοντας παραδείγματα από τη λογοτεχνία, την απήχηση του εθνικισμού στην κοινωνία, κι εξέπληξε το ακροατήριο διαβάζοντας ένα εθνικιστικό ποίημα γραμμένο σε νεαρή ηλικία από τον μετέπειτα διεθνιστή Ναζίμ Χικμέτ! Δεν δίστασε να ομολογήσει με ειλικρίνεια πόσο αργά πληροφορήθηκε τις σφαγές στις οποίες είχαν συμμετάσχει μέλη της δικής του, κυνηγημένης όπως πίστευε από τους χριστιανούς, κρητικής (και δη Σιπειακής!) οικογένειας, και να τονίσει αναφερόμενος στο συγκεκριμένο παράδειγμα του περιώνυμου Τοπάλοσμαν στον Πόντο, ότι στις εθνικές ιστορίες οι ήρωες της μιας μεριάς είναι συνήθως τα τέρατα της άλλης!

Μπορούμε να πούμε ότι οι εναρκτήριες αυτές ομιλίες έδωσαν τον τόνο στις ομιλίες και στις παρεμβάσεις που ακολούθησαν, μια και τις περισσότερες τις χαρακτηρίζει η μέριμνα για τήρηση ίσων αποστάσεων από τους δύο εμπλεκόμενους εθνικισμούς.

Η πρωινή συνεδρίαση της πρώτης ημέρας αφορούσε τις κοινωνικο-πολιτικές πτυχές της ανταλλαγής με ομιλητές τον Αϊχάν Ακτάρ από το Πανεπιστήμιο του Μαρμαρά, τη Σία Αναγνωστοπούλου από το Πανεπιστήμιο της Κύπρου, τον Ελτσίν Ματζάρ από το Τεχνικό Πανεπιστημίου Γιλντίζ, τον Νίκο Μαραντζίδη από το Πανεπιστήμιο της Θεσσαλονίκης και την τουρκολόγο ερευνήτρια από το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών Ευαγγελία

Μπαλτά. Χάρη στην ποιότητα των εισηγήσεων των ελλήνων ομιλητών έγινε αμέσως αισθητό πόσο πιο προχωρημένη είναι η μελέτη στην Ελλάδα των πτυχών αυτών, αφού η συμβολή της τουρκικής πλευράς περιορίστηκε αφενός στο διπλωματικό υπόβαθρο της Ανταλλαγής, χάρη στην ζωνρή παρουσίαση του Αϊχάν Ακτάρ και αφετέρου στην παρουσίαση του Αρχείου Dorothy Sutton από τον Ελτσίν Ματζάρ, ως μίας νέας πηγής στοιχείων σχετικά με την Ανταλλαγή.

Η απογευματινή συνεδρίαση, με πρόεδρο τον ποιητή και καθηγητή Αγγλικής Λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου Γεντίτεπε Τζεβάτ Τσαπάν, αφορούσε τον αντίκτυπο της Ανταλλαγής στη λογοτεχνία των δύο χωρών με ομιλητές τον Ηρακλή Μήλλα, την ελληνίστρια Νταμλά Ντεμίροζου από το Πανεπιστήμιο της Άγκυρας, τον κριτικό λογοτεχνίας Δημοσθένη Κούρτοβικ, και την Αϊσέ Λαχούρ Κιρτούντς από το Πανεπιστήμιο της Σμύρνης. Πολύ ενδιαφέρουσα ήταν η παρουσίαση του Δημοσθένη Κούρτοβικ με θέμα «Απόηχος της Ανταλλαγής στη Λογοτεχνία: Αλλαγή στη στάση των λογοτεχνών;», ο οποίος στην αναδρομή που έκανε από τη Μικρασιατική Καταστροφή έως σήμερα, όχι μόνο εισήγαγε μία ιδιαίτερα διαφωτιστική κοινωνιολογική και πολιτική ανάλυση, την οποία στερούνταν οι προηγούμενες παρουσιάσεις, αλλά και συγκρίνοντας ειδικότερα το έργο των δύο πλέον σημαντικών λογοτεχνών της πρώτης γενιάς, της Διδώς Σωτηρίου και του Κοσμά Πολίτη, επεσήμανε πόσο μικρά περιθώρια αυτοκριτικής όσον αφορά το φαινόμενο του εθνικισμού άφηγε στη Διδώ Σωτηρίου η επίσημη θέση της ελληνικής Αριστεράς. Τη λογοτεχνική όμως νότα έδωσε η Αϊσέ Λαχούρ Κιρτούντς, η οποία παραχωρώντας το λόγο στους ανταλλαγμένους, παρουσίασε –με τη σωστή δόση συγκίνησης και φιλοσοφημένης απόστασης από το δράμα, που χαρακτηρίζει την καλή λογοτεχνία–, αποσπάσματα από γραπτές ή προφορικές, δημοσιευμένες ή ανέκδοτες έως τώρα μαρτυρίες των Ανταλλαγμένων, μουσουλμάνων και χριστιανών, χωρίς να παραλείψει να αναφερθεί στη σημασία που είχε, για όσους αναγκάστηκαν να την εγκαταλείψουν αλλάζοντας πατρίδα, η μητρική γλώσσα.

Η πρωινή συνεδρίαση της δεύτερης ημέρας ήταν αφιερωμένη στη Διάσωση και Διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς στην Ελλάδα και την Τουρκία μετά την Ανταλλαγή. Θέμα ιδιαίτερα σημαντικό που εισήγαγε η Γιαννιώτισσα στην καταγωγή πρόεδρος κα Φιλίζ Γενισεχί-

ρογλου από το Πανεπιστήμιο της Άγκυρας, επισημαίνοντας πόσο πρόσφατη είναι διεθνώς η έννοια της πολιτιστικής κληρονομιάς. Μετά από μία εντελώς περιγραφική και χωρίς άποψη, αν όχι παραπλανητική, παρουσίαση της αρχιτεκτόνισσας Ελένης Κανετάκη της κατάστασης των οθωμανικών μνημείων στην Ελλάδα, τον λόγο πήρε με πολλή ειλικρίνεια ο εκπρόσωπος του ICOMOS Ελλάδας Νίκος Αγριαντώνης. Αρνούμενος να ωραιοποιήσει, όπως είπε, την κατάσταση και ακουμπώντας το δάχτυλο στην πληγή, ο Νίκος Αγριαντώνης χαρακτήρισε την κατάσταση των 2.300 καταγεγραμμένων ως σήμερα από το ελληνικό κράτος οθωμανικών μνημείων «από πολύ κακή, μέχρι πάρα πολύ κακή», άσκησε κριτική στις προκαταλήψεις που συνοδεύουν τον χρησιμοποιούμενο στην Ελλάδα όρο «μεταβυζαντινός», και επισημαίνοντας τις αναλογίες όσον αφορά τις νοοτροπίες και στις δύο χώρες, με συνέπεια μία «εθνική κάθαρση και των μνημείων», κατέληξε σε ορισμένες συγκεκριμένες προτάσεις που έχουν διατυπώσει ως τώρα τα δύο ICOMOS. Τόνισε ως εκ τούτου την ανάγκη καταγραφής των μνημείων του κάθε τόπου μέσα από μεικτές ελληνο-τουρκικές επιτροπές, την ανάγκη αξιοποίησης των ευρωπαϊκών προγραμμάτων, και προπαντός την ανάγκη να προχωρήσουν τα προγράμματα με αμοιβαιότητα και με τη λιγότερη δυνατή καχυποψία! Το κοινό αντέδρασε στην άμεση και ειλικρινή παρουσίαση του Νίκου Αγριαντώνη με ένα ιδιαίτερα μακρύ χειροκρότημα.

Όσον αφορά στην κατάσταση που επικρατεί στην Τουρκία, ο Σατζίτ Περτάκ, από το Πανεπιστήμιο Χατζέττεπε της Άγκυρας, μίλησε για τις καππαδοκικές εκκλησίες της οθωμανικής περιόδου οι οποίες δυστυχώς δεν έχουν ακόμα όλες καταγραφεί, και άσκησε με τη σειρά του κριτική στο τουρκικό κράτος και σε όλους τους τοπικά υπεύθυνους. Πρότεινε δε να ιδρυθεί από κοινού από την Ελλάδα και την Τουρκία ένας φορέας συγκριτικής μελέτης των κτισμάτων της οθωμανικής περιόδου, ο οποίος, όπως είπε, όχι μόνο θα βοηθήσει στην πληρέστερη κατανόηση των κτισμάτων αυτών, μια και αυτό που θεωρείται ξεχωριστό κάπου ίσως να αποτελεί κανόνα κάπου αλλού, αλλά και θα οδηγήσει ενδεχομένως στην επισήμανση των κοινών τους κατασκευαστών.

Η εκπρόσωπος του ICOMOS Τουρκίας Ζεϊνέπ Αχούνμπαϊ, μίλησε για τις δυνατότητες επαναχρησιμοποίησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, και τέλος ο Αλή

ζενγκίζκαν μίλησε για την πολιτική κατάσταση και στέγασης των Ανταλλαξιμίων που ακολούθησε η Τουρκία κατά την περίοδο της Ανταλλαγής.

Η απογευματινή συνεδρίαση με θέμα τις μειονότητες πριν και μετά τη συνθήκη της Λωζάνης, έγινε όπως ήταν αναμενόμενο σε μία κατάμεστη αίθουσα, με αιθρητή την παρουσία εκπροσώπων των μουσουλμάνων της Δυτικής Θράκης. Ομιλητές από την Ελλάδα ήταν δύο ερευνητές του Κέντρου Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων του Πανεπιστημίου της Θράκης, ο Κώστας Τσιτσελίκης και ο Γιώργος Μαυρομάτης. Ο Κώστας Τσιτσελίκης έκανε μια πολύ καλή νομική παρουσίαση, ευκρινή και προσεγμένη από κάθε άποψη, της οργάνωσης των μουσουλμανικών μειονοτήτων στην Ελλάδα από την ίδρυση του ελληνικού κράτους έως σήμερα, επεσήμανε τη διάδραση μεταξύ ελληνικού δικαίου και συγκρότησης των ιδίων των κοινοτήτων των μειονοτικών, και, όσον αφορά πιο συγκεκριμένα τη μουσουλμανική μειονότητα στη Δυτική Θράκη, τις συνέπειες της εξέλιξης της εθνικής ιδεολογίας μεταξύ των μουσουλμάνων.

Ο Γιώργος Μαυρομάτης έθιξε στην ομιλία του το θέμα της εθνικής ομογενοποίησης και τον ρόλο της εκπαίδευσης στην περίπτωση των χριστιανών προσφύγων και των μειονοτικών μουσουλμάνων στην Ελλάδα. Δεδομένου ότι ούτε οι χριστιανοί πρόσφυγες ήρθαν όλοι με πλήρως διαμορφωμένη εθνική συνείδηση, ούτε οι μουσουλμάνοι μειονοτικοί διέθεταν το 1924, με εξαίρεση κάποιες ελίτ, εθνική συνείδηση, η δε Ανταλλαγή κάθε άλλο παρά έφερε στην Ελλάδα την ποθητή ομοιογένεια, τον ρόλο αυτό ανέλαβε στην ουσία η εκπαίδευση. Έτσι οι μιν μη ελληνόφωνοι χριστιανοί βρέθηκαν να αισθάνονται ντροπή για ένα σημαντικό κομμάτι του εαυτού τους και της κληρονομιάς τους, και ουδέποτε αμφισβήτησαν την εκπαιδευτική διαδικασία που τους εξασφάλιζε την ενσωμάτωση στην ελληνική κοινωνία, οι δε μουσουλμάνοι της Θράκης απέκτησαν, με τη βελτίωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων μετά το 1950 και την επικράτηση των νεοτεριστών, μία τουρκική εθνική συνείδηση, ανεξαρτήτως της μητρικής τους γλώσσας.

Η ιστορικός Νικέτ Αντιγκεκέ, από το Πανεπιστήμιο της Μερσίνης, μίλησε στη συνέχεια για τη δημιουργία της οθωμανικής ταυτότητας στην Κρήτη και τις σχέσεις μεταξύ χριστιανικής και μουσουλμανικής κοινότητας, αφού επεσήμανε την εντελώς ιδιαίτερη ταυτότητα ακόμα

και σήμερα των Κρητικών παντού όπου εγκαταστάθηκαν στην Ανατολία. Στην παρουσίασή της, στηριζόμενη στην πιο πρόσφατη σχετική ιστοριογραφία, προσπάθησε να καταρρίψει τον διαδεδομένο στην τουρκική (και στην ελληνική) εθνική ιστοριογραφία μύθο της τουρκικής καταγωγής των Τουρκοκρητικών, επισημαίνοντας την τεράστια έκταση των εξισλαμισμών, τις στενές μεταξύ τους σχέσεις (μικτοί γάμοι, μικτές οικογενειακές οικονομικές και εμπορικές σχέσεις) με επιστέγασμα την κοινή κρητική γλώσσα, ένα ολόκληρο δηλαδή οικοδόμημα αλληλεξάρτησης που κατέρρευσε μέσα στη βία που γέννησαν οι εθνοτικές συγκρούσεις.

Τέλος, η νεαρή αλλά πολύ αξιόλογη Ελίφ Μπαμπιλ, ακολουθώντας το νήμα της ιστορίας ενός νησιού, οδήγησε το ακροατήριο μέσα από μια εξαιρετικά λεπτή και διαυγή παρουσίαση από την Ίμβρο στο Γκιογκτσέ Αντά. Μίλησε για τους τρόπους που χρησιμοποίησε η τουρκική κυβέρνηση για να εκδιώξει τους Ρωμιούς από το νησί (απαγόρευση της ελληνικής γλώσσας, κλείσιμο των σχολείων, ανοιχτή φυλακή), την μεταφορά εκεί ενός πολύ ετερογενούς εθνοτικά πληθυσμού από την Ανατολία (αγροτικού πληθυσμού από τη Μαύρη Θάλασσα, Πομάκων από τη Θράκη, Κούρδων κ.λπ.), και την προσπάθεια εκτουρκισμού του νησιού... μέσα από τον εκτουρκισμό των ανθρώπων! Ανέφερε τις αλλαγές που άρχισαν να παρατηρούνται με τη ανάκληση αφενός το 1993 της ειδικής άδειας βάσει της οποίας μπορούσε κανείς να επισκεφθεί το νησί, και τη δειλή στην αρχή και όλο εντονότερη στη συνέχεια ανάπτυξη του τουρισμού, που συμβάλλει στην εποχιακή έστω, για λατρευτικούς σκοπούς, επιστροφή των Ρωμιών Ιμβριωτών, αλλά και την εξίσου εποχιακή παρουσία εύπορων διανοουμένων από την Πόλη που αγοράζουν και αναστηλώνουν τα παλιά σπίτια, ασκώντας συνάμα κριτική στο κράτος για τις έως τώρα επιλογές του.

Το συμπόσιο έκλεισε με μια στρογγυλή τράπεζα αξιολόγησής του. Σημαντικές οι επισημάνσεις του Λάμπρου Μπαλτσιώτη, του Κέντρου Ερευνών Μειονοτικών Ομάδων, ο οποίος αναφέρθηκε στις διαφοροποιήσεις που υπάρχουν μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας στον τρόπο αντιμετώπισης της Ανταλλαγής, και έθεσε ως θέματα προς μελέτη, προκειμένου να υπάρξει μία συνολική θεώρηση του προβλήματος, την αποσιώπηση, τα διάφορα εθνικά ιδεολογήματα και τους τρόπους απαλλαγής από αυτά, καθώς και τη δια-

δικασία ομογενοποίησης στις δύο χώρες. Ο ίδιος, όπως και ο Ηρακλής Μήλλας στη συνέχεια, έκριναν ιδιαίτερα επιτυχημένο το συνέδριο, αφού κατάφερε να διατηρήσει ένα υψηλό επίπεδο χωρίς να είναι ένα ψυχρό ακαδημαϊκό συνέδριο. Οι Τούρκοι ομιλητές, αφού επεσήμαναν τις ελλείψεις που υπάρχουν στην Τουρκία όσον αφορά την καλύτερη γνώση των ανταλλαγμένων προσώπων, της πολιτιστικής κληρονομιάς τους και των συνεπειών της Ανταλλαγής στη ζωή τους (Κεμάλ Αρί), τόνισαν ότι δύσκολα θα μπορούσαν να φαντασθούν πριν από πέντε χρόνια ένα τέτοιο συνέδριο στην Τουρκία (Κεμάλ Αρί, Αϊχάν Ακτάρ).

Κλείνοντας το συνέδριο ο Γενικός Γραμματέας του Ιδρύματος Ανταλλαγμένων της Λωζάνης Σεφέρ Γκιουβέντς, έθιξε τις δυσκολίες που συναντούν ακόμη και σήμερα οι Τούρκοι ανταλλαγμένοι που επιθυμούν να επισκεφθούν τον τόπο που γεννήθηκαν, και μίλησε για τη θλίψη που νιώθουν όλοι οι πρόσφυγες, Έλληνες και Τούρκοι, βλέποντας ερειπωμένα τα τζαμιά και τις εκκλησίες και ρημαγμένα τα νεκροταφεία τους, μια θλίψη που χρησιμοποιείται στη συνέχεια ως προπαγάνδα από τα εθνικά κράτη. Εξέφρασε την ευχή να αποτελέσει το συνέδριο αυτό απαρχή μιας νέας αντιμετώπισης του θέματος αυτού.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η εξαιρετικά ικανοποιητική σε γενικές γραμμές παρουσίαση του θέματος από τους διάφορους ομιλητές, αφενός περιόρισε σημαντικά τις ερωτήσεις των συμμετεχόντων, αφετέρου, και με δεδομένο ότι οι ομιλητές δημιουργούν το κοινό, απέτρεψε τις συνήθειες σε τέτοιου είδους συνέδρια εθνικές αντιπαραθέσεις. Πρέπει επίσης να χαιρετισθεί ως συμβολική η επιλογή των δύο γλωσσών, που είχαν ανταλλαχθεί κι αυτές, των ελληνικών δηλαδή και των τουρκικών, ως γλώσσες του συνεδρίου. Παρ' όλα τα κενά που παρουσίαζε ορισμένες φορές η διερμηνεία, η μη παρεμβολή μιας τρίτης, και δη δυτικής γλώσσας, και των διαφορετικών κόσμων που αναπόφευκτα μεταφέρει, φαινόταν να υποβάλλει από μόνη της ότι έχουμε πλέον την ωριμότητα να αντιμετωπίσουμε χωρίς ενδιάμεσους διαιτητές τις διαφορές μας και να κτίσουμε σε πιο στέρεες βάσεις το μέλλον.

Στις επιμέρους μεταξύ Ελλήνων συζητήσεις εκφράσθηκε από πολλούς η απορία αν θα ήταν δυνατό να διοργανωθεί και να διεξαχθεί ένα εξίσου επιτυχημένο συνέδριο πάνω στο θέμα αυτό στην Ελλάδα από ένα τελικά... προσφυγικό σωματείο! Το μέλλον θα δείξει...

Είμαι κι Εγώ «καταλληλότερος»

Του Νίκου Πρωινού

☞ Εκτός από τον γνωστό κ. «καταλληλότερο» όλο και πληθαίνουν οι κλώνοι του που επιζητούν δόξα και δύναμη ως άλλοι «καταλληλότεροι». Μεταξύ αυτών κι ο υπουργός Πολιτισμού(;) κ. Βενιζέλος, ο οποίος με μια Λουδοβίκεια εμφάνιση εισήγαγε διάταξη που στην πράξη καταργεί το νόμο του 1999, του εξαφανισμένου εδώ και καιρό Φούρα, ο οποίος προέβλεπε –και ορθά– ότι σε όσες ομοσπονδίες έχει λήξει η θητεία τους, αυτή παρατείνεται σε περίοδο τέλεσης Ολυμπιακών Αγώνων.

☞ Βέβαιος για την ήττα της παράταξής του ο πονηρός Θεσσαλονικεύς καταργεί το πλαίσιο αυτό, θέλοντας να χρησιμοποιήσει τις διοικήσεις των αθλητικών ομοσπονδιών στη μετά-ΠΑΣΟΚ εποχή ως πολιορκητικό κριό προς ίδιον όφελος. Φυσικά αδιαφορεί για το μπάχαλο που θα επικρατήσει βάζοντας τους «συναγωνιστές» του να τρέχουν για ψήφους εν όψει προετοιμασίας της Ολυμπιάδας.

☞ Η Μαυρογιαλούρειος λογική είναι πλέον σημαία του θιάσου που έχει την επωνυμία ΠΑΣΟΚ. Από τους ελάχιστους αξιοπρεπείς και άξιους εργάτες του αθλητισμού, ο κ. Βασιλακόπουλος σχολίασε τις ενέργειες αυτές «γελοιότητες»...

☞ ΠΑΣΟΚ και Παναθηναϊκός βίοι παράλληλοι.

☞ Όχι, δεν άλλαξε η πολιτική στήριξης του καθεστώτος στο χορηγό τους κ. Σωκράτη. Απλά εντοπίζουμε ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά των δυο ομάδων. Λ.χ. ο κ. Πάγκαλος έχει αυτονομηθεί εδώ και καιρό και κάνει ό,τι του κατεβάσει η κούτρα του, αγνοώντας επιδεικτικά τους ευρισκόμενους εις μεγάλη σύγχυση συναδέλφους του στη Χ. Τρικούπη. Το ίδιο κάνει και ο Ζάιτς στον Παναθηναϊκό.

☞ Κρίση στις σχέσεις του κ. «καταλληλότερου» με τον Michel, κρίση Βαρδινογιάννη με τον Σουμ. Πρόταση για ανασχηματισμό στην κυβέρνηση, πρόταση για ανανέωση στον Παναθηναϊκό. Μεταγραφές τύπου Μπίστη-Κουναλάκη στο ΠΑΣΟΚ, μεταγραφές τύπου Ζατάουτας και Μινχ στον Παναθηναϊκό. Αποχωρήσεις τύπου Λαλιώτη, Κρεμαστινού στο ΠΑΣΟΚ, αποχωρήσεις Καραγκούνη, Κόλκα στον Παναθηναϊκό.

☞ Μόνη διαφορά ότι ο Παναθηναϊκός είναι ορίτζιναλ και το ΠΑΣΟΚ ιμιτασιόν!

☞ Ο Γεωργάτος κατηφορίζει στο Λιμάνι... Μα βρε Γρηγόρη, λάθος στιγμή διάλεξες. Τώρα που το ΠΑΣΟΚ πάει στα αζήτητα και μαζί μ' αυτό οι Λιανοβενιζέλοι και οι Κανελλοπουλογκαγκάτσηδες, τι χαίρι και προκοπή θα δεις;

☞ Εκλογές στον Ολυμπιακό για την ανάδειξη διοίκησης από τα μέλη. Σκηνικό τύπου Τσαουσέσκου ή της γείτονος Τουρκίας με τους στρατηγούς Εφορευτική Επιτροπή. Μάνα

στην παραμύθα ο κυρ Σωκράτης.

☞ Ντου των «επιστημόνων» του Λιμανιού πριν από δυο βδομάδες στο member club της Νέας Σμύρνης. Η αθλητική δικαιοσύνη για άλλη μια φορά στο... ύψος της. Μερικά ευρώ-πουλα πρόστιμο!!!

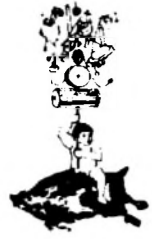
☞ Ξέρετε από πού άρχισε τις περικοπές η Νέα Τάξη Πραγμάτων στην ΠΑΕ Παναθηναϊκός; Από το φυτώριο. Ό,τι καλύτερο δηλαδή είχε να επιδείξει στην τελευταία εφτάχρονη σκοτεινή περίοδο. Είναι ανίκανοι να κουμαντάρουν κι ένα περίπτερο όπως θα έλεγε κι ο «καταλληλότερος».

☞ Οι ίδιοι σκέφτονται (μη τους ζητάμε και τόσο δύσκολα) να μην ανανεώσουν το συμβόλαιο του Βαζέχα που λήγει τώρα τα Χριστούγεννα. Μα φυσικά, αφού η ομάδα που έφτιαξαν μπορεί άνετα να παίρνει ισοπαλία από τον Ακράτητο εκτός έδρας, τι να τον κάνουν τον Χρηστάρα;

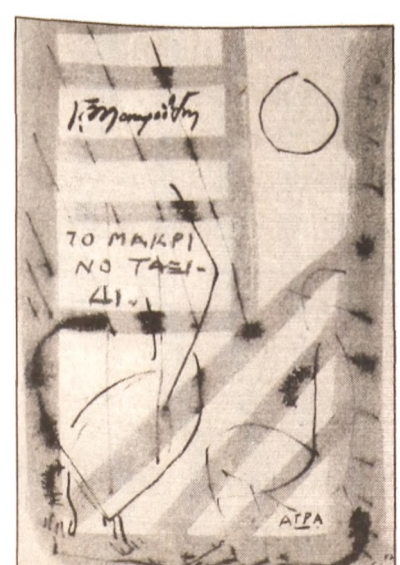
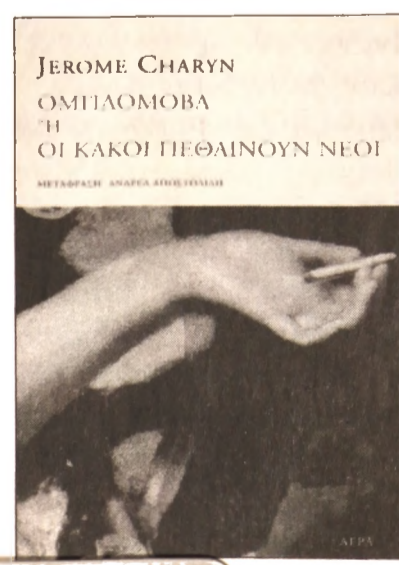
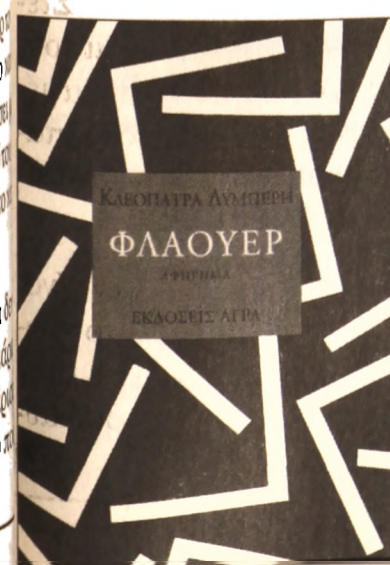
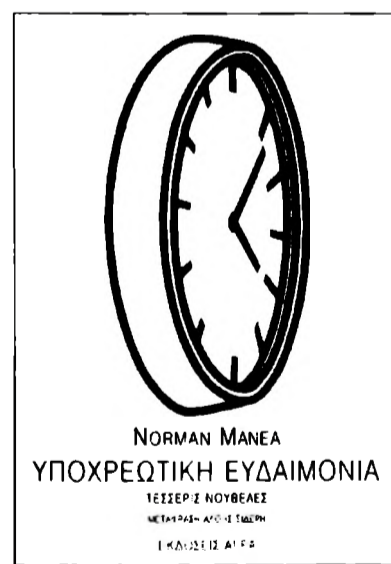
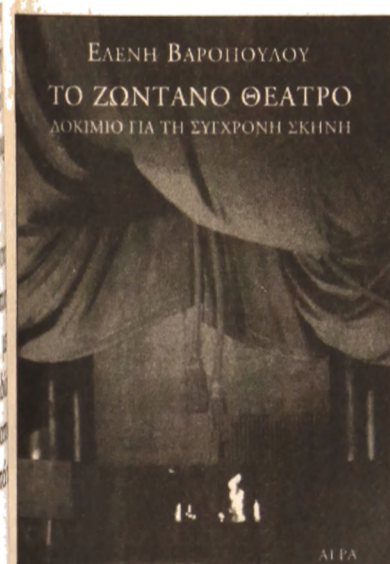
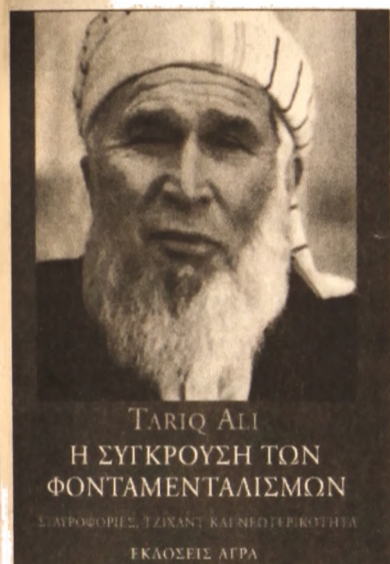
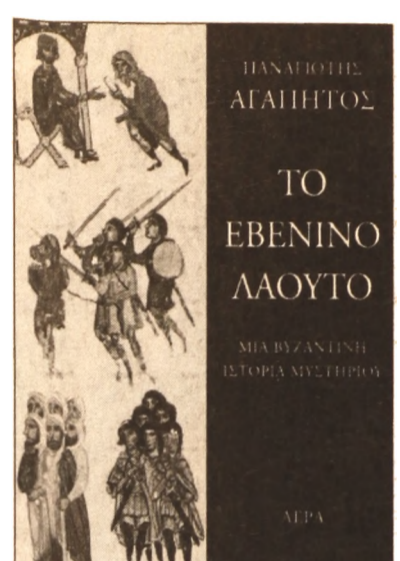
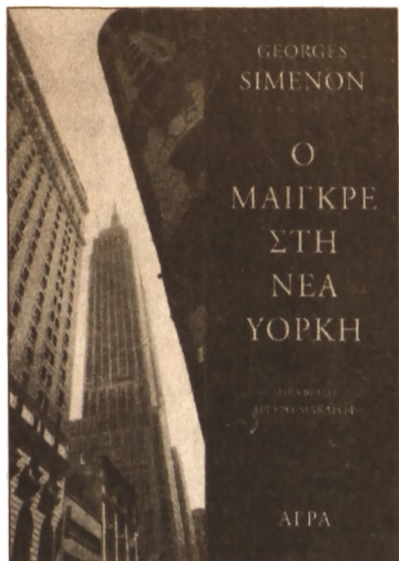
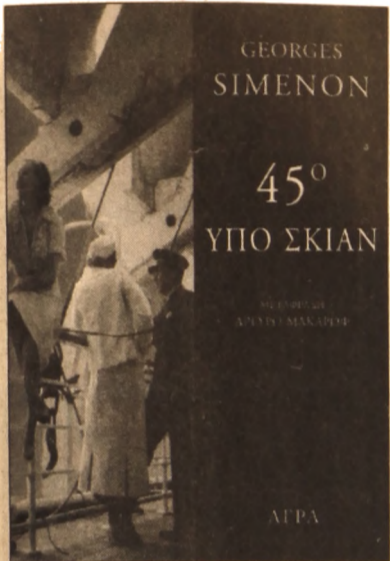
☞ Παναθηναϊκοί και Αεκτζήδες σε λίγες μέρες στους δρόμους, ύστερα από την εμπέδωση της εκσυγχρονιστικής κοροϊδίας για ισότιμη αντιμετώπιση στο γηπεδικό, μετά τη σκανδαλώδη και επιδοτούμενη εκχώρηση του Σταδίου Καραϊσκάκη στον Ολυμπιακό. Ο λαλίστατος συνταγματολόγος και δυνάμει «καταλληλότερος» θα τους βρει μπροστά του. Κι έρχονται εκλογές...

☞ Υπό ευρεία έννοια εδώ στο Αντί είμαστε μια ομάδα. Με κόουτς (σε ρόλο Ρεχάγκελ) τον Χρήστο, σέντερ φορ τον Στεφανίδη, δεκάρι τον Διαμαντή, λίμπερο τον Λέτσιο και τους λοιπούς στις λοιπές θέσεις. Φανταστείτε να ξυπνήσει μια μέρα ο δικός μας Ρεχάγκελ και να βρει στο βιβλιάριό του κατατεθειμένο το ποσό των 3 δισ. δραχμών από άγνωστο καταθέτη! Γλέντια (και μεταγραφές) που θα κάνουμε...

☞ Και μη βιαστείτε να πείτε ότι τέτοια πράγματα δεν γίνονται. Γιατί τότε πώς εξηγείτε ότι βρέθηκε στο βιβλιάριο γνωστού αθλητικού παράγοντα, που το καλοκαίρι χάρισε στην ομάδα του τρεις παίκτες αξίας πάνω από 1 δισ., το ποσό αυτό; Η ζωή κρύβει πολλές εκπλήξεις.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΑΓΡΑ

δια ΛΟΓΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΩΝ

Για την υπόθεση Κολ

Από τον αναγνώστη μας στη
Γερμανία Δημήτρη
Χαραλαμπίδη η επιστολή
που ακολουθεί:

Αγαπητό Αντί,

Διάβασα με μεγάλο ενδιαφέρον τα όσα γράφει ο «Ρεπόρτερ» στα δύο τελευταία τεύχη του περιοδικού (τχ. 797 και 798) για τις πολυμήχανες δραστηριότητες του αξιότιμου και ακατασίγαστου πράκτορος Κόκκαλη. Από την ανάγνωση των κειμένων αυτών γίνεται φανερό ότι ο «Ρεπόρτερ» γνωρίζει για την αβαθή αυτή υπόθεση πολλά – πιο πολλά ίσως απ' όσα τολμά να αναφέρει... Οι λόγοι των δισταγμών του είναι πολυπληθείς – ας υποθέσουμε ότι ένας από τους λόγους αυτούς είναι ο ακατάσχετος ενθουσιασμός και η ασυγκράτητη τάση ορισμένων ελλήνων δικαστικών να αποκαλύψουν και να ξεκαθαρίσουν τη βρομερή αυτή υπόθεση...

Είναι όμως απαραίτητο για τη διατήρηση της αξιοπιστίας των κειμένων του «Ρεπόρτερ» σου, να διευκρινίσουμε ότι ο πρώην Καγκελάριος Κολ δεν εξαναγκάστηκε σε παραίτηση (όπως ο συνεργάτης σας λαθεμένα αναφέρει στο κείμενό του) λόγω οικονομικής χρηματοδότησης του κόμματός του. Ο Κολ έχασε πρώτα τις εκλογές, και μετά ένα χρόνο άρχισαν να εμφανίζονται στον τύπο δημοσιεύματα για ενδεχόμενη χρηματοδότηση του κόμματός του! Καλό είναι να θυμούμαστε τη χρονολογική αυτή σειρά!

Είναι πάντως βέβαιο ότι ο

«Ρεπόρτερ» σου γνωρίζει καλά τα γερμανικά (παρά τα χονδροειδή τυπογραφικά λάθη στα γερμανικά ονόματα που αναφέρει· αυτό οφείλεται προφανώς στο τυπογραφείο όπου τυπώνεται το Αντί...)

Εφόσον γνωρίζει τα γερμανικά, θα γνωρίζει ασφαλώς ότι ο πρώην Καγκελάριος Κολ έχει αθωωθεί από τις κατηγορίες για χρηματοδότηση που του πρόσαψε ένας δυσαρεστημένος πολιτικός του Φιλελεύθερου Κόμματος, που παλιά δεν μπόρεσε να πάρει υπουργική θέση, επειδή ο Κολ τον θεωρούσε πάντοτε αθεράπευτα ανίκανο πολιτικό. Τα όσα αναφέρει ο συνεργάτης σου στο τεύχος 797 για το κείμενο της *Zeit*, είχαν δημοσιευθεί με την ευκαιρία της ολοκληρωτικής αθώωσης του Κολ από κάθε κατηγορία παράνομης χρηματοδότησης. Η Γενική Εισαγγελία της Βόννης, που ερευνούσε το θέμα αυτό επί πολλούς μήνες, έκλεισε οριστικά τον φάκελο αυτό, θεωρώντας το θέμα αποκύημα φαντασίας ορισμένων πολιτικών κομμάτων... Ο Κολ έχει τώρα αναθέσει στους δικηγόρους του να υποβάλουν μήνυση επί συκοφαντίας και η υπόθεση παίρνει το δρόμο για τα δικαστήρια.

Και last but not least: Με την αναφορά της παράνομης χρηματοδότησης των γερμανικών κομμάτων ο «Ρεπόρτερ» σου έβαλε δυστυχώς έναν αναμμένο δαυλό μέσα στη φωλιά των σφηκών – οι σφήκες αυτές ορμούν τώρα έξω και τσιμπούν όποιον βρουν μπροστά τους!... Ο «Ρεπόρτερ» δεν αγνοεί ασφαλώς ότι το Χριστιανο-

δημοκρατικό Κόμμα έχει μεν κι αυτό λερωμένη τη φωλιά του με την λήψη αδήλων ποσών χρηματοδότησης (οι Γερμανοί χαρακτηρίζουν το Κόμμα αυτό με κάποιον οίκτο «arme Schlucker»: «φτωχαδάκια»).

Το Κόμμα όμως των Γερμανών Σοσιαλδημοκρατών (το πλουσιότερο κόμμα στην Ευρώπη!), που κατέχει τώρα την εξουσία και συμβάλλει στην πολυσυζητημένη σήμερα «ενημερία» του γερμανικού λαού, διαθέτει για την χρηματοδότησή του προσοδοφόρες Τράπεζες και παίρνει από πολλούς (άτομα και επιχειρήσεις) ουρανομήκη ποσά, που δεν δηλώνει στην Εφορία – ας θυμηθεί μόνο ο «Ρεπόρτερ» το τι αποκαλύπτεται κάθε μέρα στον γερμανικό τύπο, (ή δεν θέλει ο συνεργάτης σου να τα θυμηθεί όλα αυτά!;)

Αυτά για την αληθινή εικόνα των Κομμάτων στην Γερμανία.

Με φιλικούς χαιρετισμούς
Δημήτρης Χαραλαμπίδης

Για τη συνέντευξη Κρουσταλλάκη

Η συνέντευξη του πρώην
Εισαγγελέα του Αρείου
Πάγου κ. Ευ Κρουσταλλάκη
(τχ. 800) έτυχε ευρέως
σχολιασμού. Σχετικό είναι
και το γράμμα του κ. Σπ.
Εργολάβου που ακολουθεί:

Κύριε Διευθυντά,

Με «πολλή περίσκεψη και αιδώ» διάβασα στο Αντί (14/11/2003) τη συνέντευξη του πρώην εισαγγελέα του Αρείου Πάγου κ. Κρουσταλλάκη.

Η «περίσκεψη» οφείλεται στο γεγονός ότι με προβληματίσαν, ως πολίτη, οι διαπιστώσεις του κ. Κρουσταλλάκη για το φαινόμενο της διαφθοράς το οποίο «στη δημόσια διοίκηση είναι σχεδόν γενικευμένο», για υποθέσεις που «κουκουλώνονται από πιο κάτω από τις κρατικές υπηρεσίες», για «τη διαδικασία του πόθεν έσχες, όπου απλώς βγαίνει μια δήλωση και κανείς δεν την ελέγχει», και για τη διαπίστωση ότι «δεν υπάρχουν ενδιαφέροντα, δεν υπάρχουν ιδανικά».

Η «αιδώς» δημιουργείται απ' το γεγονός ότι αυτή η κατάσταση δεν οφείλεται μόνο στους «πολιτικούς και οικονομικούς παράγοντες», αλλά «μας μουσκεύει όλους και μας επηρεάζει», ώστε τελικά να «μουσκεύουμε στην αμαρτία».

Είναι ασφαλώς τα αίτια της διαφθοράς πολιτικά. «Το ψάρι –λέει ο λαός– βρομάει απ' το κεφάλι». Αυτό που επισημαίνει ο κ. Κρουσταλλάκης, το έχω διαπιστώσει κατά τη μακροχρόνια ενασχόλησή μου με τα κοινά. Αρκούμαι σε δυο παραδείγματα:

Παράδειγμα πρώτο:

Προσέφυγα ως πολίτης και δημοτικός σύμβουλος Ιωαννίνων στην Επιτροπή του άρθρου 18 του ν. 2218/94, κατά της παράνομης (μετά την ψήφιση του ν. 1473/1984) λειτουργίας των λεγομένων «Αγαθοεργών Καταστημάτων Ιωαννίνων», ως προς τα Παλαιά Κληροδοτήματα Ιωαννίνων. Η Επιτροπή με δικαίωσε και αποφάνθηκε ομόφωνα ότι «μετά την ψήφιση του ν. 1473/1984, δεν υφίσταται νόμιμο έρεισμα για τη

συγκρότηση της Εφοροεπιτροπείας των Αγαθοεργών ως προς τα Παλαιά Κληροδοτήματα Ιωαννίνων». Κατά της απόφασης αυτής ασκήθηκε προσφυγή στο Υπουργείο Εσωτερικών, το οποίο κρίνει σε δεύτερο βαθμό. Η προσφυγή αυτή απορρίφθηκε. Έγινε στη συνέχεια προσφυγή στο Συμβούλιο Επικρατείας, η οποία θα συζητηθεί στις 24/2/2004.

Μέχρι τότε «δεν υφίσταται νόμιμο έρεισμα για τη συγκρότηση της Εφοροεπιτροπείας». Όμως στη σημερινή «ισχυρή Ελλάδα» τα Αγαθοεργά λειτουργούν «κανονικά» με την ανοχή και τη συνενοχή του Κράτους.

Παράδειγμα δεύτερο:

Το έτος 1985 εκδόθηκε η υπ' αριθμ. 603/1985 τελεσίδικη απόφαση του Αρείου Πάγου με την οποία απορρίφθηκε η αγωγή του ανύπαρκτου Ηγουμενοσυμβουλίου Βελλάς, το οποίο κατακρατούσε παράνομα την περιουσία της Βελλάς· αυτή είχε κριθεί, με το νόμο 5408/1932 ως αναπαλλοτρίωτη εις το διηνεκές για τις ανάγκες του Ιεροδιδασκαλείου Βελλάς. Στη συνέχεια εκδόθηκε η υπ' αριθμ. Α2/9/3-1-1986 απόφαση του Υπουργού Παιδείας (ήταν τότε υπουργός ο κ. Κακλαμάνης) με την οποία δίνεται εντολή η περιουσία να παραδοθεί στο Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς. Πέρασαν από τότε 17 χρόνια και δεν έγινε τίποτε.

Άπειρα, εδώ στα Γιάννινα, τα παραδείγματα. Εδώ στα Γιάννινα δεν εφαρμόζονται το Σύνταγμα και οι νόμοι της Κοινοβουλευτικής Δημοκρατίας.

Εδώ εφαρμόζονται -90 χρόνια μετά την απελευθέρωση- φερμάνια του σουλτά-

νου, διατάγματα της δικτατορίας του Παγκάλου και του Μεταξά, «νομοθετικά διατάγματα» της κυβέρνησης των δοσιλόγων και της χούντας των συνταγματαρχών.

Εδώ στα Γιάννινα κυριολεκτικά «μουςκεύουμε στην αμαρτία», όπως διαπιστώνει στη συνέντευξή του, ο κ. Κρουσταλλάκης.

Σπύρος Εργολάβος
Δημοτικός Σύμβουλος
Ιωαννίνων
Ιωάννινα 3/12/2003

Ο κύριος Βιλουαζόν

Σχετικό με ένα σημείωμα στο τχ. 799 που συνόδευε την απόδοση του κειμένου για τον Βιλουαζόν το γράμμα του Ν. Γουλανδρή:

Στό σημείωμα αναφερόταν πώς: «Η απόδοση αυτή είναι δυνατό να περιέχει (...) ίσως και κάποια λάθη κατανόησης [π.χ. ή έκφραση "dans le grenier du raire (qui aggive)", για την οποία δεν βρήκα καμία πληροφορία σε κανένα λεξικό από αυτά που μπόρεσα να συμβουλευτώ και για την οποία κανένας άνθρωπος, από αυτούς που ρώτησα, δεν μπόρεσε να με φωτίσει και έτσι την μετάφρασα, από τα συμφραζόμενα, "στό σακκούλι του (καινούργιου) πάπα"]». Ο κύριος Μιχάλης Λασιθιωτάκης, τόν οποίο και αυτόν ταλαιπώρησα με σχετικές έρωτήσεις, είχε βρει στο λεξικό Λαρούς του 20ού αιώνα (*Larousse du XXe*), στο λήμμα «raire» (πάπας), την έκφραση «en mettre bien dans le grenier du raire» με την σημασία «passer une grande partie de ses prières»

δηλαδή «παραλείπω κάμποσες από τις [προβλεπόμενες, υποθέτω μέσα σε μία δεδομένη διάρκεια, ἄς πούμε από τις προβλεπόμενες μέσα σε μία μέρα] προσευχές μου». Μολονότι ή βοήθεια αυτή φώτιζε κάπως την σκοτεινή, για μένα, έκφραση, δέν κατάφερα να χρησιμοποιήσω τόν φωτισμό προσαρμόζοντάς τον στα δεδομένα του κειμένου περί Βιλουαζόν. Ο κύριος Λασιθιωτάκης έκανε τόν κόπο να αναζητήσει στόν ιστορικό περίγυρο τόν πάπα, ο οποίος ένδεχομένως πράγματι κατέφτανε τότε στό Παρίσι και διαπίστωσε πώς μερικές μέρες μετά τήν χρονολογία του γράμματος (νύχτα της Κυριακής 18 πρὸς τήν Δευτέρα 19 Νοεμβρίου 1804), ἔφτανε ο πάπας Πίος (ἔβδομος μέ αυτό τό ὄνομα) για να συμμετάσχει στή στέψη του Ναπολέοντα, ή οποία ἔγινε στίς 2 Δεκεμβρίου 1804. Ο κύριος Λασιθιωτάκης κάνει τήν υπόθεση πώς ο Βιλουαζόν χρησιμοποιεῖ, συνδέοντάς την μέ τήν επικαιρότητα, τήν έκφραση «(être) dans le grenier du raire» μέ τή σημασία πραγματικού ή μεταφορικού χώρου ὅπου κάτι πού φτάνει ἐκεῖ χάνεται. Στό προκείμενο λοιπόν, στή φράση «Je toucherais seulement ce mois-ci et le mois aggiéré, à moins qu'il ne soit dans le grenier du raire qui aggive», ή οποία ἀποδόθηκε «Θά εἰσπράξω μόνο τόν τρέχοντα μήνα και τόν περασμένο πού ἔχει καθυστερήσει, ἐκτός και ἂν πάει στό σακκούλι του καινούργιου πάπα», τό «ἐκτός και ἂν πάει στό σακκούλι του καινούργιου πάπα» θά μπορούσε να

διορθωθεί σέ «ἐκτός και ἂν πάει ὑπέρ του "ἀφικνούμενου" πάπα», «ὑπέρ τῆς ἐπερχόμενης παπικῆς ἐπίσκεψης», φράση τήν ὅποια ὁ σύγχρονος τότε παραλήπτης θά μπορούσε να καταλάβει ὡς «ὑπέρ (τῶν ἐξόδων) τῆς στέψεως» (ἴσως ὅπως σέ ἄλλες ἐποχές, ἀνάλογες στήν οὐσία καταστάσεις ἔδωσαν στά ἑλληνικά τήν φράση «ὑπέρ τῆς ἀεροπορίας» ή και τήν ἄλλη «ὑπέρ ἀπόρων κορασίδων»).

9/11/03,
Νίκος Γουλανδρής

Για τα 800 τεύχη

Γράμματα, κάρτες, τηλεφωνήματα και λουλούδια σκέφθηκαν να μας στείλουν πολλοί φίλοι του περιοδικού με την ευκαιρία της έκδοσης του 800ού τεύχους. Από αυτά επιλέξαμε δύο, λόγω... της καταγωγής του εκδότη.

ΑΝΤΙ ΜΕ ἄλλους

ΜΕΜΑΣ!
Δοκιμαστικό ἰβένε
1 βυθδρομῆς 6το
"ΑΝΤΙ"...

Και μια καρτούλα από τον φίλο μας στη Γερμανία
Τάσο Γούλα.

Ένας φίλος του από χωριό της Κρήτης έστειλε μακρο-

**σκελή επιστολή στην ιδιω-
ματική γλώσσα του νησιού
από την οποία δημοσιεύου-
με αποσπάσματα:**

Αγαπητέ Χρήστο,
Ήθελα κι εγώ γροικάς να
δόκω το παρόν με τσ' αδύ-
ναμες πνευματικές μου δυνά-
μεις στην εορτή του περιοδι-
κού σου. Και να σου ευκηθώ
από καρδιάς σε σένα και τσι
συνεργάτες σου υγεία, δύ-
ναμη κι αντοχή, για να μπο-
ρείτε ν' απαλεύετε με τα
εμπόδια και τσι δυσκολίες
που ασφαλώς θ' αμπαντή-
χνετε συχνά πυκνά στη
στράτα του δημοσιογραφι-
κού σας καθήκοντος... Αγα-
πητέ Χρήστο, στσι κοινωνι-
νίες που δεν υπάρχουνε
Αντί δε μπορεί κιόλας κια-
νείς να διανερίσει εύκολα
ποια 'ναι η γιαλήθεια επαέ
που τα λέμε. Και περίττου
δα κιόλας τσι καιρούς του-
τουςές που, ως το λες κι
απατός σου, «Σε μια εποχή
που οι αρχές κι οι αξίες της
δημοκρατίας συρρικνώνου-
νται ευθυγραμμίζονται με
τις λογικές της αγοράς και
με τα οικονομικά συμφέρο-
ντα»...

Ο όφης σα ντονε πατείς
αντιγαέρνει και δαγκάνει το
στιβάνι σου, επαέ που τα λέ-
με. Το λοιπός, αγαπητέ
Χρήστο, σε μια εποχή που οι
γιαθρώποι σκορπούνε τη
φαιά ντωνε ουσία, και τηνε
πασαλείφουνε σε λοϊσιμα
κουρελόχαρτα με οκάδες
μελάνι για χάρη τση σκοπι-
μότητας και του κέρδους κι
απολεμούνε ετσά λογιώς
γροικάς να πλουτίσουνε
«πλανώντες και πλανώμε-
νοι» και δε σκέφτουνται
ανομίσ τωνα όμως κιόλας τω
κακομοιρήδω πως: «*Ο θη-
σαυρός στον άνθρωπο είν'
άχρηστο λογάρι*»
ό,τι 'φερε στη γέννα ντου,

στον ουρανό θα πάρει».

Το *Αντί* το λοιπός στσι και-
ρούς τουτουςές χρειιάζε-
ται για να βάνει πορόκλαδο
και ν' αμπαντά από τσι τά-
σεις τσ' ασυδοσίας και ν'
αγαντάρει την κακομοίρα
την αλήθεια το θύμα, τάξε
μου τω χαλεπώ καιρώ του-
τωνέ...

Το *Αντί* όσο δα αν είναι μι-
κιά για μεγάλο η φωνή ντου
πρέπει να γροικάται και τα-
ράσσει την ηρεμία καμπόσω.
Όπως τάξε μου και τη σκνί-
πα που χαλά τον ύπνο εφτω-
νώ που σβουρίζει σ' αφθιά
ντωνε...

Σε χαιρετώ με αγάπη
*Κουτράκης Εμμαν. του Γε-
ωργίου*
Χωραφάκια 30.11.03

**Από την Κρήτη, από το
φιλικό ζευγάρι Νίκο και
Αργυρώ Κοκοβλή άλλο ένα
γράμμα:**

Κύριε Διευθυντά

Η συνοπτική αναφορά σας
(περιοδικό *Αντί* 14.11.2003)
στην ιστορική διαδρομή με
την ευκαιρία συμπλήρωσης
800 τευχών του περιοδικού,
δίνει και σε μας τους ανα-
γνώστες την αφορμή να ανα-
λογιστούμε τι αλήθεια πρό-
σφερε αυτό το περιοδικό
στα τριάντα χρόνια της
ύπαρξής του.

Νομίζουμε ότι με τη δημο-
σιογραφική κάλυψη των τρέ-
χοντων γεγονότων, με τις
διάφορες έρευνές του, τις
θαρραλέες αποκαλύψεις και
καταγγελίες του, με την προ-
σήλωσή του στο διάλογο, με
την εξειδίκευση θεμάτων
πολιτισμού (θέατρο, μουσι-
κή, κινηματογράφο), με τα
κατά καιρούς αφιερώματά
του σε μεγάλους δημιουρ-
γούς του τόπου μας, με τα
δημοσιεύματά του τα σχετι-
κά με την πρόσφατη ιστορία

της χώρας κ.λπ. κ.λπ. κατά-
φερε να κρατά πάντα το εν-
διαφέρον, να δίνει κίνητρο
σε προβληματισμούς και να
παίζει ρόλο στην πολιτική,
κοινωνική, οικονομική,
πνευματική και πολιτιστική
ζωή του τόπου.

Μπορεί να ήταν και να εί-
ναι –όπως λέτε– μικρό πε-
ριοδικό (που καταφέρει να
κρατιέται με μεγάλες δυσκο-
λίες), όμως όχι μόνο δεν
περνά απαρατήρητο αλλά με
τη θεματολογία και την αντι-
κειμενικότητά του καταφέρ-
νει να γίνεται από πολλούς
αποδεχτό.

Παλιότερα βέβαια –όπως
ομολογούν σήμερα πολλοί–
το *Αντί* είχε πολύ περισσότε-
ρους αναγνώστες. Πιστεύ-
ουμε ότι ήταν τότε που δεν
υπήρχε ακόμα η υπερσυγκέ-
ντρωση δύναμης στα ΜΜΕ,
τότε που τα κομματικοποιη-
μένα έντυπα δεν είχαν ακό-
μα δικτυωθεί και παγιωθεί
και ο φανατισμός και η πό-
λωση δεν βρίσκονταν στο
απόγειό τους.

Ανώφελη λοιπόν δεν ήταν
η πορεία του περιοδικού.
Ανώφελο νομίζω είναι το
ερώτημα που τίθεται έστω
και μόνο σαν ερώτημα: αν
δηλαδή «υπάρχει λόγος για

τη συνέχιση της έκδοσής
του» από δω και πέρα.

Αν και η απάντηση για την
αναγκαιότητα ύπαρξης του
περιοδικού δίνεται, έστω έμ-
μεσα, στο ίδιο κείμενο, εμείς
από την πλευρά μας θα θέ-
λαμε να πούμε ότι το *Αντί*
όπως πρόσφερε μέχρι σήμε-
ρα, θα συνεχίσει να προσφέ-
ρει και μάλιστα περισσότε-
ρο από δω και πέρα που οι
ξεκάθαρες και τίμιες φωνές
είναι λιγοστές. Με το δρόμο
που επέλεξε και τον συνεχί-
ζει, και εκφράζει τις μειοψη-
φίες, να δίνει το σήμα και ν'
ακούγεται κι η δική τους φω-
νή, να είναι «το μικρό ζηζά-
νιο για το σύστημα».

Να συγχαρούμε λοιπόν
όλους όσους με την επίμονη
και επίπονη δουλειά τους το
κράτησαν 30 χρόνια και θα
συνεχίζουν να το κρατούν
και να τους ευχηθούμε καλό
κουράγιο και καλή δύναμη
για να βλέπουμε κάθε δεκα-
πενθήμερο να γεμίζουν τις
σελίδες του περιοδικού.

Σήμερα περισσότερο παρά
ποτέ το *Αντί* χρειάζεται.
Χρειάζεται η πολυφωνία και
η ελευθερογνωμία του.

Νίκος και Αργυρώ Κοκοβλή
Χανιά 25-11-2003

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ
ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ
ΕΛΕΝΗ ΑΠΟ ΧΑΡΤΙ
Μυθιστόρημα
Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα

ΕΠΙΣΗΜΑΪΝΟΥΜΕ

Ο πολιτισμός των τσαμπουκάδων ή ο Καρατζαφέρης τεχνοκριτικός

Όταν η γελοιότητα συναντά τη σοβαροφάνεια και η ηθική της εξουσίας την εξουσία της ηθικής (μερικοί τη λένε και θρησκεία). Δεν έφταναν λοιπόν τα πραγματικά σκάνδαλα του Outlook –τα 4,2 δισ. δρχ. που στοίχισε, ή η αφελής του τεκμηρίωση– προέκυψε και μείζον θρησκευτικό ζήτημα που υποχρέωσε τους πολιτικούς στυλοβάτες της ηθικής μας να παρέμβουν ως όφειλαν. Ε, ρε ρεζιλίκια διεθνώς για το κατ' άλλα άπατο από πλευράς προβολής τέκνον του Ιωακειμίδη! Ο ένας πολιτικός λέει πως θα κατεβάσει τον πίνακα με τα ίδια του τα χέρια –αισθητική της δεξιάς– και ο άλλος πολιτικός τον αποκαθλώνει αμέσως με υπουργικό τσαμπουκά προς αποφυγήν περαιτέρω σκανδαλισμού του κοινού –αισθητική του εκσυγχρονισμού. Κατά τη γνώμη μου η ενότητα των έργων του T. Le Cordier είναι ισάξια με τη σειρά του W. Kentridge και αποτελεί μια από τις λίγες καλές στιγμές του Outlook. Αλλά το θέμα δεν είναι εκεί. Το θέμα βρίσκεται στην κατάχρηση εξουσίας από πλευράς των πολιτικών προϊσταμένων του Outlook, εφόσον είναι απαράδεκτο να κατεβαίνει ένα έργο σε μια ήδη στημένη και εγκαινιασμένη από τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας έκθεση. Ίσως αύριο οι σεμνότυφοι ανακαλύψουν τον Τότσικα που σοδομεί ένα καρπούζι. Θα κατέβει κι αυτό το έργο; Πού είναι ο επιμελητής να υπερασπιστεί τις επιλογές του και να συγκρουστεί μ' ένα κράτος που αυθαιρετεί στο ευαίσθητο δικαίωμα της έκφρασης; Αν κάποιος σοκάρεται απ' το έργο, ας μην πάει να το δει. Όλα τ' άλλα είναι εκ του πονηρού, εκτός κι αν ο τεχνοκριτικός Καρατζαφέρης θα μας πει τι είναι αισθητικά και εθνικά πρόπον και τι όχι. Έλεος. Ναι, αλλά το έργο συνιστά προσβολή θρησκευτικού αισθήματος. Αυτό κι αν είναι η μεγαλύτερη υποκρισία. Εκτός κι αν ο Σταυρός, αυτό το διαπολιτισμικό σύμβολο, μπορεί να προσβληθεί από τον Χ καλλιτέχνη ή, ακόμη χειρότερα, αν χρειάζεται την προστασία του Ψ πολιτικού, που όταν δεν ψηφοθηρεί αισχρά, τότε εκθέτει ανεπανόρθωτα και τον τόπο και τον εαυτό του.

Μια έκθεση εν λειτουργία είναι ένα γεγονός συντελεσμένο. Άρα κανείς δεν μπορεί να παρέμβει προσθέτοντας ή αφαιρώντας πράγματα. Φανταστείτε ξαφνικά σε μια θεατρική παράσταση να αφαιρεθεί ένας ρόλος (π.χ. στο Βικτόρ ή Τα παιδιά στην εξουσία του Βιτράκ) επειδή λέει βρωμόλογα.

Απ' την άλλη οι εύθικτοι πολιτικοί –καταπιεσμένοι εισαγγελείς– αναδείχνουν έναν βαρετό όσο και παρωχημένο επαρχιωτισμό, ανάξιο ακόμη και σχολιασμού. Εκτός κι αν ο υπουργός Πολιτισμού μας δικαιούται ν' αφαιρέσει τον «Ιεροεξεταστή» από τους Αδελφούς Καραμαζώφ του Ντοστογιέφσκι επειδή εθίγη κάποιος θρησκόληπτος αναγνώστης.

Στέφανος Προτεστάκις

ΠΡΟΤΕΙΝΟΥΜΕ

- **Εγκαινιάστηκε** χθες (11/12) η μεγάλη αναδρομική έκθεση του ζωγράφου **Δημοσθένη Κοκκινίδη**, που διοργάνωσε το ΜΙΕΤ στο Μέγαρο Εϋνάρδου (Αγ. Κωνσταντίνου και Μενάνδρου, Ομόνοια). Στην έκθεση παρουσιάζεται για πρώτη φορά εν συνόλω και η μεγάλη ενότητα έργων του με τίτλο «Πόλεμος-Βία», της περιόδου 1964-67, με κύριο θέμα τον πόλεμο στο Βιετνάμ. Διάρκεια έως 15/2.

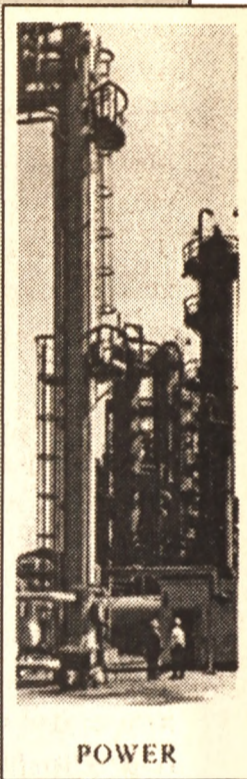
- **Επισκεφθείτε** την έκθεση σύγχρονης τέχνης «**Σύνοψις III**» που διοργάνωσε το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης και στεγάζεται στους νέους εκθεσιακούς χώρους του Μεγάλου Μουσικής. Η έκθεση, όπου συμμετέχουν πολλοί έλληνες και ξένοι καλλιτέχνες, επιχειρεί να καταγράψει τη στροφή μιας μεγάλης μερίδας της σύγχρονης εικαστικής κοινότητας σε επίκαιρα πολιτικά και κοινωνικά γεγονότα ανά τον κόσμο. Διάρκεια έως 29/2/04.

- **Δείτε** την έκθεση του αμερικανού καλλιτέχνη **John Baldessari**, στη γκαλερί Bernier/Eliades (Επταχάλκου 11, Θησείο). Η τελευταία ενότητα έργων του, με τίτλο «Vertical/ Horizontal Series», είναι ψηφιακές εκτυπώσεις φωτογραφιών (ένα μέσο που έχει επανειλημμένα χρησιμοποιήσει ο καλλιτέχνης) σε χαρτί, που συνοδεύονται από έναν επίσης τυπωμένο τίτλο-σχόλιο. Διαρκεί μέχρι 31/1.

- **Στον «Αστρολάβο-artlife»** (Ηροδότου 11, Κολωνάκι) έως τις 10/1 εκτίθενται έργα (σχέδια, τέμπρες, λάδια, γλυπτά και χαρακτηριστικά) του **Νίκου Χατζηκυριάκου-Γκίγκα**, που προέρχονται από διάφορες ιδιωτικές συλλογές. Στον ίδιο χώρο γίνεται και η έκθεση μικρογλυπτικής σε κοσμήματα της **Σιμόνης Ζαφειροπούλου**. Μία από τις δύο ενότητες κοσμημάτων που παρουσιάζονται, είναι το αποτέλεσμα της συνεργασίας της με τον Γκίγκα.

- **Αρχιτεκτονική:** Στη γκαλερί «Νέες Μορφές (Βαλαωρίτου 9α, κέντρο Αθήνας) από 16/12 έως 10/1 γίνεται η έκθεση «**Αστικό καταφύγιο - Σύγχρονη Αστική Καλύβα**», αντικείμενο σπουδαστικής εργασίας φοιτητών Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας. Με αναφορές στη λογοτεχνία, προβληματίζονται γύρω από τις μορφές περιστασιακής κατοικίας στις σύγχρονες μεγαλουπόλεις.

- **Την Τρίτη 16/12** (8 μ.μ.) εγκαινιάζεται στον Τεχνχώρο «Το Μήλο» (Αμύντα 11, Παγκράτι) η πρώτη ατομική έκθεση της **Μαρίας Ζυγούρη** με τίτλο «Way Out». Θα περιλαμβάνει φωτογραφίες και βίντεο. Την ημέρα των εγκαινίων θα πραγματοποιηθεί περφόρμανς. Διάρκεια έως 10/1.

POWER

Η «Γούνα» της Μιγκντάλια Κρουζ στην Πειραματική Σκηνή του Εθνικού Θεάτρου

Η Μιγκντάλια Κρουζ, από τους σημαντικούς σύγχρονους λατίνους συγγραφείς των ΗΠΑ (με πορτορικάνικη καταγωγή), αποτελεί μια ξεχωριστή φωνή στη σύγχρονη δραματουργία. Το έργο της *Γούνα* είναι μια μοντέρνα σουρεαλιστική διασκευή του παραμυθιού για την Πεντάμορφη και το Τέρας, που εξελίσσεται σ' ένα ερωτικό τρίγωνο. Μόνο που εδώ το παραμύθι εκτυλίσσεται στο άμεσο μέλλον, κοντά στην έρημο, και τέρας είναι μια τριχωτή δυναμική γυναίκα, η Σιτρόνα, έκθεμα στο τσίρκο και τα πανηγύρια όπου τραγουδάει τραγούδια αγάπης των Beatles. Ο πεντάμορφος, αγγελικός Μάικλ –ιδιοκτήτης μαγαζιού με κατοικίδια– συνεπαρμένος από την «ομορφιά της», την αγοράζει και την φυλακίζει στο υπόγειο του μαγαζιού του, εκβιάζοντας την ανταπόδοση της αγάπης του. Προσλαμβάνει ως φροντιστή της, τη

Μπέμπα, μια τριαντάρα κυνηγό ζώων, τρελά ερωτευμένη μαζί του. Τα σχέδια του Μάικλ χαλάνε, γιατί η Σιτρόνα θα αγαπήσει την Νένα ως ένα alter ego της...

Είναι μια ιστορία αισθησιακή, ιδιόμορφη, ονειρική, με πολύ μαύρο χιούμορ, όπου ο ένας κυνηγάει απελπισμένα κι άτσαλα τον άλλον. Χωρίς κανέναν τελικά να μεταμορφώνεται σε πρίγκιπα (και γιατί θα 'πρεπε να γίνουν όλοι πρίγκιπες;). Είναι μια ιστορία που

Β Ο Μ Β Ι Δ Ι Α πολιτιστικής Α Φ Α Σ Ι Α Σ

- Είσαι και δεν είσαι ο Πρωθυπουργός!
- 35 εκατομμύρια στρέμματα δασικών εκτάσεων αποχαράκτηρισε η πλειοψηφία της ανωμαλίας.
- Είπαμε-ξείπαμε, σιγά μη δώσουμε και λογαριασμό. Έχουμε και λέμε, λοιπόν: Ξεχάστε τον «Πολιτισμό των Πολιτισμών», που δεν μας φτούρισε και ζητωκραυγάστε όλοι μαζί και με παλμό τη «Γιορτή των Πολιτισμών», γιατί έτσι μας γουστάρει.
- Εξάλλου λόγω εορτών η «γιορτή» είναι πιο trendy.
- Επειδή όμως δεν είμαστε και πολύ σίγουροι, κρατήστε καβάτζα και τις εξής εναλλακτικές λύσεις:
- «Ο Πολιτισμός των Γιορτών», «Πολιτισμοί, Γιορτές, αεροβική» (λίγο άσχετο, αλλά πιασάρικο), «Η πολιτική κουζίνα των Πολιτισμών» (σαν καλύτερο ακούγεται)...
- Επίσης: «Το μιάμ-

μπαϊλντί των Πολιτισμών», «Οι μπαϊλντισμένοι Πολιτισμοί» (ας όπεται το άνοιγμα στην Τουρκία), «Οι Πολιτισμοί του Άθλιου Ηρακλή» (να και το άνοιγμα στη Μόσχα), «Βαγγέλη σέξι, Πολιτισμός κι όποιος αντέξει» (επίκαιρο!), «Η Ρεμούλα των Πολιτισμών» κ.λπ.

- *Ακόμα:* «Πολιτισμοί, Γιορτές και τα μυαλά στα κάγκελα» (αφιερωμένο στους originals), «Είσαι και θα είσαι ο Πολιτισμός», «Πασόκ, σεισμός, Πολιτισμός» (ένεκα η προεκλογική περίοδος), «Θεσσαλονίκη, Πολιτιστική Πρωτεύουσα '97» (λίγο παλιό, αλλά κλασικό σύνθημα).
- Βέβαια πρέπει να γνωρίζετε ότι η «Γιορτή των Πολιτισμών» θα διαρκέσει ως το 2004. «Η λυπητερή των Πολιτισμών (τους)» θα παίξει αμέσως μετά και επ' αόριστον.

- *Ε, μη τα θέλετε όλα δικά σας...*
- Τελικά το Μεγάλο Κρατικό Βραβείο Ποίησης πήγε στον άξιο Μίλτο Σαχτούρη κι εμείς χαιρόμαστε που, έστω κι έμμεσα, βοηθήσαμε να μη γίνει ένα μέγιστο ατόπημα.
- *Ως προς τη συγκεκριμένη μάλιστα απόφαση οφείλουμε να συγχαρούμε ολοψύχως την επιτροπή για την κρίση της.*
- Απ' την άλλη ο πολιτισμός –και σύμπασα η αθηναϊκή κοινωνία– ξημεροβραδιάζονται στο Μέγαρο, επειδή αυτή είναι η βούληση του Μεγάλου Ιδιώτη Αδελφού.
- *Η ιδιωτεία βέβαια –και όχι μόνο– χρεώνεται σε άλλους.*
- Κάθομαι και σκέφτομαι: Τι έχει να φοβηθεί ο μικρός καλλιτέχνης; Τον μεγάλο; Όχι βέβαια, γιατί δεν μπορεί να τον φτάσει και δεν έχει καμία σχέση.
- *Τον εαυτό αποκλειστικά έχει να φοβηθεί. Αυτός είναι ο μεγάλος κίνδυνος: μήπως και αποκαλύψει το πραγματικό του μέγεθος.*
- Απ' την άλλη πλευρά, το μεγάλο έργο τέχνης δεν φοβάται τίποτε.

- *Και βέβαια δεν φοβάται τα άλλα έργα που θα βρεθούν δίπλα του...*
- Όλα τα υπόλοιπα είναι υστερίες, βεντετισμοί και ανασφάλεια.
- «Προτερήματα» με τα οποία είναι γεμάτη δυστυχώς η ελληνική τέχνη.
- Είμαστε ευτυχισμένοι για την αποφυλάκιση των 7, αλλά δεν εφησυχάζουμε. Κι αυτό γιατί δεν έχουν αποδοθεί ακόμη ευθύνες για την χαλκευμένη κατηγορία στα «υπερπρόθυμα» όργανα της «τάξης». Εν αταξία επίσης βρίσκεται και η Δικαιοσύνη για την αβελτηρία και την επικίνδυνη καθυστέρησή της: αλλά είπαμε: αυτή δεν κρίνεται.
- *Διερωτώμαι πάλι τι θα γίνει με τα Προσφυγικά στη Λεωφόρο Αλεξάνδρας. Ένα θέμα που άγγιξε όχι μόνο τους ενδιαφερομένους ή τους περίοικους, αλλά την ευρύτερη κοινή γνώμη (όπως εξάλλου συνέβη και με τους 7).*
- Θα πρωτανεύσουν η λογική και η μνήμη ή ο τεχνοκρατικός λαϊκισμός (αλλιώς εκσυγχρονισμός) που μας κυβερνά;

Συνέδριο για τον Ψυχάρη

14-16 Οκτωβρίου 2004

Ο Τομέας Μεσαιωνικών και Νέων Ελληνικών Σπουδών του Αριστοτέλειου Πανεπιστήμιου Θεσσαλονίκης οργανώνει Επιστημονική Συνάντηση με θέμα «Ο Ψυχάρης και η εποχή του: Ζητήματα γλώσσας, λογοτεχνίας και πολιτισμού», αφιερωμένη στα 150 χρόνια από τη γέννησή του.

Οι θεματικοί άξονες της Συνάντησης σχετίζονται με τα αντίστοιχα ενδιαφέροντα του Ψυχάρη: φιλολογία, γλωσσολογία, λογοτεχνία, κριτική, εκπαίδευση.

Δηλώσεις συμμετοχής που να συνοδεύονται από πλήρη στοιχεία, τίτλο και περίληψη της προτεινόμενης εισήγησης θα πρέπει να γνωστοποιηθούν ως τις 31 Μαρτίου 2004 στην ηλεκτρονική διεύθυνση mmike@lit.auth.gr ή ταχυδρομικά στη διεύθυνση: Μαίρη Μικέ, Τμήμα Φιλολογίας, Τομέας ΜΝΕΣ, 54124 Θεσσαλονίκη.

μεταφορικά μιλά για τη διαφορετικότητα ανάμεσα σε ανθρώπους και πολιτισμούς, για την έμπνευση, την ένταση και τη δύναμη που γεννά αυτή η ποικιλία. Ένας ύμνος εκ του αντιθέτου στην αρμονική συνύπαρξη. Το πολύ ενδιαφέρον και ανατρεπτικό αυτό έργο και η συγγραφέας του παρουσιάζονται για πρώτη φορά στην Ελλάδα. Την ελληνική μετάφραση έχει κάνει η Αθηνά Παραπονιάρη.

Τη σκηνοθεσία της παράστασης υπογράφει η Μαρία-Λουίζα Παπαδοπούλου. Τα σκηνικά έχει κάνει η Αννέτα Σπανουδάκη, τα κοστούμια ο Σωκράτης Σωκράτους, τους φωτισμούς ο Βασίλης Καφούρος. Τη μουσική επιμέλεια-σύνθεση ήχων έκανε ο Δημήτρης Ιατρόπουλος και την επιμέλεια κίνησης η Κική Μπάκα. Βοηθός σκηνοθέτη είναι Μιχάλης Γεωργίου. Παίζουν οι ηθοποιοί: Παναγιώτης Μπουγιούρης, Μαίρη Μπουγά, Ναταλία Στυλιανού.

Πρεμιέρα: Παρασκευή 19 Δεκεμβρίου, φουαγιέ Πειραματικής Σκηνής Εθνικού Θεάτρου, 12 το βράδυ.

Ημερες Παραστάσεων: Τετάρτη 10 μ.μ., Παρασκευή μεσσημέρια, Κυριακή 10 μ.μ.

- Το δασοκτόνο νομοσχέδιο τελικά πέρασε με μία ψήφο (αυτήν του Πρωθυπουργού), έστω κι αν ξεσήκωσε το πανελλήνιο.
- Εύχομαι τα εκλογικά οφέλη που προσδοκούν να είναι αντιστρόφως, μα πολύ αντιστρόφως, ανάλογα.
- Οι Ανάλγητοι... Οι μικρέμποροι της πατρίδας... Οι καταπατητές του κοινού και του ενστίκτου επιβίωσης.
- Οι αγοραίοι πολιτικοί της πιο χυδαίας αγοράς.
- Και μια και μιλάμε για νομούς: ο έτερος «νονός» του δημόσιου βίου, έχοντας ανοίξει βεντέτα με την Καθημερινή, επιχαίρει σταθερά, μέσω του Flash, για τη δικαστική του αποκατάσταση.
- Εμείς θα λέγαμε απλώς ότι «πίσω έχει η αγλάδα την ουρά» κι «έχει ο καιρός γυρίσματα». Ή καλύτερα «Εκλογές εδώ και τώρα».
- Και ο νοών νοείτω.
- Δήλωσε πρόσφατα στη Βουλή ο κ. Βενιζέλος ότι το ύψος του ολυμπιακού προϋπολογισμού

ανέρχεται σε 4,6 δισ. ευρώ.

- Εσείς πάλι, διπλασιάστε τον και να ξέρετε ότι πάλι θα έχετε κάνει λάθος. Το ποσό που θ' αθροιστεί στο τέλος εικάζεται ως πολύ μεγαλύτερο.
- Όσο για την αδιαφάνεια, «τέτοια ώρα τέτοια λόγια» (σε καλό μου σήμερα με τις παροιμίες)!
- Δήλωσε επίσης ο κ. Κεφαλογιάννης στη Βουλή πως «οι πάσης φύσεως οικοδομικές εργασίες του Μεγάλου Μουσικής εντάσσονται στα ολυμπιακά έργα»!
- Τόμπολα, κ. Σημίτη μου. Αυτοί είναι νονοί, αυτά είναι βαφτίσια.
- «Ολυμπιακό Μέγαρο Μουσικής», «Ολυμπιακό Συνεδριακό Κέντρο», «Ολυμπιακή Όπερα», «Ολυμπιακό Μέγαρο Καραϊσκάκη»!
- Έτσι γ...άει ο εκσυγχρονισμός!
- Το έγραψε λαμπρά ο Αντώνης Καρκαγιάννης: «Τι είναι το Μέγαρο Μουσικής; Δημόσιο έργο ή έργο της... ιδιωτικής πρωτοβουλίας καμωμένο με δημόσια χρήματα;».
- Ό,τι είναι και το Καραϊσκάκη, Αντώνη μου.

• Όσο για το Πάρκο Ελευθερίας, μπορεί να μετονομαστεί σε «Ολυμπιακή γλάστρα Ελευθερίας της Αυθαιρεσίας».

- Είσαι και δεν είσαι ο Πρωθυπουργός, κ. Σημίτη μου!
- Κάτι πολύ θετικό πάντως φαίνεται ότι πάει να γίνει με το κανάλι της Βουλής και με τη συνεργία όλων των κομμάτων. Κάτι που δεν θα αναβαθμίσει μόνο τη δημοκρατία, αλλά και την εικόνα της τηλεόρασης στον τόπο μας. Ίδωμεν.
- Έγραψε ο Γιώργος Λαζόγκας για το Outlook στην Ελευθεροτυπία: «Οι Αταιρίαστοι θα ήταν καλύτερος τίτλος της έκθεσης, που τελικά προσφέρεται περισσότερο για εσωτερική, τοπική χρήση, αποδίδοντας στο ακέραιο την αντίληψη των διοργανωτών για την ελληνική πραγματικότητα ως τριτοκοσμικής χώρας...».
- Και να σκεφτεί κανείς ότι δαπανήθηκαν 4,2 δισ. δρχ. γι' αυτή την επιτυχία!
- Δεν βαριέστε! Απ' ό,τι φαίνεται λεφτά υπάρχουν. Μυαλά και σοβαροί

ιδιοκτήτες μυαλών δεν υπάρχουν.

- Εξάλλου ο κ. Ιωακείμης το δηλώνει *urbi et orbi*: «Είμαστε έξω απ' τον χάρτη» (αγγλιστί *map*). Κι εμείς οι μάπες τού αναθέσαμε και έκθεση.
- Η αλλοδαπή σύζυγος γνωστού ζωγράφου της διασποράς το είπε ωραία: *Outlook? Nothing to look!*
- Αφού κατάφεραν να μην είναι ένα διεθνές γεγονός, το απαξιώνουν τώρα και ως ελληνικό.
- Κατά τα άλλα πληθαίνουν οι σημαντικές εκδηλώσεις στην Αθήνα κάθε είδους (αρκεί να μην βάζει το κράτος το προπαγανδιστικό χέρι του).
- Μ' άρεσε πολύ το αφιέρωμα στο Aids που ετοίμασε στην Ελληνοαμερικανική Ένωση η εικαστικός και επιμελήτρια εκθέσεων Άρτεμις Ποταμιάνου, κυρίως για την όσμωση που πέτυχε ανάμεσα σ' ελληνικές και ξένες, πλην φίλιες δυνάμεις.
- Τελικά, *a lot to look inside...*

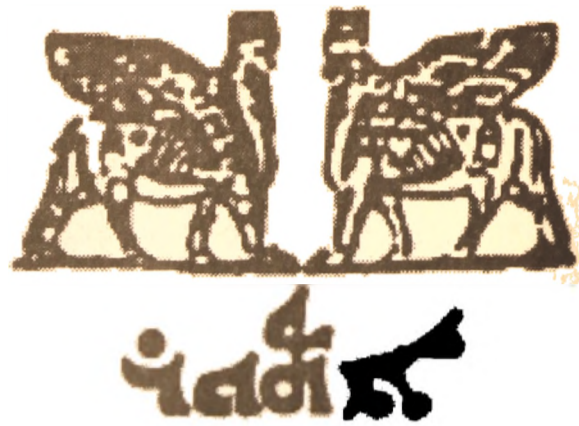
Μανωλάκης ο βομβιστής

Πανελλήνια Ένωση Ασσυρίων

Αύριο **Σάββατο 13 Δεκεμβρίου** και ώρα 8.00 μ.μ. η Πανελλήνια Ένωση Ασσυρίων διοργανώνει εκδήλωση στο Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Αιγάλεω «Γιάννης Ρίτσος» (οδός Δημαρχείου & Κουντουριώτου). Αφορμή – η συμπλήρωση 70 χρόνων από την επίσημη αναγνώριση του Σωματίου τους από το ελληνικό κράτος. Στην εκδήλωση θα μιλήσει ο καθηγητής κοινωνιολόγος **Βασίλης Φίλιας** με θέμα: «**Η συμβολή των Ασσυρίων στη γέννηση του πολιτισμού**». Θα ακολουθήσει δεξίωση με παραδοσιακές ασσυριακές νοστιμιές και παραδοσιακοί χοροί από μέλη της Ένωσης.

Έχουμε και στο παρελθόν αναφερθεί στην Πανελλήνια Ένωση Ασσυρίων και τις ποικίλες δραστηριότητές της. Να θυμίσουμε πως ιδρύθηκε το 1926 από πρόσφυγες Ασσυρίους που εξαναγκάστηκαν

από τα γεγονότα του Μεγάλου Πολέμου να εγκαταλείψουν τις εστίες τους στην περιοχή της Μεσοποταμίας (Ιράκ, Ιράν, βορειοανατολική Συρία, νοτιοανατολική Τουρκία), αναζητώντας στη χώρα μας μια νέα πατρίδα. Έκτοτε, εξαιτίας των δύσκολων συνθηκών που επικρατούσαν/επικρατούν στους τόπους καταγωγής τους, πολλοί ακόμη Ασσύριοι εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα. Οι Ασσύριοι αποτελούν σήμερα μια από τις σημαντικότερες χριστιανικές μειονότητες στο δοκιμαζόμενο Ιράκ, όπως και στις άλλες χώρες της περιοχής. Μιλούν διάφορες διαλέκτους της αραμαϊκής, μιας σημαντικής γλώσσας με μεγάλη ιστορία και τεράστια πολιτισμική σημασία. Μεγάλες κοινότητες Ασσυρίων ζουν επίσης στην Ευρώπη, τις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Αυστραλία και τη Νέα Ζηλανδία. Οι έλληνες Ασσύριοι διατη-

ρούν την ιδιαίτερη πολιτισμική τους ταυτότητα, τη μνήμη του δικού τους ένδοξου παρελθόντος και τις πλούσιες παραδόσεις τους. Η δραστήρια Ένωσή τους ετοιμάζει την έκδοση ενός τόμου σχετικά με την ιστορία και τον πολιτισμό του λαού αυτού, που θα καλύψει μεγάλο κενό στην ελληνική βιβλιογραφία. Διατηρεί επίσης επαφές με τις λοιπές ασσυριακές κοινότητες ανά τον κόσμο και υποστηρίζει όσους Ασσύριους καταφθάνουν στην Ελλάδα.

Μάγια Μόργκενστερν

Το περασμένο δεκαήμερο η σπουδαία ρουμάνα ηθοποιός Μάγια Μόργκενστερν, καλεσμένη από το «Άλεκτον», παρουσίασε με τον μοναδικό της τρόπο τρεις ποιητικές συνθέσεις: *Ρουμπαγιάτ*, μια σειρά από ποιήματα του Μίρτσεα Ντινέσκου, και το *Γυαλί* του Κ. Καρτελιά. Ο Γιώργος Σαρηγιάννης έγραψε για τις παραστάσεις στα Νέα τα θερμότερα λόγια. Εμείς αντιγράφουμε από τα Νέα της 9.12.2003 ένα σχόλιο σχετικά με τα δικά μας πολιτιστικά πράγματα και το πώς οι κρατούντες ΔΕΝ αξιοποιούν κάποιες δυνατότητες:

Αν στη χώρα που ζούμε το ενδιαφέρον για τον πολιτισμό ξεπερνούσε, έστω και κατ' ελάχιστον, τα μικροκομματικά συμφέροντα, τις διαπλοκές, την «γκλαμουριά» και τις μικρές, μίζερές, θλιβερές προσωπικές σχέσεις, θα έπρεπε να είναι εκεί (στο Άλεκτον) ο υπουργός Πολιτισμού, και ο διευθυντής του Εθνικού Θεάτρου, και ο Πρόεδρος του Φεστιβάλ Αθηνών, και οι ιθύνοντες της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας, και, και, και... Και να διαγκωνίζονται, να πέφτουν στα πόδια της Μόργκενστερν και να της ζητούν να συνεργαστεί μαζί τους, να την καλούν και να την ξανακλούν στην Ελλάδα... –αλήθεια η Πολιτιστική Ολυμπιάδα την έχει καλέσει τη Μάγια Μόργκενστερν για το Διεθνές Φεστιβάλ Μονολόγων; Αλλά δεν ήταν κανείς τους. Ήμασαν μόνο καμιά τριανταριά.

Παραμύθια στον πάγο

Μέχρι τις 16 Δεκεμβρίου το ελληνικό κοινό έχει την ευκαιρία να παρακολουθήσει ένα φαντασμαγορικό θέαμα στο νέο θέατρο που στήθηκε στο Alou Fan Park, το Big Top Theatre. Τα κλασικά παραμύθια στον πάγο, από τα ρώσικα μπαλέτα Moscow on Ice, είναι μια μοναδική ευκαιρία για όλους, να γνωριστούν με το καλλιτεχνικό πατινάζ, εμπειρία όχι συχνη στον ελληνικό χώρο. Τα Moscow on Ice είναι το πρώτο επαγγελματικό μπαλέτο στον πάγο, που ιδρύθηκε στην πρώην Σοβιετική Ένωση το 1957 από τον χορογράφο Leonid Lavrovski, διευθυντή των μπαλέτων Bolshoi της Μόσχας. Στις περιοδείες τους σε ολόκληρο τον κόσμο (Γερμανία, Γαλλία, Ινδία, Αυστραλία, ΗΠΑ, Μεξικό, Καναδά και αλλού) καταφέρνουν να κερδίζουν τον θαυμασμό και την αγάπη του κοινού.

Εικοσιπέντε χορευτές του κλασικού μπαλέτου –πρώην πρωταθλητές καλλιτεχνικού πατινάζ– παρουσιάζουν μερικά από τα πιο γνωστά και αγαπημένα παραμύθια μέσα στο πνεύμα των εορταστικών ημερών. Η Κοκκινοσκουφίτσα, η Χιονάτη και οι 7 νάνοι, ο Καρυθραύστης, η Ωραία Κοιμωμένη, η Σταχτοπούτα μάς αφηγούνται τις ιστορίες τους μέσ' από τον αέρινο χορό τους στον πάγο. Ταυτόχρονα επιχειρείται ένα νοητό ταξίδι σε διάφορες χώρες του κόσμου, την Ινδία, την Ιταλία, την Ισπανία, τη Ρωσία, μέσ' απ' τους παραδοσιακούς χορούς τους, ειδικά διαμορφωμένους για χορό στον πάγο και συμπληρωμένους με θεαματικά ακροβατικά νούμερα που εντυπωσιάζουν και κόβουν την ανάσα των θεατών.

Το μόνο που απαιτείται από τους θεατές είναι να χαλαρώσουν και να αφεθούν στο στροβίλισμα της μοναδικής αυτής εμπειρίας.

E.M.

Η είδηση πως τελικά, ύστερα από εγκρίσεις του ΚΑΣ και των Αθανάτων, το αγώνισμα της σφαιροβολίας θα γίνει στην αρχαία Ολυμπία, ακριβώς όπως το οραματίστηκαν οι εμπνευσμένες υπηρεσίες του ΥΠΓΙΟ, με έβαλε μοιραία σε σκέψεις. Προσπάθησα να φανταστώ τον συγκεκριμένο αρχαιολογικό χώρο, εκεί που δεν μας επιτρέπεται ούτε να βήξουμε από τον υπέρτατο θαυμασμό στους προγόνους, να μετασχηματίζεται έστω σε κάποιο σημείο του σε σύγχρονη βαλβίδα, πλάι σε αποδυτήρια (κανένα τρέιλερ!), πάγκους αναμονής, εργαλεία μέτρησης, τις απαραίτητες κάμερες και τα συνεργεία των άπειρων εδελοντών.

Η σφαιροβολία στην Ολυμπία

Και πάλι θαύμασα. Όστε το αρχαίο πνεύμα είναι πράγματι αθάνατο, είναι μέσα μας. Απίστευτο και όμως αληθινό. Άρα, δικαιολογημένα μας τρέφουν καθημερινά με ντοκιμαντέρ της απώτατης και της νεότατης ιστορίας των Αγώνων, και μαθαίνουμε τόσες χρήσιμες (και χαριτωμένες) λεπτομέρειες. Όλα αυτά έχουν νόημα, βγάζουν story. Αναγνωρίζουμε εκεί τον εαυτό μας και αποκτά πειστικότητα η διεκδίκηση των Ολυμπιακών ως «δική μας υπόθεση». Χαλάλι τους αν μας γονατίσουν όλες αυτές οι τρέλες, εμείς οι Έλληνες ξέρουμε να θυσιαζόμαστε για την ανθρωπότητα.

Γιατί τελικά εκείνο που φαίνεται να έχει μεγαλύτερη σημασία είναι ο τόπος. Ο τόπος έχει τη δύναμη να δικαιώσει έναν αγώνα, να νομιμοποιήσει την τέχνη που πηγάζει μέσα από αυτόν, φυσικά, αυθόρμητα. Σημασία λοιπόν έχει να στείλουμε τους σφαιροβόλους στην «κοιτίδα», στο ίδιο ακριβώς σημείο όπου οι εξιδανικευμένοι εκείνοι υπεράνθρωποι έριχναν κάποτε τα λιθάρια τους – πριν μόλις 25 αιώνες. Οπότε εκείνα τα καλοθρεμμένα γομάρια που χαζεύουμε στα διάφορα διεθνή αθλητικά meetings, μπανταρισμένα με διάφορους ελαστικούς επίδεσμούς, να πιάνουν τη σφαίρα λες και ήταν ένα χαλικάκι και να την στέλνουν στο άπειρο με μια τελική εκτίναξη, ενώ την ίδια στιγμή κραυγάζουν γοερά, θα μετασχηματιστούν μαγικά σε αθλητές του 7ου π.Χ. αιώνα, δαφνοστεφανωμένοι! Τέλειο.

Σκέφτομαι πως δεν υπάρχουν πολλοί (τι λέω: άλλοι) λαοί να εκστασιάζονται με τέτοια όνειρα. Είναι και αυτό μια μορφή τέχνης, που έχει τη δύναμη να συντηρεί αστείρευτα τη δημιουργική ικανότητα.

Γιατί και στην αρχιτεκτονική –όπου αιώνια θα αναφερόμαστε ως πολικό αστέρα– συμβαίνουν τα ίδια, με ασήμαντες διαφορές. Τι άλλο είναι άλλωστε εκείνη η υφέρπουσα επιφύλαξη ενάντια στην αρχιτεκτονική του life style (όπως και να προσδιορίζεται) ή η διάχυτη κινδυνολογία πως πάει, το φουντάραμε το καράβι, μας τέλειωσε η ελληνική αρχιτεκτονική; Όταν μάλιστα αυτές οι ιερεμιάδες συνοδεύονται από καυστικά σχόλια για την απώλεια του τοπικού πνεύματος, εκείνης της ντόπιας αύρας, της ιδιαιτερότητας που υποδηλώνει όλη την μακραίωνη ιστορία – ε, τι άλλο θέλετε; Δεν είναι εφάμιλλο της σφαιροβολίας στην Ολυμπία;

Όταν ο καημένος ο Σεφέρης το είπε κάπως κομψά, για την απέραντη κούραση να σηκώνεις τις πέτρες στα χέρια σου, λίγο νοιαστήκαμε για την έκταση που είχε η διαπίστωσή του. Άσε που πιστεύαμε ακράδαντα πως η προγονοπληξία ήταν αρρώστια αποκλειστικά του 19ου αιώνα, και ότι μόλις απαλλαχθήκαμε από κολόνες και αετώματα, πάει, έφυγε το χτικιό. Όμως ρίξτε μια (χωρίς προκατάληψη) ματιά γύρω σας, δείτε πόσα έργα εικαστικά και αρχιτεκτονικά, ως και επιγραφές καταστημάτων, δράσεις, τελετές και εμποροπανηγύρεις κολλάνε σ' εκείνη

την έρμη την αρχαιότητα. Δείτε την αυτόματη αίγλη που απόκτησαν τα έργα της Ενοποίησης Αρχαιολογικών Χώρων, μόνο και μόνο γιατί «παίζουν» μ' αυτό καθαυτό το ψωμί που μας θρέφει, το υπόστρωμα της καθημερινότητάς μας. Θα τολμούσα ακόμα να προσθέσω (αν και ξέρω πως κινδυνεύει η όποια μου υπόληψη) ότι και οι παγκοσμίως διάσημες διαμορφώσεις του Πικιώνη γύρω από την Ακρόπολη θα ήταν άγνωστες αν είχαν γίνει αλλού, έστω στα Τουρκοβούνια.

Όμως ας ξαναγυρίσω στη σφαιροβολία. Ίσως δεν είναι ευρύτερα γνωστό, αλλά είχαν γίνει πολλές και διάφορες απόπειρες αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων στη νεότερη ιστορία μας πολύ πριν το 1896, την επίσημή τους έναρξη. Οι εφημερίδες της εποχής (με πόσο γνώριμη συνέπεια, αλήθεια) κάθε φορά, και πριν το γεγονός, αναφέρονταν με πραγματικά άδολο ενθουσιασμό στο τι περιλάμβανε το πρόγραμμα. Για να ακολουθήσουν τα πιο απελπισμένα καταδικαστικά σχόλια κατόπιν: τι ντροπή, τι προσβολή στους προγόνους(!), πόσο γελοιοποιήθηκαν πάλι, πόσο φτωχό ήταν το θέαμα, πόσο αμήχανος ήταν ο κόσμος που μαζεύτηκε στην τάδε πλατεία για να χαζέψει τους «αγώνες». Στην αρχή έγιναν μερικές τέτοιες πρόβες σε πλατείες της Αθήνας, και κατόπιν τα ίδια μεταφέρθηκαν στο Παναθηναϊκό Στάδιο. Μη φανταστείτε το «Καλλιμάρμαρο» όπως είναι σήμερα, όχι βέβαια, μια χοάνη ήταν χωμάτινη, ένα απλό κοίλωμα πλάι στην κοίτη του ρέματος (άλλη ιδεολογία: εξακολουθούσαν να το λένε Ιλισό!). Εκεί, επίμονα εκεί, να στηθούν οι «γυμνικοί αγώνες»...

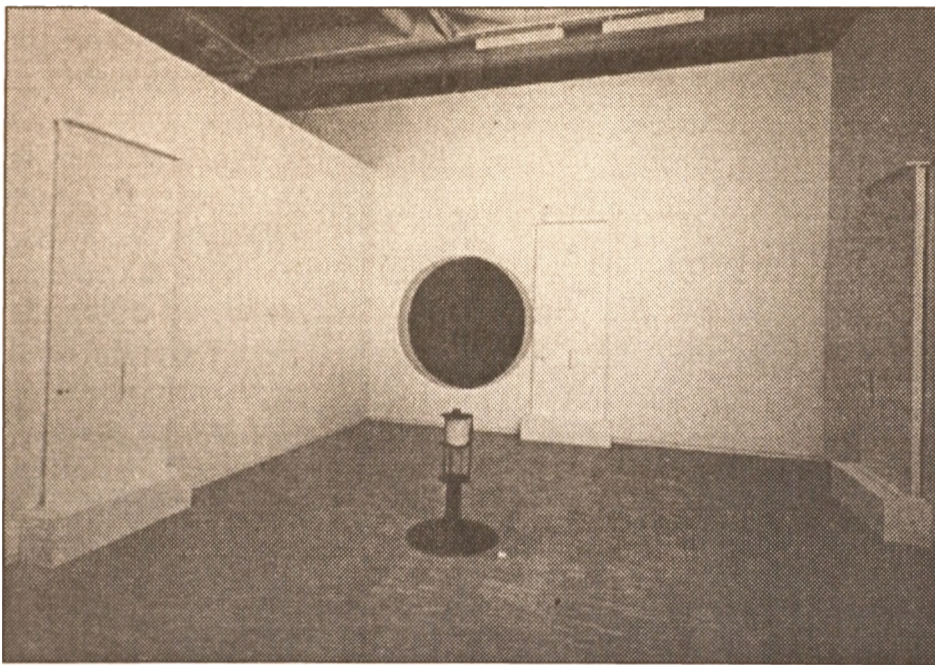
Μεγάλη πετριά, αλήθεια. Βουνό ολόκληρο. Και όταν ήρθε η συγκινητική εκείνη στιγμή, που θα κατάφθαναν οι ξένοι μας αθλητές και συνοδοί, τι νοικοκυροσύνη μάς έπιασε όλους. Την έγλειψαν την Αθήνα, τη στόλισαν με μυρτιές και δάφνες, ώστε να μη ξεμείνει κάποια παραφωνία. Πόλη και κάτοικοι έβαλαν τα καλά τους για να υποδεχτούν το μεγάλο γεγονός. Τι λαμπαδηδρομίες, τι φωταψίες της Ακρόπολης τις νύχτες, τι λαϊκός ενθουσιασμός.

Θα μου πείτε, πόσο αφελή ακούγονται όλα αυτά σε σύγκριση με τη σημερινή κοσμογονία. Μεγάλο λάθος: με τα μέτρα της εποχής, τότε ήταν εξίσου κοσμογονία η προετοιμασία για τους Αγώνες – ακόμα και αν μείνουμε στην αναμαρμάρωση του Σταδίου. Άλλωστε μετά ένα μόλις χρόνο θα ερχόταν η ταπεινωτική ήττα του ελληνικού στρατού στη Θεσσαλία...

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ

—Ποια είναι η μοίρα της ευρωπαϊκής τέχνης σήμερα; Η μόνη λύση για το μέλλον της είναι να συνδεθεί πάλι ο δημιουργός με το ιστορικό σώμα· ν' αδιαφορήσει για τη μεταφυσική του θεάματος και τη θεολογία του μεγέδους· να επιδιώξει πάλι ερμηνείες, έστω και επώδυνες. Να λειτουργήσει ως πολίτης και να υπηρετήσει πάλι τη συλλογικότητα και το κοινωνικό χρέος. Μια τέτοια στάση θα μπορούσε να θεωρηθεί αληθινή επανάσταση.

Κάτοπτρα Μουσικής - Συνείδηση Ιστορίας

Τάκις, «Music Space», Centre Georges Pompidou, Παρίσι 2001.

Το 1900, στην αυγή του νέου αιώνα και της νεοτερικής ουτοπίας, ο Πουτσίνι στην *Τόσκα* σχεδιάζει έναν ζωγράφο, που είναι συγχρόνως και επαναστάτης: τον Καβαραντόσι. Σήμερα, που εξέλιπε η επανάσταση—αλλά όχι και οι λόγοι που την πυροδοτούσαν—, μήπως είναι τεράστια πολυτέλεια να απολέσουμε και τον καλλιτέχνη; Δηλαδή να τον παραδώσουμε αμαχητί στον κυρίαρχο μηχανισμό και να τον καταστήσουμε εξάρτημα, ένα ακόμη, στο κράτος του «ωραίου»; Θα το πω απλά. Ο μοντερνισμός είχε μια ηθική: την ηθική της ρήξης. Στη σύμβαση του μεταμοντέρνου πάλι, κάθε ρήξη είναι αναίτια, εφόσον δεν υφίσταται το ρίγος της ιστορίας, ενώ η αδυναμία ή και κρίση της εποχής καμώνονται την ιδεολογία.

Αυτή τη στιγμή περισσότερο από το έργο μ' ενδιαφέρει η στάση του καλλιτέχνη. Αυτή θα ξαναδώσει στο έργο

υπόσταση, ώστε να τεθεί ξανά ο δημιουργός επικεφαλής της κοινωνίας κι όχι ουραγός της. Αλλιώς το κράτος του «ωραίου» θα υποστηρίζει σταθερά την όποια—κρατική—τέχνη ως πρωτοπορία επιβάλλοντας την πολιτική ως ηθική.

Η έκθεση αυτή, αποσπασματική και ανισομερής εκ των πραγμάτων, φιλοδοξεί μέσα από θραύσματα ή ασθμαίνουσες πληροφορίες να καταδείξει πόσο πιο σημαντική είναι η κατάθεση, έστω, της απορίας από τη διαφήμιση της επίπλαστης δύναμης. Απέναντι στους εκκωφαντικούς θορύβους της πολιτιστικής προπαγάνδας οι μουσικές σιωπές κάποιων καλλιτεχνικών μορφών μπορούν να λειτουργήσουν λυτρωτικά ως κάτοπτρα της ιστορικής συνείδησης, ως ερμηνείες της βαθύτερης μελαγχολίας μας.

Τα «Κάτοπτρα Μουσικής - Συνείδηση Ιστορίας» υπακούουν σε μια προγραμματική συνθήκη: Πρόκειται για έργα

που έχουν προσφέρει σύγχρονοι έλληνες καλλιτέχνες—και ευάριθμοι ξένοι—ως συμβολική χειρονομία για την Νέα Ελληνική Όπερα. Η έκθεση, συνελόντι ειπείν, είναι παραγγελία της Εταιρείας για τη Δημιουργία Νέου Κτηρίου της Ελληνικής Λυρικής Σκηνής και Ακαδημίας «Μαρία Κάλλας». Υπερβαίνει όμως το πλαίσιο μιας δωρεάς και λειτουργεί πολύ πιο φιλόδοξα. Προτείνει έναν καλλιτέχνη, δρων πολιτικό υποκείμενο, προβάλλει ένα έργο-ερμηνεία του ιστορικού χρόνου και επαναφέρει στην ελληνική κοινωνία μια μείζονα πολιτιστική της εκκρεμότητα.

Έτσι, όλα τα αντίθετα συγκλίνουν και οι όποιες υστερήσεις υπερβαίνονται. Ουσιαστικό θέμα και αληθινός πρωταγωνιστής της έκθεσης είναι οι γρηγορούσες συνειδήσεις απέναντι στην εξουθενωτική ομοιομορφία και την άνωθεν ισοπέδωση. Η ενότητα αυτή οργανωτών και καλλιτεχνών, αλλά και όσων ευρύτερα υποστηρίζουν την παρούσα προσπάθεια, υπερβαίνει κατά πολύ το αισθητικό αποτέλεσμα της έκθεσης. Και τούτο γιατί μέσα από απίστευτες δυσκολίες και ανατροπές επτεύχθη κάτι που δεν είναι σύνηθες στον τόπο μας: Μια ποιητική «αυθάδεια» προς την κρατούσα κυρίαρχη «λογική».

Τα «Κάτοπτρα Μουσικής - Συνείδηση Ιστορίας» αντανakλούν ανεξάρτητες φωνές και κριτικές στάσεις, καθρεφτίζουν αμφιβολίες και υπαρκτικές ανησυχίες, αντηχούν διαφορετικότητες, που όμως δεν οδηγούν σε χασμωδία, αλλά σ' ένα αινιγματικά αρμονικό αποτέλεσμα. Εφόσον *Αρμονία αφανής...* Είναι τότε που το ρίγος της ιστορίας μπορεί να καταστεί εμβρουλικός μορφών, σήμαντρο μιας μέσα ομορφιάς. Για τον μικροαστό παράδεισος είναι το προφανές—για τον πολίτη της ιστορίας το τρομώδες. Ιδού πάλι η αποστολή της τέχνης: ν' αμφισβητήσει το προφανές. Γράφει ο πρόωρα χαμένος Κώστας Παπαϊωάννου, έλληνας διανοούμενος της διασποράς, σ' ένα νεανικό κείμενό του: «Υπάρχει μια ριζική αντινομία ανάμεσα σε κάθε αυθεντική τραγικότητα και σε κάθε κατεξουσιαστικά ιεραρχημένη κοινωνία»¹.

Στην παρούσα έκθεση δεσπόζουν δημιουργοί που χρησιμοποίησαν την ιστορία ως κατεξοχήν υλικό τους, έδρασαν ως πυροτεχνουργοί σε τόπους

κατάψυχρους και πρωταγωνίστησαν έγκαιρα και μαχητικά στην ευρωπαϊκή avantgarde: ο Κουνέλλης, ο Τάκις, ο Κανιάρης, ο Τσόκλης, ο Παύλος, ο Adami, ο Καράς.

Γράφει ο Michel Foucault στο κείμενό του *Τι είναι Διαφωτισμός*;²: «Ο μοντερνισμός περισσότερο είναι στάση παρά ιστορική περίοδος· και με τον όρο “στάση” εννοώ έναν τρόπο αναφοράς στη σύγχρονη πραγματικότητα· μια εκούσια επιλογή που κάνουν ορισμένοι άνθρωποι... χωρίς αμφιβολία κάτι ανάλογο με αυτό που οι Έλληνες αποκαλούσαν “ήθος”... Ο Μπωντλαίρ ορίζει τη μοντερνικότητα ως “το εφήμερο, το φευγαλέο, το τυχαίο”. Le peintre de la vie moderne – ...Ο μοντερνισμός διακρίνεται από τη μόδα –η οποία απλώς θέτει υπό αμφισβήτηση το πέρασμα του χρόνου– γιατί είναι η στάση εκείνη που μας καθιστά ικανούς να συλλαμβάνουμε την “ηρωική” πλευρά της παρούσης στιγμής. Ο μοντερνισμός δεν είναι η ευαισθησία απέναντι στο φευγαλέο παρόν, αλλά η βούληση να “ηρωοποιήσουμε” το παρόν... Για τον Μπωντλαίρ μοντέρνος είναι ο άνθρωπος που προσπαθεί να επινοήσει τον εαυτό του· που τον αναγκάζει να παραγάγει τον εαυτό του».

Τι όμως θα ονομάζαμε «συνείδηση ιστορίας»; Την έκλειψη της μυθικής αντίληψης για τη φύση, όπως σημειώνεται κατά τον 19ο αι., όταν τον ολιγαρχικό φιλελευθερισμό αντικαθιστά σταδιακά η μαζική δημοκρατία. Το να είμαστε, επίσης, παρόντες εν κόσμω, εφόσον, όπως το είπε ο Ernst Bloch, δεν είναι όλοι παρόντες μέσα στον παρόντα χρόνο. Αυτό δηλαδή που οι Γερμανοί ονομάζουν «Merkwelt» (κόσμος που υπάρχει στη συνείδηση) σε αντίθετα με τον «Gegenwelt» (τον αντικειμενικό, ας πούμε, κόσμο).

Γράφει ο Κώστας Παπαϊωάννου (1925-1981) στο πρώιμο κείμενό του *Μάζα και Εξουσία*³: «Την “θετικότητα”, την ιστορική ύπαρξη, ο Hegel δεν την κρίνει πια σχετικά με τις αφηρημένες σχηματοποιήσεις της ανθρώπινης “φύσης”, αλλά σχετικά με την παντοδυναμία της ζωής, για την οποία μιλάει με το ίδιο δέος που συνοδεύει, στην γλώσσα του Goethe, τη λέξη “Sterben”». Εκπληκτικό! Ιστορία είναι η συνείδηση του θανάτου του υποκειμένου, η φθορά

των πολιτισμών – και συνεχίζει: «Η “θετικότητα” με την αρνητική σημασία που έδινε στη λέξη αυτή ο 18ος αι., δεν θα έχει πια παρά το νεκρό στοιχείο που έχασε το ζωντανό του περιεχόμενο και νόημα, το απολίθωμα της ιστορίας (sic) κι όχι η ίδια η Ιστορία μέσα στην οποία εκφράζεται το Πνεύμα μιας κοινωνίας, ενός λαού, μιας θρησκείας... Η μοντέρνα ιστορική συνείδηση γεννήθηκε απ’ αυτή την ιδέα της ζωής και του συγκεκριμένου ανθρώπου και είναι έκδηλες οι επαναστατικές της ρίζες...». Ο ίδιος

Κώστας Τσόκλης, «Αναστάσεις»,
Torphane-i Amire, Κωνσταντινούπολη
2003.

συγγραφέας θα ονομάσει αλλού τη συνείδηση της ιστορίας ως την κατάφαση του φόβου και το αίσθημα του τραγικού και θα θυμηθεί τον Rilke και την πρώτη *Ελεγεία* του Duino σύμφωνα με την οποία *το Ωραίο δεν είναι παρά η αρχή του τραγικού* (Denn das Schöne ist nichts als des Schrecklichen Anfang).

Στη σημερινή Τέχνη ελάχιστα επιβιώνει το τραγικό και βέβαια δεν επαρκεί το άλλοθι της ωραιότητας, αλλά στιγματίζει τα πάντα η αδήριτη λογική της αγοράς. Και είναι αυτή που καθιστά τον δημιουργό υλικό στα χέρια του μάνατζερ, όπως παλιότερα ήταν αντικείμενο διασκέδασης στην αυλή του ηγεμόνα.

Να λοιπόν ο βαθύτερος χαρακτήρας

αυτής της έκθεσης: Πέρα από ατομικότητες, καλλιτεχνικά μεγέθη, κρατικές αποτιμήσεις, διαφορές ηλικίας, ιδεολογίας ή κουλτούρας, οι δημιουργοί λειτουργούν κυρίως ως πολίτες και στρατεύονται σ’ ένα χρέος. Η τέχνη τους αποκολλάται από την κρατική καθοδήγηση ή τη μεταφυσική του κυρίαρχου μηχανισμού και επιστρέφει στην κοινωνία. Αυτή η επιστροφή την καθιστά χρηστική, παιδαγωγική, ρεαλιστική. Αυτή η επιστροφή, έστω και μέσα από δαιδάλους, εντέλει τη δικαιώνει. Εξάλλου την ιστορία δεν την δημιουργούν μόνο οι beati possidentes (οι μακάριοι κατέχοντες), ούτε αποκλειστικά οι στερημένοι ή οι misérables αυτού του κόσμου. Κυρίως τη δημιουργούν κι όσοι μπορούν –αλλά και δικαιούνται– να ονειρεύονται.

Απέναντι στην εργαλειακή πραγματικότητα οφείλουμε να υπάρξουμε ποιητικά. Πώς το είπε προφητικά ο Παναγιώτης Κονδύλης⁴: «Την πλανητική εξάπλωση της δυτικής τέχνης δεν την ακολουθεί αναγκαστικά η εξάπλωση των στοιχείων εκείνων τα οποία κάποτε συνδέονταν πολιτισμικά με το τεχνικό-βιομηχανικό πνεύμα (sic)... Η Δύση εισάγει από δεκαετίες αυξανόμενες ποσότητες εσωτερισμού και μαγείας στον βαθμό ακριβώς όπου εξάγει την τεχνική της... Οι κοινωνίες όμως τότε μόνο βεβαιώνονται ότι υπάρχουν πραγματικά, όταν φαντάζονται τον εαυτό τους ως μυθικές υποστάσεις. Γιατί μέσα στις υποστάσεις αυτές, οι οποίες αποτελούνται τόσο από πραγματικά στοιχεία όσο και από τις επιθυμητές μελλοντικές προεκτάσεις τους, συμπυκνώνεται η αυτοκατανόησή τους...».

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Κώστας Παπαϊωάννου, *Μάζα και Εξουσία*, Εναλλακτικές Εκδόσεις, Αθήνα, 2003, σ. 95.
2. Michel Foucault, *Τι είναι διαφωτισμός*;, εκδ. Έρασμος, μτφρ. Στέφανος Ροζάνης, 1988, σ. 15-17, 19.
3. Κώστας Παπαϊωάννου, ό.π., σ. 154.
4. Παναγιώτης Κονδύλης, *Από τον 20ό στον 21ο αιώνα. Τομές στην πλανητική πολιτική περί το 2000*, εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1998, σ. 153.

Πριν από λίγες μέρες ο διαρκώς μέτοικος Γ. Κουνέλλης έστησε ένα ιδιοφυές έργο επιμένοντας στον μύθο του Θησέα-Μινώταυρου. «Στην εποχή του Μοντερνισμού ο Γαλάζιος Καβαλάρης νικούσε τον Δράκο. Αυτή ήταν η χαρά του Kandinsky. Σήμερα οι δράκοι ξανάρχονται και νικάνε· αυτή είναι η ήττα της εποχής μας». Μ' αυτά τα λόγια ο Κουνέλλης προσπάθησε να με μυήσει στην τεράστια μεταλλική εγκατάσταση που «έχτισε» μέσα σ' ένα παλιό εργοστάσιο στα Καμίνια του Πειραιά. Τον παρατηρούσα, πριν αρχίσει να δουλεύει, πώς κοίταζε τα μηχανουργεία της γειτονιάς και πώς μύριζε τα ρινίσματα του σιδήρου απ' τους τόνους, πώς ανέπνεε τον αέρα. Μετά το 1994 και το M/S IONION ο Κουνέλλης ξαναγυρίζει στον Πειραιά λίγα μέτρα μόλις μακριά απ' το σπίτι του στον Προφήτη Ηλία. Τι να σκέφτεται άραγε, τι να θυμάται; Ποιες εικόνες απ' τον κόσμο κι απ' το ταξίδι του ανακαλεί, ποιες μνήμες παιδικότητας ανασύρει;

Ο Γιάννης Κουνέλλης με τον Γ. Γυπαράκη στους Κυλινδρόμλους.

Ένας Θησέας και ένας λαβύρινθος

Το όραμά του παραμένει πάντοτε ρωμαλέο, πρωτόγονο, μυθικό. «Φτιάχνω συνέχεια το ίδιο έργο», εξομολογείται. Ρουφάω τα λόγια του, αλλά κυρίως τις σιωπές του, καθώς αγωνιά για την εξέλιξη της σύνθεσης στους Κυλινδρόμλους Σαραντόπουλου. Γνωρίζω τις εμμονές του. Η εξέλιξη της ευρωπαϊκής ιστορίας ως ανέλιξης ενός δράματος που ξεκινά απ' την Αντιμεταρρύθμιση και τον Κυρα-

βάτζιο και ολοκληρώνεται στον Διαφωτισμό και τη Βιομηχανική Επανάσταση. «Ένας που αγαπά την *Arte Povera* δεν μπορεί παρά να σιχαίνεται την *Pop*», συνεχίζει. Καταλαβαίνω ότι εννοεί την τέχνη της φαντασμαγορίας και του καταναλωτικού παροξυσμού που αποχυμώνει τις εικόνες απ' το νόημα τους υπέρ της εύκολης συγκίνησης και υπέρ ενός κοινού που δεν χρειάζεται να συμμετέχει, δηλαδή να κατανοεί,

αφού απλώς παρίσταται στη «γιορτή». «Μα κι εσύ είσαι λαϊκός καλλιτέχνης», του αντιπροτείνω. «—Είμαι λαϊκός καλλιτέχνης γιατί με απασχολεί ο λαός και η ιστορία. Μόνο που "λαός" δεν υπάρχει πια. —Εννοείς την έννοια του "έθνους" που βρίσκεται σε κρίση μετά το ξεπέραςμα του "έθνους-κράτους"; —Όχι, μόνο που το "πολύ" έθνος είναι κακό αλλά και το "λίγο" έθνος πάλι κακό είναι. Είμαστε στην εποχή της μελαγχολίας για το έθνος». Είπε βέβαια τη λέξη που με απασχολεί εδώ και πολύ καιρό: μελαγχολία. «—Θεωρείς πως η τέχνη οφείλει να είναι ταξική; —Αν πει ο καλλιτέχνης πως η τέχνη είναι αποκλειστικά ταξική έχει λάθος· αν όμως πει ότι δεν είναι, έχει κάνει μεγαλύτερο λάθος. Η τέχνη από μόνη της είναι μια "τάξη" απέναντι στην τάξη του κράτους». Το ακούω και ηρεμώ.

Τον βλέπω να διαλέγει τους ντενεκέδες του ελαιόλαδου ή της σαρδέλας για να φορτώσει το λαμαρινένιο του καράβι που κατάσκευασε στο παλιό εργοστάσιο. Το φουγάρο του είναι ήδη έτοιμο, ενώ στο αμπάρι του δουλεύει μια τρικύλινδρη ντηζελομηχανή από παλιά τράτα. «Πάντα στο νου σου το ταξίδι», του λέω. «Μα εδώ φτιάχνω έναν λαβύρινθο και θέλω να κρύψω μέσα του έναν Μινώταυρο· μόνο που να μην φαίνεται. Αλλά ν' ακούγεται όταν μουγκρίζει —εννοεί τον βρυχηθμό της μηχανής ακόμη και στο ρελαντί— και από πάνω όλα αυτά τα υλικά. Άλλοτε κάρβουνο, τώρα λάδι, τουρσί, ελιές και σαρδέλες Καλλονής».

Σκέφτομαι πως η καταγωγή του είναι από τη Μυτιλήνη, απ' την Αγιάσο· επίσης σκέφτομαι τα μπακάλικα του '50 στον Πειραιά με τα ράφια γεμάτα κονσέρβες, ή τους γκαζοντενεκέδες με το λάδι που έρχονταν από τα προσφάτως πυρπολημένα χωριά λόγω Εμφυλίου, και έτσι αναθερμαινόταν η οικόσιτη οικονομία μας. Γκαζοντενεκέδες που μετά τη χρήση γίνονταν γλάστρες με βασιλικούς. Τι να 'χει στο μυαλό του ο καλλιτέχνης; Να εξεικονίσει ή να ερμηνεύσει; Να μορφοποιήσει ή να ανατρέψει ασφάλειες; Αποφασίζω πως για να προσεγγίσεις έναν μεγάλο δημιουργό και να καταλάβεις ένα μεγάλο έργο, πρέπει να χρησιμοποιήσεις τα πιο απλά μέσα. «Βρες τις εικόνες που τον φορτίζουν», λέω στον εαυτό μου, εφόσον ο Κουνέλλης είναι πρωτίστως ζωγράφος·

Για την Νέα Όπερα

όμως ένας ζωγράφος στην εποχή της κρίσης της ζωγραφικής· στην εποχή της κρίσης της εικόνας τελικά. Κι εδώ αρχίζει το έπος, αλλά και το δράμα.

«Όλα αυτά τα δοχεία που γεμίζουν, που ξεχειλίζουν αυτόν τον μεταλλικό λαβύρινθο σε ύψος τριών μέτρων είναι μια κορόνα σαν στεφάνι», μονολογεί ο Κουνέλλης. Λάδι, στεφάνι ελιάς, λαβύρινθος, Μινώταυρος, επτά νέοι και επτά νέες έτοιμοι για θυσία, ένα ταξίδι με άσπρα πανιά, ένα πλοίο με μαύρα πανιά, ένα λάθος, ένα χρέος, μια εποποιία, μια επιστροφή... «Είσαι ο Θησέας», του λέω γελώντας. «Μα και ο Μινώταυρος καλός είναι», απαντά ξεκαρδισμένος.

«Από την "Εποχή των Αλόγων" [Galeria Attico, Ιανουάριος 1969] ήθελα να βάλω προπέλες δίπλα στ' άλογα και έτσι να είναι το έργο σαν μια αντίθεση». Ψάχνει να βρει κατάλληλη προπέλα για τη μηχανότρατα. «Μα αφού δεν θα φαίνεται, μια και το έργο είναι περίκλειστο σαν φρούριο και σαν φυλακή», του αντιτείνω. «Δεν φαίνεται, όμως πρέπει να υπάρχει». Με αποστομώνει. Έτσι συμβαίνει στα μεγάλα έργα. Όσο κι αν φαίνονται κάποιες πλευρές τους, τα ουσιαστικά τους στοιχεία δεν φαίνονται· όμως υπάρχουν. Ο Κουνέλλης μου έδωσε ένα μεγάλο μάθημα. Κατά τ' άλλα συνεχίζει να διαλέγει ντενεκέδες με βάση το χρώμα τους ή την ετικέτα. «Ελιές θρούμπες», διαβάζει κάπου. Κατανόω πως τη στιγμή αυτή συνθέτει ζωγραφικά έναν κόσμο και μέσα από τη μυθική του διάσταση προσπαθεί να βρει ένα νόημα. Το νόημα είναι μέσα βαθιά στη συνείδησή του. Ο αγώνας γίνεται για να καταστεί η ιδέα, το νόημα, εικόνα. Κάθε αντίθετη προσπάθεια είναι ανώφελη.

Σε μια υποβαθμισμένη συνοικία του Πειραιά, γεμάτη μικρές βιοτεχνίες, ο Κουνέλλης έφτιαξε ένα μεγάλο εργοστάσιο στην ευρωπαϊκή σκέψη. Η αθέατη μηχανή μουγκρίζει συμβολικά κάθε 7 λεπτά και όλη η λαμαρινένια κατασκευή σείεται μ' έναν θριαμβικό τρόπο. Ο Κουνέλλης, μακριά από εντόπιους βεντετισμούς, ανασφάλειες ή συμπλέγματα, μπορεί να είναι σημείο αναφοράς για τους νεότερους καλλιτέχνες.

ΜΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ

Το κείμενο που ακολουθεί είναι ο χαιρετισμός που η κα Βάσω Παπαντωνίου, Πρόεδρος της Εταιρείας για την Ανέγερση Κτηρίου της Νέας Ελληνικής Όπερας και Ακαδημίας «Μαρία Κάλλας», απήθυνε στους πολυπληθείς επισκέπτες της έκθεσης «Κάτοπτρα Μουσικής - Συνείδηση Ιστορίας» στους Κυλινδρόμλους Σαραντόπουλου, τη βραδιά των εγκαινίων.

Τόπος μνήμης είναι μονάχα ο Χώρος ο Πνευματικός, ο Χώρος της Δημιουργίας. Ο Χώρος της Εξουσίας δεν έχει ούτε Τόπο ούτε Μνήμη.

Η έκθεση αυτή είναι η κατάθεση της Τέχνης που αρνείται να καταθέσει η ίδια τα όπλα στην εξουσία και σε όποιον την ασκεί.

Έπειτα από επτά χρόνια, χρόνια πραγματικής θητείας στο όραμα μιας Εθνικής Λυρικής Σκηνής που πλάι της θα στέκει μία Ανωτάτη Μουσική Ακαδημία σ' ένα κτηριακό πλέγμα ομορφιάς και χρησιμότητας για όλους τους ταλαντούχους νέους που χάνονται όταν δεν μπορέσουν να φύγουν έξω, και εφόσον όλα έμοιαζαν να οδηγούν σε μίαν Αρχή, φτάσαμε σε μίαν απίστευτη πρόταση εκ μέρους του κυρίου Υπουργού Πολιτισμού – μία πρόταση που δείχνει φανερά ότι το θέμα που του έχει πολύ σοβαρά τεθεί, επιχειρεί ο ίδιος να το κλείσει.

Η έκθεση αυτή είναι κάτι περισσότερο από ένα εικαστικό γεγονός είναι Πράξη Ηθικής τοποθέτησης. Είναι κατάθεση όλων των πνευματικών ανθρώπων που με την προσφορά του έργου τους δηλώνουν ότι πιστεύουν στους τόπους της Μνήμης που είναι και χώροι αδιαπραγμάτευτοι. Στους χώρους όπου βιώνει και εξελίσσεται η Τέχνη και όχι στους χώρους της εξουσίας και των περιστασιακών περασμάτων.

Είμαστε όλοι εμείς που αντιτασσόμαστε στην προκλητική και αχαρκτηρήστη απόφαση που θέλει την Εθνική Λυρική Σκηνή ένα θλιβερό επαρχιακό θέατρο. Που κηρύσσει ένα κτήριο ακατάλληλο από την αρχή, ως διατηρητέο.

Η Βάσω Παπαντωνίου με τον Β. Βασιλικό στους Κυλινδρόμλους.

Αντιτασσόμαστε στην πρόταση που θέλει την Εθνική Λυρική Σκηνή να μείνει σ' ένα παράπηγμα και όχι σ' ένα κτήριο νέο, με όλες τις δυνατότητες που πρέπει να έχει ένα Λυρικό Θέατρο και όχι μονάχα για τις επιταγές του σήμερα.

Κάποιες αποφάσεις σημαντικές, δυστυχώς στηρίζονται με την συναίνεση ανθρώπων που βρίσκονται επικεφαλής των θεσμών και που τα κίνητρό τους είναι η φιλοδοξία και η αδυναμία τους να σταθούν στο ύψος κάποιων ιστορικών επιταγών.

Όμως υπάρχει ο αντίλογος που αποτρέπει ή τουλάχιστον επιχειρεί να ανατρέψει τα λάθη που σε κάποιες περιπτώσεις είναι ιστορικά. Αυτή η πρώτη κατάθεση-θέληση έχει αυτόν τον ρόλο.

Ο αγώνας αυτός δεν είναι μονάχα για ν' αποκτήσει η Λυρική Τέχνη έναν Τόπο για να μπορεί να καταθέτει τις μνήμες της, αλλά για ν' αποκτήσουν και οι Μουσικοί οντότητα στο κοινωνικό και όχι μόνο στο πολιτιστικό γίγνεσθαι.

Ευχαριστώ τους Μεγάλους Καλλιτέχνες και τους νεότερους από αυτούς που παίρνουν μέρος σ' αυτήν την υψηλή τοποθέτηση για να προστατευθεί το απαραβίαστο των θεσμών που κινδυνεύουν από τον «Μινώταυρο» της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και της άπληστης εξουσίας.

Η ισχύς επιβάλλει, η Πειθώ επιβάλλεται.

ΒΑΣΩ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Ο Μίμος, γέννημα του λαού, προερχόμενος από την έμφυτη τάση του ανθρώπου για μίμηση, για αναπαράσταση ανθρώπων, καταστάσεων και ηθών από την καθημερινή ζωή, είναι τόσο «παλιός» όσο και οι «ευγενείς συγγενείς» του: η τραγωδία, η κωμωδία και το σατυρικό δράμα. Ο Μίμος ήταν η απλοϊκή, η φαιδρή αναπαράσταση της καθημερινότητας αλλά και μύθων, μέσα από το βλέμμα του απλού λαού. «Μίμος εστίν μίμησις βίου τά τε συγκεχωρημένα και ασυγχώρητα παρέχων» γράφει τον 4ο μ.Χ. αιώνα ο λατίνος γραμματικός Διομήδης. Στην πορεία των αιώνων ο Μίμος κατάφερε, παρά τους έντονους κατατρεγμούς που υπέστη, να διασωθεί, να διατηρηθεί, να εξαπλωθεί και να αφήσει απογόνους. Ανάμεσα στους απογόνους του είναι και η Παντομίμα.

Τέχνη έρωτα

Παντόμιμο ονόμαζαν τον υποκριτή που υποδυόταν όλους τους ρόλους, συχνά με την εναλλαγή μάσκας. Σήμερα με τον όρο παντομίμα ορίζουμε την άφωνη μίμηση της δράσης. Η παντομίμα χρησιμοποιεί όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή του το θέατρο εκτός από τον λόγο. Η τέχνη της παντομίμας απορρίπτοντας τον λόγο αποτελεί μία πρόκληση για τον άνθρωπο του θεάτρου και ιδιαίτερα για τον ηθοποιό. Ο ηθοποιός αποδεδειγμένος από τους γλωσσικούς φραγμούς καλείται να «μιλήσει» με το σώμα, την κίνηση και την έκφραση. Καλείται να αφηγηθεί δίχως λόγια αλλά ο «λόγος» του να είναι εναργής. Καλείται και προκαλείται να αποδείξει τις μιμι-

κές του ικανότητες.

Η προσπάθεια της Ασπασίας Κράλλη και του «Θεάτρου της Σιωπής», του οποίου η ίδια είναι ιδρύτρια, έγκειται ακριβώς στο να παρουσιαστεί ένα έργο με πλήρη δραματολογική ανάπτυξη χωρίς τη χρήση του λόγου. Έχοντας ήδη παρουσιάσει τέσσερις δουλειές (*Μήδεια από Σιωπή, Άδης Δωματίου, Πενθέας Πάσχων, Ατακτη τάξη*) επιλέγει για δεύτερη συνεχή χρονιά να «μιλήσει» για τον Έρωτα παρουσιάζοντας το *Ο Έρωτας Δαγκώνει*. Ο Έρωτας στην καθημερινότητά μας, ως ζωοδόχος συναίσθημα, ο έρωτας ως δύναμη και αδυναμία, ως πάθος και συμβιβασμός, ως χαρά και πίκρα, ως πόνος και ευτυχία, ως προδοσία, εγκατάλειψη, ελπί-

δα, δάκρυ και γέλιο, με λίγα λόγια ο έρωτας σε όλες τις εκφάνσεις του.

Με μία ομάδα νεαρών ηθοποιών, που εργάστηκαν σε ένα πεντάμηνο σεμινάριο που διηύθυνε η ίδια, κατέληξαν σε μια παράσταση συγκινητική, γεμάτη συναίσθημα και αλήθεια, που με εικόνες και σκηνές απλές και καθημερινές ξεδίπλωσε μπροστά στα μάτια μας τις πτυχές του έρωτα.

Τόπος συνάντησης μια παραλία και ένα μικρό μπαράκι που υπάρχει εκεί. Μια μπαργούμαν που περιμένει τον καλό της, νεαρές κοπέλες που ψάχνουν τον έρωτα, ζευγάρια που προδίδονται, παράνομοι έρωτες, έντονα πάθη, ερωτευμένοι νεαροί που επιμένουν, έρωτες χωρίς ανταπόκριση. Η δραματολογική σύλληψη μπορεί να βασίστηκε στη νουβέλα *The suit* του αφρικανού συγγραφέα Can Themba, αλλά η πραγματοποίησή της βασίζεται στον αυτοσχεδιασμό και την προσωπική κατάθεση ηθοποιών και σκηνοθέτη. Μικρές ιστορίες που πλέκονται μεταξύ τους, ιστορίες από αυτές που συναντάμε καθημερινά και που για το λόγο αυτό κρύβουν μέσα τους μεγάλες αλήθειες. Μια προσπάθεια να ανοίξει ένα μικρό παραθυράκι της καθημερινότητας που προσπερνάμε ή που διογκώνουμε για να δούμε τα πράγματα λίγο πιο απλά, όπως δηλαδή πραγματικά είναι.

Όλοι οι ηθοποιοί με σώματα πομπούς, με σώματα μετρημένου λόγου και με μεγάλη πειθαρχία μάς έκαναν μέτοχους σ' ένα μικρό ταξίδι φυγής. Η Χριστίνα Κυπρίδου, η Δήμητρα Γιαννουλάτου, η Μαλαματένια Γκότση, η Αγγελική Καρυστινού, ο Σπύρος Κουβαράς, ο Δημήτρης Μικιός. Ιδιαίτερα θα ήθελα να αναφερθώ στον Κίμωνα Φιορέτο που και στην μελαγχολική αλλά εντυπωσιακή παρουσία της Σοφίας Γεωργοβασίλη που έκανε ένα εντυπωσιακό φινάλε ως ζογκλέρ με φωτιές. Μήπως γιατί και ο έρωτας είναι φωτιά;

Τα σκηνικά και τα κοστούμια επιμελήθηκε η Χριστίνα Νικολάου. Την ευαίσθητη και καλά μελετημένη χορογραφία υπογράφει η Ζωή Χατζηαντωνίου, τους λυρικούς φωτισμούς η Μελίνα Μάσχα και την νοσταλγική μουσική επιμέλεια ο Χρήστος Βαλαβανίδης.

ΕΙΡΗΝΗ ΜΟΥΝΤΡΑΚΗ

Πενήντα χρόνια έκανε το Εθνικό Θέατρο να ανεβάσει *Άμλετ*. Τότε, το 1955, ένας... εξηκοντούτης Μινωτής ήθελε (σώνει και καλά...) να επιστρέψει στην προ εικοσαετίας επιτυχία του στο ρόλο που δημιούργησε ο Μεγάλος Ουίλλυ. Απ' ό,τι διαβάζω στις κριτικές της εποχής, παρουσίασε έναν *Άμλετ* κάπως κινηματογραφικό, εσωτερικό, αλλά και κάπως «βαρύ», κυρίως έναν *Άμλετ* ακραιφνώς στηριγμένο στο ομώνυμο πρόσωπο, που τέλος πάντως ήταν και ο λόγος του ανεβάσματος. Με δυο λόγια, μου φαίνεται πως η παράσταση του 1955 ήταν μια βαρύγδουπη αποτυχία.

Να παίζει *Άμλετ* κανείς, ή να μην παίζει;

Ευτυχώς τέτοιες εποχές βεντετισμού έχουν περάσει για την κρατική σκηνή μας. Οι παρεξηγήσεις όμως παραμένουν, όπως παραμένουν και κάποια σκοτεινά σημεία που αφορούν στην επιλογή των ηθοποιών που θα επωμισθούν τους ρόλους του σαιξπηρικού αριστουργήματος.

Παρεξήγηση πρώτη: Ο *Άμλετ* δεν είναι έργο πρωταγωνιστή, αλλά έργο συνόλου – ή μάλλον έργο πρωταγωνιστών. Αν θέλεις ν' ανεβάσεις έναν σπουδαίο *Άμλετ*, πρέπει να βάλεις ακόμα και το κρανίο του Γιόρικ να παίζει – και να παίζει καλά. Πολλαπλά δράματα έρχονται από μια πηγή κοινή, συμπλέουν και συμπορεύονται, συμπλέκονται κι έπειτα ακολουθούν το δικό τους δρόμο, πλάθουν το δικό τους έργο, τη δική τους τραγωδία, τον κοινό τους μύθο. Θέλετε απόδειξη; Δείτε πόσο έχουν γονιμοποιήσει την παγκόσμια λογοτεχνία «δευτερεύοντα και βοηθητικά» πρόσωπα, όπως της Οφηλίας ή των Ρόζενκρατς και Γκύλντεστερν.

Παρεξήγηση δεύτερη: Ο *Άμλετ* δεν είναι κινηματογράφος, είναι θέατρο, και μάλιστα καθαρόαιμο θέατρο. Αν οι ηθοποιοί έπρεπε να παίρνουν όρκο με την αποφοίτησή τους από τη Δραματική Σχολή, θα έπρεπε να ορκίζονται σε κάποιες σελίδες του, όπως οι γιατροί ορκίζονται στο απόσπασμα του Ιπποκράτη. Χρειάζεται, για να αποδώσει, δύο πράγματα: την κοινή, αθροιστικά συσσωρευμένη ενέργεια, όλων των προσώπων που βρίσκονται στη σκηνή. Δεν παίζει πρώτα ο *Άμλετ*, ύστερα η Οφηλία κ.ο.κ.: υπάρχουν και οι δυο μαζί, όπως υπάρχει και ο κρυμμένος Πολώνιος πίσω από τις κουίντες. Θέλετε απόδειξη; Δείτε τις αριστουργηματικές μεταφορές του στο σελλιόντ, πόσο αψηφούν τις κινηματογραφικές ευκολίες και σέβονται το θέατρο.

Παρεξήγηση τρίτη: Είναι το δεύτερο πράγμα που πρέπει να έχει ένας *Άμλετ*, για να αποδώσει. Ο ποιητικός λόγος. Τον έχουμε μου φαίνεται ξεχάσει. Έχουμε ξεχάσει ότι στη βάση αυτού του αριστουργηματικού θεάτρου, βρίσκεται ένας συντριπτικός λόγος, συντριπτικός για κάθε προσπάθεια σκηνικής ερμηνείας του. Λυπάμαι, αλλά ακόμα και ο καλύτερος σκηνοθέτης, και ο πιο ταλαντούχος ηθοποιός δεν μπορεί παρά, με σεβασμό, να μεταφέρει αυτό το λόγο. Δεν μπορεί ούτε να τον ερμηνεύσει πλήρως, ούτε να τον κάνει σαφή εικόνα, ούτε καν να τον «σωματοποιήσει» καθ' ολοκληρίαν. Άξιοι ηθοποιοί μπορούν να μεταμφιεστούν σε *Άμλετ*, αλλά κανένας δεν μπορεί να «είναι» ο *Άμλετ*, γιατί ο *Άμλετ* είναι πριν απ' όλα ο λόγος του. Μικρή απόδειξη; Ότι αυτή η μορφή του ενέπνευσε και εμπνέει ακόμη και γυναίκες ηθοποιούς να τον μεταφέρουν στη σκηνή.

Πού καταλήγουμε; Καταλήγουμε στο ότι για να ανεβάσεις τον *Άμλετ*, πρέπει να επιλέξεις καταρχάς όλους τους ηθοποιούς σου με το υψηλό κριτήριο που θα επέλεγες τον Δανό Πρίγκιπα. Θέλουμε να ταιριάζουν κάπως στο φιζίκ του ρόλου; Σύμφωνοι. Αλλά οι ηθοποιοί αυτοί πρέπει να έχουν ένα κάποιο... βιογραφικό, μια πορεία δηλαδή στο θέατρο που να εγγυάται ότι μπορούν να σηκώσουν ένα τέτοιο βάρος πρωταγωνιστή σε... βοηθητικό ρόλο. Τουλάχιστον ας έχουν μια προϋπηρεσία σε έργα ποιητικού λόγου.

Αλήθεια με τι κριτήρια επελέγησαν οι ηθοποιοί του Εθνικού; Τι είχε στα υπόψη του ο σκηνοθέτης κ. Κακογιάννης όταν δεχόταν τους κ. Στέλιο Μάινα, κ. Μέμο Μπεγγή, κα Ευδοκία Ρουμελιώτη για τους ρόλους του Κλαύδιου, του Λαέρτη, της Οφηλίας (στην παράσταση που είδα); Είδε μήπως τις τηλεοπτικές «Φιλοδοξίες» τους και

θέλησε να ικανοποιήσει και τις θεατρικές τους; Είμαι ο τελευταίος που θα κατηγορούσε έναν ηθοποιό γιατί λέει «ναι» σε μια τηλεοπτική σειρά αυτής της ποιότητας. Αλλά, για να βάλουμε κάποτε τα πράγματα στη θέση τους, είμαι και ο πρώτος που θα τιμήσω όποιον θα δεχθεί να τον καταβάλλει το «όχι» το σωστό, εις όλην την ζωή του. Προσωπικά, αν ήμουν στη θέση του σκηνοθέτη και έβλεπα πώς αποδίδουν τους ρόλους τους ο «Πολώνιος» Θεμιστοκλής Πάνου και ο «Νεκροθάφτης» Νίκος Μπουσδούκος θα άλλαζα την υπόλοιπη κεντρική διανομή. Τέτοιοι φάροι υποκριτικής κάνουν τους υπόλοιπους να μοιάζουν με ζωηρές πυγολαμπίδες.

Αλλά ας περάσουμε στον κ. Μαρκουλάκη. Βρήκε, λέει, την ευκαιρία να παίζει *Άμλετ* και την άρπαξε. Αμ, τα δύσκολα ξεκινούν μετά, τι κάνεις με αυτές τις ευκαιρίες. Ο κ. Μαρκουλάκης δεν είναι καθόλου κακός κομεντιέν. Μπόρεσε να φτιάξει, σε επίπεδο τεχνικής, έναν *Άμλετ* ίσως πειστικό, αλλά χωρίς καμιά εσωτερικότητα. Κάποιες φορές μάλιστα μου φάνηκε ότι σαν να κορόιδευε αυτή την εσωτερικότητα, σαν να έφτιαχνε έναν *Άμλετ* φλύαρο, κωμικό, επιτηδευμένο. Δηλαδή: ό,τι δεν καταλαβαίνουμε το παίζουμε σαν κάτι που δεν αξίζει να γίνει κατανοητό.

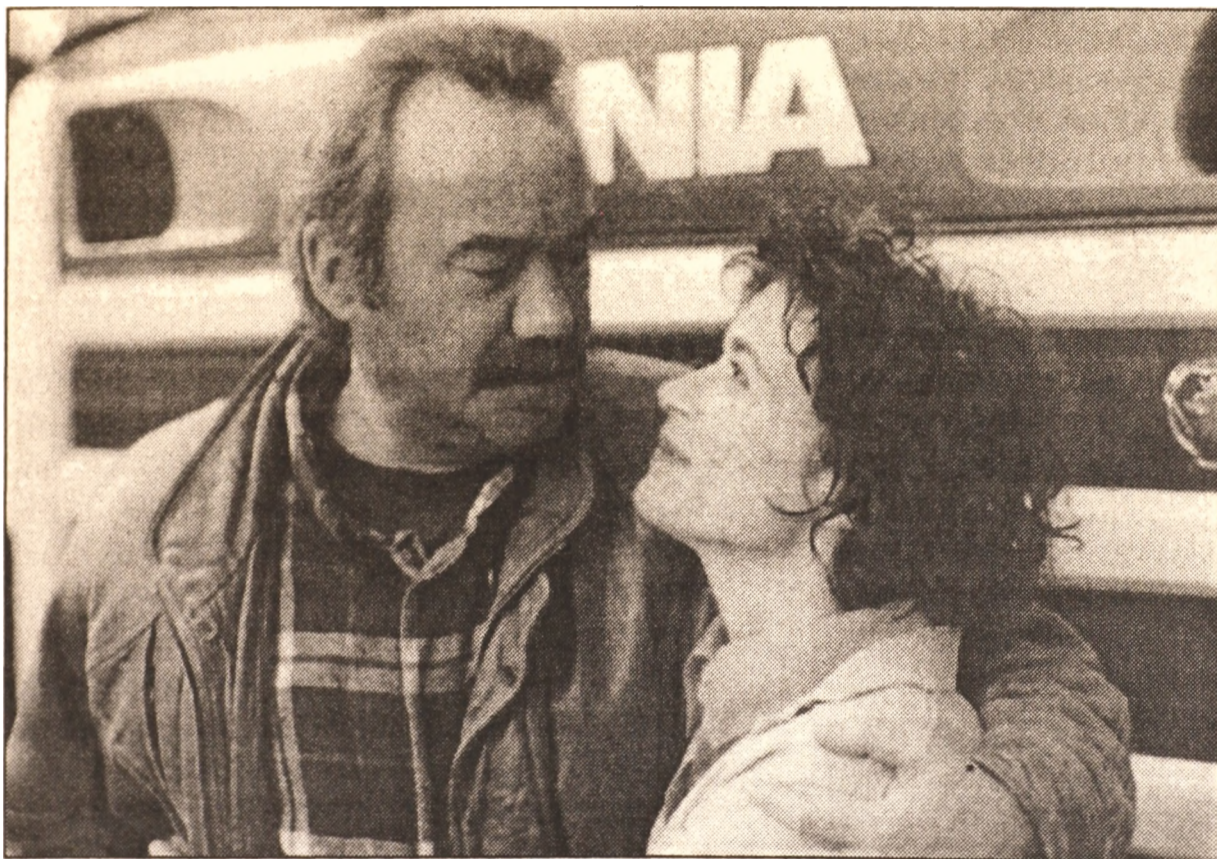
Και έπειτα, καταλήγουμε στο θέμα της μετάφρασης. Η μετάφραση του κ. Κακογιάννη είναι καλή για να παιχτεί από άλλο θίασο, όχι του Εθνικού, από θίασο που θέλει να αρέσει στο κοινό του. Μπορεί να υπάρχει μέτρο και ρυθμός στη μετάφραση, αλλά δεν υπάρχει ποίηση. Λόγος καλός για να δώσει τα φαινόμενα, όχι για να αποδώσει το μυστήριο. Μοιάζει ως προς αυτό με τις σκηνογραφικές και ενδυματολογικές λύσεις του Γιώργου Πάτσα που είδαμε στην παράσταση: εξωτερικές λύσεις του «λίγο απ' όλα», χωρίς εσωτερική αναζήτηση και χωρίς περιεχόμενο.

Την Πέμπτη που πήγα στο Κοτοπούλη, το θέατρο ήταν γεμάτο. Πλήθος ενθουσιασμένων νεανίδων που ήθελαν να δουν τους τηλεοπτικούς σταρ τους ζωντανούς στη σκηνή. Είδαν ένα δράμα ίντριγκας, με ένα φευγάτο νεαρό, μια παρμένη κοπέλα, έναν κακό διευθυντή επιχείρησης, μια μοιχαλίδα, ένα φάντασμα και κάποιες ξιφομαχίες στο τέλος. Και εγώ, που ήμουν έτοιμος να πανηγυρίσω πως, επιτέλους, το Κοτοπούλη εξυγιάνθηκε από τα παντός είδους βωντβίλ!

ΥΓ. Αυτό είναι το ρίσκο στο ανέβασμα *Άμλετ* από θέατρο Εθνικό. Μέτριος *Άμλετ* σ' αυτήν την περίπτωση δεν υπάρχει. Υπάρχει μόνο καλός ή κακός *Άμλετ*.

Το κοντέρ μέτρησε: 44ο. Πάει κι αυτό. Και μάλιστα πήγε με τα καλύτερα δυνατά αποτελέσματα. Λέμε με τα καλύτερα δυνατά, γιατί υπήρξαν και εμφανή αδύνατα. Κάποια από αυτά, με κυρίαρχο το οικονομικό, θα συνεχίσουν να υπάρχουν – εκτός κι αν επαληθευτεί η... πρόγνωση του υπουργού Πολιτισμού, ότι δηλαδή στην τρέχουσα περίοδο θα δεκαπενταπλασιαστούν τα εισιτήρια των ελληνικών ταινιών.

Με εντυπωσιακά και με αδύναμα σημεία

Από την ταινία του Περικλή Χούρσογλου *Μάτια από νύχτα*.

Αδύνατο, ακόμα, σημείο υπήρξε η (κατά τη γνώμη μας στείρα) επιμονή της Εταιρείας Ελλήνων Σκηνοθετών στη διεκδίκηση πρόσθετων προνομίων στη συμμετοχή του ελληνικού κινηματογράφου στο Φεστιβάλ, παρ' όλον ότι γενική είναι η αίσθηση ότι ποτέ στο παρελθόν η μερίδα συμμετοχής και προβολής του στη θεσμική αυτή εκδήλωση δεν ήταν καλύτερη. Και βέβαια, για μια ακόμα φορά, εδραιώθηκε η πεποίθηση ότι το ισχύον σύστημα αναδείξεως των βραβείων ποιότητας είναι ακατάλληλο, αν

όχι και επικίνδυνο. Αρκεί να σκεφτεί κανείς ότι η *Πολίτικη Κουζίνα* (αυτό το «εξ ουρανού» δώρο για τον ελληνικό κινηματογράφο) υπερτέρησε μόλις κατά εννέα βαθμούς από τη δεύτερη ταινία. Το «φάντασμα» της συντεχνίας και των παραφυάδων της απέδειξε ότι μόνο «φάντασμα» δεν είναι.

Παρ' όλο που η απονομή των Κρατικών Βραβείων Ποιότητας γίνεται σε άλλο χώρο, την επομένη της απονομής των βραβείων του Διεθνούς Τμήματος του Φεστιβάλ όπως και των βραβείων που απονέμουν οι λοιποί φορείς

(Fipresci, ΠΕΚΚ, Κοινού-Dewar's κ.λπ.), η πρόσληψη και η αίσθηση λειτουργούν στο κλίμα μιας ενιαίας γιορτής του κινηματογράφου, ενός λαμπρού πολιτιστικού γεγονότος (που βαδίζει βελτιούμενο προς τον μισό αιώνα ζωής) από τα ελάχιστα που διαθέτει η χώρα μας. Η πεισματική εμμονή που δείχνουν κάποιοι «θιασώτες» της μεμψιμοιρίας για τις όποιες λειτουργικές ή οργανωτικές αδυναμίες (φανερές ή ενδεχομένως και «υπόγειες») δεν μπορεί να έχει αποδέκτη τον ίδιο το θεσμό. Δρόμος προς τα πίσω δεν υπάρχει. Η αλήθεια είναι ότι πολλές από τις υπερβολές που εκστομίσθηκαν φέτος στη Θεσσαλονίκη τις «ενθάρρυνε» το προεκλογικό κλίμα και η πιθανολογούμενη (λόγω δημοσκοπήσεων) κυβερνητική αλλαγή. Οι διάφοροι «γαμπροί» βγάζουν τις φορεσιές τους από τη ναφθαλίνη. Τα έχουν αυτά οι εκλογές. Οψόμεθα λοιπόν.

* * *

Εκτός από τις 23 ταινίες μυθοπλασίας και τα 5 ντοκιμαντέρ του Ελληνικού Πανοράματος, σκεφτήκαμε να πάρουμε «γεύση» όχι μόνο από το Διεθνές Διαγωνιστικό Τμήμα του Φεστιβάλ αλλά και από τα άλλα παράλληλα προγράμματα και τα αφιερώματα και κυρίως από τους «αγαπημένους» των σινεφίλ «Νέους Ορίζοντες» του Δημήτρη Εϊπίδη. Δεν είμαστε εμείς που κυνηγάμε το χρόνο, αυτός μας κυνηγάει. Οκτώ με δέκα ώρες κάθε μέρα, από αίθουσα σε αίθουσα, μέσα στον ωκεανό των 189(!) ταινιών που περιελάμβανε η φετινή διοργάνωση. Και τι να προλάβεις!

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι είναι καλύτερα να ανεβαίνει μαζί με την αριθμητική και η μέση ποιοτική στάθμη της ετήσιας παραγωγής, παρά να παρουσιάζονται μια-δυο εξαιρετικές ταινίες (π.χ. ένας Αγγελόπουλος ή ένας απρόσμενος Αβδελιώδης) και από κάτω... χυλός. Ασφαλώς δεν μας ξινίζουν οι κορυφαίες (καλώς να ορίσουν), αλλά θα πρέπει να τις ακολουθεί ένας κανονιστικός αριθμός από ταινίες με χαρακτηριστικά ώριμης κινηματογραφικής γραφής «ευανάγνωστα», με θέματα από τον όσο το δυνατόν ευρύτερο κοινωνικό ορίζοντα. Φέτος ο κινηματογράφος μας έτυχε να συνδυάζει αυτό το επιθυμητό. Παρ' ότι –και δικαί-

Από την ταινία της Ελισάβετ Χρονοπούλου
Ένα τραγούδι δε φτάνει.

Από την ταινία του Δημήτρη Ινδαρέ *Γαμήλια Νάρκη.*

ως- η χρονιά θα ονομαστεί χρονιά Τάσου Μπουλμέτη και της *Πολίτικης Κουζίνας* του, το φετινό κινηματογραφικό προσκήνιο θα το συμπληρώσουν τουλάχιστον δέκα ακόμα ταινίες που διαθέτουν αυτά τα αξιολογικά χαρακτηριστικά. Σημαντικό είναι επίσης ότι οι μισές από τις εικοσιτρείς ταινίες μυθοπλάσias ανήκουν σε πρωτοεμφανιζόμενους (με μεγάλου μήκους ταινία) σκηνοθέτες. Σε δεκαεπτά (από τις εικοσιτρείς) ταινίες σεναριογράφος ήταν ο σκηνοθέτης τους, σε τρεις ο σκηνοθέτης ήταν συν-σεναριογράφος και μόνο οι υπόλοιπες τρεις είχαν ξεχωριστό σεναριογράφο. Αυτό παραμένει ένα πρόβλημα του ελληνικού κινηματογράφου διπλής ανάγνωσης. Κοινό γνώρισμα των περισσότερων ταινιών, μαζί και αυτών που ξεχώρισαν, είναι ότι όλες τους είναι αφηγηματικές. Αφηγήματα σύγχρονα. Όχι αναπαράστασεις, όχι πειραματικός κινηματογράφος. Φαίνεται ότι η άμεση αφήγηση είναι τάση παγκόσμια, ενδεχομένως γιατί είναι και η μόνη που μπορεί να εξασφαλίσει και την εμπορική βιωσιμότητα της Έβδομης Τέχνης. Κάτι ξέρουν οι Αμερικάνοι.

Για την *Πολίτικη* (αλλά και *Πολιτική Κουζίνα* του Τάσου Μπουλμέτη έχει γίνει εκτενής αναφορά στο *Αντί* (τχ. 799, 31.10.03). Να συμπληρώσουμε τώρα ότι σπάνια συμπίπτουν η μεγάλη αποδοχή του κοινού και τα βραβεία. Το αξιοσημείωτο είναι ότι στην προκειμένη περίπτωση προηγήθηκε το κοινό και ακολούθησαν τα δεύτερα. Όχι βέβαια ότι αυτά εξαναγκάστηκαν από τη συμπεριφορά του κοινού. Ποιος θυμάται πλέον

το *Safe Sex*; Ούτε οι ίδιοι οι δημιουργοί του... Άσχετα από το 1,5 εκατομμύριο εισιτήρια.

Τάξη μεγέθους θέτει τις επόμενες ταινίες αισθητά μακρύτερα από την ταινία του Τάσου Μπουλμέτη. Αλλά και σ' αυτές υπάρχει μια φανερή κλιμάκωση στην αξιολόγησή τους. Η *Γαμήλια νάρκη* του Δημήτρη Ινδαρέ, το *Ένα τραγούδι δε φτάνει* της Ελισάβετ Χρονοπούλου (και οι δυο μετείχαν και στο Διεθνές Διαγωνιστικό Τμήμα του Φεστιβάλ, όπου η πρώτη κέρδισε και το βραβείο σεναρίου), τα *Μάτια από νύχτα* του Περικλή Χούρσογλου, το *Σπιρτόκουτο* του Γιάννη Οικονομίδη και το *Όλο το βάρος του κόσμου* του Θάνου Αναστόπουλου, αποτελούν ένα σύνολο από πέντε ταινίες με κοινό γνώρισμα ότι αφηγούνται σημερινές ιστορίες του μικρομεσαίου αστικού περιβάλλοντός μας. Άλλο κοινό τους σημείο είναι, έστω και με σχετικές μεταξύ τους διαφορές, η ώριμη χρήση του κινηματογραφικού μέσου στον αναγκαίο εκείνο βαθμό ώστε να γίνεται αποδεκτό το αποτέλεσμα ως αξιόπιστο και αισθητικά ολοκληρωμένο. Πιστεύουμε ότι δικαιωματικά ανήκουν σ' αυτό το πρώτο άθροισμα. Από πλευράς σεναρίου υπερτέρησαν οι Χρονοπούλου, Ινδαρές και Χούρσογλου, ενώ ο Αναστόπουλος στην εντυπωσιακή χρήση της τεχνικής και ο Οικονομίδης στην extreme καθοδήγηση των ηθοποιών.

Μια δεύτερη επιλογή συγκεντρώνει τις ταινίες: του Γιώργου Μπακόλα *Στο Χάνι*, του Αντώνη Παπαδόπουλου *Βαρέα και ανθυγιεινά*, των Άδωνι Φλωρίδη και Θόδωρου Νικολαΐδη *Kalabush*,

και του Σταμάτη Τσαρουχά *Οι γενναίοι της Σαμοθράκης*. Δεν είναι σημαντικές οι διαφορές από τις προηγούμενες αλλά είναι είτε κάτι στη δραματουργική πύκνωση, είτε κάπου κάποτε στο σεναριακό ξεστράτισμα ή το βεβιασμένο του, είτε κάτι ευκολίες (συνήθως «παιδιά» της οικονομικής ανεπάρκειας), είτε η λαθεμένη επιλογή θέματος. Λέμε λοιπόν το γνωστό: η λεπτομέρεια κάνει τη διαφορά.

Τρεις δοκιμασμένοι, έμπειροι δημιουργοί, ο Νίκος Περράκης με το *Ηλίζα και οι άλλοι*, ο Αντρέας Θωμόπουλος με το *Να μ' αγαπάς*, και ο Ντίνος Μαυροειδής με το *Μια υπέροχη μέρα*, κάνουν φανερή τη σκηνοθετική τους δεξιότητα και άνεση αλλά δίχως το παραπέρα βήμα. Νικητής στα σημεία ο Μαυροειδής. Τη *Δεσποινίδα Τζούλια* του Στρίνμπεργκ στη Βενετία διάλεξε ο Κώστας Αριστόπουλος και το μεσαιωνικό(;) Βυζάντιο ο πρωτοεμφανιζόμενος Παναγιώτης Πορτοκαλάκης. Δεν επανέλαβε τον *Έναστρο θόλο* ο πρώτος, ούτε τα μέσα και το σενάριο βοήθησαν τον δεύτερο. *Μεταμφιεσμένη γυναίκα* ονόμασε ο Αριστόπουλος την ταινία του και *Θεατρίνες* ο Πορτοκαλάκης τη δική του. Το κατά γενική ομολογία ταλαντούχο δίδυμο των Ρέππα-Παπαθανασίου επιμένει να πολιορκεί ανεπιτυχώς τον κινηματογράφο με λάθος και φτηνά όπλα. Ακραία περίπτωση και το *Οξυγόνο*. Ο Αλέξανδρος Βούλγαρης (γιος του Παντελή) μόλις στα 22 του παρουσίασε την πρώτη του ταινία: *Κλαις*. Πιστεύουμε ότι ήταν η πιο δροσερή, πιο ανορθόδοξη αλλά και πιο έγκυρη -ναι, έγκυρη- άποψη για τη

Από την ταινία του Γιάννη Οικονομίδη *Σπιρτόκουτο*.

Από την ταινία του Αλέξανδρου Βούλγαρη *Κλαις*.

γενιά του. Μετα-γκονταρικό σινεμά.

Η αναφορά αυτή κλείνει με τις ταινίες: *Κόκκινη Πέμπτη* του Χρήστου Σιοπαχά, *Όταν χορέψουμε μαζί* του Αδριανού Γεωργαντά, *Η τρίτη νύχτα* του Δημήτρη Παναγιωτάτου, *Μην περνάς, ανάβει κόκκινο* της Ισαβέλλας Μαυράκη, *Τρία πουλάκια κάθονται* του Νικόλαου Σπανού και *Ο χάρος βγήκε παγανιά* του Αλέξανδρου Κολλάτου. Δυστυχώς, χωρίς κανένα σχόλιο... Στις πρώτες ταινίες θα αναφερθούμε χωριστά για την κάθε μία μόλις βγούνε στη διανομή.

* * *

Η παράλληλη λειτουργία Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ στη Θεσσαλονίκη και οι –όσο να 'ναι– «δύστροποι» και «δύσπεπτοι» κανόνες του, απαξίωσαν τις ταινίες τεκμηρίωσης (ντοκιμαντέρ) στο μεγάλο φεστιβάλ της Συμπρωτεύουσας. Όταν αυτές προβλήθηκαν τον φετινό Μάρτη έγινε αναφορά τους στο *Αντί* (τχ. 784, 21.3.03). Ξαναείδαμε τον *Δρόμο προς τη Δύση* του Κυριάκου Κατζουράκη και η εκτίμησή μας στο επίτευγμά του προσαυξήθηκε. Ανάλογη αίσθηση είχαμε τόσο για την *Πνοή της γης* του Πάνου Καρκανεβάτου, όσο και για το *Et in Arcadia Ego* του Αλέξανδρου Παπαηλιού.

* * *

Οι πρωτοδεύτερες ταινίες που επιλέγει το Διεθνές Διαγωνιστικό Τμήμα από την παγκόσμιο αγορά περιέχουν το στοιχείο του στοιχήματος και επακόλουθα και αυτό της έκπληξης. Από ποια θέματα αφορμώνται στο ξεκίνημά τους οι νέοι δημιουργοί; Ποιο είναι το διεθνές κοινωνικό σκηνικό; Το ριζοσπα-

στικό, την αμφισβήτηση και το καινούργιο βλέμμα –έστω και με ατέλειες– οι νέοι κινηματογραφιστές το αποτολμούν, κατά κανόνα. Το είδαμε στο *Δώρο* του Ιταλού Μικελάντζελο Φραμαρτίνο, το είδαμε στο *Σχεδόν νεκρή* της Αυστριακής Μπάρμπαρα Άλμπερτ, το είδαμε στις *Μικρές νιφάδες* του Ιρανού Αλιρεζά Αμινί, κι ακόμα στο *Πριν αλλάξουν τα πράγματα* του Πορτογάλου Λουίς Φονσέκα, τα *Ανυπόμονα κορμιά* του Ζαβιέ Τζανολί, *Τα ανθρωπάκια* του Ναριμάν Τουρεμπάγιεφ από το Καζακστάν ή το ρομερικό *Η Άννα και οι άλλοι* της Σελίνα Μούργα από την Αργεντινή. Ιστορίες και εικόνες οικείες που μας επιβεβαιώνουν ότι ο πλανήτης που κατοικούμε είναι η ίδια γειτονιά. Σπουδαίες, τέλος, «υπογραφές» μνήμης και συνείδησης περιείχαν *Το τελευταίο τρένο* του 27χρονου Αλεξέι Γκέρμαν (του νεότερου) και η καθηλωτική *Έθνος χωρίς γυναίκες* του 25χρονου Ινδού Μανίς Τζα.

Από τα άλλα προγράμματα προλάβουμε να κάνουμε προσκύνημα σ' αυτόν τον ιδιοφυή «μοναχό» του κινηματογράφου (όλοι οι ιδιοφυείς είναι μοναχοί), τον Πορτογάλο Ζουάο Σεζάρ Μοντέιρο, ο οποίος πέθανε φέτος το Φεβρουάριο. Ξαναείδαμε την *Κωμωδία του Θεού*, τους *Γάμους του Θεού* και τη φετινή (και τελευταία) *Πηγαιν'έλα*. Είδαμε ίσως την πιο σημαντική ταινία των «Νέων Οριζόντων», την *Επιστροφή* του Ρώσου Αντρέι Ζβιανγκίντσεφ και κοντά της την επίσης ευαίσθητη *Χωρίς τον Οτάρ* της Ζιλί Μπερτισελί. Σινεμά με ανθρώπινο πρόσωπο.

Δεν μας άφησαν αδιάφορους ούτε ο

Νόι Αλμπίνι του Νταγκούρ Κάρι, ούτε η *Κουκουβάγια* του πασίγνωστου Κανέτο Σίντο, ούτε η *Φοινική Ταυτότητα* του Γερμανού Σέρρεν Βόιγκτ, ούτε η καινούργια δουλειά της Σαμίρα Μαχμαλμπάφ *Στις πέντε το απόγευμα*, ούτε το *Ράζα* του Ζακ Ντουαγιόν (alter ego του Ρομέρ), ούτε το *Κόκκινο χρυσάφι* του Τζαφάρ Παναχί, ούτε η *Ταπείνωση* του Ίγκορ Ζαρίνσκι, ούτε το (απολαυστικό) *Μιλγουόκι*, *Μινεσότα* του Αμερικάνου Άλαν Μιντέλ. Από το αφιέρωμα στον πολυσυζητημένο Σινιά Τσουκαμότο είδαμε την πιο πρόσφατη ταινία του *Το φίδι του Ιουνίου*. Υπερτιμημένος. Από τις «Ματιές στα Βαλκάνια» (αληθινά, πολύ χρήσιμο πρόγραμμα, που χρόνια τώρα έχει καθιερώσει το Φεστιβάλ) προλάβουμε να δούμε το λυρικό, βουλγάρικο *Κάτω από τον ίδιο ουρανό* του Κρασιμίρ Κρούμοφ, το υπέροχο *Μακριά* του Τούρκου Νουρί Τζεϊλάν (προβάλλεται τούτο τον καιρό στην Αθήνα), το *Casting* του Σέρβου Γκόραν Ραντοβάνοβιτς και τη *Λάσπη* του γνωστού Τούρκου Ντερβίς Ζαΐμ. Κρίμα που οι διανομείς αποφεύγουν τις κινηματογραφικές «γειτονιές» μας.

Αυτή η κινηματογραφική «οδύσσεια» έκλεισε με τον πιο αισιόδοξο τρόπο με την ταινία του αγαπημένου και σπουδαίου Τζιμ Σέρινταν *In America*. Δημιουργία βασικά αυτοβιογραφική, διαμετρικά αντίθετη από τις μέχρι τώρα σκληρές, κοινωνικής καταγγελίας δημιουργίες του. Αγάπη και αισιοδοξία μέσα από τις δυσκολίες, τις ανέχειες και τους κατατρεγμούς. Τον ευχαριστούμε.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΧΑΡΙΤΟΣ

Β ΚΡΙΤΙΚΗ βιβλίου

Ο τόπος και η γραφή

Δημήτρης Μίγγας,
Της Σαλονίκης μοναχά...,
εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα 2003.

Μετά τη μυθιστορηματική κατάθεση *Σπάρτια χιονίζει στα νησιά* (2001), ο συγγραφέας επανέρχεται στη φόρμα του διηγήματος, με την οποία και είχε ξεκινήσει την πεζογραφική του πορεία (*Των κεκοιμημένων*, 1999). Η αισθητικά αρτιωμένη και συγκινησιακά ελκυστική γραφή του Δημήτρη Μίγγα θεμελιώνεται σε ορισμένους θεματικούς και τεχνοτροπικούς άξονες, τους οποίους ο συγγραφέας συνεχώς επαναδιατυπώνει και επεξεργάζεται, χωρίς να τους αρνείται ως πεδίο της λογοτεχνικής πρακτικής του: Η φθορά του χρόνου, ο έρωτας και ο θάνατος ως όψεις του «νομίσματος» της ζωής, η μνήμη και το όνειρο κυριαρχούν στα έντεκα κείμενα του βιβλίου. Η ποιητική θεματολογία προικίζει την αφήγηση και με ένα γνώρισμα του νεοτερίζοντος ποιητικού λόγου: εικόνες ή γενικότερα στοιχεία που είναι έλλογα, αλλά δεν επιβεβαιώνονται με όρους ρεαλισμού. Στο «Όνειρο Θεσσαλονίκης», για παράδειγμα, ο αφηγητής ξυπνώντας συνεχίζει να βρίσκεται στο όνειρο, που έβλεπε όταν κοιμόταν. Ο κεντρικός ήρωας του διηγήματος «Ο άλλος» μεταβάλλεται σε αμέτοχο θεατή της ίδιας του της καθημερινότητας, αφού βρίσκει στη θέση του έναν άλλο άντρα, που επιτελεί –χωρίς κανείς να ξαφνιάζεται– τους ρόλους (πατέρα, σύζυγος) του κεντρικού ήρωα.

Η Θεσσαλονίκη προσφέρει τον σκηνικό χώρο, για να εκτυλιχθεί η πλοκή όλων των αφηγημάτων. Επειδή ακριβώς η περιγραφή του χώρου ως βιώματος δεν αποτελεί κυρίαρχο στόχο, η πόλη αναδεικνύεται υποβλητικότερα και δραστηκότερα όχι μόνο ως τοπίο, αλλά και ως μνήμη και ως φορτίο ζωής. Η υπαρκτική σκευή της πεζογραφίας του Δημήτρη Μίγγα θα μπορούσε να συνταιριαστεί και με άλλα τοπία, αλλά εδώ εναρμονί-

ζεται με ένα βιωματικά χυμώδες και χωροταξικά ελκυστικό σκηνικό, που επιτρέπει στη μυθοπλασία να ανθήσει. Ίσως γι' αυτό, το «Όνειρο Θεσσαλονίκης» τοποθετήθηκε στο κέντρο του βιβλίου (πέντε κείμενα προηγούνται του «Ονείρου» και πέντε έπονται): Η «ονειρική», θεμελιωμένη στο βίωμα και στη μνήμη, γραφή και η πόλη συγκροτούν το έδαφος της υπαρκτικά φορτισμένης μυθοπλασίας.

«Η μνήμη» είναι τελικά το μόνο όπλο του ήρωα (είναι προπονητής ποδοσφαιρικών ομάδων) στο ομώνυμο διήγημα, για να αντιπαλέψει τη φθορά του χρόνου. Στο «Τετράδα ομοούσιος» η φιλία και η συντροφικότητα κάνουν αισθητή την παρουσία τους κόντρα στην ανίκητη δύναμη του θανάτου. Στην «Κασσάνδρα» και στο «Χορός με τη σκιά μου» συνυπάρχουν ο έρωτας, ο θάνατος, αλλά και η καλλιτεχνική ταυτότητα των ηρώων (πρόκειται για ηθοποιό και μουσικούς). Στο διήγημα «Ονομασία προελεύσεως» το ερωτικό βίωμα σφραγίζεται και πάλι από το θάνατο, που εμφανίζεται με τραγικό τρόπο, ενώ «Ο Χαρταετός» και «Η τελευταία ιστορία» προσφέρουν διαμέσου της λυτρωτικής λειτουργίας του παραμυθιού την επιστροφή στο γενέθλιο τόπο και τη συναναστροφή με αγαπημένους νεκρούς.

Το μικρής έκτασης εξαιρετο κείμενο «Η τρίπλα των ονείρων» κλείνει το βιβλίο και εμπεριέχει έναν ευφυή συμβολισμό. Βετεράνος ελάσσων ποδοσφαιριστής παρακολουθεί στην τηλεόραση με χαρά και έκπληξη έναν μεξικάνο παίκτη να πραγματοποιεί μια τρίπλα, που ο ίδιος είχε επινοήσει με τη φαντασία του, αλλά ουδέποτε κατάφερε να πραγματοποιήσει. Έτσι και με τη λογοτεχνία: όχι μόνο αυτά που ζήσαμε, αλλά και αυτά που θυμόμαστε, που φανταζόμαστε ή και που θα θέλαμε να ζήσουμε μπορεί καλλιτεχνικά να αποτυπώσει και να μεταδώσει σαν φέτα βιωμένης ζωής.

Δημήτρης Κόκορης

Βρίσκω το αξιόλογο περιοδικό *Μανδραγόρας* (τχ. 30, Σεπτ. 2003) και το φυλλομετρώ: απαιτεί μια σοβαρή ενασχόληση, περνά ώρες μαζί του, πρόκειται για μια εξαιρετική έκδοση που έχει ως κεντρικό του θέμα ένα αφιέρωμα στον σημαντικό διανοούμενο **Δημήτρη Ραυτόπουλο**, «Από την *Επιθεώρηση Τέχνης* μέχρι σήμερα». Στις σελίδες του τεύχους παρουσιάζονται κείμενα εξαιρετικού ενδιαφέροντος: είναι σχεδόν αδύνατο να επιλέξω. Ωστόσο στέκομαι στην πολύ ενδιαφέρουσα επιστολή του ίδιου του Ραυτόπουλου που αναδημοσιεύει η *Φραγκίσκη Αμπατζοπούλου*: επιστολή, κατ' ουσίαν δοκίμιο, μέσα από το οποίο διαγράφονται οι προβληματισμοί που αφορούν την πρόσφατη λογοτεχνική μας ιστορία και δίνουν το στίγμα των απόψεών του, όπως διατυπώνονται στα 1975 σχετικά με την εκ νέου έκδοση του περιοδικού *Ηριδανός*. Από την υπόλοιπη ύλη του περιοδικού, περιορισμένη αυτή τη φορά λόγω του αφιερώματος, διαλέγω την παρουσίαση από τον Γιώργο Μπλάνα του ποιητή Ορχάν Βελή Κανίκ: μια αποκάλυψη.

Γιάννης Χάρης, *Η γλώσσα, τα λάθη και τα πάθη* (εκδ. Πόλις, 2003): Ένα διδακτικό ανάγνωσμα που φροντίζει την ίδια στιγμή και το κέφι μας: καταφέρνει να έχει καλό γούστο και να είναι συγχρόνως διασκεδαστικό. Τι πιο

καλό από το να μαθαίνεις διασκεδάζοντας; Ο Γιάννης Χάρης με τη γνώση που διαθέτει για θέματα γλωσσικής έκφρασης είναι ο κατάλληλος άνθρωπος για να μας μιλήσει για τα λάθη μας. Στο επίκεντρο λοιπόν του βιβλίου αυτού βρίσκονται τα λογής λάθη που όλοι μας πραγματοποιούμε με τον άλφα ή βήτα τρόπο, αλλά η συζήτηση εμπλέκει και την ίδια τη γλώσσα που συχνά «λανθάνουσα την αλήθεια λέει». Γιατί η γλώσσα δεν είναι ένα απολίθωμα, αλλά ζωντανή καθώς είναι, έχει τον τρόπο της να ενσωματώνει, να ανανεώνει, να αξιοποιεί και εντέλει να πηγαίνει πέρα από τα σχολικά βιβλία. Εκτός απ' όλα αυτά τα χαρίσματα το βιβλίο αυτό κατορθώνει και να μας απενοχοποιεί από τις ποικίλες πολυτυπίες που δυναστεύουν συχνά τη γραφή μας.

Διαβάζοντας το βιβλίο των **Κέβιν Μίτνικ** και **Ουίλιαμ Σάιμον**, *Η τέχνη της απάτης. Ο ανθρώπινος παράγοντας στην ασφάλεια* (μετάφραση: **Λεωνίδα Καρατζάς**, εκδ. Ωκεανίδα, 2003) αντιλαμβάνεται κανείς την έννοια της απάτης με έναν εντελώς καινοφανή τρόπο: Πρόκειται για την απάτη που επιχειρούν νεαροί χάκερ, ένας από τους οποίους υπήρξε ο Κέβιν Μίτνικ. Αληθινές ιστορίες εξαπάτησης ανθρώπων, παραβίασης ηλεκτρονικών προγραμμάτων και διείσδυσης σε αρχεία με κίνητρο το όφελος αλλά και τη διασκέδαση (!).

Αισθητισμός και κοσμολογικές προεκτάσεις

Μάνος Κοντολέων,
Ιστορία εννούχου,
εκδ. Πατάκης, Αθήνα 2000, σελ. 252

Ο ήρωας του βιβλίου εκφράζει την καθολικότητα. Αντιπροσωπεύει το σύνολο των ανθρώπων και την ολότητα της ιστορίας («για όλους ξέρω το τι σκέφτονται, το τι ονειρεύονται, το τι επιδιώκουν», σ. 10). Επομένως δεν μπορεί να σχετιστεί με τους ανθρώπους, την ιστορία, το περιβάλλον. Δεν αφήνεται να τον αγγίξει απόλυτα κάποιος άλλος («Δεν χρειάζεται να γνωρίζεις τους ανθρώπους... Δίχως να τους ξέρεις, μπορεί να τους έχεις γνωρίσει», σ. 10). Είναι ένα αδιαπέραστο Εγώ που χαράζει το δρόμο του μέσα από την εμπειρία. Εξελίσσεται προχωρώντας από τη στασιμότητα προς την κίνηση και την ελευθερία, ακριβώς δηλαδή όπως προχωρούν η ζωή και το σύμπαν («Μια πορεία νίκης... Μια πορεία ήττας. Ένας άθλος του πνεύματος. Μια οικτρή εξέλιξη του κορμιού», σ. 12). Αφήνει πίσω του τους άλλους, για να συνεχίσει την αναζήτηση μιας εσωτερικότητας. Έτσι προσαρμόζει τη ζωή του στο ρυθμό του σύμπαντος, σώζοντας τον εαυτό του. Αυτή η προσρμογή μορφοποιείται ως μια εξέλιξη από τη γενετήσια ορμή στην εκλεπτυσμένη διανοητικότητα, από το ένστικτο στην αυτοσυνείδηση. Με μια ευρύτερη έννοια, πηγαίνει από την εξωτερικότητα της συνουσίας και της καταστροφής προς μια εσωτερικότητα, όπου όλες οι εξωτερικές του πράξεις ανασυντάσσονται στο επίπεδο της φαντασίας («Τότε δεν είχα καταλάβει... Τώρα όμως ξέρω... τώρα που έχω πολλά μελετήσει, τώρα που μιλώ κι άλλες γλώσσες... Τώρα το ξέρω, τώρα που έχω μάθει να μετρώ τις αποστάσεις των άστρων και τα βάθη των πηγαδιών, που ξέρω να υπολογίζω... που μπορώ να απαγγείλω από μνήμης τους στίχους των... ποιητών... και θυμάμαι όλα τα ονόματα... Τώρα που κατέχω το πώς δημιουργείται η φωτιά, τώρα που μπορώ... τώρα που έχω ανακαλύψει... Τώρα! Τότε, όμως, δεν ήξερα», σελ. 14-15).

Σωρεύοντας όλα τα στοιχεία της καθολικότητας στον ήρωά του, ο Μ.Κ. έλπιζε να οδηγήσει τον αναγνώστη πέρα από το άτομο σε μια αίσθηση του όλου. Αυτό που κατάφερε όμως, ήταν μόνο να παρουσιάσει την διογκωμένη αγωνία μιας και μόνο αλλοτριωμένης ψυχής, να μας δώσει έναν ήρωα, που ακριβώς λόγω της κατασκευασμένης του καθολικότητας ποτέ δεν κατορθώνει την ιδιαιτερότητα η οποία είναι η απαραίτητη προϋπόθεση της καθολικότητας. Μάλλον ο συγ-

γραφέας θα έπρεπε να συνθέσει τις αντιφάσεις και να προσδώσει ενότητα στο έργο, μένοντας ο ίδιος αθέατος.

Η τελική θέση του βιβλίου ανταποκρίνεται σε έναν αισθητισμό που πηγάζει από τις κοσμολογικές προεκτάσεις που δίνει ο συγγραφέας στο έργο του, ιδιαίτερα από την υποβόσκουσα άποψη ότι το σύμπαν εξελίσσεται προς μια αυτοσυνείδηση και η ζωή προς μια ολοένα μεγαλύτερη πνευματοποίηση. Όπως ο Μπέρξον μιλάει για την ύλη και το πνεύμα, έτσι ο Μ.Κ. διακρίνει δύο στοιχεία, το γενετήσιο και το διανοητικό, να ήταν δύο ξεχωριστές οντότητες που ενώνονται στο τέλος. Η μεταφυσική εικόνα του εννούχου, όπως καθρεφτίζεται σε όλο το έργο, είναι η ακόλουθη: Μία προς τα πάνω αρσενική κίνηση που επενεργεί μέσα στην καθοδική θηλυκή αδράνεια.

Ο κοσμολογικός υποκειμενισμός, ως η κυρίαρχη άποψη στο έργο, βέβαια παραμένει. Υπάρχει ακόμη η δημιουργική πραγματικότητα πίσω από αυτόν. Αλλά για πρακτικούς λόγους, αυτή η πραγματικότητα είναι απλά και μόνο ο συγγραφέας. Έχουμε την αίσθηση ότι ο κεντρικός χαρακτήρας δεν αποτελεί τόσο μια υλοποίηση της ζωτικής ορμής όσο ένα πλάσμα της καλλιτεχνικής φαντασίας. Μια σχηματοποίηση εισάγεται έτσι στο έργο. Βέβαια ο συγγραφέας έχει το δικαίωμα να επιλέγει δικά του σχήματα για την πραγματικότητα, οφείλει όμως να μας κάνει να τα ξεχάσουμε, καθώς και τον έλεγχο που ασκεί, ως τη στιγμή που αυτός νομίζει ότι πρέπει πάλι να μας θυμίσει την ύπαρξή τους. Το πόσο καλό είναι το αποτέλεσμα, εξαρτάται από την ενδιαφέρουσα συνύπαρξη του πλαστού και του πραγματικού.

Η αισθητικοποίηση του υποκειμενισμού είναι προφανής στην *Ιστορία εννούχου*. Η τέχνη και η φαντασία αποτελούν διεξόδους στην αναζήτηση της προσωπικής ελευθερίας. Η άλλη λύση είναι ο θάνατος. Αυτή η στάση ανταποκρίνεται στον αισθητισμό του έργου, και πηγάζει αναπόφευκτα από τις κοσμολογικές προεκτάσεις που του δίνει ο συγγραφέας, ιδιαίτερα από την πεποίθηση ότι και το σύμπαν εξελίσσεται προς μια αυτοσυνείδηση. Μέσα στο χάος που περιβάλλει τη ζωή, ο θάνατος, δηλαδή η διάλυση της ύλης, ανταποκρίνεται στην απόλυτη ελευθερία. Αποτελεί το κορύφωμα της ζωής, την πλήρωσή της και όχι την άρνησή της. Ο ήρωας, παγιδευμένος σε μια ενδιάμεση κατάσταση, παρουσιάζεται ικανός να συλλάβει τη διέξοδο με τη φαντασία του, ωστόσο εί-

να καταδικασμένος σε ένα μόνο είδος πράξης, την αυτοκτονία. Εδώ όμως η αυτοκαταστροφή δεν δηλώνει τη συνθηκολόγηση της ανθρώπινης ψυχής μπροστά στις ανώτερες δυνάμεις της ιστορίας και της μοίρας. Αντίθετα αποτελεί μια πράξη θέλησης, την κατάφαση της δύναμης. Ο ήρωας κερδίζει την ελευθερία όχι μόνο της σκέψης αλλά και της πράξης («Ως ευνούχος έμαθα να ζω. Ως ηγεμόνας έμαθα να αποφασίζω. Λοιπόν, αποφάσισα το θάνατό μου. Τον υπέγραψα», σ. 251). Έτσι το έργο είναι αισιόδοξο με έναν ορισμένο τρόπο, αφού υπονοεί ότι μέσα στο νου μας και στη φαντασία μας μπορούμε να ξεφύγουμε από την παγίδα.

Συνοψίζοντας: Ο Μ.Κ. ενδιαφέρεται όχι τόσο για το ρεαλισμό, την πλοκή, τους χαρα-

κτήρες, αλλά για τις ψυχολογικές αποχρώσεις και τις λεπτές αναφορές σε βαθυστόχαστες ιδέες. Ενώ μπορεί να μένουμε διστακτικοί μπροστά στο συνολικό αποτέλεσμα, βρίσκουμε ενδιαφέροντα κομμάτια, εικόνες γεμάτες φαντασία, πειστική σοφία. Ο συγγραφέας προσπαθεί να οργανώσει και να συνθέσει το υλικό του σε πολλαπλά εννοιολογικά επίπεδα, πράγμα που δεν το κατορθώνει. Διακρίνουμε ωστόσο μια αγωνία που έχει καλλιτεχνικό και ανθρώπινο ενδιαφέρον. Σε γενικές γραμμές, το έργο διατηρεί μια επικίνδυνη ισορροπία ανάμεσα στο στιλιζάρισμα και στο ρεαλισμό, στο γενικό και στο ειδικό.

Σωτηρία Σταυρακοπούλου

Πεζογραφικές καταθέσεις

Λία Μεγάλου-Σεφεριάδη,
Εξάλλου ο Λένιν ήτο πολύ καλής οικογενείας,
εκδ. Καστανιώτης, Αθήνα 2003, σ. 154.

Με αυτό το βιβλίο η γνωστή συγγραφέας επιχειρεί να κάνει κριτική στη σύγχρονη ελληνική κοινωνία –οι ήρωες αντιπροσωπεύουν σε κάποιο βαθμό τα ποικίλα στρώματα αυτής της κοινωνίας– παρουσιάζοντας τα ήθη και τις συμπεριφορές καθημερινών ανθρώπων. Δεν είναι όμως μόνον οι ήρωες και η νοοτροπία τους που αναλύονται –παρασιάζονται ως κενοί, εγωιστές, άπληστοι– αλλά και η αλλοτρίωση και η ηθική αποσύνθεση της ελληνικής κοινωνίας. Στην πραγματικότητα, η συγγραφέας δεν αφηγείται απλώς ιστορίες αλλά παίρνει θέση –οπωσδήποτε αρνητική– απέναντι στα φαινόμενα της καταναλωτικής μανίας, του νεοπλουτισμού, της γυναικείας καταπίεσης, της καπηλείας των οραμάτων και της αλαζονείας της εξουσίας, κριτικάροντας και καυτηριάζοντας τα κακώς κείμενα. Παράλληλα, μέσα από τα σύντομα έκτασης διηγήματα της συλλογής, προσπαθεί να προσδιορίσει την αναγκαιότητα της λογοτεχνικής δημιουργίας. Διασώζει κομμά-

τια ζωής, όσο άξια περιφρόνησης, όσο επώδυνα και αν είναι, αιχμαλωτίζοντάς τα με τη γραφή. Σαν τον ραβδοσκόπο, ήρωα του ομώνυμου διηγήματος, ανοίγει δρόμο για την αυθεντική λογοτεχνική δημιουργία, η οποία σαρώνει «πάντα ρύπο και πάσα εξουσία» (σ. 65).

Ελένη Συρίγου-Ρήγου,
Πάμε σαν άλλοτε;
εκδ. Φιλίστωρ, Αθήνα 2003, σ. 262.

Τα κείμενα του τόμου διαβάζονται ευχάριστα αλλά και με ενδιαφέρον, κυρίως γιατί η συγγραφέας δεν αναλώνεται σε θεωρητικές λογίες. Με το βλέμμα ενός ευαίσθητου μάρτυρα μιλάει για το φεμινισμό, για τους πρόσφυγες και μετανάστες, για τις προκαταλήψεις και την ιδιοτέλεια ορισμένων πλευρών του θεσμικού λόγου του Κράτους και της Εκκλησίας, καθώς και των παρακρατικών και παραθηρησκευτικών εκβλαστημάτων τους, ενώ ως δημοσιογράφος καταγράφει κάθετι καινούργιο που ανακαλύπτει. Χαρακτηριστικοί τίτλοι των κειμένων: «Προγαμιαίο πιστοποιητικό μαγειρικής», «Ο έρωσ ως

Θα μπορούσε κανείς να αντιληφθεί πως έχουμε πλέον μια νέα μορφή διατάραξης του ιδιωτικού βίου, μια νέα μορφή παραβίασης των προσωπικών δεδομένων, κάτι που θυμίζει τον ιδεοληπτικό της παρακολούθησης ή της ηδονοβλεψίας. Μπορούμε να θωρακιστούμε από αυτή τη σύγχρονη και ύπουλη εξουσία; Ενδεχομένως, και ανεξάρτητα απ' όσα προτείνει ένας ειδικός της παραβίασης που ανάνηψε, όπως ο συγγραφέας του βιβλίου, μπορούμε μόνο υπό την προϋπόθεση ότι θα τολμήσουμε να κρατήσουμε μακριά από το διαδίκτυο τον ιδιωτικό μας βίο.

Ένα βιβλίο που ανανεώνει τη γνώση μας για την ποίηση της Αφρικής είναι η μεταφραστική εργασία του Αθαν. Β. Νταουσάνη, *Η ποίηση της Μαύρης Αφρικής. Νέγροι ποιητές και νέγρες ποιήτριες, Παραδοσιακή ποίηση* (εκδ. Ροές, 2003). Η παλαιότερη έκδοση του μεταφραστή μας παραδίδεται «συμπληρωμένη και εμπλουτισμένη». Ο μεταφραστής, που είναι και ο ανθολόγος, προσπαθεί να ανταποκριθεί στο δύσκολο έργο της

επιλογής και της αντιπροσωπευτικότητας. Είναι κρίμα που δεν μνημονεύονται οι παλαιότερες μεταφραστικές προσπάθειες που έχουν γίνει, καθώς επίσης δεν υπάρχει καμία νύξη για τη γλώσσα ή τις γλώσσες από τις οποίες γίνονται οι μεταφράσεις.

ο χαρτοκόπτης

ασθένεια είναι θανατηφόρος», «Το πολύ το θάρρος φέρει στην κοιλιά το βάρος», «Το νομοσχέδιο της γάτας και του ποντικιού», «Τα γραμματόσημα στην υπηρεσία της προπαγάνδας» κ.λπ.

**Φούλα Λαμπελέ,
Διακοπή ταξιδιού,
εκδ. Νησίδες, Σκόπελος 2003.**

Τα διηγήματα της συλλογής αναφέρονται στις περιπέτειες διαφόρων Ευρωπαίων. Στην εξιστόρηση της καθημερινότητάς τους καθρεφτίζονται όλες οι αντιφάσεις και οι αντιθέσεις της σύγχρονης Ευρώπης: άνθρωποι διαφόρων διαδρομών και προελεύσεων σε έναν κόσμο που θα προτιμούσαν να τον φαντάζονται μάλλον παρά να τον ζουν, από τη στιγμή που συνειδητοποιούν ότι ο πολλά

υποσχόμενος παράδεισος δεν έχει ακόμα βρεθεί («Ήταν η μέρα που έχασε την ψευδαίσθηση πως κάποιος θα την στήριζε, αντί να ναρκώνεται με κονιάκ ή με ό,τι άλλο ποτό έβρισκε στο ντουλάπι της κουζίνας», σ. 65). Με το πρόσχημα της περιπέτειας – παρόλο που το αφηγηματικό της ξεδίπλωμα είναι εντελώς προσχηματικό – βυθίζεται στον πυρήνα των σημερινών συγκρούσεων, στην αναζήτηση γλώσσας και ταυτότητας. Οι ήρωες εφευρίσκουν ονόματα και λέξεις, αποζητούν μια ταυτότητα με την οποία θα μπορούσαν να ζήσουν ελεύθεροι, ενώ ταυτόχρονα δισυσθάνονται ότι την ελευθερία τους δεν θα τη βρουν ποτέ πραγματικά, παρά μόνο μακριά από κάθε πατρίδα, στο απελευθερωτικό πεδίο της λογο-τεχνίας.

Ηρώ Σταυράκη

ΝΕΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Μια νουβέλα του **Γιάννη Γαϊτάνου**, που τιτλοφορείται *Η μεγάλη νύχτα* (εκδ. Διήγησις, 2003) μας μεταφέρει την ατμόσφαιρα της σύγχρονης μεγαλούπολης και την ερωτική μοναξιά ενός άντρα.

Η μαρτυρία κερδίζει διαρκώς έδαφος στη συνείδηση του αναγνωστικού κοινού. Το βιβλίο του **Γεωργίου Χαριτωνίδη**, *Αναμνήσεις με πολλά κουκούτσια* (εκδ. Κέδρος, 2003) ανή-

κει σ' αυτή την κατηγορία και μας μεταφέρει στις φυλακές της Τουρκίας όπου ο Κύπριος αφηγητής κρατήθηκε ως αιχμάλωτος πολέμου.

Η Έλλη **Κανέλλου-Κουνάδη** στο βιβλίο της *Γράμμα από τη Βαγδάτη* (εκδ. Μέδουσα, 2002) επινοεί μια ηρωίδα που ακολουθεί τον αγαπημένο της στη Βαγδάτη με την απόφαση να ζήσει σαν μουσουλμάνα. Η νοσταλγία όμως της επιστροφής καθορίζει τελικά τη μοίρα της.

Αστυνομικές ιστορίες με κοινωνικό και ψυχολογικό υπόβαθρο είναι το έδαφος πάνω στο οποίο αναπτύσσονται οι 8 αφηγήσεις του **Ίαν Ράνκιν** στο βιβλίο του *Επικίνδυνες αποστολές στο Εδιμβούργο για τον επιθεωρητή Ρέμπους* (Μετάφραση: **Αλεξάνδρα Κονταξάκη**, εκδ. Μεταίχμιο, 2003).

Ένας άντρας ταράζει την καλοκαιρινή γαλήνη στην Αμοργό, εισβάλλοντας στην καθημερινή ζωή μιας οικογένειας και κλέβοντας την ευτυχία που του αναλογεί: *Ο πειρατής του Κώστα Αρκουδέα* (εκδ. Κέδρος, 2003).

Στο μυθιστόρημα της **Νιόβης Λύρη**, *Οι εθελοντές* (εκδ. Ελληνικά Γράμματα, 2003) φαίνεται πως μια μαχαιρωμένη φώκια ανακαλύπτεται σ' ένα νησί του Αιγαίου λίγο πριν από τη διεξαγωγή του συνεδρίου των «Πολιτών του Πλανήτη». Να υποθέσουμε λοιπόν ότι υπάρχουν φώκιες και μάλιστα γίνονται η αιτία για να συζητηθούν ζητήματα που σχετίζονται με την οικολογική συνείδηση αλλά και τη συλλογική ενοχή.

Κοινωνιο-ανθρωπολογία, ένας διεπιστημονικός γνωστικός τομέας, τον οποίο εξετάζει ο **Pierre Bouvier** στο ομώνυμο βιβλίο του (μετάφραση: **Ξανθίπη Τσελέντη**, εκδ. Μεταίχμιο, 2003). Οι επιστημολογικές αρχές της νέας αυτής οπτικής, που εξετάζει παράλληλα τις ιδιαιτερότητες αλλά και τα σημεία στα οποία εφάπτονται η κοινωνιολογία με την ανθρωπολογία, μας προσφέρουν τη δυνατότητα να επανεξετάσουμε όψεις της σύγχρονης κοινωνίας.

Άριστομένης Καλυδιώτης

ΣΜΥΡΝΗ Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΖΩΗ 1900-1922

Η διασκέδαση, τὰ μουσικά καταστήματα,
οι ήχογραφήσεις δίσκων

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ
Νίκος Διονυσόπουλος

Music Corner & Τήνελλα

ΕΑΝ ΣΕ ΚΑΘΕ ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΟΥΝ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ
ΠΟΥ ΑΠΟΤΕΛΟΥΝ ΤΗ ΒΑΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ,
ΤΟΤΕ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ, ΕΙΝΑΙ ΡΑΦΙΑ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
«ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ»

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

618

ΤΟΜΟΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΚΤΟΣ

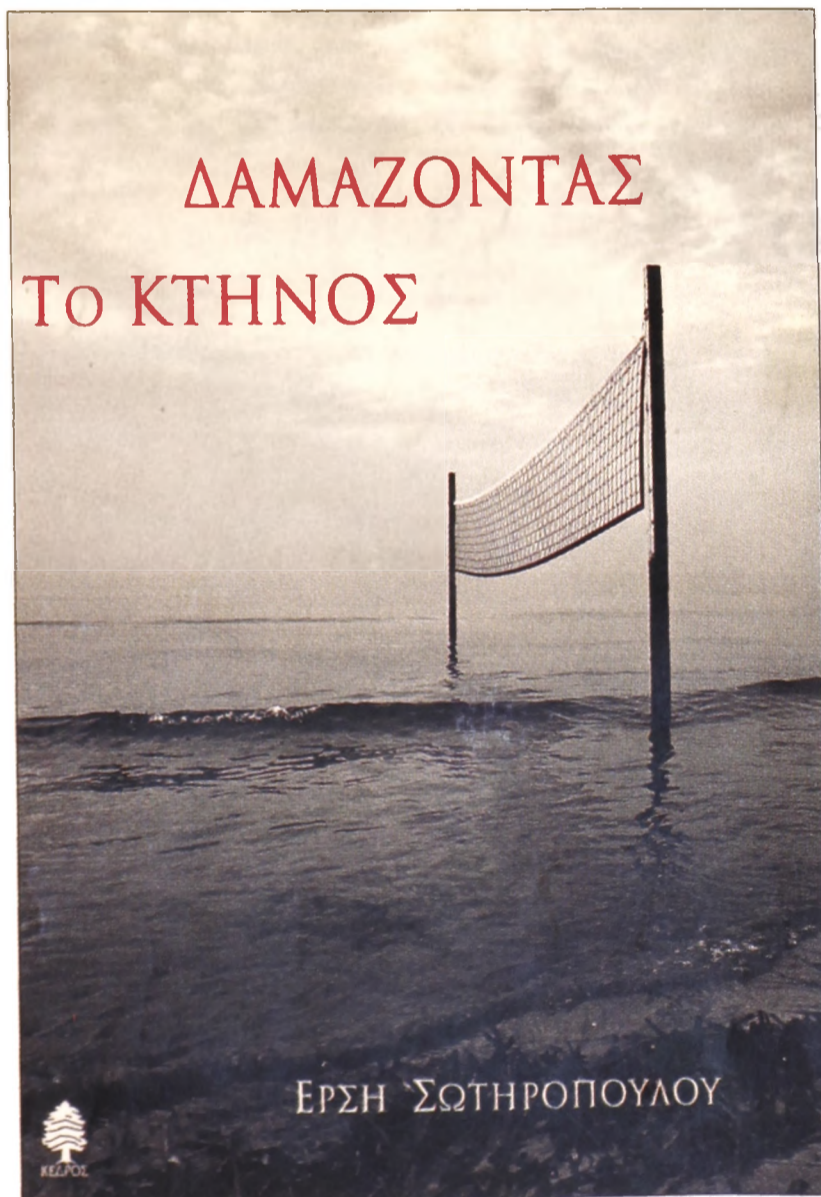
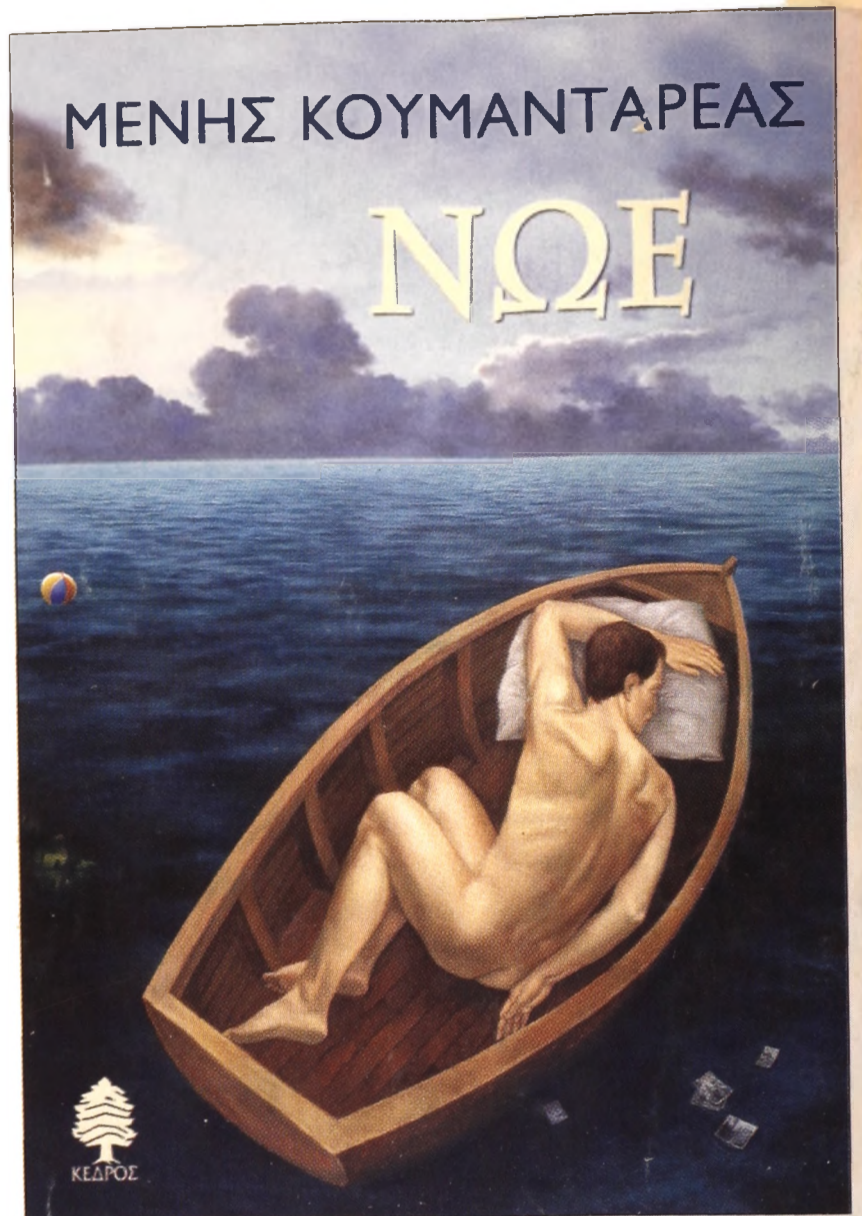
Πανεπιστημίου 46, Αθήνα 106 78

Τηλ.: 210.38.40.524, Fax: 210.33.03.098

ΜΕΝΗΣ ΚΟΥΜΑΝΤΑΡΕΑΣ ΝΩΕ

Άραγε σαν τι μοιάζει ένα ταξίδι
με την Κιβωτό στις μέρες μας;
Ποιος Κατακλυσμός μπορεί να απειλεί
έναν καταπιεσμένο ομοφυλόφιλο,
υπάλληλο τραπέζης και πάτερ φαμίλια;
Είναι τάχα ένα ταξίδι φυγής, παραίσθηση
ή μήπως πράξη αυτογνωσίας;

ΕΡΣΗ ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΥ ΔΑΜΑΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΚΤΗΝΟΣ

Η ιστορία κρατάει λιγότερο από ένα μήνα
και συμβαίνει σήμερα, εδώ, μαζί μας.
Μπορεί να διαβαστεί σαν θρίλερ
ή μεγάλο ποίημα.